

ព្រះ
ព្រះបិតាបិតា
និង
សេចក្តីប្រជុំភាសាខ្មែរ
អភិបាលបិតា
បង្គោល ឯកាធិសមភាគ

១០៤

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ភ្នំពេញ

ព.ស ២៥១២

ឯកសារគម្ពីរព្រះទ័ព្រហ្មវិស្ណុនៈ
ត្រូវបានថតចេញពី ច្បាប់គម្ពីរព្រះទ័ព្រហ្មវិស្ណុនៈ ។

ឯកសារគម្ពីរព្រះទ័ព្រហ្មវិស្ណុនៈ ចាប់ពីភាគ៥១ ដល់ ភាគ១១០
ត្រូវបានរៀបចំឡើងដោយ គេហទំព័រ៥០០០ឆ្នាំ ឬជា
ចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា សម្រាប់ជាធម្មទាន ។

ផ្តល់សេចក្តីគម្ពីរព្រះទ័ព្រហ្មវិស្ណុនៈសម្រាប់ការងារ
ដោយ ឧបាសិកា កាំង ហ៊ុចទីណា ។

គ្រប់គ្រងឯកសារ (ទូទៅ និងផ្នែកបច្ចេកទេស)
ដោយ ឧបាសក ស្រុង-ចាន់ណា ។

ត្រួតពិនិត្យឡើងវិញ
ដោយ ចន្ទស្រីស្រស់ ។

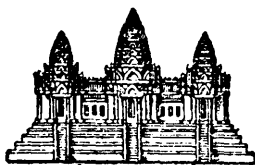
ថតស្តានដោយ
ប្អូនប្រុស ម៉ាន់ សារ៉េត

ក្រោមការឧបត្ថម្ភយ៉ាងច្រើនលើកលែង

- ឧបាសិកា កាំង ហ្គីប៊ែរ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក ជុត លីស្រុង និង ឧបាសិកា លី សុខា ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក សរ ចន និង ឧបាសិកា អ៊ូប សារ៉ា ព្រមទាំងបុត្រ (បាត់ដំបង)
- ឧបាសក ជា ស៊ីវត្តានា និង ឧបាសិកា យុន សុនីម៉ា ព្រមទាំងបុត្រ ជា សុមេធាធីតា (ស.វ.អ)
- លោក ជីម-ជា និង លោកស្រី រតន៍ ស្រីមុំ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក ទីផង យ៉ឺន (កូរ៉េ)
- លោក ស៊ុក ចាន់សេន (បន្ទាយមានជ័យ)
- ឧបាសិកា យ៉ា វ៉ានី (បន្ទាយមានជ័យ)
- ប្អូនស្រី យ៉ា សុភ័ក្ត្រ (បន្ទាយមានជ័យ)
- ឧបាសិកា កោ សេង (ភ្នំពេញ)
- លោកស្រី ប៉ាន សុគន្ធានី និង ស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក ស្រុង ចាន់ណា និង ឧបាសិកា ចន ស្រីស្រស់ ព្រមទាំងបុត្រ ចាន់ណា សុធានីរាជ, ចាន់ណា សុធានីរាជ (ភ្នំពេញ)
- លោកស្រី ស្រុង ចាន់រស្មី និង ស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- កញ្ញា ស្រុង ចាន់រតនា (ភ្នំពេញ)
- លោក ស្រុង យូរហង់ (ភ្នំពេញ)
- លោក នង សុផល (កូរ៉េ)
- ប្អូនស្រី សុខ អេង (កំពង់ចាម)
- កញ្ញា ចន កក្កដា (បាត់ដំបង)
- លោកស្រី ចន សត្យា និង លោក ខួន សេនីស័ក ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- លោក ចន រចនា (បាត់ដំបង)
- កញ្ញា សេ សុផានី (បាត់ដំបង)
- កញ្ញា យ៉ឺម សុផានី (បាត់ដំបង)
- លោក ម៉ៅ គន្ធា និង លោកស្រី ធួរ៉ង សេដ្ឋា (បាត់ដំបង)
- លោក សៅ សារ៉ុម (បាត់ដំបង)
- ព្រះចៅ ព្រះគុណ ជុំ សារៈ (ព្រះចៅអធិការវត្ត សម សាន្ត ខេត្តបាត់ដំបង)
- ឧបាសិកា វ៉ាន់ លុយ និង ស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- លោកស្រី ហួ ច័ន្ទសុខ័ណ្ឌ និង ស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ស.វ.អ)

១២៖
ព្រឹត្តិបទបដិកថា
និង
សេចក្តីប្រែជាភាសាខ្មែរ
អភិបាលបដិក
បណ្ឌិត ឯកាធិសបតាគ

១០៤

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត ភ្នំពេញ

ស. ត. ២៥១២

ឧទ្ទិសកថា

យើងខ្ញុំ សូមផ្ដល់សារពីសូត្រព្រះធម៌ឧទ្ទិសជូនជនជាតិខ្មែរ ។

ឥឡូវ យើងខ្ញុំអាចជូនគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកនេះ ទៅអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាជនជាតិខ្មែរបានហើយ ។

ព្រះធម៌នៃព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់នេះ ត្រូវបានសូត្រចេញពីជម្រៅដួងចិត្តនៃអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា
ជនជាតិជប៉ុន ។

このカンボジア版南伝大蔵経を
カンボジアの佛教徒へ
贈ることができることに感謝します。
これが日本の佛教徒の心です。

It is with a deep sense of gratitude that I present the translation
of the complete collection of " TRIPITAKA " to the Cambodian
Buddhists on behalf of the Japanese Buddhist community.

អារម្ភកថា

ជូនចំពោះជនជាតិខ្មែរ ជាទីរាប់អាន !

ជូនចំពោះជនជាតិខ្មែរដែលកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា ជាទីគោរព !

គម្ពីរព្រះត្រៃបិដកខ្មែរនេះ ត្រូវបាន " ក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក " នៃពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ នៅភ្នំពេញ បកប្រែពីភាសាបាលីមកជាភាសាខ្មែរ ចាប់ពីឆ្នាំ ១៩៣០ ទៅឆ្នាំ ១៩៦៨ គឺត្រូវចំណាយ ពេល ៣៩ ឆ្នាំ ទើបបានសម្រេចហើយសព្វគ្រប់ ។ នេះពិតជាកំណប់ព្រះធម៌របស់ព្រះពុទ្ធសាសនា ខ្មែរ ហើយក៏ជាកំណប់វប្បធម៌ខ្មែរផ្នែកបោះពុម្ពរបស់ជនជាតិខ្មែរផងដែរ ។ យើងខ្ញុំ ពុទ្ធសាសនិក ជាតិជប៉ុន មានសន្តានចិត្តរីករាយនឹងបោះពុម្ពជាថ្មីឡើងវិញ ដោយសង្ឃឹមថា ព្រះពុទ្ធសាសនាខ្មែរ ក៏នឹងរុងរឿងឡើងវិញដែរ ។

នេះគឺជាអំណោយពិជម្រាដ្ឋងចិត្ត ជូនទៅដល់ជនជាតិខ្មែរទាំងអស់ ព្រមទាំង មនុស្សជាតិទូទៅ នៅក្នុងពិភពលោកនេះ ដែលមានចិត្តស្រឡាញ់សន្តិភាព ។

ខ្មែរបានរងសោកនាដកម្មដែលមិនធ្លាប់មានពីមុនមក ។ ម្យ៉ាងទៀត ព្រះពុទ្ធសាសនា ខ្មែរ ក៏ត្រូវអន្តរាយយ៉ាងខ្លាំង ក៏ប៉ុន្តែឥឡូវនេះ យើងទាំងអស់គ្នា បានឈានជើងកន្លងផុតពីសេចក្តី ទុក្ខសោកដ៏ធ្ងន់ធ្ងរនេះ ចាកផុតពីអំពើឃោរឃៅ បញ្ចប់គំនុំគុំគួន ដើរតាមពុទ្ធដីការព្រះបរមគ្រូ មិត្តមិត្តយាយធ្វើឱ្យមានសន្តិភាពក្នុងពិភពលោក ។

ការណ៍ដែលយើងខ្ញុំជូនគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកពេលនេះ គឺជានិមិត្តរូបនៃការប្តេជ្ញាចិត្ត របស់អ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាជនជាតិជប៉ុនថា យើងខ្ញុំធ្វើសហប្រតិបត្តិការដើម្បីសន្តិភាព ក្នុងពិភពលោក ដើម្បីទុកជាភស្តុតាងនៃចំណងមេត្រីភាព និងមិត្តភាពរវាងប្រជាជាតិជប៉ុន និង ប្រជាជាតិខ្មែរ ។

ថ្ងៃនក្ខត្តបុក្យ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤

សមាគមជំនួយដល់ការបោះពុម្ពព្រះត្រៃបិដកឡើងវិញ

អ្នកតំណាងចាត់ការ Rev. Muchaku Seikyo

ប្រធានការិយាល័យ Rev. Sinohara Eiichi

អ្នកចាត់ការ Rev. Matunaga Zendo Rev. Arima Jitsujō Rev. Ito Yoshimichi
Rev. Watai Keiichi Rev. Sugiya Yoshizumi Rev. Sigeta Shincyo
Rev. Maeda Risyo Rev. Nakajima Kyoshi Mr. Ei Rokusuke

『トリピタカ』復刻進呈にあたって

親愛なるカンボジアの皆さん！

敬愛するカンボジアの仏教徒の皆さん！

カンボジア版『トリピタカ』は、プノンペンの仏教研究所が、仏教界の英知を集め、1930年から1968年まで、39年の歳月をかけて翻訳し、分類し、集大成して完成されました。まさにカンボジア仏教の法宝であると共に、カンボジア出版文化の至宝です。日本仏教徒の有志は、カンボジア仏教の復興再生を願いつつ、これを復刻刊行し、贈らせていただきます。

これはカンボジア仏教徒のみならず、カンボジア全人民、否、平和を愛する地球上のすべての人々への、心からの贈り物です。

カンボジアは、古今未曾有の悲劇を体験しました。カンボジア仏教もこの受難の時代に壊滅的な打撃を受けました。しかし、今はその悲しみを乗り越え、瞋りを離れ、怨みを恕し、ブッダの教えに従い、世界平和の実現に努力するときです。

この本の贈呈は、日本の仏教徒も共々に、世界平和のために努力することを誓うしるしであり、相互の連帯と友情の証なのです。

合掌

1994年7月吉日

カンボジア版トリピタカ（南伝大蔵経）復刻救援委員会

世話人代表 無着 成恭
事務局長 篠原 鋭一

世話人 松永 然道 有馬 実成
伊藤 佳通 渡井 奎一
杉谷 義純 茂田 真澄
前田 利勝 中島 教之
永 六輔

Acknowledgment

My dear Cambodian friends and respected members of the Cambodian Buddhist community.

It gives me a great pleasure to learn that the translation of the " Pali Tripitaka " into Cambodian by the " Tripitaka Commission " of the Buddhist Institute, Phnom Penh has been successfully achieved. The project to translate the Tripitaka was launched in 1930 and took 39 years to complete the whole work only in 1968.

The Cambodian translation of this great work will not only become a cherished treasure of the Cambodian Buddhist community but is also an important milestone in the history of publication in Cambodia.

Revival and prosperity of Buddhism in Cambodia is the ardent desire of the Japanese Buddhist Community. It is with this spirit that we have completed this important project and want to present the complete work to the Cambodian Buddhist community. It is a present not only to the Buddhist community in Cambodia but also to the Cambodian people and all the peace loving people in the world.

Cambodia experienced the greatest tragedies of modern times and the Cambodian Buddhist community also underwent severe trials and suffered crushing blows during this period. But now a time has come to surmount this grief and anger, and to forgive and start working again for world peace.

This great work is a symbol of Japanese Buddhist communities resolve to work with our Cambodian brothers and sisters toward world peace and a testimony to the friendship between the people.

Join hands in prayer...
July 1994

TRIPITAKA PUBLISHING SUPPORT COMMITTEE

Project Manager: Rev. Seikyo Muchaku

Secretary General: Rev. Eiichi Sinohara

Management Team:

Rev. Zendo Matunage Rev. Jitsujo Arima Rev. Yoshimichi Ito
Rev. Keiichi Watai Rev. Yoshizumi Sugiya Rev. Shincyo Sigeta
Rev. Risyo Maeda Rev. Kyoshi Nakajima Mr. Rokusuke Ei

អភិធម្មបិដក

បដ្ឋាន ឯកាទសមភាគ

១០៤

ព.ស. ២៥១២

អភិធម្មបិដកេ

បដ្ឋានស្ស ឯកាទសមោ ភាគោ

ទស្សនេនបហាតត្វហេតុកទុកំ

បដិច្ចវិវា

[១] នស្សនេន បហាតត្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
នស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា នស្សនេន បហាតត្វហេតុកំ ឯកំ ទន្ធ�ំ បដិច្ច
តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទេ ... ។ នស្សនេន បហាតត្វហេ-
តុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន នស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នស្សនេន បហាតត្វហេតុកេ
ខន្ធទេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ នស្សនេន បហាតត្វ-
ហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច នស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ ច
ន នស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ
ហេតុប្បច្ចយា នស្សនេន បហាតត្វហេតុកំ ឯកំ ទន្ធ�ំ
បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធទេ
... ។ ន នស្សនេន បហាតត្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
នស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា ន នស្សនេន បហាតត្វហេតុកំ ឯកំ ទន្ធ�ំ
បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធទេ

អភិធម្មបិដក

បដ្ឋាន ឯកាទសមភាគ

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកទុកៈ

បដិច្ចវិវរៈ

[១] ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ (ធម៌មានហេតុដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ) អាស្រ័យ នូវទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ (ធម៌មានហេតុដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ) ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ . . . ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ (ធម៌មានហេតុដែលមិនត្រូវលះដោយទស្សនៈ) អាស្រ័យ នូវទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានុប អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ . . . ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ អាស្រ័យ នូវនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ នូវខន្ធ ២

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

. . . វិចិត្តិក្ខាសហគតំ មោហំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ បដិសន្ធិត្តុលោ យាវ អដ្ឋត្តិកា មហាក្ខតា ។
 ន ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ទស្សនេ-
 ន បហាតត្វហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 វិចិត្តិក្ខាសហគតំ មោហំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធ ។
 ន ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ទស្សនេ-
 ន បហាតត្វហេតុកោ ច ន ទស្សនេន បហាតត្វហេ-
 តុកោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា វិចិត្តិក្ខា
 សហគតំ មោហំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ។ ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកញ្ច
 ន ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ទស្ស-
 នេន បហាតត្វហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ច-
 យាវិចិត្តិក្ខាសហគតំ ឯកំ ខន្ធឯ មោហញ្ច បដិច្ច
 តយោ ខន្ធ ខន្ធ ខន្ធ . . . ។ ទស្សនេន បហាតត្វហេ-
 តុកញ្ច ន ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ន ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកេ ខន្ធ ច
 មហាក្ខតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ វិចិត្តិក្ខាស-
 ហគតេ ខន្ធ ច មោហញ្ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

... ចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យ នូវមោហាៈ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខុ
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ រហូតដល់ពួកមហាក្ខត ជាខាងក្នុង ។ ទស្សនេន-
 បហាតព្វហេតុកធម៌ អាស្រ័យ នូវទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវមោ-
 ហាៈ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខុ ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី ន-
 ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវទស្សនេនបហាតព្វហេតុ-
 កធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ចិត្ត-
 សមុជ្ជានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវមោហាៈ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខុ ។ ទស្ស-
 នេនបហាតព្វហេតុកធម៌ អាស្រ័យ នូវទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង
 នូវទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខុផង នូវមោហាៈ
 ផង នូវខន្ធ ២ ... ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ អាស្រ័យ នូវ
 ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង នូវទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យ នូវ
 ពួកទស្សនេន បហាតព្វហេតុកក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្ខតផង ចិត្តសមុជ្ជាន-
 រូប អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខុផង នូវមោហាៈផង ។

ទស្សនេនបហាតត្វហេតុកុកេ បដិច្ចវិហា

នស្សនេន បហាតត្វហេតុកកញ្ច ន នស្សនេន បហា-
 តត្វហេតុកកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នស្សនេន បហាតត្វហេ-
 តុកកោ ច ន នស្សនេន បហាតត្វហេតុកកោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា វិចីកីត្តាសហគតំ ឯកំ ខន្ធស្វ
 មោហេស្វ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានេស្វ រូបំ
 ទ្វេ ខន្ធទ បដិច្ច . . . ។

[២] នស្សនេន បហាតត្វហេតុកកំ ធម្មំ បដិច្ច
 នស្សនេន បហាតត្វហេតុកកោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ អារម្ម-
 ណាប្បដ្ឋយា នស្សនេន បហាតត្វហេតុកកំ ឯកំ ខន្ធទ
 បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទ . . . ។ នស្សនេន បហា-
 តត្វហេតុកកំ ធម្មំ បដិច្ច ន នស្សនេន បហាតត្វហេតុ-
 កកោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ អារម្មណាប្បដ្ឋយា វិចីកីត្តាស-
 ហគតេ ខន្ធទ បដិច្ច វិចីកីត្តាសហគតោ មោហោ ។
 នស្សនេន បហាតត្វហេតុកកំ ធម្មំ បដិច្ច នស្សនេន ប-
 ហាតត្វហេតុកកោ ច ន នស្សនេន បហាតត្វហេតុកកោ
 ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ អារម្មណាប្បដ្ឋយា វិចីកីត្តាសហ-
 គតំ ឯកំ ខន្ធទ បដិច្ច តយោ ខន្ធា មោហោ ច ទ្វេ
 ខន្ធទ . . . ។ ន នស្សនេន បហាតត្វហេតុកកំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន នស្សនេន បហាតត្វហេតុកកោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី អា-
ស្រ័យ នូវទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង នូវនទស្សនេនបហាតព្វ-
ហេតុកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ ខន្ធ ពា ក្តី ចិត្ត-
សមុជ្ជានុបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយវិចិត្តិថ្លាផង នូវ
មោហៈផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ២ . . . ។

(២) ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ អាស្រ័យ នូវទស្សនេន-
បហាតព្វហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណ្ឌប្បដ្ឋ័យ គឺ
ខន្ធ ពា អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ នូវខន្ធ ២
. . . ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ អាស្រ័យ នូវទស្សនេន-
បហាតព្វហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណ្ឌប្បដ្ឋ័យ គឺ មោ-
ហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិត្តិថ្លា អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយ
វិចិត្តិថ្លា ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី នទស្សនេនបហាតព្វហេ-
តុកធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះការម្មណ្ឌប្បដ្ឋ័យ គឺ ខន្ធ ពា ក្តី មោហៈ ក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១
ដែលប្រកបដោយវិចិត្តិថ្លា នូវខន្ធ ២ . . . ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេ-
តុកធម៌ អាស្រ័យ នូវនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបដិកេ អនុលោមទុកប្បជ្ជានំ

អារម្មណប្បច្ចយា ន និស្សនេន បហាតព្វហេតុកំ ឯកំ
 ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធេ បដិច្ច . . . បដិ-
 សន្និក្ខុណោ ។ បេ ។ ន និស្សនេន បហាតព្វហេតុកំ
 ធម្មំ បដិច្ច និស្សនេន បហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ អារម្មណប្បច្ចយា វិនិក្ខិប្បាសហតតំ មោហំ
 បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា ។ និស្សនេន បហាតព្វហេ-
 តុកកញ្ច ន និស្សនេន បហាតព្វហេតុកកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 និស្សនេន បហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្ម-
 ណប្បច្ចយា វិនិក្ខិប្បាសហតតំ ឯកំ ខន្ធកញ្ច មោហកញ្ច
 បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធេ . . . ។ សន្និក្ខំ ។

[៣] ហេតុយា នវ អារម្មណេ ន អធិបតីយា
 បញ្ច អនន្តរេ ន សមនន្តរេ ន សហជាតេ នវ អញ្ញ-
 មញ្ញេ ន និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ ន បុរេជាតេ ន
 អាសវេនេ ន កម្មេ នវ វិហាកេ ឯកំ អាហារេ នវ
 ត្រៃយេ នវ ឈានេ នវ មក្កេ នវ សម្បយុត្តេ ន
 វិប្បយុត្តេ នវ អត្ថិយា នវ នត្ថិយា ន វិគតេ ន
 អវិគតេ នវ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជានិស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ។

និស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ អាស្រ័យ នូវនិស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវមោហាៈ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខុវា ។ និស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ អាស្រ័យ នូវនិស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង នូវនិស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខុវាផង នូវមោហាៈផង នូវខន្ធ ២ ... ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។

[៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តវប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងសមនន្តវប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងការសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកទុកេ បដិច្ចវិហោ

[៤] នស្សនេន បហាតព្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
ន នស្សនេន បហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ន-
ហេតុប្បដ្ឋយា វិចិត្តក៏ដ្ឋាសហគតេ ខន្ធ បដិច្ច វិចិ-
ត្តក៏ដ្ឋាសហគតោ មោហោ ។ ន នស្សនេន បហាតព្វ-
ហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន នស្សនេន បហាតព្វហេតុកោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បដ្ឋយា អហេតុកំ ន នស្ស-
នេន បហាតព្វហេតុកំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ
ចិត្តសមុដ្ឋានោ រូបំ យាវ អសញ្ញាសត្តា ឧទ្ធច្ចសហ-
គតេ ខន្ធ បដិច្ច ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។

[៥] នហេតុយា ទ្វេ នអារម្មណេ ភីណិ នអ-
ធិបតិយា នវ នអនន្តរេ ភីណិ នសមនន្តរេ ភីណិ
នអញ្ញាមញ្ញោ ភីណិ នឧបនិស្សយេ ភីណិ នបុរេជានេ
សត្តំ នបច្ឆាជានេ នវ នអាសវនេ នវ នកម្មេ បត្តាវ
នវិជានេ នវ នអាហារេ ឯកំ នវដ្ឋន្តិយេ ឯកំ
នឈានេ ឯកំ នមគ្គេ ឯកំ នសម្បយុត្តេ ភីណិ ន-
វិប្បយុត្តេ ន នោនត្តិយា ភីណិ នោវិតតេ ភីណិ ។

[៦] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ ភីណិ . . .

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកទុកៈ បដិច្ចវារៈ

[៤] នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ អាស្រ័យ នូវទស្សនេន-
 បហាតព្វហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ មោហៈ
 ដែលប្រកបដោយវិចិត្រិក្ខា អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិ-
 ត្រិក្ខា ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ អាស្រ័យ នូវទស្សនេន-
 បហាតព្វហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី
 ចិត្តសមុជ្ជានុបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជានទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ ជា
 អហេតុកៈ រហូត ដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ មោហៈ ដែលប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ
 អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ។

[៥] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនការម្មណប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនសមនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧
 ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 នកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាហារ-
 ប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោនតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នោវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[៦] ក្នុងនការម្មណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ ...

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បវត្តន

ក្នុងនិស្សប្បិយ មានវារៈ ៨ ។ បេ ។ ក្នុងនិប្បវេជ្ជប្បិយ មាន
វារៈ ៧ ។ បេ ។ ក្នុងនិប្បយុត្តប្បិយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោនត្ថប្បិយ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិត្តប្បិយ មានវារៈ ៣ ។

[៧] ក្នុងអារម្មណប្បិយ មានវារៈ ២ ព្រោះនហេតុប្បិយ . . .
ក្នុងអនន្តរាប្បិយ មានវារៈ ២ ។ បេ ។ ក្នុងមគ្គប្បិយ មានវារៈ ២
។ បេ ។ ក្នុងអវិគតប្បិយ មានវារៈ ២ ។

សហជាតវារៈ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

បប្ផយវារៈ

[៨] ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងទស្សនេនបហា-
តព្វហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បិយ គឺ មានវារៈ ៣ ។
នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងទស្សនេនបហាតព្វហេតុ-
កធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បិយ គឺ ខន្ធ ៣ ភ្នំ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបភ្នំ
ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ ខ្យវខន្ធ ២ . . .
ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ រហូត ដល់ពួកមហាក្វត ជាខាងក្នុង ពួកនទស្ស-
នេនបហាតព្វហេតុកក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុក-
ធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បិយ គឺ ពួកទស្សនេនបហាតព្វហេតុកក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ
ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងមោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រច្នា ។

ទស្សនេនបហាតត្វហេតុកទុកេ បច្ចយវារោ

ន ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកំ ធម្មំ បច្ចយា ទស្សនេន-
 បហាតត្វហេតុកោ ច ន ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ
 ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា ទស្ស-
 នេន បហាតត្វហេតុកា ខន្ធភ មហាភូតេ បច្ចយា ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានំ រូបំ វិចីក៏ន្នាសហគតំ មោហំ បច្ចយា សម្ប-
 យុត្តកា ខន្ធភ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ។ ទស្សនេន បហា-
 តត្វហេតុកញ្ច ន ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកញ្ច ធម្មំ
 បច្ចយា ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ ធម្មា ឧប្ប-
 ជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកំ ឯកំ
 ខន្ធឯ វត្ថុញ្ច បច្ចយា តយោ ខន្ធភ ទេ ខន្ធភ ...
 វិចីក៏ន្នាសហគតំ ឯកំ ខន្ធឯ វត្ថុញ្ច បច្ចយា តយោ
 ខន្ធភ ទេ ខន្ធភ ... ។ ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកញ្ច
 ន ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកញ្ច ធម្មំ បច្ចយា ន-
 ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកេ ខន្ធភ ច
 មហាភូតេ ច បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ វិចីក៏ន្នាសហ-
 គតេ ខន្ធភ ច មោហញ្ច បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្កៈ បច្ចយវាវៈ

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក
នឹងទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
ពួកទស្សនេនបហាតព្វហេតុកក្នុង ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹង
ផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត ពួកសម្បយុត្តកក្នុងក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែក
នឹងមោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខា ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌
ពឹងផ្អែក នឹងទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង នឹងទស្សនេនបហាតព្វ-
ហេតុកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក
នឹងខន្ធ ១ ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . .
ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខាផង នឹងវត្ថុផង
នឹងខន្ធ ២ . . . ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងទស្ស-
នេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង នឹងទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួក
ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកក្នុងផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខាផង នឹងមោហៈផង ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នស្សនេន បហាតត្វហេតុតត្វា ន នស្សនេន បហា-
 តត្វហេតុតត្វា ធម្មំ បច្ចយា នស្សនេន បហាតត្វហេ-
 តុតត្វា ច ន នស្សនេន បហាតត្វហេតុតត្វា ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា នស្សនេន បហាតត្វហេតុតត្វា
 ឯកំ ខន្ធុញ្ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ ច
 ... នស្សនេន បហាតត្វហេតុតត្វា ខន្ធធ្វេ ច បហាតត្វ
 ច បច្ចយា វិចិត្តសមុជ្ឈានំ រូបំ វិចិត្តកិច្ចាសហគតំ ឯកំ
 ខន្ធុញ្ច ហេហាញ្ច បច្ចយា តយោ ខន្ធា វិចិត្តសមុជ្ឈា-
 នញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ ច ... ។

[៧] នស្សនេន បហាតត្វហេតុតត្វា ធម្មំ បច្ចយា
 នស្សនេន បហាតត្វហេតុតត្វា ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយា តីណី បដិច្ចសនិសា ។ ន នស្សនេន ប-
 ហាតត្វហេតុតត្វា ធម្មំ បច្ចយា ន នស្សនេន បហាតត្វ-
 ហេតុតត្វា ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ អារម្មណាប្បច្ចយា បដិច្ច-
 សនិសា វត្ថុំ បច្ចយា ... តីណី ន នស្សនេន បហា-
 តត្វហេតុតត្វា ឯកំ ខន្ធុ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ
 ... បដិសន្ធិត្តុក្កលោ ចក្កាយតនំ បច្ចយា ចក្កុ-
 វិញ្ញាណំ វត្ថុំ បច្ចយា ន នស្សនេន បហាតត្វហេតុតត្វា
 ខន្ធា វត្ថុំ បច្ចយា វិចិត្តកិច្ចាសហគតោ ហេហោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី ពឹង
 ផ្អែក នឹងទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង នឹងទស្សនេនបហាតព្វហេ-
 តុកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក
 នឹងខន្ធ ១ ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . .
 ចិត្តសមុជ្ជានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈផង
 នឹងពួកមហាក្ខតផង ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានរូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១
 ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខាផង នឹងមោហៈផង នឹងខន្ធ ២ . . . ។

[៩] ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងទស្សនេនប-
 ហាតព្វហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណប្បថ្នយ គឺ មានវារៈ៣
 ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ពឹង
 ផ្អែក នឹងទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ការម្មណប្បថ្នយ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ . . .
 មានវារៈ៣ ខន្ធ ៣ កាស្រយំ នូវខន្ធ ១ ជាទស្សនេនបហា-
 តព្វហេតុកៈ នឹងខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចក្ខុវិញ្ញាណ
 ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ ពួកទស្សនេនបហាតព្វហេតុកក្នុង ពឹង
 ផ្អែក នឹងវត្ថុ មោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខា ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។

ទស្សនេសបហាតព្វហេតុកុកេ បច្ចយវាហេ

ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកំ ធម្មំ បច្ចយា ទស្សនេន-
 បហាតព្វហេតុកេ ធម្មា ឧប្បជ្ឈនិ អារម្មណប្បច្ចយា
 វត្ថុំ បច្ចយា ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកា ខន្ធា វិចិ-
 កិច្ចាសហគតំ មោហំ បច្ចយា សម្បយុត្តកា ខន្ធា ។
 ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកំ ធម្មំ បច្ចយា ទស្សនេ-
 ន បហាតព្វហេតុកេ ច ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុ-
 កេ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈនិ អារម្មណប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា
 វិចិកិច្ចាសហគតា ខន្ធា ច មោហា ច ។ ទស្សនេន-
 បហាតព្វហេតុកក្ខំ ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកក្ខ-
 ធម្មំ បច្ចយា ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកេ ធម្មា ឧ-
 ប្បជ្ឈនិ អារម្មណប្បច្ចយា ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកំ
 ឯកំ ខន្ធកំ វត្ថុកំ បច្ចយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធេ
 ... វិចិកិច្ចាសហគតំ ឯកំ ខន្ធកំ មោហកំ បច្ច-
 យា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធេ ច ... ។ ទស្សនេន-
 បហាតព្វហេតុកក្ខំ ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកក្ខំ
 ធម្មំ បច្ចយា ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកេ ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈនិ អារម្មណប្បច្ចយា វិចិកិច្ចាសហគតេ ខន្ធេ
 ច វត្ថុកំ បច្ចយា វិចិកិច្ចាសហគតោ មោហា ។

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករៈ បញ្ញាវារៈ

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករិ ពឹងផ្អែក នឹងទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុ-
 ក្ករិ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ គឺ ពួកទស្សនេនបហាតព្វហេ-
 តុកុក្កន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ពួកសប្បយុត្តកុក្កន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងមោហៈ ដែល
 ប្រកបដោយវិចិត្រិក្ខា ។ ពួកទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករិក្ខ ពួកទស្ស-
 នេនបហាតព្វហេតុកុក្ករិក្ខ ពឹងផ្អែក នឹងទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករិ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិ-
 ត្រិក្ខា មោហៈក្ខ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករិ ពឹង
 ផ្អែក នឹងទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករិផង នឹងទស្សនេនបហាតព្វហេ-
 តុកុក្ករិផង ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក
 នឹងខន្ធ ១ ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករិផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . .
 ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រិក្ខាផង នឹងមោហៈ
 ផង នឹងខន្ធ ២ផង . . . ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករិ ពឹងផ្អែក នឹង
 ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករិផង នឹងទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករិផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ ដែលប្រកបដោយ
 វិចិត្រិក្ខា ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធដែលប្រកបដោយវិចិត្រិក្ខាផង នឹងវត្ថុផង ។

អភិធម្មបំណែក អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

និស្សនេន បហាតត្ថហេតុកកញ្ច ន និស្សនេន បហា-
 តត្ថហេតុកកញ្ច ធម្មំ បច្ចយា និស្សនេន បហាតត្ថ-
 ហេតុកោ ច ន និស្សនេន បហាតត្ថហេតុកោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ អារម្មណប្បច្ចយា និស្សនេន បហាតត្ថហេតុ-
 កំ ឯកំ ខន្ធកញ្ច វត្ថុកញ្ច បច្ចយា តយោ ខន្ធនោ ខន្ធនោ
 ច . . . វិនិក្ខិច្ឆាសហគតំ ឯកំ ខន្ធកញ្ច វត្ថុកញ្ច បច្ចយា
 តយោ ខន្ធនោ មោហោ ច ខន្ធនោ ច . . . ។

[១០] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អនិបតិយា
 នវ សព្វត្ថ នវ វិហារេត ឯកំ អវិភតេ នវ ។

[១១] និស្សនេន បហាតត្ថហេតុកំ ធម្មំ បច្ចយា
 ន និស្សនេន បហាតត្ថហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ន-
 ហេតុប្បច្ចយា វិនិក្ខិច្ឆាសហគតេ ខន្ធនោ បច្ចយា វិនិ-
 ក្ខិច្ឆាសហគតោ មោហោ ។ ន និស្សនេន បហាតត្ថ-
 ហេតុកំ ធម្មំ បច្ចយា ន និស្សនេន បហាតត្ថហេតុ-
 កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ
 ន និស្សនេន បហាតត្ថហេតុកំ យាវ អសញ្ញាសត្តា
 ចក្ខុយតនំ បច្ចយា ចក្ខុវិញ្ញាណំ ឧទ្ធច្ចសហគតេ
 ខន្ធនោ ច វត្ថុកញ្ច បច្ចយា ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី ពឹង
 ផ្អែក នឹងទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង នឹងនទស្សនេនបហាតព្វហេ
 តុកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា ពឹងផ្អែក
 នឹងខន្ធ ១ ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ផង
 . . . ខន្ធ ពាក្យ មោហៈក្តី ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយវិចិ
 កិច្ចាផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ផង . . . ។

[១០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតីប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
 វារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១១] នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងទស្សនេ-
 នបហាតព្វហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ
 ដែលប្រកបដោយវិចិកិច្ចា ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយ
 វិចិកិច្ចា ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងទស្ស-
 នេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ជា
 នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ ជាអហេតុកៈ រហូត ដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ
 ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយគនៈ មោហៈ ដែលប្រកបដោយ
 ឧដ្ឋច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយឧដ្ឋច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ។

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុកេ សំសង្ការំ

និស្សនេន បហាតព្វហេតុកកញ្ច ន និស្សនេន បហាតព្វ-
ហេតុកកញ្ច ធម្មំ បច្ចយា ន និស្សនេន បហាតព្វហេតុ-
កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា វិចីកិត្តាសហ-
គតេ ខន្ធេ ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា វិចីកិត្តាសហគតោ
មោហោ ។ សង្ខតំ ។

(១២) នហេតុយា តីណី នអារម្មណេ តីណី នអ-
និបតិយា នវ នអនន្តរេ តីណី នសមនន្តរេ តីណី ន-
អកាមញ្ញោ តីណី នឧបនិស្សយេ តីណី នបុរេជាតេ
សត្តំ នបច្ឆាជាតេ នវ នអាសវនេ នវ នកម្មេ ចត្តារិ
នវិចារកេ នវ នអាហារេ ឯកំ នឥន្ទ្រិយេ ឯកំ
នឈានេ ឯកំ នមត្តេ ឯកំ នសម្បយុត្តេ តីណី ន-
វិប្បយុត្តេ ន នោនត្ថិយា តីណី នោវិតតេ តីណី ។

ឯវំ ឥតរេ ទ្វេ កណាធាបិ និស្សយវារោបិ កាតញ្ច ។

សំសង្ការំ

(១៣) និស្សនេន បហាតព្វហេតុកំ ធម្មំ សំ-
សង្ការំ និស្សនេន បហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា និស្សនេន បហាតព្វហេតុកំ ឯកំ
ខន្ធំ សំសង្ការំ តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទេ ... ។

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្កៈ សំសង្ខារៈ

នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ក ពឹងផ្អែក នឹងទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុ-
ក្កធម៌ផង នឹងទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្កធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នហេតុប្បដ្ឋយ គឺ មោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិកិត្តា ពឹងផ្អែក នឹងពួក
ខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិកិត្តាផង នឹងវត្ថុផង ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[១២] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនភារម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតីប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនចច្ចាជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកាសេវនប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងនអាហារប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១
ក្នុងនសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦
ក្នុងនោនត្ថិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់២ យ៉ាងដទៃក្តី និស្សយវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

សំសង្ខារៈ

[១៣] ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ក លាយទ្បំ នឹងទស្សនេន-
បហាតព្វហេតុកុក្ក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣
លាយទ្បំ នឹងខន្ធ ១ ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្កៈ នឹងខន្ធ ២ . . . ។

ន ទស្សនេន បហាតត្ថហេតុកំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ ន ទស្ស-
 នេន បហាតត្ថហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា ន ទស្សនេន បហាតត្ថហេតុកំ ឯកំ ខន្ធំ សំ-
 សដ្ឋា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធេ ... បដិសន្ធិត្តុលោ
 ។ បេ ។ ន ទស្សនេន បហាតត្ថហេតុកំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ
 ទស្សនេន បហាតត្ថហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា វិនិក្ខិច្ឆាសហគតំ មោហំ សំសដ្ឋា សម្ប-
 យុត្តកា ខន្ធា ។ ទស្សនេន បហាតត្ថហេតុកតញ្ច ន-
 ទស្សនេន បហាតត្ថហេតុកតញ្ច ធម្មំ សំសដ្ឋោ ទស្ស-
 នេន បហាតត្ថហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា វិនិក្ខិច្ឆាសហគតំ ឯកំ ខន្ធឱ មោហញ្ច-
 សំសដ្ឋា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធេ ... ។

[១២] ទស្សនេន បហាតត្ថហេតុកំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ
 ទស្សនេន បហាតត្ថហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្ម-
 ណប្បច្ចយា តីណី បដិច្ចសនិសា ។ ន ទស្សនេន ប-
 ហាតត្ថហេតុកំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ ន ទស្សនេន បហាតត្ថ-
 ហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បច្ចយា ន ទស្ស-
 នេន បហាតត្ថហេតុកំ ឯកំ ខន្ធំ សំសដ្ឋា តយោ ខន្ធា
 ទ្វេ ខន្ធេ ... ។ ន ទស្សនេន បហាតត្ថហេតុកំ ធម្មំ
 សំសដ្ឋោ ទស្សនេន បហាតត្ថហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ លាយទ្បំ នឹងនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ លាយទ្បំ នឹង ខន្ធ ១ ជានទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ នឹងខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃ បដិសន្ធិ ។ បេ ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ លាយទ្បំ នឹងនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកសម្បយុត្តកត្តន្ធ លាយទ្បំ នឹងហេហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រិច្ឆា ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ លាយទ្បំ នឹងនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ផង នឹងនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ លាយទ្បំ នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រិច្ឆា ផង នឹងហេហៈផង នឹងខន្ធ ២ . . . ។

[១៤] នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ លាយទ្បំ នឹងនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណប្បដ្ឋយ គឺ មាន ព័រៈ ៣ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចព័រៈដែរ ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ លាយទ្បំ នឹងនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ ការម្មណប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ លាយទ្បំ នឹងខន្ធ ១ ជានទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ នឹងខន្ធ ២ . . . ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ លាយទ្បំ នឹងនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង

ឧប្បនេនបហាតត្ថហេតុកុរោ សំសដ្ឋវិហ

អារម្មណាប្បច្ចយា បដិច្ចសទិសំ ។ និស្សនេន បហា-
តត្ថហេតុកត្តា ន និស្សនេន បហាតត្ថហេតុកត្តា ធម្មំ
សំសដ្ឋា និស្សនេន បហាតត្ថហេតុកត្តា ធម្មា ឧប្ប-
ជ្ជតិ អារម្មណាប្បច្ចយា បដិច្ចសទិសំ ។ សង្ខតំ ។

[១៥] ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណោ ន អធិបតីយា
ទ្វេ អនន្តរេ ន សត្វត្ថ ន វិហារេតេ ឯកំ អវិគតេ ន ។

[១៦] និស្សនេន បហាតត្ថហេតុកំ ធម្មំ សំសដ្ឋា
ន និស្សនេន បហាតត្ថហេតុកត្តា ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ នហេ-
តុប្បច្ចយា វិចីកីច្ឆាសហគតេ ខន្ធ សំសដ្ឋា វិចីកីច្ឆា-
សហគតោ មោហោ ។ ន និស្សនេន បហាតត្ថហេតុកំ
ធម្មំ សំសដ្ឋា ន និស្សនេន បហាតត្ថហេតុកត្តា ធម្មា
ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ ន និស្សនេន ប-
ហាតត្ថហេតុកំ ឯកំ ខន្ធ សំសដ្ឋា តយោ ខន្ធ ទ្វេ
ខន្ធ . . . អហេតុកត្តាប្បដិសន្ធិក្ខណោ ឧទ្ធច្ចសហគតេ
ខន្ធ សំសដ្ឋា ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។

[១៧] នហេតុយា ទ្វេ នអធិបតីយា ន នបុរេជា-
តេ ន នបច្ឆាជតេ ន នអាសវនេ ន នកម្មេ ចត្តារិ

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករៈ សំសង្ខារៈ

ព្រោះការម្មណាប្បច្ច័យ ប្រវេហលន្តានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ទស្សនេនបហា-
តព្វហេតុកុក្ករិ លាយឡំ នឹងទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករិផង នឹងន-
ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករិផង ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណាប្បច្ច័យ
ប្រវេហលន្តានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[១៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងការម្មណាប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៦ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦
ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៦ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
អវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[១៦] នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករិ លាយឡំ នឹងទស្សនេន-
បហាតព្វហេតុកុក្ករិ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ
ដែលប្រកបដោយវិចិត្តិក្ខា លាយឡំ នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិ-
តិក្ខា ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករិ លាយឡំ នឹងទស្សនេន-
បហាតព្វហេតុកុក្ករិ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣
លាយឡំ នឹងខន្ធ ១ ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករិ ជាអហេតុកុក្ករិ នឹង
ខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃអហេតុកុក្ករិសន្ធិ មោហៈ ដែលប្រកបដោយ
ឧទ្ធច្ចៈ លាយឡំ នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ។

[១៧] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៦ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៦ ក្នុងសាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នេវិចារកេ ធិ នឈានេ ឯកំ នបត្តេ ឯកំ នវិប្ប-
យុត្តេ ធិ ។

[១៨] ហេតុប្បដ្ឋយា នអធិបតិយា ចត្តារិ ...
នបុរេជាតេ ចត្តារិ ។ បេ ។ នវិប្បយុត្តេ ចត្តារិ ។

[១៩] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ទ្វេ ...
អនន្តរេ ទ្វេ វិចារកេ ឯកំ អវិតតេ ទ្វេ ។

សម្បយុត្តភារោ សំសជ្ជភរសទិសោ ។

បញ្ញាវិពា

[២០] នស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ ធម្មោ
នស្សនេន បហាតត្វហេតុកស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋ-
យេន បដ្ឋយោ នស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ ហេតុ
សម្បយុត្តកានំ ទទ្ធានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
ម្យលំ នស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ ហេតុ ចិត្តស-
មុដ្ឋាធានំ រូធានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ ម្យលំ
នស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ
ទទ្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋាធានញ្ច រូធានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ ។ ននស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ ធម្មោ ន-
នស្សនេន បហាតត្វហេតុកស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋ-
យេន បដ្ឋយោ ននស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ ហេតុ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងន-
មគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[១៨] ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ...
ក្នុងនបុរេជានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។ បេ ។ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៤ ។

[១៩] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ...
ក្នុងនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគ-
តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

សម្បយុត្តវារៈ ដូចគ្នានឹងសំសង្ការវារៈដែរ ។

បញ្ញាវារៈ

[២០] ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនប-
ហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកទស្សនេនបហាតព្វហេ-
តុកហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល
គឺ ពួក ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប
ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល គឺ ពួកទស្សនេនបហាតព្វហេតុកហេតុ ជា
បច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុ-
ប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យនៃនទស្សនេនបហា-
តព្វហេតុកធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺពួកនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកហេតុ

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុកោ បញ្ញាវិហ

សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ ហេ-
 តុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ វិចីក្ខាសហគតោ មោហោ
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូចានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 បដិសន្ធិកុណា ។ បេ ។ មូលំ វិចីក្ខាសហគតោ
 មោហោ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ មូលំ វិចីក្ខាសហគតោ មោហោ
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[២០] ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ
 ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្ប-
 ដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកោ ខន្ធ
 អារត្ត ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកោ ខន្ធ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។
 មូលំ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកោ ខន្ធ អារត្ត ន-
 ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកោ ខន្ធ មោហោ ម ឧប្ប-
 ជ្ឈន្តិ ។ មូលំ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកោ ខន្ធ អារត្ត
 វិចីក្ខាសហគតោ ខន្ធ មោហោ ម ឧប្បជ្ឈន្តិ ។
 ន ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ ន ទស្សនេ-
 នបហាតព្វហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ឆានំ ... សីលំ ... ឧបោសដកម្ហំ កត្វា

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកកុក្កៈ បញ្ញាវិវា:

ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ មោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រា ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្ត-
សមុដ្ឋានរូប ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ មូល
គឺ មោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល គឺ មោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រា
ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

(២១) ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនប-
ហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយការមូលាប្បច្ច័យ គឺ ពួកទស្សនេនបហាតព្វ-
ហេតុកក្ខន្ធ កើតឡើង ព្រោះប្រាវត្ត នូវពួកទស្សនេនបហាតព្វហេតុ-
កក្ខន្ធ ។ មូល គឺ ពួកទស្សនេនបហាតព្វហេតុកក្ខន្ធដង មោហៈផង
កើតឡើង ព្រោះប្រាវត្ត នូវពួកទស្សនេនបហាតព្វហេតុកក្ខន្ធ ។ មូល
គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រាផង មោហៈផង កើតឡើង ព្រោះ
ប្រាវត្ត នូវពួកទស្សនេនបហាតព្វហេតុកក្ខន្ធ ។ នទស្សនេនបហាតព្វ-
ហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយការមូ-
លាប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . បុគ្គល ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

តំ បច្ចវេត្តតិ អស្សាទេតិ អភិជន្ទតិ តំ អារត្ត ននស្ស-
 នេន បហាតព្វហេតុកោ វកោ ឧប្បជ្ឈតិ ឧទ្ធច្ចំ ...
 ននស្សនេន បហាតព្វហេតុកំ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ
 បុព្វេ សុច្ឆន្ទានំ ... ។ ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ។ បេ ។
 អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ បច្ចវេត្តន្តិ ។ បេ ។ អា-
 វុដ្ឋនាយ អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា ន-
 នស្សនេន បហាតព្វហេតុកេ បហីនេ កិលេសេ បច្ច-
 វេត្តន្តិ វិត្តម្ពិតេ កិលេសេ ... បុព្វេ សមុទាច្ឆន្ទោ
 កិលេសេ ជានន្តិ ចក្កំ ... វត្ថុ ... ននស្សនេន-
 បហាតព្វហេតុកេ ខន្ធ ច មោហញ្ច អនិច្ចតោ ...
 វិបស្សន្តិ អស្សាទេន្តិ អភិជន្ទន្តិ តំ អារត្ត ននស្ស-
 នេន បហាតព្វហេតុកោ វកោ ឧប្បជ្ឈតិ ឧទ្ធច្ចំ ...
 ននស្សនេន បហាតព្វហេតុកំ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ
 ទីព្វេន ចក្កេនា វុបំ ។ បេ ។ អនាគតសញ្ញាណស្ស
 អារវុដ្ឋនាយ មោហស្ស ច អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ ននស្សនេន បហាតព្វហេតុកោ ធម្មា
 នស្សនេន បហាតព្វហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ នាទំ ។ បេ ។ ឈានំ ...

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ហើយតិចារណា នូវអំពើនោះ ក៏ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ជានិស្សនេន-
 បហាតព្វហេតុកៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវអំពើនោះ ឧទ្ធច្ចៈ . . .
 ទោមនស្ស ជានិស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ កើតឡើង ដែលសន្សំ
 ហើយ ក្នុងកាលមុន . . . ។ ចេញ អំពីឈាន ។ បេ ។ ពួកព្រះអរិយៈ
 ចេញ អំពីមគ្គ ហើយតិចារណា នូវមគ្គ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃអា-
 វដ្តនៈ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ តិចារណា នូវកងកិលេស
 ជានិស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ ដែលលះហើយ នូវកងកិលេស ដែល
 សង្កត់សង្កិនហើយ . . . ដឹង នូវកងកិលេស ដែលសន្សំហើយ ក្នុង
 កាលមុន នូវចក្ខុ . . . នូវត្មុ . . . នូវពួកខន្ធ ជានិស្សនេនបហាតព្វ-
 ហេតុកៈផង នូវមោហៈផង ថាមិនឡើង . . . ឃើញច្បាស់ក៏ត្រេកអរ
 រីករាយ រាគៈ ជានិស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ
 នូវអំពើនោះ ឧទ្ធច្ចៈ . . . ទោមនស្ស ជានិស្សនេនបហាតព្វហេ-
 តុកៈ កើតឡើង នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃការ
 តិចារណា នូវអនាគតសញ្ញាណផង នៃមោហៈផង ដោយអារម្មណប្ប-
 ច្ច័យ ។ និស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិស្សនេនបហាត-
 ព្វហេតុកៈធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន ។ បេ ។ នូវឈាន . . .

ទស្សន៍ទាយបរិវារក្នុងប្រាសាទបុរាណ បញ្ជាក់វិវា

ចក្កី... វត្ថុ... ន ទស្សន៍ទាយ បរិវារក្នុងប្រាសាទ ខន្ធ
 ប មោហញ អស្សន៍ទាយ អភិជន្តតិ តំ អារត្ត ទស្សន៍-
 ទ បរិវារក្នុងប្រាសាទ រកោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ... វិចិត្តិញ្ញា
 ... ទស្សន៍ទាយ បរិវារក្នុងប្រាសាទ ទោមនស្សំ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ។ ន ទស្សន៍ទាយ បរិវារក្នុងប្រាសាទ ឆម្មា ទស្ស-
 ន៍ទាយ បរិវារក្នុងប្រាសាទ ច ន ទស្សន៍ទាយ បរិវារក្នុង-
 ប្រាសាទ ច ឆម្មស្ស អារម្មណ៍ប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ចក្កី... វត្ថុ... ន ទស្សន៍ទាយ បរិវារក្នុងប្រាសាទ ខន្ធ ច
 មោហញ អារត្ត វិចិត្តិញ្ញាសហគតា ខន្ធ ច មោហញ ច
 ឧប្បជ្ជតិ ។ ទស្សន៍ទាយ បរិវារក្នុងប្រាសាទ ច ន ទស្ស-
 ន៍ទាយ បរិវារក្នុងប្រាសាទ ច ឆម្មា ទស្សន៍ទាយ បរិ-
 វារក្នុងប្រាសាទ ឆម្មស្ស អារម្មណ៍ប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 វិចិត្តិញ្ញាសហគតេ ខន្ធ ច មោហញ អារត្ត ទស្សន៍-
 ទាយ បរិវារក្នុងប្រាសាទ ខន្ធ ឧប្បជ្ជតិ ។ ម្យលំ វិចិត្ត-
 ិញ្ញាសហគតេ ខន្ធ ច មោហញ អារត្ត ន ទស្សន៍-
 ទាយ បរិវារក្នុងប្រាសាទ ខន្ធ ច មោហញ ច ឧប្បជ្ជតិ ។
 ម្យលំ វិចិត្តិញ្ញាសហគតេ ខន្ធ ច មោហញ អារត្ត
 វិចិត្តិញ្ញាសហគតា ខន្ធ ច មោហញ ច ឧប្បជ្ជតិ ។

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ឡូវចក្ខុ . . . ឡូវវត្ថុ . . . គ្រេកអរ រីករាយ នឹងពួកខន្ធ ជានិស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈផង នឹងមោហៈផង រាគៈ ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា ឡូវអំពើនោះ ទិដ្ឋិ . . . វិចិត្តិច្ឆា . . . ទោមនស្ស ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ កើតឡើង ។ និស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង នៃនិស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង ដោយការមូលប្បច្ច័យ គឺ ឡូវចក្ខុ . . . ឡូវវត្ថុ . . . ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិត្តិច្ឆាភ្នំ មោហៈភ្នំ កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា ឡូវពួកខន្ធ ជានិស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈផង ឡូវមោហៈផង ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ភ្នំ និស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ភ្នំ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយការមូលប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា ឡូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិត្តិច្ឆាផង ឡូវមោហៈផង ។ មូល គឺ ពួកខន្ធ ជានិស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈភ្នំ មោហៈភ្នំ កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា ឡូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិត្តិច្ឆាផង ឡូវមោហៈផង ។ មូល គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិត្តិច្ឆាភ្នំ មោហៈភ្នំ កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា ឡូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិត្តិច្ឆាផង ឡូវមោហៈផង ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

(២២) ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ ធម្មោ
 ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បដ្ឋ-
 យេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។
 អារម្មណាធិបតិ ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ ខន្ធ កុំ
 កត្វា ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ ខន្ធ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។
 សហជាតាធិបតិ ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ អធិបតិ
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ អធិបតិប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។
 ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ ធម្មោ ន ទស្សនេន ប-
 ហាតត្វហេតុកស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
 សហជាតាធិបតិ ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ អធិ-
 បតិ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ អធិបតិប្បដ្ឋយេន បច្ច-
 យោ ។ ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ ធម្មោ ទស្សនេ-
 ន បហាតត្វហេតុកស្ស ច ន ទស្សនេន បហាតត្វហេ-
 តុកស្ស ច ធម្មស្ស អធិបតិប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ស-
 ហជាតាធិបតិ ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ អធិបតិ
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ
 អធិបតិប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ ន ទស្សនេន បហាតត្វ-
 ហេតុកោ ធម្មោ ន ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកស្ស
 ធម្មស្ស អធិបតិប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២២] ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ ការម្មណាធិបតិ គឺ ពួកទស្សនេនបហាតព្វហេតុកក្ខន្ធកើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកទស្សនេនបហាតព្វហេតុកក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិ ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិ ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង នៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិ ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណាធិបតិ

ទស្សនេសបហាតព្វហេតុកុរោ បញ្ញាវិហា

សហជាតាធិបតី ។ អារម្មណាធិបតី ទានំ ... សីលំ
 ... ឧបោសថកម្មំ កត្វា តំ ករុំ កត្វា បច្ឆវេក្ខតិ
 អស្សនេតិ អភិទន្ធិតិ តំ ករុំ កត្វា ន ទស្សនេន ប-
 ហាតព្វហេតុកោ វាកោ ឧប្បជ្ឈតិ ។ បេ ។ បុព្វេ សុ-
 ចិន្ដានំ ... ឈាទា ... អរិយា មគ្គា វុដ្ឋហិត្វា មគ្គំ
 ករុំ កត្វា ។ បេ ។ ដលស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ចក្កំ ... វត្ថុំ ... ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកោ
 ខន្ធនៃ ករុំ កត្វា អស្សនេតិ អភិទន្ធិតិ តំ ករុំ កត្វា
 ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកោ វាកោ ឧប្បជ្ឈតិ ។
 សហជាតាធិបតី ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកោ អធិ-
 បតី សម្បយុត្តកានំ ខន្ធនំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបា-
 នំ អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ន ទស្សនេន បហា-
 តព្វហេតុកោ ធម្មោ ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកស្ស
 ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតី
 ទានំ ... សីលំ ... ឧបោសថកម្មំ កត្វា ។ បេ ។
 ឈាទា ... ចក្កំ ... វត្ថុំ ... ន ទស្សនេន-
 បហាតព្វហេតុកោ ខន្ធនៃ ករុំ កត្វា អស្សនេតិ អភិ-
 ទន្ធិតិ តំ ករុំ កត្វា ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកោ
 វាកោ ឧប្បជ្ឈតិ ទីដ្ឋំ ... ។

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្កៈ បញ្ញាវារៈ

និងសហជាតាធិបតី ។ ការម្មណាធិបតី គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . បុគ្គល ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ធ្វើ នូវកុសលកម្មនោះ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ជានទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ បេ ។ (នូវអំពើ) ដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . . អំពើឈាន . . . ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ហើយធ្វើ នូវមគ្គ ឲ្យជាទីគោរព ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃផល ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើ នូវពួកខន្ធ ជានទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ ឲ្យជាទីគោរព រាគៈ ជានទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតី គឺ អធិបតី ជានទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបដង ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណាធិបតី គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . បុគ្គលធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ។ បេ ។ អំពើឈាន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើ នូវពួកខន្ធ ជានទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ ឲ្យជាទីគោរព រាគៈ ជានទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ . . . ។

អភិធម្មបិដកេ អនុណេមទុកប្បដ្ឋានំ

[២៣] ន ឧស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ ន ឆ្មោ
 ន ឧស្សនេន បហាតត្វហេតុកស្ស ឆម្មស្ស អនន្តរប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ បុរិមា បុរិមា ន ឧស្សនេន បហាតត្វហេ-
 តុកា ខន្ធា បដ្ឋិមាធំ បដ្ឋិមាធំ ខន្ធាធំ អនន្តរប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ មូលំ បុរិមា បុរិមា វិចិត្តក្តាសហគតា ខន្ធា
 បដ្ឋិមស្ស បដ្ឋិមស្ស វិចិត្តក្តាសហគតស្ស មោហស្ស
 អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ន ឧស្សនេន បហាតត្វហេ-
 តុកា ខន្ធា វុដ្ឋានស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 មូលំ បុរិមា បុរិមា វិចិត្តក្តាសហគតា ខន្ធា បដ្ឋិមាធំ
 បដ្ឋិមាធំ វិចិត្តក្តាសហគតាធំ ខន្ធាធំ មោហស្ស ច
 អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ ន ឧស្សនេន បហាតត្វ-
 ហេតុកោ ន ឆ្មោ ន ឧស្សនេន បហាតត្វហេតុកស្ស
 ឆម្មស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរិមា បុរិមា វិចិត្ត-
 ក្តាសហគតា មោហោ បដ្ឋិមស្ស បដ្ឋិមស្ស វិចិត្ត-
 ក្តាសហគតស្ស មោហស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ បុរិមា បុរិមា ន ឧស្សនេន បហាតត្វហេតុកា
 ។ បេ ។ ផលសមាបត្តិយា អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 មូលំ បុរិមា បុរិមា វិចិត្តក្តាសហគតា មោហោ
 បដ្ឋិមាធំ បដ្ឋិមាធំ វិចិត្តក្តាសហគតាធំ ខន្ធាធំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២៣] នស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រិច្ឆា មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃមោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រិច្ឆា ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួកទស្សនេនបហាតព្វហេតុកក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃវុដ្ឋានៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រិច្ឆា មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រិច្ឆា ក្រោយ ។ ផល នៃមោហៈផល ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រិច្ឆា មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃមោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រិច្ឆា ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ មុន ។ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល គឺ មោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រិច្ឆា មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធដែលប្រកបដោយវិចិត្រិច្ឆា ក្រោយ ។

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកទុកេ បញ្ញាវិហ

អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អាវុដ្ឋនា ទស្សនេន-
 បហាតព្វហេតុកានំ ខន្ធានំ អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ ។ មូលំ បុរិមោ បុរិមោ វិចីក្ខិក្ខាសហគតោ
 មោហោ បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ វិចីក្ខិក្ខាសហគតានំ ខន្ធា-
 នំ មោហស្ស ច អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អាវុដ្ឋនា
 វិចីក្ខិក្ខាសហគតានំ ខន្ធានំ មោហស្ស ច អនន្តរ-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកោ
 ច ន ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកោ ច ធម្មា ទស្ស-
 នេនបហាតព្វហេតុកស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ បុរិមោ បុរិមោ វិចីក្ខិក្ខាសហគតា ខន្ធា ច
 មោហោ ច បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ វិចីក្ខិក្ខាសហគតានំ
 ខន្ធានំ អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ មូលំ បុរិមោ
 បុរិមោ វិចីក្ខិក្ខាសហគតា ខន្ធា ច មោហោ ច បច្ឆិ-
 មស្ស បច្ឆិមស្ស វិចីក្ខិក្ខាសហគតស្ស មោហស្ស
 អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ វិចីក្ខិក្ខាសហគតា ខន្ធា ច
 មោហោ ច វុដ្ឋានស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 មូលំ បុរិមោ បុរិមោ វិចីក្ខិក្ខាសហគតា ខន្ធា ច មោ-
 ហោ ច បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ វិចីក្ខិក្ខាសហគតានំ
 ខន្ធានំ មោហស្ស ច អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកទុក្ខៈ បញ្ញាវាវៈ

ដោយអនន្តរឃ្ល័យ អាវជ្ជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកទស្សនេនបហាតព្វ-
ហេតុកទុក្ខ ដោយអនន្តរឃ្ល័យ ។ មូល គឺ មោហៈ ដែលប្រកប
ដោយវិចិត្តិក្ខា មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយ វិចិ-
តិក្ខា ក្រោយ ។ ផង នៃមោហៈផង ដោយអនន្តរឃ្ល័យ អាវជ្ជនៈ ជា
បច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិត្តិក្ខាផង នៃមោហៈផង ដោយ
អនន្តរឃ្ល័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី នទស្សនេនបហាតព្វ-
ហេតុកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយអនន្ត-
រឃ្ល័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិត្តិក្ខា មុន ។ ក្តី មោហៈក្តី
ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិត្តិក្ខា ក្រោយ ។ ដោយ
អនន្តរឃ្ល័យ ។ មូល គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិត្តិក្ខា មុន ។ ក្តី
មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃមោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិត្តិក្ខា ក្រោយ ។
ដោយអនន្តរឃ្ល័យ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិត្តិក្ខាក្តី មោហៈក្តី ជា
បច្ច័យ នៃវុជ្ជានៈ ដោយអនន្តរឃ្ល័យ ។ មូល គឺ ពួកខន្ធ ដែល
ប្រកបដោយវិចិត្តិក្ខា មុន ។ ក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែល
ប្រកបដោយវិចិត្តិក្ខា ក្រោយ ។ ផង នៃមោហៈផង ដោយអនន្តរឃ្ល័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

...សមនន្តរប្បដ្ឋានយេន បដ្ឋាយោ នវ សហជាតប្បដ្ឋាន-
យេន បដ្ឋាយោ នវ អញ្ញាមញ្ញប្បដ្ឋានយេន បដ្ឋាយោ ធន
និស្សយប្បដ្ឋានយេន បដ្ឋាយោ នវ ។

(២២) និស្សនេន បហាតត្វហេតុកា ធម្មោ និស្ស-
នេន បហាតត្វហេតុកស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បដ្ឋា-
នយេន បដ្ឋាយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្ស-
យោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ
និស្សនេន បហាតត្វហេតុកា ខន្ធនា និស្សនេន បហា-
តត្វហេតុកានំ ខន្ធនំ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋានយេន បដ្ឋា-
យោ ។ អវសេសេសុ ទ្ធីសុ អនន្តរូបនិស្សយោ ច
បកត្ថបនិស្សយោ ច ។ មូលំ និស្សនេន បហាតត្វហេ-
តុកា ខន្ធនា ន និស្សនេន បហាតត្វហេតុកានំ ខន្ធនំ
មោហាស្ស ច ឧបនិស្សយប្បដ្ឋានយេន បដ្ឋាយោ ។ មូលំ
និស្សនេន បហាតត្វហេតុកា ខន្ធនា វិចីក៏ន្នាសហ-
កតានំ ខន្ធនំ មោហាស្ស ច ឧបនិស្សយប្បដ្ឋានយេន
បដ្ឋាយោ ។ ន និស្សនេន បហាតត្វហេតុកា ធម្មោ ន-
និស្សនេន បហាតត្វហេតុកស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយ-
ប្បដ្ឋានយេន បដ្ឋាយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរូបនិ-
ស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ

អភិធម្មបដិក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

... ជាបច្ច័យ ដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ជាបច្ច័យ ដោយ
សហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ជាបច្ច័យ ដោយអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៦ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

(២២) ទេស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទេស្សនេនប-
ហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្ឌូបនិស្ស័យ
អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថូបនិស្ស័យ គឺ
ពួកខន្ធ ជាទេស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ជាទេស្ស-
នេនបហាតព្វហេតុកៈ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ អនន្តរូបនិស្ស័យក្តី
បកត្ថូបនិស្ស័យក្តី (បណ្ឌិត គប្បីដឹង) ក្នុងបទទាំង ២ ដ៏សេស ។
មូល គឺ ពួកខន្ធ ជាទេស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ
ជានទេស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈផង នៃមោហៈផង ដោយឧបនិស្សយ-
ប្បច្ច័យ ។ មូល គឺ ពួកខន្ធ ជាទេស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ ជាបច្ច័យ
នៃពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រិក្ខាផង នៃមោហៈផង ដោយឧបនិស្ស-
យប្បច្ច័យ ។ នទេស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនទេស្សនេន-
បហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្ឌូបនិ-
ស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថូបនិស្ស័យ

ទស្សនេសបហាតព្វហេតុកុញ្ញេ បញ្ញាវិបាក

សុទ្ធិ ឧបនិស្សាយ ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ
 ឧប្បទេតិ មាណំ ជប្បេតិ សីលំ ។ បេ ។ បញ្ញំ ន-
 ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកំ វាគំ ទោសំ មោហំ មាណំ
 បត្តនំ កាយិកំ សុខំ កាយិកំ ទុក្ខំ ។ បេ ។ សេនា-
 សនំ ឧបនិស្សាយ ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្ប-
 ទេតិ សុទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ សុទ្ធាយ ។ បេ ។
 បញ្ញាយ ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកស្ស វាគស្ស
 ។ បេ ។ បត្តនាយ ផលសមាបត្តិយា ឧបនិស្សាយ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុ-
 កោ ធម្មោ ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សាយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាម្ពល្យបនិស្សយោ
 អនន្តរ្យបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថ-
 បនិស្សយោ សុទ្ធិ ឧបនិស្សាយ ... ទិដ្ឋី កល្យាតិ
 សីលំ ។ បេ ។ បញ្ញំ ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកំ
 វាគំ ទោសំ មោហំ មាណំ បត្តនំ កាយិកំ សុខំ
 កាយិកំ ទុក្ខំ ។ បេ ។ សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ
 ទាលំ ហនតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិក្ខុតិ សុទ្ធា
 ។ បេ ។ សេនាសនំ ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកស្ស
 វាគស្ស ទោសស្ស មោហស្ស ទិដ្ឋិយា បត្តនាយ

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកទុកៈ បញ្ញាវារៈ

គឺ បុគ្គល ឲ្យ នូវទាន ព្រោះអាស្រ័យ នូវសទ្ធា ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ
 ឲ្យកើតឡើង ដំឡើង នូវមានៈ នូវសីល ។ បេ ។ នូវបញ្ញា រាគៈ
 ទោសៈ មោហៈ មានៈ សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ និងកាយិកទុក្ខ
 ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ ។ បេ ។ ឲ្យ នូវទាន ព្រោះអាស្រ័យ នូវ
 សេនាសនៈ ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង សទ្ធា ។ បេ ។
 សេនាសនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃសទ្ធា ។ បេ ។ នៃបញ្ញា នៃរាគៈ ជាទស្ស-
 នេនបហាតព្វហេតុកៈ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃសេចក្តីប្រាថ្នា និងផល-
 សមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 បានផល'ការម្ស្បបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និងបកក្ខបនិស្ស័យ ។ បេ ។
 ឧបកក្ខបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា ... ប្រកាន់ នូវ
 ទិដ្ឋិ នូវសីល ។ បេ ។ នូវបញ្ញា រាគៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ សេចក្តី
 ប្រាថ្នា កាយិកសុខ និងកាយិកទុក្ខ ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ
 ។ បេ ។ សម្លាប់ នូវសត្វ ព្រោះអាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ។ បេ ។
 បែក នូវសង្ឃ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃរាគៈ
 ទោសៈ មោហៈ ទិដ្ឋិ និងសេចក្តីប្រាថ្នា ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ន និស្សនេន បហា-
 តព្វហេតុកោ ធម្មា និស្សនេន បហាតព្វហេតុកស្ស
 ច ន និស្សនេន បហាតព្វហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស ឧប-
 និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បក-
 តូបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកតូបនិស្សយោ សទ្ធា ។ បេ ។
 បញ្ញា ន និស្សនេន បហាតព្វហេតុកោ រកោ នោ-
 សោ មោហោ មាធា បត្តោ កាយិកំ សុខំ ។ បេ ។
 សេនាសនំ វិចីកិញ្ញាសហគតានំ ខន្ធានំ មោហស្ស ច
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ន និស្សនេន បហា-
 តព្វហេតុកោ ច ន និស្សនេន បហាតព្វហេតុកោ ច
 ធម្មា និស្សនេន បហាតព្វហេតុកស្ស ធម្មស្ស ឧប-
 និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បក-
 តូបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកតូបនិស្សយោ វិចីកិញ្ញា-
 សហគតា ខន្ធា ច មោហោ ច និស្សនេន បហាតព្វ-
 ហេតុកានំ ខន្ធានំ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 មូលំ វិចីកិញ្ញាសហគតា ខន្ធា ច មោហោ ច ន-
 និស្សនេន បហាតព្វហេតុកានំ ខន្ធានំ មោហស្ស ច
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ វិចីកិញ្ញា-
 សហគតា ខន្ធា ច មោហោ ច វិចីកិញ្ញាសហគតានំ

អភិធម្មបដិក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នទេស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃទេស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង នៃនទេស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌
ផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថប-
និស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ សទ្ធា ។ បេ ។ បញ្ញា
រតៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ (កាយិ-
កទុក្ខ) ជានទេស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ
នៃពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខាផង នៃមោហៈផង ដោយឧប-
និស្សយប្បច្ច័យ ។ ទេស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី នទេស្សនេនបហា-
តព្វហេតុកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃទេស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។
ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខាផង មោហៈ
ផង ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ជាទេស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ ដោយឧប-
និស្សយប្បច្ច័យ ។ មូល គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខាក្តី
មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ជានទេស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈផង
នៃមោហៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ មូល គឺ ពួកខន្ធ
ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខាក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ

ទន្ធានំ មោហស្ស ច ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

(២៥) ន ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ ធម្មា ន-
 ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្ប-
 ដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។
 អារម្មណបុរេជាតំ ចក្កំ ... វត្ថុ អនិច្ចតោ ... វិបស្សនិ
 អស្សនេតិ អភិនន្តតិ តំ អារត្ត ន ទស្សនេន បហា-
 តត្វហេតុកោ វកោ ឧប្បជ្ជតិ ឧទ្ធច្ចំ ... ន ទស្សនេ-
 ន បហាតត្វហេតុកំ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន ...
 សង្ខតំ ។ វត្ថុបុរេជាតំ សង្ខតំ ។ ន ទស្សនេន បហា-
 តត្វហេតុកោ ធម្មា ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកស្ស
 ធម្មស្ស បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អារម្មណបុរេជាតំ
 វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ ចក្កំ ... វត្ថុ អស្ស-
 នេតិ អភិនន្តតិ តំ អារត្ត ទស្សនេន បហាតត្វហេតុ-
 កោ វកោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ... វិចីក្ខា ... ទស្ស-
 នេន បហាតត្វហេតុកំ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ។ វត្ថុ-
 បុរេជាតំ សង្ខតំ ។ ន ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ
 ធម្មា ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកស្ស ច ន ទស្ស-
 នេន បហាតត្វហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស បុរេជាតប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករៈ បញ្ចករៈ

ដែលប្រកបដោយវិចិត្រិក្ខាផង នៃមោហៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

(២៥) នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករៈ ជាបច្ច័យ នៃនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករៈ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណបុរេជាតនិងវត្ថុបុរេជាត ។ ការម្មណបុរេជាត គឺ ឡូវចក្ខុ . . . ឡូវវត្ថុ ម៉ាមនឡើង . . . ឃើញច្បាស់ ត្រេកអរ រីករាយ រតៈ ជានទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ ឡូវអំពើនោះ ឧទ្ធច្ចៈ . . . ទោមនស្សជានទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករៈ កើតឡើង ដោយទិព្វចក្ខុ . . . ។

សេចក្តីបំប្រួញ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ សេចក្តីបំប្រួញ ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករៈ ជាបច្ច័យ នៃនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករៈ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ ការម្មណបុរេជាត គឺ ឡូវចក្ខុ . . . ឡូវវត្ថុ ត្រេកអរ រីករាយ រតៈ ជានទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ ឡូវអំពើនោះ ទិដ្ឋិ . . . វិចិត្រិក្ខា . . . ទោមនស្ស ជានទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករៈ កើតឡើង ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ សេចក្តីបំប្រួញ ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករៈ ជាបច្ច័យ នៃនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករៈផង នៃនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្ករៈផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។

អភិធម្មប្បដិកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អារម្មណ៍បុរេជានំ ធម្មំ . . . វត្ថុំ អារម្ម វិចីកិច្ចាសហ-
កតា ខន្ធា ច មោហោ ច ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ វត្ថុបុរេជានំ
សង្ខតំ ។

(២៦) ទិស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ ធម្មោ ន-
ទិស្សនេន បហាតត្វហេតុកស្ស ធម្មស្ស បច្ឆាជាត-
ប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។ បេ ។ ន ទិស្សនេន បហាតត្វ-
ហេតុកោ ធម្មោ ន ទិស្សនេន បហាតត្វហេតុកស្ស
ធម្មស្ស បច្ឆាជាតប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។ បេ ។ ទិស្ស-
នេន បហាតត្វហេតុកោ ច ន ទិស្សនេន បហាតត្វហេ-
តុកោ ច ធម្មោ ន ទិស្សនេន បហាតត្វហេតុកស្ស
ធម្មស្ស បច្ឆាជាតប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។ បេ ។ . . .
អាសេវនប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។

(២៧) ទិស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ ធម្មោ ទិស្ស-
នេន បហាតត្វហេតុកស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បដ្ឋយេន
បច្ឆយោ ទិស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ ចេតនា សម្ម-
យុត្តកានំ ខន្ធានំ កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។ មូលំ
សហជាតា នាណខណ៌កា ។ សហជាតា ទិស្ស-
នេន បហាតត្វហេតុកោ ចេតនា ចិត្តសម្មដ្ឋានំ
រូបាណំ កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។ នាណខណ៌កា

អភិធម្មបំណង អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

អារម្មណបុរេជានត គី ឡើងត្រូវ . . . ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយចិត្តច្នៃ
 ក្តី មោហៈក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ ឡើងត្រូវ ។ ឯវត្ថុបុរេជានត គឺ
 សេចក្តីបំប្រញា ។

[២៦] ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនទស្សនេ-
 នបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ ។ បេ ។ នទស្សនេនប-
 ហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយ
 បច្ច័យជាតប្បច្ច័យ ។ បេ ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី នទស្ស-
 នេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌
 ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ ។ បេ ។ . . . ដោយសារសេវនប្បច្ច័យ ។

[២៧] ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេន-
 បហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកចេតនា
 ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តិកក្នុង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ មូល គឺ សហជាន
 នឹងនានាខណៈ ។ សហជាន គឺ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកចេតនា
 ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណៈ

ទស្សនេសបហាតត្វហេតុកទុកេ បញ្ញាវិហា

និស្សនេស បហាតត្វហេតុកា ចេតនា វិចារកានំ ខន្ធា-
 នំ កដត្តា ច រូចានំ កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 និស្សនេស បហាតត្វហេតុកា ធម្មោ និស្សនេស ប-
 ហាតត្វហេតុកស្ស ច និស្សនេស បហាតត្វហេតុ-
 កស្ស ច ធម្មស្ស កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ និស្ស-
 នេស បហាតត្វហេតុកា ចេតនា សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ កម្មប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ និស្សនេស បហាតត្វហេតុកា ធម្មោ
 និស្សនេស បហាតត្វហេតុកស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ សហជាតា នាណខណិកា ។ សហ-
 ជាតា និស្សនេស បហាតត្វហេតុកា ចេតនា សម្ប-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ កម្មប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ។ នាណខណិកា និស្សនេស បហា-
 តត្វហេតុកា ចេតនា វិចារកានំ ខន្ធានំ កដត្តា ច
 រូចានំ កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ ... វិចារកប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ អាហារប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឥន្ទ្រ-
 យប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឈានប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 បក្កប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សម្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 ន វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បញ្ច ។

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកទុកៈ បញ្ញាវារៈ

គឺ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្នុងផង នៃ
 ពួកកងត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង នៃនទស្សនេនបហាតព្វ-
 ហេតុកធម៌ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកចេតនា
 ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនទស្ស-
 នេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងនា-
 នាខណ៌ិកៈ ។ សហជាត គឺ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកចេតនា ជា
 បច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្ម-
 ប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណ៌ិកៈ គឺ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកចេតនា ជា
 បច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្នុងផង នៃពួកកងត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
 . . . ជាបច្ច័យ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឈានប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦
 ជាបច្ច័យ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

(២៨) និស្សនេន បហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ និស្ស-
នេន បហាតព្វហេតុកស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ភីណិ ។ ន និស្សនេន បហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ
ន និស្សនេន បហាតព្វហេតុកស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អា-
ហារំ វេទ្យាយំ ។ សុទ្ធិត្ថំ ។ ន និស្សនេន បហា-
តព្វហេតុកោ ធម្មោ និស្សនេន បហាតព្វហេតុកស្ស
ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជា-
តំ ។ សុទ្ធិត្ថំ ។ ន និស្សនេន បហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ
និស្សនេន បហាតព្វហេតុកស្ស ច ន និស្សនេន បហា-
តព្វហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សុទ្ធិត្ថំ ។ និស្សនេន បហា-
តព្វហេតុកោ ច ន និស្សនេន បហាតព្វហេតុកោ ច
ធម្មោ និស្សនេន បហាតព្វហេតុកស្ស ធម្មស្ស អត្ថ-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហ-
ជាតោ និស្សនេន បហាតព្វហេតុកោ ឯកោ ខន្ធា
ច វត្ថុ ច ភីណ្ឌន្នំ ខន្ធានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ វិចីកិច្ឆាសហគតោ ឯកោ ខន្ធា ច មោហោ
ច ភីណ្ឌន្នំ ខន្ធានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

(២៨) ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេន-
 បហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ នទស្សនេនបហា-
 តព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយអត្ថិ-
 ប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ចាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។
 សេចក្តីបំប្រួញ ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេន-
 បហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។
 សេចក្តីបំប្រួញ ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្ស-
 នេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង នៃនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ទស្ស-
 នេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
 និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ខន្ធ ១ ជាទស្សនេនបហាតព្វហេតុកៈ
 ផង វត្ថុផង ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ១ ដែលប្រកប
 ដោយវិចិត្រិក្ខាផង មោហៈផង ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។

ទស្សនេនបហាតត្វហេតុកុកោ បញ្ញាវិហោ

និស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ ច ន និស្សនេន បហា-
តត្វហេតុកោ ច ធម្មា ន និស្សនេន បហាតត្វហេតុ-
កកស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ
បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សង្ខតំ ។
និស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ ច ន និស្សនេន បហា-
តត្វហេតុកោ ច ធម្មា ន និស្សនេន បហាតត្វហេតុ-
កកស្ស ច ន និស្សនេន បហាតត្វហេតុកកស្ស ច
ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។
សង្ខតំ ។ . . . នត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិកតប្បច្ចយេន
បច្ចយោ អវិកតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២៧] ហេតុយា ន អាវម្មណោ នវ អនិបតិយា
បញ្ច អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហជាតេ នវ អញ្ញ-
មញ្ញា ន និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ នវ បុរេជាតេ
តីណី បច្ឆាជាតេ តីណី អាសវនេ នវ កម្មេ ចត្តារិ
វិហាកេ ឯកំ អាហារេ ចត្តារិ ឥន្ទ្រិយេ ចត្តារិ ឈា-
នេ ចត្តារិ មក្កេ ចត្តារិ សម្បយុត្តេ ន វិប្បយុត្តេ បញ្ច
អត្ថិយា នវ នត្ថិយា នវ វិកតេ នវ អវិកតេ នវ ។

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុកុរៈ បញ្ញាវិរៈ

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុកុរៈ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុកុរៈ ជា
 បច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុកុរៈ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់
 សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបំ-
 ប្រួញ ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុកុរៈ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុ-
 កុកុរៈ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុកុរៈផង នៃទស្ស-
 នេនបហាតព្វហេតុកុកុរៈផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និង
 បុរេជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយវិតតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអវិតតប្បច្ច័យ ។

[២៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 កញ្ចាមញ្ញាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឧបនិ-
 ស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបច្ឆាជា-
 តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងមគ្គ-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងវិប្បយុត្ត-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទកប្បជ្ជានំ

[៣០] និស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ ធម្មោ
 និស្សនេន បហាតត្វហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧប-
 និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ និស្សនេន បហាតត្វ-
 ហេតុកោ ធម្មោ ន និស្សនេន បហាតត្វហេតុកស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បន្ទា-
 ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 និស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ ធម្មោ និស្សនេន បហា-
 តត្វហេតុកស្ស ច និស្សនេន បហាតត្វហេតុកស្ស
 ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាត-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ន និស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ ធម្មោ ន និស្សនេន-
 បហាតត្វហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្ស-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បន្ទាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ កម្មប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិជ្ជាយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ន និស្សនេន បហាតត្វហេតុកោ ធម្មោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[៣០] ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃទស្ស-
នេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ទស្ស-
នេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនទស្សនេនបហាតព្វហេតុក-
ធម៌ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង នៃនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌
ផង ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុក-
ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយការម្មណ្ឌ-
ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្ស-
យប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជា-
តប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធុរៈ បញ្ញាវិរៈ

ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធុរៈ ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធុរៈ
 ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធុរៈផង នៃទស្សនេនបហាតព្វ-
 ហេតុកធុរៈផង ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាត-
 ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេ-
 ជាតប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធុរៈ ទស្សនេនបហាតព្វ-
 ហេតុកធុរៈ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធុរៈ ដោយអារម្ម-
 ណ៍ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធុរៈ ទស្ស-
 នេនបហាតព្វហេតុកធុរៈ ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធុរៈ
 ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។
 ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធុរៈ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធុរៈ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នស្សនេន បហាតត្វហេតុកស្ស ច ននស្សនេន ប-
ហាតត្វហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន
បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយ-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៣១] នហេតុយា នវ នអារម្មណេ នវ សព្វត្ថ
នវ នោអវិគតេ នវ ។

[៣២] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ ធ ...
នអធិបតីយា ធ នអនន្តរេ ធ នសមនន្តរេ ធ នអញ្ញ-
មញ្ញេ ធ នឧបនិស្សយេ ធ ។ បេ ។ នសម្បយុត្តេ ធ
នវិប្បយុត្តេ តីណី នោនតិយា ធ នោវិគតេ ធ ។

[៣៣] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណេ នវ ...
អធិបតីយា បញ្ច អនុលោមមាតិកា វិត្ថាវេតញ្ច ។
... អវិគតេ នវ ។

ស្សនេនបហាតត្វហេតុកទុកំ និព្វិតំ ។

អភិធម្មប័ដិក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃទស្សនេនបហាតព្វហេតុកធម៌ផង នៃទស្សនេនបហាតព្វ-
ហេតុកធម៌ផង ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[៣១] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងនោអវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ។

[៣២] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ . . .
ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុង
នសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុង
នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។ បេ ។ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៦ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោនត្តិប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៦ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

[៣៣] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
. . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត គប្បី
រិទ្ធិស្តារចុះ ។ . . . ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

បឋ ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុកុរៈ ។

ការវិភាគបញ្ហាតូចៗហេតុអ្វី?

បដិប្បវិធី

[៣៤] ការវិភាគបញ្ហាតូចៗហេតុអ្វី? ដំបូង បដិប្បវិធី
ការវិភាគបញ្ហាតូចៗហេតុអ្វី? គឺជា ឧប្បន្នវិធី ហេតុប្ប-
ដូនយោ ការវិភាគបញ្ហាតូចៗហេតុអ្វី? ឯក ទំនៀម បដិប្ប-
វិធីយោ ទំនៀម ទំនៀម ... ។

ឯក បដិប្បវិធីយោ សហគមន៍យោ បដិប្បវិធីយោ
និស្ស័យយោ សហគមន៍យោ សហគមន៍យោ
និស្ស័យយោ បដិប្បវិធីយោ ឧប្បន្នវិធីយោ
សហគមន៍យោ មោហៈ វិចិត្រសហគមន៍យោ
និស្ស័យយោ ។

បញ្ហាវិធី

[៣៥] ការវិភាគបញ្ហាតូចៗហេតុអ្វី? គឺជា ការវិ-
ភាគបញ្ហាតូចៗហេតុអ្វី? ដំបូង បដិប្បវិធីយោ បដិ-
ប្បវិធីយោ ។ ឯ និស្ស័យយោ បដិប្បវិធីយោ ឧប្បន្នវិធីយោ ។

[៣៦] ការវិភាគបញ្ហាតូចៗហេតុអ្វី? គឺជា ការវិ-
ភាគបញ្ហាតូចៗហេតុអ្វី? ដំបូង បដិប្បវិធីយោ បដិ-
ប្បវិធីយោ ។ ឯ និស្ស័យយោ បដិប្បវិធីយោ
ហេតុអ្វី? ។ ឯ ការវិភាគបញ្ហាតូចៗហេតុ-
អ្វី? គឺជា ការវិភាគបញ្ហាតូចៗហេតុអ្វី? ដំបូង

ការវិនាយបហាតព្វហេតុកុទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[៣៤] ការវិនាយបហាតព្វហេតុកុធមិ (ធម៌មានហេតុដែលត្រូវ
លះដោយការវិនា) អាស្រ័យ នូវការវិនាយបហាតព្វហេតុកុធមិ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាការវិនាយ-
បហាតព្វហេតុកុៈ នូវខន្ធ ២ . . . ។

បដិច្ចវារៈក្តី សហជាតវារៈក្តី បច្ចយវារៈក្តី និស្សយវារៈក្តី សំសង្គ-
វារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងទស្សនេនបហាតព្វហេតុ-
កុទុកៈដែរ មោហៈ ដែលប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ បណ្ឌិត ឥឡូវ
តម្កល់ទុក ក្នុងទីនៃមោហៈដែលប្រកបដោយវិចិត្តិក្ខាចុះ ។

បញ្ញាវារៈ

[៣៥] ការវិនាយបហាតព្វហេតុកុធមិ ជាបច្ច័យ នៃការវិនាយ-
បហាតព្វហេតុកុធមិ ដោយហេតុប្បដ្ឋ័យ ។ វារៈទាំង ៦ ប្រហែលគ្នា
នឹងទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុទុកៈដែរ ។

[៣៦] ការវិនាយបហាតព្វហេតុកុធមិ ជាបច្ច័យ នៃការវិនាយ-
បហាតព្វហេតុកុធមិ ដោយអារម្មណប្បដ្ឋ័យ ។ បណ្ឌិត ប្រាជ្ញ នូវ
វារៈទាំង ៣ ឲ្យប្រហែលគ្នានឹងទស្សនេនបហាតព្វហេតុកុទុកៈ ។ និកា-
វិនាយបហាតព្វហេតុកុធមិ ជាបច្ច័យ នៃនិកាវិនាយបហាតព្វហេតុកុធមិ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ នាទំ . . . សីលំ . . .
 ឧបោសថកម្មំ កត្វា តំ បច្ចវេត្តនំ អស្សនេនិ
 អភិន្ននំ តំ អារត្ត ន ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកោ
 វកោ ឧប្បជ្ឈនំ ទិដ្ឋិ . . . វិចិត្តា . . . ន ភាវនាយ-
 បហាតត្វហេតុកំ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈនំ បុព្វេ សុ-
 ចិណ្ឌានំ . . . ឈានា . . . អរិយា បត្តា ។ បេ ។ ផលស្ស
 ភាវជ្ជនាយ អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា ន-
 ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកេ បហីនេ តិលេសេ . . .
 បុព្វេ . . . ចក្កំ . . . វត្ថុ . . . ន ភាវនាយ បហាតត្វហេ-
 តុកេ ខន្ធេ ច មោហាត្វ អនិច្ចតោ . . . វិបស្សន្តិ
 អស្សនេនិ អភិន្ននំ តំ អារត្ត ន ភាវនាយបហាតត្វ-
 ហេតុកោ វកោ ឧប្បជ្ឈនំ ទិដ្ឋិ . . . វិចិត្តា . . . ន ភា-
 វនាយ បហាតត្វហេតុកំ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈនំ ទិព្វេន
 ចក្កេន ។ បេ ។ អនាគតសញ្ញាណស្ស ភាវជ្ជនាយ
 មោហាស្ស ច អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ន ភាវ-
 នាយ បហាតត្វហេតុកោ ធម្មោ ភាវនាយ បហាតត្វ-
 ហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 នាទំ . . . សីលំ . . . ។ បេ ។ ឈានំ . . . ចក្កំ . . . វត្ថុ . . .

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន ... នូវសីល ... បុគ្គល ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ហើយពិចារណា នូវអំពើនោះ ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ជានការវិនាយបហាតព្វហេតុកៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវអំពើនោះ ទិដ្ឋិ ... វិចិត្តិច្ឆា ... ទោមនស្ស ជានការវិនាយបហាតព្វហេតុកៈ កើតឡើង ដែលខ្លួនសន្សំ ហើយ ក្នុងកាលមុន ... អំពីឈាន ... ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវផល ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ ឃើញច្បាស់ នូវកិលេស ជានការវិនាយបហាតព្វហេតុកៈ ដែលលះបង់ហើយ ... ក្នុងកាលមុន ... នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ... នូវពួកខន្ធ ជានការវិនាយបហាតព្វហេតុកៈផង នូវមោហៈផង ថាមិនឡើង ... ឃើញច្បាស់ ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ជានការវិនាយបហាតព្វហេតុកៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវអំពើនោះ ទិដ្ឋិ ... វិចិត្តិច្ឆា ... ទោមនស្ស ជានការវិនាយបហាតព្វហេតុកៈ កើតឡើង ដោយទិព្វចក្ខុ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវអនាគតសញ្ញាណផង នៃមោហៈផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ នការវិនាយបហាតព្វហេតុកៈធម៌ ជាបច្ច័យ នៃការវិនាយបហាតព្វហេតុកៈធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន ... នូវសីល ... ។ បេ ។ នូវឈាន ... នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ...

ការងារបហាតព្វហេតុកុកេ បញ្ញាវិហា

ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកេ ខន្ធ ច មោហញ្ច
 អស្សនេតិ អភិទន្ធទិ តំ អារត្ត ភាវនាយ បហាតព្វ-
 ហេតុកោ រកោ ឧប្បជ្ឈតិ ឧទ្ធច្ចំ . . . ភាវនាយ ប-
 ហាតព្វហេតុកំ ដោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ ។ ន ភាវនាយ-
 បហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ ភាវនាយ បហាតព្វហេតុ-
 កស្ស ច ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ . . . វត្ថុ . . . ន-
 ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកេ ខន្ធ ច មោហញ្ច អារត្ត
 ឧទ្ធច្ចសហគតា ខន្ធ ច មោហោ ច ឧប្បជ្ឈន្តិ ។
 យដនារម្មណា តិណិបិ កាតញ្ច ។

[៣៧] ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ ភា-
 វនាយ បហាតព្វហេតុកស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។
 អារម្មណាធិបតិ ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកំ រកំ កុំ
 កត្វា អស្សនេតិ អភិទន្ធទិ តំ កុំ កត្វា ភាវ-
 នាយ បហាតព្វហេតុកោ រកោ ឧប្បជ្ឈតិ ។ បេ ។
 សហជាតាធិបតិ ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកោ អធិបតិ
 សម្បយុត្តកោនំ ខន្ធនំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ការវិនាសបហាតព្វហេតុកុក្កៈ បញ្ញាវារៈ

ត្រេកអរ រីករាយ នឹងពួកខន្ធ ជាវិនាសបហាតព្វហេតុកុក្កៈផង នឹង
មោហៈផង រាគៈ ជាវិនាសបហាតព្វហេតុកុក្កៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាសព្វ
នូវអំពើនោះ ឧទ្ធច្ចៈ . . . ទោមនស្ស ជាវិនាសបហាតព្វហេតុកុក្កៈ
កើតឡើង ។ នវិនាសបហាតព្វហេតុកុក្កៈ ជាបច្ច័យ នៃវិនាស-
បហាតព្វហេតុកុក្កៈផង នៃវិនាសបហាតព្វហេតុកុក្កៈផង ដោយ
អារម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . ពួកខន្ធ ដែលប្រកប
ដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រាសព្វ នូវពួកខន្ធ ជា
វិនាសបហាតព្វហេតុកុក្កៈផង នូវមោហៈផង ។ ព័រៈទាំង ៣ ដែល
មានយជនៈជាអារម្មណ៍ បណ្ឌិត គប្បធ្វើផងចុះ ។

{ ៣៧ } វិនាសបហាតព្វហេតុកុក្កៈ ជាបច្ច័យ នៃវិនាស-
បហាតព្វហេតុកុក្កៈ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ៍ ធិបតិ និង
សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណ៍ធិបតិ គឺ បុគ្គល ធ្វើ នូវរាគៈ ជាវិនា-
សបហាតព្វហេតុកុក្កៈ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ
ជាវិនាសបហាតព្វហេតុកុក្កៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវអំពើនោះ ឲ្យជា
ទីគោរព ។ បេ ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិ ជាវិនាសបហា-
តព្វហេតុកុក្កៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កៈ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកោ ឆម្ពោ ន ភាវនាយ បហា-
 តព្វហេតុកស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ
 ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកំ វកំ ករុំ កត្វា អស្សនេតិ
 អភិនន្តតិ តំ ករុំ កត្វា ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកោ
 វកោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ . . . ។ សហជាតាធិបតិ ភាវនា-
 យ បហាតព្វហេតុកោ អធិបតិ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបា-
 នំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ភាវនាយ បហាតព្វ-
 ហេតុកោ ឆម្ពោ ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកស្ស ច
 ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស អធិប-
 តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតាធិបតិ ភាវនាយ-
 បហាតព្វហេតុកោ អធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកោ ឆម្ពោ ន ភាវ-
 នាយ បហាតព្វហេតុកស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អា-
 រម្មណាធិបតិ វានំ . . . សីលំ . . . ឧបោសថកម្មំ កត្វា
 តំ ករុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ តំ ករុំ កត្វា ន ភាវនាយ ប-
 ហាតព្វហេតុកោ វកោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ . . . បុព្វេ . . .

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ការនាយបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនការនាយបហាតព្វហេតុកធម៌
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។
 ការម្មណាធិបតិ គឺ បុគ្គល ធ្វើ ខ្សែវាតៈ ជាការនាយបហាតព្វហេតុកៈ ឲ្យ
 ជាទីគោរព ហើយក្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ជានការនាយបហាតព្វហេតុកៈ
 កើតឡើង ព្រោះធ្វើ ខ្សែអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ . . . ។ ឯសហជាតា
 ធិបតិ គឺ អធិបតិ ជាការនាយបហាតព្វហេតុកៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុ
 ជ្ជានុប ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ការនាយបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃការនាយបហាតព្វហេតុកធម៌ផង នៃនការនាយបហាតព្វហេតុកធម៌ផង
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិ ជាការនាយ
 បហាតព្វហេតុកៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុ
 បផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នការនាយបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃនការនាយបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្ម
 ណា ធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ ការម្មណាធិបតិ គឺ ខ្សែទាន . . .
 ខ្សែសីល . . . បុគ្គល ធ្វើ ខ្សែឧបាសថកម្ម ធ្វើ ខ្សែអំពើនោះ ឲ្យជាទី
 គោរព ហើយពិចារណា រាគៈ ជានការនាយបហាតព្វហេតុកៈ កើតឡើង
 ព្រោះធ្វើ ខ្សែអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ . . . ក្នុងកាលមុន . . .

ការងារបញ្ចេញហេតុអ្វីក៏ បញ្ចេញវិញ

ឈា ឆា . . . អរិយា មគ្គា វុជ្ជហិត្វា ។ បេ ។ ជលស្ស្ស
 អធិបតិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ចក្កំ . . . វត្ថុ . . . ន ភា-
 វនាយ បហាតត្វហេតុកេ ខន្ធេ កុំ កត្វា អស្សនេតិ
 អភិនន្តតិ តំ កុំ កត្វា ន ភាវនាយ បហាតត្វហេតុ-
 កោ វកោ ឧប្បជ្ជតិ ធិជ្ជិ . . . ។ សហជាតាធិបតិ ន-
 ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកោ អធិបតិ សម្មយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូធានំ អធិបតិប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ ន ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកោ ឆម្មោ
 ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកស្ស នម្មស្ស អធិបតិប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ អារម្មណាធិបតិ នានំ . . . ។ បេ ។
 ឈា ឆា . . . ចក្កំ . . . វត្ថុ . . . ន ភាវនាយ បហាតត្វហេ-
 តុកេ ខន្ធេ កុំ កត្វា អស្សនេតិ អភិនន្តតិ តំ កុំ
 កត្វា ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកោ វកោ ឧប្បជ្ជតិ ។

(៣៨) . . . អនន្តរាប្បដ្ឋយេន ភាវនាយ បហា-
 តត្វហេតុកកាវណា វិចីក្ខិញ្ញាសហគតោ មោហោ ន
 កាតញ្ចេ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ កាតញ្ចេ ។ . .
 សមនន្តរាប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតាប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ នវ អញ្ញមញ្ញាប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ន ធិស្ស-
 យប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នវ ។

ការនាយបហាតព្វហេតុកុក្កៈ បញ្ញាវារៈ

អំពីឈាន . . . ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃផល
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ខ្សែចក្ក . . . ខ្សែវត្ថុ . . . បុគ្គល ត្រេកអរ
 រីករាយ ព្រោះធ្វើ ខ្សែពួកខន្ធ ជានការនាយបហាតព្វហេតុកៈ ឲ្យជាទី
 គោរព រតៈ ជានការនាយបហាតព្វហេតុកៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ ខ្សែ
 អំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ . . . ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិ
 ជានការនាយបហាតព្វហេតុកៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃ
 ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នការនាយបហាតព្វហេ-
 តុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃការនាយបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
 បានដល់ការម្មណាធិបតិ គឺ ខ្សែទាន . . . ។ បេ ។ អំពីឈាន . . .
 ខ្សែចក្ក . . . ខ្សែវត្ថុ . . . បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើ ខ្សែពួក
 ខន្ធ ជានការនាយបហាតព្វហេតុកៈ ឲ្យជាទីគោរព រតៈ ជានការនាយប-
 ហាតព្វហេតុកៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ ខ្សែអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។

[៣៨] . . . ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មោហៈ ដែលប្រកបដោយ
 វិចិត្តិច្ឆា ព្រោះហេតុនៃនការនាយបហាតព្វហេតុកៈ បណ្ឌិត មិនគប្បីធ្វើ
 ៖ មោហៈ ដែលប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។ . . .
 ជាបច្ច័យ ដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ជាបច្ច័យ ដោយអញ្ញាញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ជាបច្ច័យ
 ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[៣៩] ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកោ ធម្មោ ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកោ ខន្ធា ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកានំ ខន្ធានំ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ម្យលំ ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកោ ខន្ធា ន ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកានំ ខន្ធានំ មោហស្ស ច ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ សកកក្កោ ធន្តរកោ បរកក្កោ ធន្តរកស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ សកបរិក្កហោ ធន្តរកោ បរបរិក្កហោ ធន្តរកស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ម្យលំ ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកោ ខន្ធា ឧទ្ធច្ចសហកតានំ ខន្ធានំ មោហស្ស ច ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ន ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកោ ធម្មោ ន ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ សទ្ធិំ ឧបនិស្សយ ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ ទិដ្ឋិ កណ្ហាតិ សីលំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[៣៩] ការវិនាយបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃការវិនាយបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្ស្បនិស្ស័យ អនន្តប្បនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្ស័យ គឺ ពួកការវិនាយបហាតព្វហេតុកក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកការវិនាយបហាតព្វហេតុកក្ខន្ធ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ មូល គឺ ពួកការវិនាយបហាតព្វហេតុកក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកនៃការវិនាយបហាតព្វហេតុកក្ខន្ធផង់ នៃមោហាផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ធន្តរគៈ ក្នុងភណ្ឌៈរបស់ខ្លួន ជាបច្ច័យ នៃធន្តរគៈ ក្នុងភណ្ឌៈរបស់បុគ្គលដទៃ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ធន្តរគៈ ក្នុងទ្រព្យរបស់ខ្លួន ជាបច្ច័យ នៃធន្តរគៈ ក្នុងទ្រព្យរបស់បុគ្គលដទៃ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ មូល គឺ ពួកការវិនាយបហាតព្វហេតុកក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈផង នៃមោហាផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នៃការវិនាយបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនៃការវិនាយបហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្ស្បនិស្ស័យ អនន្តប្បនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល ឲ្យ នូវទាន ព្រោះអាស្រ័យ នូវសទ្ធា ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ នូវសីល

ការងារបហាត្វហេតុកុកេ បញ្ញាវារោ

។ បេ ។ បញ្ញា ន ការងារបហាត្វហេតុកុកេ វកំ ទោ-
សំ មោហំ មាណំ ទិដ្ឋិ បត្តនំ កាយិកំ សុខំ កាយិកំ
ទុក្ខំ ។ បេ ។ សេនាសនំ ឧបនិស្សយ ទានំ ទេតិ
។ បេ ។ មាណំ មាណតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិក្ខុតិ សទ្ធា
។ បេ ។ សេនាសនំ សទ្ធាយ ។ បេ ។ បញ្ញាយ ន កា-
រងារបហាត្វហេតុកុកេស្ស វកេស្ស ទោសស្ស មោ-
ហស្ស ទិដ្ឋិយា បត្តនាយ កាយិកស្ស សុខស្ស ។ បេ ។
វេលសមាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
ន ការងារបហាត្វហេតុកុកោ ធម្មោ ការងារបហា-
ត្វហេតុកុកេស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
យោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថ-
បនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ សុទ្ធិ ឧប-
និស្សយ មាណំ ជីវ្ហតិ ។ បេ ។ សទ្ធា ។ បេ ។ សេ-
នាសនំ ការងារបហាត្វហេតុកុកេស្ស វកេស្ស ទោ-
សស្ស មោហស្ស មាណស្ស បត្តនាយ ឧបនិស្សយប្ប-
ដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ ន ការងារបហាត្វហេតុកុកោ
ធម្មោ ការងារបហាត្វហេតុកុកេស្ស ច ន ការងារ-
បហាត្វហេតុកុកេស្ស ច ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ

ការនាយបហាតព្វហេតុកុក្កៈ បញ្ញាវារៈ

។ បេ ។ នូវបញ្ញា រាគៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ ទិដ្ឋិ បត្តនៈ កាយិក-
សុខ និងកាយិកទុក្ខ ជានការនាយបហាតព្វហេតុកុក្កៈ ។ បេ ។ ឲ្យ នូវទាន
ព្រោះអាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ។ បេ ។ សម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក
នូវសង្ឃី សត្វ ។ បេ ។ សេនាសនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃសត្វ ។ បេ ។
(ជាបច្ច័យ) នៃបញ្ញា រាគៈ ទោសៈ មោហៈ ទិដ្ឋិ បត្តនៈ និង
កាយិកសុខ ជានការនាយបហាតព្វហេតុកុក្កៈ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃ
ផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នការនាយបហាតព្វហេតុកុ-
ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃការនាយបហាតព្វហេតុកុធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្ប-
ច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និងបកត្យបនិស្ស័យ
។ បេ ។ ឯបកត្យបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល ដំឡើង នូវមានៈ ព្រោះអាស្រ័យ
នូវសត្វ ។ បេ ។ សត្វ ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃរាគៈ
ទោសៈ មោហៈ មានៈ និងបត្តនៈ ជាការនាយបហាតព្វហេតុកុក្កៈ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នការនាយបហាតព្វហេតុកុធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
ការនាយបហាតព្វហេតុកុធម៌ផង នៃនការនាយបហាតព្វហេតុកុធម៌ផង
ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ

អភិធម្មប័ដិកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បកត្ថបដិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបដិស្សយោ សទ្ធា...
 បញ្ញា ... កាយិកំ សុខំ ។ បេ ។ សេនាសនំ ឧទ្ធច្ច-
 សហតតានំ ឧទ្ធានំ មោហាស្ស ច ឧបដិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ យដន្ធបដិស្សយាបិ តីណី កាតញ្ច ។

[៤០] ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ ន ភា-
 វនាយ បហាតព្វហេតុកស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ តីណី ។ ... បន្ទាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 តីណី អាសេវនប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ កម្មប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ន ភាវនាយ បហាតព្វកាជនការណោ នាណា-
 ណីកា លត្តតិ ។ ... នោវិតតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 សង្ខតំ ។ យថា នស្សនេន បហាតព្វហេតុកទុកំ ឯវ
 ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកប្បច្ចយាបិ បច្ចនីយាបិ វិភា-
 តោបិ គណនាបិ និន្នាណាករណា ។ ន នស្សនេន ប-
 ហាតញ្ចោ ធម្មោ ន នស្សនេន បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស...
 បរន្តេន សកកណ្ណនន្ទរកោបិ កាតញ្ច ។ ភាវនាយ-
 បហាតញ្ចោ ធម្មោ ន ភាវនាយ បហាតព្វស្ស ធម្មស្ស
 ... បរន្តេន សកកណ្ណនន្ទរកោបិ កាតញ្ច ។

ភាវនាយបហាតព្វហេតុកទុកំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

នឹងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ សទ្ធា . . . បញ្ញា . . . កាយិកសុខ ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែល ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈផង នៃមោហៈផង ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ ។ យដន្ធបនិស្ស័យ មានវារៈ ៣ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។

(២០) នការវនាយបហាតព្វហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនការវនាយ- បហាតព្វហេតុកធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ . . . ជា បច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ ដោយគាសេវ- នប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ឯនានាណិកៈ បណ្ឌិត បាន ក្នុងហេតុនៃភិរិយាចៃកន្ធនៃការវនាយបហាតព្វធម៌ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយនោវគ្គតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ទស្សនេនបហា- តព្វហេតុកទុកៈ យ៉ាងណា ការវនាយបហាតព្វហេតុកប្បច្ច័យក្តី បច្ចនីយៈ ក្តី វិភាគៈក្តី គណនាក្តី ក៏យ៉ាងនោះដែរ មិនមាន ការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នា រឿយ ។ នទស្សនេនបហាតព្វធម៌ (ជាបច្ច័យ) នៃនទស្សនេនបហាតព្វ- ធម៌ . . . ធម្មភគៈ ក្នុងភណ្ឌៈរបស់ខ្លួន បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ដោយវត្ថុ របស់បុគ្គលដទៃ ។ ការវនាយបហាតព្វធម៌ (ជាបច្ច័យ) នៃនការវនា- យបហាតព្វធម៌ . . . ធម្មភគៈ ក្នុងភណ្ឌៈរបស់ខ្លួន បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ដោយវត្ថុរបស់បុគ្គលដទៃ ។

ចប់ ការវនាយបហាតព្វហេតុកទុកៈ ។

សវិតក្កទុក្ខំ

បដិច្ចវិវា

(៤០) សវិតក្កំ ធម្មំ បដិច្ច សវិតក្កោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា សវិតក្កំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
តយោ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ ... បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។
សវិតក្កំ ធម្មំ បដិច្ច អវិតក្កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ
តុប្បច្ចយា សវិតក្កោ ខន្ធោ បដិច្ច វិតក្កោ ចិត្តសមុដ្ឋា-
នញ្ច រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ សវិតក្កំ ធម្មំ បដិច្ច
សវិតក្កោ ច អវិតក្កោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា សវិតក្កំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធោ វិ-
តក្កោ ច ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។
អវិតក្កំ ធម្មំ បដិច្ច អវិតក្កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា អវិតក្កំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធោ ចិត្ត-
សមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធោ ... វិតក្កំ បដិច្ច ចិត្ត-
សមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ អវិតក្កំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
តយោ ខន្ធោ កដត្តា ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធោ ... វិតក្កំ
បដិច្ច កដត្តារូបំ ខន្ធោ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ បដិច្ច ខន្ធោ វិតក្កំ
បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ បដិច្ច វិតក្កោ ឯកំ មហាភ្លតំ ... ។

សវិតក្កទុកៈ

បដិប្បវាៈ

(៤១) សវិតក្កធម៌ (ធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីត្រិះរិះ) អាស្រ័យ
នូវសវិតក្កធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ
នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈ នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិ-
សន្ធិ ។ បេ ។ អវិតក្កធម៌ (ធម៌ដែលមិនមានសេចក្តីត្រិះរិះ) អាស្រ័យ
នូវសវិតក្កធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ វិតក្កៈផង ចិត្ត-
សមុជ្ជានរូបផង អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈ ក្នុង
ខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ សវិតក្កធម៌ក្តី អវិតក្កធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវ
សវិតក្កធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង វិតក្កៈផង
ចិត្តសមុជ្ជានរូបផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈ ក្នុង
ខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ អវិតក្កធម៌ អាស្រ័យ នូវអវិតក្កធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសមុជ្ជានរូបផង អាស្រ័យ
នូវខន្ធ ១ ដែលមិនមានវិតក្កៈ នូវខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យ
នូវវិតក្កៈ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ៣ ក្តី កងត្តារូបក្តី អាស្រ័យ នូវ
អវិតក្កក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ . . . កងត្តារូប អាស្រ័យ នូវវិតក្កៈ
តេត្ថ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ វត្ថុ អាស្រ័យ
នូវវិតក្កៈ វិតក្កៈ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ នូវមហាក្ខត ១ . . . ។

អភិធម្មបដិកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អវិភក្កំ ធម្មំ បដិច្ច សវិភក្កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា វិភក្កំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធោ បដិសន្ធិក្ខ-
 ណោ វិភក្កំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធោ បដិសន្ធិក្ខ-
 ណោ វត្ថុំ បដិច្ច សវិភក្កោ ខន្ធោ ។ អវិភក្កំ ធម្មំ បដិច្ច
 សវិភក្កោ ច អវិភក្កោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ច-
 យា វិភក្កំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធោ ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នញ្ច រូបំ វិភក្កំ បដិច្ច សវិភក្កោ ខន្ធោ មហាក្ខតេ
 បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ វិភក្កំ បដិច្ច
 សម្បយុត្តកា ខន្ធោ កដត្តា ច រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ
 វិភក្កំ បដិច្ច សវិភក្កោ ខន្ធោ មហាក្ខតេ បដិច្ច កដត្តា-
 រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច សវិភក្កោ ខន្ធោ មហា-
 ក្ខតេ បដិច្ច កដត្តារូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច
 វិភក្កោ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធោ ។ សវិភក្កញ្ច
 អវិភក្កញ្ច ធម្មំ បដិច្ច សវិភក្កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា សវិភក្កំ ឯកំ ខន្ធឯ វិភក្កញ្ច
 បដិច្ច តយោ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ បដិច្ច . . . បដិសន្ធិក្ខ-
 ណោ សវិភក្កំ ឯកំ ខន្ធឯ វិភក្កញ្ច បដិច្ច តយោ
 ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ បដិច្ច . . . បដិសន្ធិក្ខណោ សវិភក្កំ ឯកំ
 ខន្ធឯ វត្ថុញ្ច បដិច្ច តយោ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ . . . ។

អភិធម្មបិដក អនុណាមទុកប្បដ្ឋាន

សវិតក្កធម៌ អាស្រ័យ នូវអវិតក្កធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ
 គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវវិតក្កៈ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 អាស្រ័យ នូវវិតក្កៈ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកសវិតកក្ខន្ធ អាស្រ័យ
 នូវវិត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ សវិតក្កធម៌ក្តី អវិតក្កធម៌ក្តី អាស្រ័យ
 នូវអវិតក្កធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 ផង ចិត្តសមុជ្ឈនប្បផង អាស្រ័យ នូវវិតក្កៈ ពួកសវិតកក្ខន្ធ អាស្រ័យ
 នូវវិតក្កៈ ចិត្តសមុជ្ឈនប្ប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធក្តី កងត្តារូបក្តី អាស្រ័យ នូវវិតក្កៈ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួក
 សវិតកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវវិតក្កៈ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កងត្តារូប
 អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ពួកសវិតកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវវិត ក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ កងត្តារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត វិតក្កៈក្តី ពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធក្តី អាស្រ័យ នូវវិត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ សវិតក្កធម៌ អាស្រ័យ
 នូវសវិតក្កធម៌ផង នូវអវិតក្កធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ
 គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវសវិតកក្ខន្ធ ១ ផង នូវវិតក្កៈផង អាស្រ័យ
 នូវខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវសវិតកក្ខន្ធ ១ ផង នូវវិតក្កៈផង
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ
 នូវសវិតកក្ខន្ធ ១ ផង នូវវិតផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នូវខន្ធ ២ . . . ។

សវិត្ត១៣ បដិច្ចវាហេ

សវិត្តក្កញ្ច អវិត្តក្កញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អវិត្តក្កោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា សវិត្តក្កោ ខន្ធ ច វិត្តក្កញ្ច
 មហាក្កតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខុ-
 ណោ សវិត្តក្កោ ខន្ធ ច វិត្តក្កញ្ច មហាក្កតេ ច
 បដិច្ច កដត្តារូបំ បដិសន្ធិក្ខុណោ សវិត្តក្កោ ខន្ធ
 ច វិត្តក្កញ្ច បដិច្ច វិត្តក្កោ ។ សវិត្តក្កញ្ច អវិត្តក្កញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច សវិត្តក្កោ ច អវិត្តក្កោ ច ធម្មា ឧប្ប-
 ជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា សវិត្តក្កំ ឯកំ ខន្ធឯ វិត្តក្កញ្ច
 បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធ
 ... សវិត្តក្កំ ឯកំ ខន្ធឯ វិត្តក្កញ្ច បដិច្ច តយោ
 ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធ ... សវិត្តក្កោ ខន្ធ ច វិត្តក្កញ្ច
 មហាក្កតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខុ-
 ណោ សវិត្តក្កំ ឯកំ ខន្ធឯ វិត្តក្កញ្ច បដិច្ច តយោ
 ខន្ធា កដត្តា ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធ ... បដិសន្ធិក្ខុណោ
 សវិត្តក្កំ ឯកំ ខន្ធឯ វិត្តក្កញ្ច បដិច្ច តយោ ខន្ធា
 ទ្វេ ខន្ធ ... សវិត្តក្កោ ខន្ធ ច វិត្តក្កញ្ច មហា-
 ក្កតេ ច បដិច្ច កដត្តារូបំ បដិសន្ធិក្ខុណោ សវិត្តក្កំ
 ឯកំ ខន្ធឯ វិត្តក្កញ្ច បដិច្ច តយោ ខន្ធា វិត្តក្កោ ច
 ទ្វេ ខន្ធ ... ។ សន្ធិត្តំ ។

សវិតក្កទុកៈ បដិច្ចវារៈ

អវិតក្កធម៌ អាស្រ័យ ទ្យូសវិតក្កធម៌ផង ទ្យូអវិតក្កធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ ទ្យូពួកសវិតក្កក្ខន្ធផង
 ទ្យូវិតក្កៈផង ទ្យូពួកមហាក្ខតផង កដត្តារូប អាស្រ័យ ទ្យូពួកសវិតក្ក-
 ក្ខន្ធផង ទ្យូវិតក្កៈផង ទ្យូពួកមហាក្ខតផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វិតក្កៈ
 អាស្រ័យ ទ្យូពួកសវិតក្កក្ខន្ធផង ទ្យូវត្ថុផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ សវិ-
 តក្កធម៌ក្តី អវិតក្កធម៌ក្តី អាស្រ័យ ទ្យូសវិតក្កធម៌ផង ទ្យូអវិតក្កធម៌ផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ
 ទ្យូសវិតក្កក្ខន្ធ ១ ផង ទ្យូវិតក្កៈផង ទ្យូខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ
 ទ្យូសវិតក្កក្ខន្ធ ១ ផង ទ្យូវិតក្កៈផង ទ្យូខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 អាស្រ័យ ទ្យូពួកសវិតក្កក្ខន្ធផង ទ្យូវិតក្កៈផង ទ្យូពួកមហាក្ខតផង ខន្ធ
 ៣ ក្តី កដត្តារូបក្តី អាស្រ័យ ទ្យូសវិតក្កក្ខន្ធ ១ ផង ទ្យូវិតក្កៈផង ទ្យូ
 ខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ ទ្យូសវិតក្កក្ខន្ធ ១ ផង ទ្យូវិតក្កៈផង
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ទ្យូខន្ធ ២ . . . កដត្តារូប អាស្រ័យ ទ្យូពួកសវិ-
 តក្កក្ខន្ធផង ទ្យូវិតក្កៈផង ទ្យូពួកមហាក្ខតផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ
 ៣ ក្តី វិតក្កៈក្តី អាស្រ័យ ទ្យូសវិតក្កក្ខន្ធ ១ ផង ទ្យូវត្ថុផង ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ ទ្យូខន្ធ ២ . . . ។ សេកក្តីបំប្រញា ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[៤២] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អធិបតិយា
នវ ។ បេ ។ ឧបទិស្សយេ នវ បុរេជានេ ឆ អាសេវ-
នេ ឆ កម្មេ នវ វិចារកេ នវ សព្វត្ថេ នវ អវិគតេ នវ ។

[៤៣] សវិតក្កំ ធម្មំ បដិច្ច សវិតក្កោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ សវិតក្កំ ឯកំ
ទន្ធិ បដិច្ច តយោ ទន្ធា ទ្វេ ទន្ធទេ ... អហេតុកប្ប-
ដិសន្ធិត្ថុណោ ។ បេ ។ វិចិត្តិក្កាសហគតេ ឧទ្ធច្ចស-
ហគតេ ទន្ធទេ បដិច្ច វិចិត្តិក្កាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហ-
គតោ មោហោ ។ សវិតក្កម្បលកា អវសេសា ទ្វេ បញ្ចា
កាតញ្ច អហេតុកំ និដ្ឋានំ ។ អវិតក្កំ ធម្មំ បដិច្ច
អវិតក្កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ
អវិតក្កំ ឯកំ ទន្ធិ បដិច្ច តយោ ទន្ធា ទ្វេ ទន្ធទេ ...
អហេតុកំ វិតក្កំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ អហេតុ-
កប្បដិសន្ធិត្ថុណោ វិតក្កំ បដិច្ច កជត្តារូបំ វិតក្កំ
បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ បដិច្ច វិតក្កោ ។ អវិតក្កំ ធម្មំ
បដិច្ច សវិតក្កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា
អហេតុកំ វិតក្កំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ទន្ធា អហេតុ-
កប្បដិសន្ធិត្ថុណោ វិតក្កំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ទន្ធា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[៤២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ បេ ។ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៦ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 បច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៤៣] សវិតក្កធម៌ អាស្រ័យ នូវសវិតក្កធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវសវិតក្កក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ
 នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ ។ បេ ។ មោហៈ
 ដែលប្រកបដោយវិចិត្តិច្ឆា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ
 ដែលប្រកបដោយវិចិត្តិច្ឆា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ បញ្ញាទាំង ២ ដ៏
 សេសសល់ ដែលមានសវិតក្កៈជាមូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ឯអហេតុកៈ
 មិនមានផ្សេងគ្នាឡើយ ។ អវិតក្កធម៌ អាស្រ័យ នូវអវិតក្កធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវអវិតក្កក្ខន្ធ ១
 ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមុជ្ឈានុប អាស្រ័យ នូវវិតក្កៈ
 ជាអហេតុកៈ កងត្តារូប អាស្រ័យ នូវវិតក្កៈ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្ប-
 ជិសន្តិ វត្ថុ អាស្រ័យ នូវវិតក្កៈ វិតក្កៈ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។ សវិ-
 តក្កធម៌ អាស្រ័យ នូវអវិតក្កធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវវិតក្កៈ ជាអហេតុកៈ ពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវវិតក្កៈ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ

សវិតក្កុក បដិច្ចវិញ

វិតក្កំ បដិច្ច វិចិត្តិក្កាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោ-
ហោ ។ អវិតក្កំ ធម្មំ បដិច្ច សវិតក្កោ ច អវិតក្កោ ច
ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ នហេតុប្បច្ចយា ។ សង្ខតំ ហេតុប្បច្ចយ-
សទិសំ អហេតុកន្តិ និយាមេតព្វំ ។ សវិតក្កញ្ច អវិ-
តក្កញ្ច ធម្មំ បដិច្ច សវិតក្កោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ នហេ-
តុប្បច្ចយា អហេតុកំ សវិតក្កំ ឯកំ ខន្ធឯ វិតក្កញ្ច
បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទ្វេ ... អហេតុកប្បដិ-
សន្ធិក្ខណោ អវិតក្កំ ឯកំ ខន្ធឯ វិតក្កញ្ច បដិច្ច
តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទ្វេ ... អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ
សវិតក្កំ ឯកំ ខន្ធឯ វិតក្កញ្ច វិតក្កញ្ច បដិច្ច តយោ
ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទ្វេ ... វិចិត្តិក្កាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគ-
តោ ខន្ធទ្វេ ច វិតក្កញ្ច បដិច្ច វិចិត្តិក្កាសហគតោ ឧទ្ធច្ច-
សហគតោ មោហោ ។ អវិសេសា ទ្វេ បញ្ញា ហេតុប្ប-
ច្ចយសទិសា និប្ពាណា អហេតុកន្តិ និយាមេតព្វំ ។

[៤៤] នហេតុយា នវ នអារម្មណេ ភីណិ នអ-
និបតិយា នវ នអនន្តរេ ភីណិ ។ បេ ។ នឧបនិស្សយេ
ភីណិ នបុរេជាតេ នវ នបន្ទាជាតេ នវ នអាសេវនេ
នវ នកម្មេ ចត្តារិ នវិចារកេ នវ នអាហារេ ឯកំ

សវិតក្កទុកៈ បដិច្ចវារៈ

មោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រច្នៃ ប្រកបដោយឧទ្ធច្នៃ អាស្រ័យ នូវ
 វិតក្កៈ ។ សវិតក្កធម៌ក្ខី អវិតក្កធម៌ក្ខី អាស្រ័យ នូវអវិតក្កធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ប្រហែលគ្នានឹងហេតុ-
 ប្បដ្ឋយដែរ បណ្ឌិត គប្បីកំណត់ថា ជាអហេតុកៈ ផងចុះ ។ សវិតក្កធម៌
 អាស្រ័យ នូវសវិតក្កធម៌ផង នូវអវិតក្កធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវសវិតក្កក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈផង
 នូវវិតក្កៈផង នូវខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវអវិតក្កក្ខន្ធ ១ ផង នូវ
 វិតក្កៈផង ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ នូវខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ៣
 អាស្រ័យ នូវសវិតក្កក្ខន្ធ ១ ផង នូវវត្ថុផង នូវវិតក្កផង ក្នុងខណៈនៃអ-
 ហេតុកប្បដិសន្ធិ នូវខន្ធ ២ . . . មោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រច្នៃ
 ប្រកបដោយឧទ្ធច្នៃ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រច្នៃ ប្រកប
 ដោយឧទ្ធច្នៃផង នូវវិតក្កៈផង ។ បញ្ញាទាំង ២ ដ៏សេស ប្រហែលគ្នា
 នឹងហេតុប្បដ្ឋយដែរ មិនប្លែកគ្នាទេ បណ្ឌិត គប្បីកំណត់ថា ជាអហេ-
 តុកៈ ផងចុះ ។

[៤៤] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនការម្មណ-
 ប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរ-
 ប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ បេ ។ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ចាជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧
 ក្នុងនអាសវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤
 ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាហារប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នស្រ្តិយេ ឯកំ នលោនេ ឯកំ នមក្កេ នវ នសម្ប-
យុត្តេ ភីណិ នវិប្បយុត្តេ ន ជោនត្តិយា ភីណិ ជោ-
វិតតេ ភីណិ ។

[៤៥] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ ភីណិ ...
នអធិបតីយា នវ នអនន្តរេ ភីណិ ។ បេ ។ នកម្មេ
ចត្តារិ នវិចារតេ នវ នសម្បយុត្តេ ភីណិ នវិប្បយុត្តេ
ន ជោនត្តិយា ភីណិ ជោវិតតេ ភីណិ ។

[៤៦] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ នវ ... អ-
នន្តរេ នវ ។ បេ ។ បុរេជានេ ន ។ បេ ។ អាសេវនេ
បញ្ច កម្មេ នវ ។ បេ ។ មក្កេ ភីណិ សម្បយុត្តេ
នវ សព្វត្ថេ នវ ។

សហជាតវារោ បដិច្ចវារសទិសោ ។

បច្ចយវារោ

[៤៧] សវិតក្កំ ធម្មំ បច្ចយា សវិតក្កោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ភីណិ បដិច្ចវារសទិសោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងនង្គ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៤៥] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ បេ ។ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៤៦] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ . . . ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ បេ ។ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។ បេ ។ ក្នុងនសាសនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ បេ ។ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ។

សហជាតវារៈ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

បច្ច័យវារៈ

[៤៧] សវិតក្កធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងសវិតក្កធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

សវិតក្កុក បច្ចយវិហារ

អវិតក្កំ ធម្មំ បច្ចយា អវិតក្កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា អវិតក្កំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា តយោ ខន្ធា ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធទ្វេ ... វិតក្កំ បច្ចយា ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ អវិតក្កំ ឯកំ ខន្ធំ
 បច្ចយា តយោ ខន្ធា កដត្តា ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធទ្វេ ...
 បដិសន្ធិក្ខណោ វិតក្កំ បច្ចយា កដត្តារូបំ ខន្ធទ្វេ បច្ច-
 យា វត្ថុ វត្ថុំ បច្ចយា ខន្ធា វិតក្កំ បច្ចយា វត្ថុ វត្ថុំ
 បច្ចយា វិតក្កោ ឯកំ មហាក្កតំ បច្ចយា តយោ
 មហាក្កតា ។ បេ ។ វត្ថុំ បច្ចយា អវិតក្កោ ខន្ធា វត្ថុ
 បច្ចយា វិតក្កោ ។ អវិតក្កំ ធម្មំ បច្ចយា សវិតក្កោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា វិតក្កំ បច្ចយា សម្ម-
 យុត្តកា ខន្ធា វត្ថុំ បច្ចយា សវិតក្កោ ខន្ធា បដិសន្ធិ-
 យាបិ ទ្វេ ។ អវិតក្កំ ធម្មំ បច្ចយា សវិតក្កោ ច អវិ-
 តក្កោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា វិតក្កំ បច្ច-
 យា សម្មយុត្តកា ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ វិតក្កំ
 បច្ចយា សម្មយុត្តកា ខន្ធា មហាក្កតេ បច្ចយា ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានំ រូបំ វត្ថុំ បច្ចយា សវិតក្កោ ខន្ធា មហាក្កតេ
 បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ វត្ថុំ បច្ចយា វិតក្កោ សម្ម-
 យុត្តកា ច ខន្ធា បដិសន្ធិក្ខណោ ... បដិសន្ធិយាបិ

សវិតក្កទុកៈ បច្ចយវារៈ

អវិតក្កធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងអវិតក្កធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ
 ខន្ធ ពា ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងអវិតក្កក្ខន្ធទ ខន្ធ ខន្ធ ២ . . .
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងវិតក្កៈ ខន្ធ ពា ក្តី កងត្តារូបក្តី ពឹងផ្អែក
 នឹងអវិតក្កក្ខន្ធទ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នឹងខន្ធ ២ . . . កងត្តារូប ពឹង
 ផ្អែក នឹងវិតក្កៈ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ
 ពួកខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ វត្ថុ ពឹងផ្អែក នឹងវិតក្កៈ វិតក្កៈ ពឹង
 ផ្អែក នឹងវត្ថុ មហាក្ខត ពា ពឹងផ្អែក នឹងមហាក្ខត ១ ។ បេ ។ ពួក
 អវិតក្កក្ខន្ធទ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ វិតក្កៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ សវិតក្កៈ
 ពឹងផ្អែក នឹងអវិតក្កៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធទ ពឹងផ្អែក នឹងវិតក្កៈ ពួកសវិតក្កក្ខន្ធទ ពឹងផ្អែក នឹង
 វត្ថុ ក្នុងបដិសន្ធិកាល មានវារៈ ២ ។ សវិតក្កធម៌ក្តី អវិតក្កធម៌ក្តី ពឹង
 ផ្អែក នឹងអវិតក្កធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធទក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងវិតក្កៈ ពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធទ ពឹងផ្អែក នឹងវិតក្កៈ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹង ពួក
 មហាក្ខត ពួកសវិតក្កក្ខន្ធទ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក
 នឹងពួកមហាក្ខត វិតក្កៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធទក្តី ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . (ខន្ធនាំដណ្តើម) ក្នុងបដិសន្ធិកាល

អភិធម្មប្បដិកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បវត្ថុសទិសាយេវ ។ សវិតក្កញ្ច អវិតក្កញ្ច ធម្មំ បច្ច-
 យា សវិតក្កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា សវិ-
 តក្កំ ឯកំ ខន្ធឯ វិតក្កញ្ច បច្ចយា តយោ ខន្ធា
 ទ្វេ ខន្ធទេ ... សវិតក្កំ ឯកំ ខន្ធឯ វត្ថុញ្ច បច្ចយា
 តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទេ ... បដិសន្ធិក្ខណោ ទ្វេ
 កាតញ្ច ។ សវិតក្កញ្ច អវិតក្កញ្ច ធម្មំ បច្ចយា អវិ-
 តក្កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា សវិតក្កោ ខន្ធទេ
 ច វិតក្កញ្ច បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ សវិតក្កោ ខន្ធទេ
 ច វិតក្កញ្ច មហាក្វតេ ច បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
 សវិតក្កោ ខន្ធទេ ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា វិតក្កោ បដិសន្ធិក្ខ-
 ណោ ... តីណិ បដិសន្ធិយាបិ ។ សវិតក្កញ្ច អវិ-
 តក្កញ្ច ធម្មំ បច្ចយា សវិតក្កោ ច អវិតក្កោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា សវិតក្កំ ឯកំ ខន្ធឯ វិតក្កញ្ច
 បច្ចយា តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ទ្វេ ខន្ធទេ
 ... សវិតក្កំ ឯកំ ខន្ធឯ វិតក្កញ្ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា
 តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទេ ... សវិតក្កោ ខន្ធទេ ច វិតក្កញ្ច
 មហាក្វតេ ច បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ សវិតក្កំ ឯកំ
 ខន្ធឯ វត្ថុញ្ច បច្ចយា តយោ ខន្ធា វិតក្កោ ច ទ្វេ
 ខន្ធទេ ... បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ប្រហែលគ្នានឹងក្នុងបវត្តកាលដែរ ។ សវិតក្កធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងសវិតក្កធម៌
 ផង នឹងអវិតក្កធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣
 ពឹងផ្អែក នឹងសវិតក្កក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវិតក្កៈផង នឹងខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ៣
 ពឹងផ្អែក នឹងសវិតក្កក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . (បញ្ញា) ២
 បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ អវិតក្កធម៌ ពឹងផ្អែក នឹង
 សវិតក្កធម៌ផង នឹងអវិតក្កធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ ចិត្តសមុជ្ជានុរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកសវិតក្កក្ខន្ធផង នឹងវិតក្កៈផង
 ចិត្តសមុជ្ជានុរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកសវិតក្កក្ខន្ធផង នឹងវិតក្កធម៌ផង នឹង
 ពួកមហាក្ខតផង វិតក្កៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកសវិតក្កក្ខន្ធផង នឹងវត្ថុផង
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . មានវារៈ ៣ ក្នុងបដិសន្ធិកាល ។
 សវិតក្កធម៌ក្តី អវិតក្កធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងសវិតក្កធម៌ផង នឹងអវិតក្កធម៌ផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុរូបក្តី
 ពឹងផ្អែក នឹងសវិតក្កក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវិតក្កៈផង នឹងខន្ធ ២ . . .
 ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងសវិតក្កក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវិតក្កៈផង នឹងវត្ថុផង នឹង
 ខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមុជ្ជានុរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកសវិតក្កក្ខន្ធផង នឹង
 វិតក្កៈផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ខន្ធ ៣ ក្តី វិតក្កៈក្តី ពឹងផ្អែក នឹងសវិតក្ក-
 ក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។

សត្វក្បាល បច្ចយវារី

[៤៨] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អធិបតីយា
នវ សព្វត្ថ នវ អវិគតេ នវ ។

[៤៩] សវិតក្កំ ធម្មំ បច្ចយា សវិតក្កោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា ។ នវ បញ្ញា កាតញ្ច អហេ-
តុកាតិ និយាមេតញ្ច ភីណិយេវ មោហោ ឧទ្ធវិតញ្ច
យថា បដិច្ចវារេ ហេតុប្បច្ចយសទិសាយេវ បញ្ញា បញ្ច-
វិញ្ញាណា អតិរកា មោហោ វិតក្កំ ។

[៥០] នហេតុយា នវ នអារម្មណេ ភីណិ នអ-
ធិបតីយា នវ នអនន្តរេ ភីណិ ។ បេ ។ នឧបទិស្ស-
យេ ភីណិ នបុរេជាតេ នវ នបច្ឆាជាតេ នវ នអាសេ-
វនេ នវ នកម្មេ ចត្តាវី នវិចាកេ នវ នអាហារេ
ឯកំ នឥន្ទ្រិយេ ឯកំ នឈានេ ឯកំ នមក្កេ នវ
នសម្បយុត្តេ ភីណិ នវិប្បយុត្តេ ធនោនត្ថិយា ភីណិ
នោវិគតេ ភីណិ ។

ឯវំ ឥតរេ ទ្វេ គណនាបិ និស្សយវារេបិ កាតញ្ច ។

សវិតក្កទុកៈ បច្ចយវារៈ

(៤៨) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងបដ្ឋយទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
វារៈ ៧ ក្នុងអវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

(៤៩) សវិតក្កធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងសវិតក្កធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ បញ្ញា ៧ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ វារៈ ៣ បណ្ឌិត គប្បី
កំណត់ថា ជាអហេតុកៈ ផងចុះ ឯមាហៈ បណ្ឌិត គប្បីរើឡើង បញ្ញា
ទាំងឡាយ ប្រហែលគ្នានឹងហេតុប្បដ្ឋយ ក្នុងបដិច្ចវារៈដែរ វិញ្ញាណ ៥
ជាបសវៈលើស មានមាហៈ និងវិតក្កៈ ។

(៥០) ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣
។ បេ ។ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧
ក្នុងនអាហារប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុង
នឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុង
នសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦
ក្នុងនោនត្ថប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាង ក្រៅនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី

បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

សំសជ្ឈវិពោ

[៥០] សវិតក្កំ ធម្មំ សំសជ្ឈោ សវិតក្កោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា សវិតក្កំ ឯកំ ខន្ធិ សំសជ្ឈា
តយោ ខន្វា ទេ ខន្វេ ... បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។
សវិតក្កំ ធម្មំ សំសជ្ឈោ អវិតក្កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា សវិតក្កោ ខន្វេ សំសជ្ឈោ វិតក្កោ ។
សវិតក្កំ ធម្មំ សំសជ្ឈោ សវិតក្កោ ច អវិតក្កោ ច
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា សវិតក្កំ ឯកំ ខន្ធិ សំ-
សជ្ឈា តយោ ខន្វា វិតក្កោ ច ទេ ខន្វេ ... បដិ-
សន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ អវិតក្កំ ធម្មំ សំសជ្ឈោ អវិ-
តក្កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អវិតក្កំ ឯកំ
ខន្ធិ សំសជ្ឈា តយោ ខន្វា បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។
អវិតក្កំ ធម្មំ សំសជ្ឈោ សវិតក្កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា វិតក្កំ សំសជ្ឈា សម្បយុត្តកា ខន្វា
បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។ សវិតក្កញ្ច អវិតក្កញ្ច ធម្មំ
សំសជ្ឈោ សវិតក្កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
សវិតក្កំ ឯកំ ខន្វញ្ច វិតក្កញ្ច សំសជ្ឈា តយោ ខន្វា
ទេ ខន្វេ ... បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។

អភិធម្មបំណិក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

សិល្បៈ

[៥១] សវិតក្កធម៌ លាយឡំ នឹងសវិតក្កធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បថ្នយ គឺ ខន្ធ ៣ លាយឡំ នឹងសវិតក្កក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២
 ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ... ។ អវិតក្កធម៌ លាយឡំ នឹងសវិតក្ក-
 ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ គឺ វិតក្កៈ លាយឡំ នឹងពួក
 សវិតក្កក្ខន្ធ ។ សវិតក្កធម៌ក្តី អវិតក្កធម៌ក្តី លាយឡំ នឹងសវិតក្កធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី វិតក្កៈក្តី លាយឡំ
 នឹងសវិតក្កក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ អវិ-
 តក្កធម៌ លាយឡំ នឹងអវិតក្កធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ គឺ
 ខន្ធ ៣ លាយឡំ នឹងអវិតក្កក្ខន្ធ ១ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។
 សវិតក្កធម៌ លាយឡំ នឹងអវិតក្កធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
 ថ្នយ គឺ ពួកសម្បយុត្តក្ខន្ធ លាយឡំ នឹងវិតក្កៈ ក្នុងខណៈនៃបដិ-
 សន្ធិ ... ។ សវិតក្កធម៌ លាយឡំ នឹងសវិតក្កធម៌ផង នឹងអវិតក្កធម៌
 ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ គឺ ខន្ធ ៣ លាយឡំ នឹងសវិតក្ក-
 ក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវិតក្កផង នឹងខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។

សវិត្តទុក្ខេ បញ្ញាវិពា

[៥២] ហេតុយា ន អារម្មណេ ន អធិបតីយា ន
សព្វត្ថ ន អវិគតេ ន ។

[៥៣] សវិតក្កំ ធម្មំ សំសង្ខារំ សវិតក្កោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា ។ ឃំ ន បញ្ញា កាតញ្ច
អនុលោមសទិសា អហេតុកាតិ និយាមេតញ្ច ភីណិ-
យេវ មោហោ ឧទ្ធវិតញ្ច ។

[៥៤] នហេតុយា ន នអធិបតីយា ន នបុរេ-
ជាតេ ន នបច្ឆាជាតេ ន នអាសវនេ ន នកម្ម-
ចត្តាវិ នវិចារកេ ន នឈានេ ឯកំ នមក្កេ ន
នវិប្បយុត្តេ ន ។

ឃំ ឥតេ ទ្វេ កណាធាបិ សម្បយុត្តវារេបិ
កាតញ្ច ។

បញ្ញាវិពា

[៥៥] សវិតក្កោ ធម្មោ សវិតក្កស្ស ធម្មស្ស
ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ សវិតក្កោ ហេតុ សម្ប-
យុត្តកាធំ ខន្ធចំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិ-
សន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ សវិតក្កោ ធម្មោ អវិគតក្កស្ស
ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ សវិតក្កោ

សវិតក្កធម៌ៈ បញ្ញាវិវរៈ

[៥២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៦ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងបដ្ឋយទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
វារៈ ៦ ក្នុងអវិតកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។

[៥៣] សវិតក្កធម៌ លាយឡំ នឹងសវិតក្កធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ ។ បញ្ញាទាំង ៦ ប្រហែលគ្នានឹងអនុលោម បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ វារៈ ៣ បណ្ឌិត គប្បីកំណត់ថា ជាអហេតុកៈ
ផងចុះ ឯមាហៈ បណ្ឌិត គប្បីរើឡើង ។

[៥៤] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៦ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៦ ក្នុងនកាលសវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤
ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គ-
ប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។

ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាង ក្រៅនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី

បណ្ឌិត គប្បីធ្វើយ៉ាងនេះ ។

បញ្ញាវិវរៈ

[៥៥] សវិតក្កធម៌ ជាបដ្ឋយ នៃសវិតក្កធម៌ ដោយហេតុប្ប-
ដ្ឋយ គឺ ពួកហេតុ ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈ ជាបដ្ឋយ នៃពួកសម្ប-
យុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។
សវិតក្កធម៌ ជាបដ្ឋយ នៃអវិតក្កធម៌ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកហេតុ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ហេតុ វិតត្តក្កស្ស ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ ហេតុប្បដ្ឋ-
 យេន បច្ឆយោ បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ មូលំ សវិតត្តា
 ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ វិតត្តក្កស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នានញ្ច រូបានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ បដិសន្ធិក្ខ-
 ណោ ។ បេ ។ អវិតត្តា ធម្មោ អវិតត្តក្កស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ អវិតត្តា ហេតុ សម្បយុត្ត-
 កានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ ហេតុប្បដ្ឋ-
 យេន បច្ឆយោ បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។

(៥៦) សវិតត្តា ធម្មោ សវិតត្តក្កស្ស ធម្មស្ស អា-
 រម្មណប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ សវិតត្ត ខន្ធន្ត អារត្ត សវិ-
 តត្តា ខន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ មូលំ សវិតត្ត ខន្ធន្ត អារត្ត
 អវិតត្តា ខន្ធា ច វិតត្តោ ច ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ មូលំ សវិ-
 តត្ត ខន្ធន្ត អារត្ត សវិតត្តា ខន្ធា ច វិតត្តោ ច ឧប្ប-
 ជ្ឈន្តិ ។ អវិតត្តា ធម្មោ អវិតត្តក្កស្ស ធម្មស្ស អារម្មណ-
 ប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ អវិយា អវិតត្តា យាជា វុដ្ឋហិត្វា
 អវិតត្តំ យានំ បច្ឆវេក្ខន្តិ មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ បច្ឆ-
 វេក្ខន្តិ ដលា វុដ្ឋហិត្វា ដលំ បច្ឆវេក្ខន្តិ និព្វានំ បច្ឆ-
 វេក្ខន្តិ និព្វានំ អវិតត្តក្កស្ស មត្តស្ស ដលស្ស វិតត្តក្កស្ស
 ច អារម្មណប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ចក្កំ ... វត្ថុំ ...

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈ ជាបច្ច័យនៃវិតក្កៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ មូល គឺ ពួកហេតុ
 ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃវិតក្កៈ
 ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 ។ បេ ។ អវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអវិតក្កធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួក
 ហេតុ ដែលមិនមានវិតក្កៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួក
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។

(៥៦) សវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសវិតក្កធម៌ ដោយការមូណ-
 ប្បច្ច័យ គឺ ពួកសវិតក្កក្ខន្ធ ប្រារព្ធ ខ្សែពួកសវិតក្កក្ខន្ធ ទើបកើតឡើង ។
 មូល គឺ ពួកអវិតក្កក្ខន្ធក្តី វិតក្កៈក្តី ប្រារព្ធ ខ្សែពួកសវិតក្កក្ខន្ធ ទើបកើត
 ឡើង ។ មូល គឺ ពួកសវិតក្កក្ខន្ធក្តី វិតក្កៈក្តី ប្រារព្ធ ខ្សែពួកសវិតក្ក-
 ក្ខន្ធ ទើបកើតឡើង ។ អវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអវិតក្កធម៌ ដោយការ-
 មូណប្បច្ច័យ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីឈាន ដែលមិនមានវិតក្កៈ
 ហើយពិចារណា ខ្សែឈាន ដែលមិនមានវិតក្កៈ ចេញ អំពីមគ្គ ហើយ
 ពិចារណា ខ្សែមគ្គ ចេញ អំពីផល ហើយពិចារណា ខ្សែផល ពិចារណា
 ខ្សែព្រះនិព្វាន ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃមគ្គ និងផល ដែលមិនមាន
 វិតក្កៈផង នៃវិតក្កៈផង ដោយការមូណប្បច្ច័យ ខ្សែចក្ខុ ... ខ្សែវត្ថុ ...

សវិតក្កុទ្ធ បញ្ញាវិហារ

អវិគត្តោ ខន្ធេ ច វិគត្តញ្ច អនិច្ចតោ ... វិបស្សន្តិ
អស្សាទេន្តិ អភិទន្ធីន្តិ តំ អារត្ត វិគត្តោ ឧប្បជ្ឈតិ
ទិព្វេន ចក្កេន រូបំ បស្សន្តិ ទិព្វាយ សោភនាតុយា
សន្នំ សុណន្តិ ចេតោបរិយញ្ញាលោន អវិគត្តចិត្តស-
មន្តិស្ស ចិត្តំ ជានន្តិ អាគាសានញ្ញាយតនំ ... អា-
ក្កញ្ញាយតនំ ... រូនាយតនំ ចក្កវិញ្ញាលាស្ស
ដោជ្ឈញ្ញាយតនំ ... អវិគត្តោ ខន្ធោ ឥន្ទ្រិយញ្ញាលាស្ស
ចេតោបរិយញ្ញាលាស្ស បុព្វនិវាសានុស្សតិញ្ញាលាស្ស
យថាកម្មបកញ្ញាលាស្ស អនាគតសញ្ញាលាស្ស វិ-
គត្តស្ស ច អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ អវិគត្តោ
ខន្ធេ ច វិគត្តញ្ច អារត្ត អវិគត្តោ ខន្ធោ ច វិគត្តោ ច
ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ អវិគត្តោ ធម្មោ សវិតក្កស្ស ធម្មស្ស
អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា អវិគត្តោ ឈានា
វុដ្ឋហិត្វា ... មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ ... ដលា វុដ្ឋហិត្វា
ដលំ បច្ចវេក្ខន្តិ ទិព្វានំ បច្ចវេក្ខន្តិ ទិព្វានំ តោត្រកុស្ស
វេទានស្ស សវិតក្កស្ស មត្តស្ស ដលស្ស អាវុដ្ឋនាយ
អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ ... វត្ថុំ ... អវិ-
គត្តោ ខន្ធេ ច វិគត្តញ្ច អនិច្ចតោ ... វិបស្សន្តិ អស្សា-
ទេន្តិ អភិទន្ធីន្តិ តំ អារត្ត វគោ ឧប្បជ្ឈតិ ។ បេ ។

សវិតក្កទុកៈ បញ្ចវារៈ

ឃើញច្បាស់ ខ្ញុំវត្តអវិតក្កទុក្ខ និងវិតក្កៈ ថាមិនទៀង . . . ត្រេកអរ
 រីករាយ វិតក្កៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ ខ្ញុំហេតុនោះ ឃើញ ខ្ញុំរូប
 ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ ខ្ញុំសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ ដឹង ខ្ញុំចិត្ត របស់
 អវិតក្កចិត្តសមន្តិបុគ្គល ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ អាកាសានញ្ជាយតនៈ
 . . . អាកិញ្ចញ្ជាយតនៈ . . . រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ
 ផោដ្ឋញ្ជាយតនៈ . . . ពួកអវិតក្កទុក្ខ ជាបច្ច័យ នៃឥទ្ធិវិធាញ្ញាណ ចេតោ-
 បរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសនុស្សតិញ្ញាណ យថាភម្មបគញ្ញាណ អនា-
 គតិសញ្ញាណ និងវិតក្កៈ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ពួកអវិតក្កទុក្ខនិង
 វិតក្កៈក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ ខ្ញុំវត្តអវិតក្កទុក្ខ និងវិតក្កៈ ។
 អវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសវិតក្កធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកព្រះ
 អរិយៈ ចេញ អំពីឈាន ដែលមិនមានវិតក្កៈ . . . ចេញ អំពីមគ្គ ខ្ញុំ
 មគ្គ . . . ចេញ អំពីផល ហើយពិចារណា ខ្ញុំផល ពិចារណា ខ្ញុំព្រះ
 និព្វាន ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃកិរិយាពិចារណា ខ្ញុំគោត្រកូ រោទានៈ
 មគ្គ និងផល ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ខ្ញុំចក្ខុ
 . . . ខ្ញុំវត្ថុ . . . ឃើញច្បាស់ ខ្ញុំវត្តអវិតក្កទុក្ខ និងវិតក្កៈ ថាមិនទៀង . . .
 ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ ខ្ញុំហេតុនោះ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

វោទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈន្តិ អវិគតោ ខន្ធ ច វិគតោ អារត្ត
 សវិគតោ ខន្ធ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ អវិគតោ ធម្មា សវិគតស្ស
 ច អវិគតស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ អរិយា អវិគតោ ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ... មត្តា វុដ្ឋ-
 ហិត្វា មត្តំ បច្ចវេក្ខន្តិ ផលា វុដ្ឋហិត្វា ផលំ បច្ចវេក្ខន្តិ
 និព្វានំ បច្ចវេក្ខន្តិ និព្វានំ តោត្រកុស្ស វោទោមនស្ស
 សវិគតស្ស មត្តស្ស ផលស្ស អារម្មណាយ វិគតស្ស
 ច អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ ... វត្ថុ ...
 អវិគតោ ខន្ធ ច វិគតោ អនិច្ចតោ ... វិបស្សន្តិ
 អស្សានេន្តិ អភិនន្តិ តំ អារត្ត សវិគតោ ខន្ធ ច
 វិគតោ ច ឧប្បជ្ឈន្តិ អវិគតោ ខន្ធ ច វិគតោ អារត្ត
 សវិគតោ ខន្ធ ច វិគតោ ច ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ សវិគតោ
 ច អវិគតោ ច ធម្មា សវិគតស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សវិគតោ ខន្ធ ច វិគតោ
 អារត្ត សវិគតោ ខន្ធ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ មូលំ សវិគតោ
 ខន្ធ ច វិគតោ អារត្ត អវិគតោ ខន្ធ ច វិគតោ
 ច ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ មូលំ សវិគតោ ខន្ធ ច វិគតោ
 អារត្ត សវិគតោ ខន្ធ ច វិគតោ ច ឧប្បជ្ឈន្តិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ចោមនស្ស កើតឡើង ពួកសវិតក្កក្ខន្ធ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ ខ្សែពួក
 អវិតក្កក្ខន្ធដង ខ្សែវិតក្កៈផង ។ អវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសវិតក្កធម៌ផង
 នៃអវិតក្កធម៌ផង ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ
 អំពីឈាន ដែលមិនមានវិតក្កៈ . . . ចេញ អំពីមគ្គ ហើយពិចារណា
 ខ្សែមគ្គ ចេញ អំពីផល ហើយពិចារណា ខ្សែផល ពិចារណា ខ្សែ
 ព្រះនិព្វាន ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រក្យ វេទានៈ សវិតក្កមគ្គ
 ផល និងភិរិយាពឹងផង នៃវិតក្កៈផង ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ ខ្សែចក្ក
 . . . ខ្សែវត្ថុ . . . ឃើញច្បាស់ ខ្សែពួកអវិតក្កក្ខន្ធដង ខ្សែវិតក្កៈផង ថា
 មិនទៀង . . . ត្រេកអរ រីករាយ ពួកសវិតក្កក្ខន្ធក្តី វិតក្កៈក្តី កើតឡើង
 ព្រោះប្រារព្ធ ខ្សែហេតុនោះ ពួកសវិតក្កក្ខន្ធក្តី វិតក្កៈក្តី កើតឡើង
 ព្រោះប្រារព្ធ ខ្សែពួកអវិតក្កក្ខន្ធដង ខ្សែវិតក្កៈផង ។ សវិតក្កធម៌ក្តី អវិ-
 តក្កធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃសវិតក្កធម៌ ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺ ពួកសវិ-
 តក្កក្ខន្ធ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ ខ្សែពួកសវិតក្កក្ខន្ធដង ខ្សែវិតក្កៈផង ។
 មូល គឺ ពួកអវិតក្កក្ខន្ធក្តី វិតក្កៈក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ ខ្សែពួក
 សវិតក្កក្ខន្ធដង ខ្សែវិតក្កៈផង ។ មូល គឺ ពួកសវិតក្កក្ខន្ធក្តី វិតក្កៈក្តី
 កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ ខ្សែពួកសវិតក្កក្ខន្ធដង ខ្សែវិតក្កៈផង ។

សវិតក្កុទ្ធកេ បញ្ញាវិហារ

[៥៧] សវិតក្កោ ធម្មោ សវិតក្កស្ស ធម្មស្ស
អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជា
តាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ សវិតក្កោ ខន្ធ កុំ កត្វា
សវិតក្កោ ខន្ធ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ សហជាតាធិបតិ សវិ-
តក្កោ អធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ អធិបតិប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ ។ សវិតក្កោ ធម្មោ អវិតក្កស្ស ធម្មស្ស
អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជា-
តាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ សវិតក្កោ ខន្ធ កុំ កត្វា
វិតក្កោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ សហជាតាធិបតិ សវិតក្កោ អធិ-
បតិ វិតក្កស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ អធិបតិ-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សវិតក្កោ ធម្មោ សវិតក្កស្ស
ច អវិតក្កស្ស ច ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ
សវិតក្កោ ខន្ធ កុំ កត្វា សវិតក្កោ ខន្ធ ច វិតក្កោ
ច ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ សហជាតាធិបតិ សវិតក្កោ អធិបតិ
សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ វិតក្កស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច
រូបានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អវិតក្កោ ធម្មោ
អវិតក្កស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្ម-
ណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ អរិយា

សវិតក្កុធម៌ៈ បញ្ញាវារៈ

[៥៧] សវិតក្កុធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសវិតក្កុធម៌ ដោយអធិប-
 តិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណា-
 ធិបតិ គឺ ពួកសវិតក្កុធខន្ធ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកសវិតក្កុធខន្ធ ឲ្យជាទី
 គោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិ ប្រកបដោយវិតក្កុៈ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តក្កុធខន្ធ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ សវិតក្កុធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 អវិតក្កុធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជា-
 តាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ វិតក្កុៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួក
 សវិតក្កុធខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិ ប្រកប
 ដោយវិតក្កុៈ ជាបច្ច័យ នៃវិតក្កុៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ ។ សវិតក្កុធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសវិតក្កុធម៌ផង នៃអវិ-
 តក្កុធម៌ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហ-
 ជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ ពួកសវិតក្កុធខន្ធក្តី វិតក្កុៈក្តី កើត
 ឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកសវិតក្កុធខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតា-
 ធិបតិ គឺ អធិបតិ ប្រកបដោយវិតក្កុៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តក្កុធខន្ធ
 ផង នៃវិតក្កុៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។
 អវិតក្កុធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអវិតក្កុធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្ម-
 ណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ

អវិភក្តោ ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ... មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ ...
 ដលា វុដ្ឋហិត្វា ដលំ កុំ កត្វា បច្ឆវេក្ខន្តិ និព្វានំ
 កុំ កត្វា បច្ឆវេក្ខន្តិ និព្វានំ អវិភក្តស្ស មគ្គស្ស
 ដលស្ស វិភក្តស្ស ច អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ចក្កំ ... វត្ថំ ... អវិភក្តោ ខន្ធ ច វិភក្តញ្ច កុំ
 កត្វា អស្សាទេន្តិ អភិទន្ធន្តិ តំ កុំ កត្វា វិភក្តោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ។ សហជាតាធិបតី អវិភក្តោ អធិបតី សម្ម-
 យុត្តកានំ ខន្ធនំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ អធិបតី-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អវិភក្តោ ខន្ធ ច វិភក្តញ្ច កុំ
 កត្វា វិភក្តោ ឧប្បជ្ឈតិ ។ អវិភក្តោ ធម្មោ សវិ-
 ភក្តស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្ម-
 ណាធិបតី អរិយា អវិភក្តោ ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ ...
 មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ ... ដលា វុដ្ឋហិត្វា ដលំ កុំ
 កត្វា បច្ឆវេក្ខន្តិ និព្វានំ កុំ កត្វា បច្ឆវេក្ខន្តិ និព្វានំ
 តោត្រកុស្ស វោនានស្ស សវិភក្តស្ស មគ្គស្ស ដលស្ស
 អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ ... វត្ថំ ... អវិ-
 ភក្តោ ខន្ធ ច វិភក្តញ្ច កុំ កត្វា អស្សាទេន្តិ អភិ-
 ទន្ធន្តិ តំ កុំ កត្វា រតោ ឧប្បជ្ឈតិ និដ្ឋំ ឧប្បជ្ឈតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ចេញអំពីឈាន ដែលមិនមានវិតក្កៈ . . . ចេញ អំពីមគ្គ នូវមគ្គ . . .
 ចេញ អំពីផល ធ្វើ នូវផល ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ធ្វើ នូវព្រះ
 និព្វាន ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃអវិ-
 តក្កមគ្គ និងផលផង នៃវិតក្កៈផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ . . .
 នូវវត្ថុ . . . ធ្វើ នូវពួកអវិតក្កក្ខន្ធផង នូវវិតក្កៈផង ឲ្យជាទីគោរព ហើយ
 ត្រេកអរ រីករាយ វិតក្កៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវអំពើនោះ ឲ្យជាទី
 គោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិ មិនមានវិតក្កៈ ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
 វិតក្កៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកអវិតក្កក្ខន្ធផង នូវវិតក្កៈផង ឲ្យជា
 ទីគោរព ។ អវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសវិតក្កធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
 បានដល់អារម្មណាធិបតិ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីឈាន ដែលមិន
 មានវិតក្កៈ នូវឈាន . . . ចេញ អំពីមគ្គ នូវមគ្គ . . . ចេញ អំពីផល
 ធ្វើ នូវផល ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ធ្វើ នូវព្រះនិព្វាន ឲ្យជាទី
 គោរព ហើយពិចារណា និព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ រវេទានៈ សវិតក្ក-
 មគ្គ និងផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . ធ្វើ នូវ
 ពួកអវិតក្កក្ខន្ធផង នូវវិតក្កៈផង ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ
 រាគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព

សវិតក្កញ្ញ បញ្ញាវា

អវិតក្កញ្ញ ខន្ធ ច វិតក្កញ្ញ កុំ កត្វា សវិតក្កា ខន្ធ
 ឧប្បជ្ជន្តិ ។ អវិតក្កា ធម្មា សវិតក្កស្ស ច អវិ-
 តក្កស្ស ច ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ អា-
 រម្មណាធិបតី អរិយា អវិតក្កា ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ...
 ដលា វុដ្ឋហិត្វា ដលំ បច្ចវេក្ខន្តិ និព្វានំ បច្ចវេក្ខន្តិ
 និព្វានំ កោត្រកុស្ស វេទានស្ស សវិតក្កស្ស មគ្គស្ស
 ដលស្ស វិតក្កស្ស ច អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ចក្កំ ... វត្ថុំ ... អវិតក្កញ្ញ ខន្ធ ច វិតក្កញ្ញ កុំ
 កត្វា អស្មាទេន្តិ អភិមន្តន្តិ តំ កុំ កត្វា វាកោ
 ឧប្បជ្ជន្តិ និដ្ឋិ ឧប្បជ្ជន្តិ អវិតក្កញ្ញ ខន្ធ ច វិតក្កញ្ញ កុំ
 កត្វា សវិតក្កា ខន្ធ ច វិតក្កា ច ឧប្បជ្ជន្តិ ។
 សវិតក្កា ច អវិតក្កា ច ធម្មា សវិតក្កស្ស ធម្មស្ស
 អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតី សវិតក្ក
 ខន្ធ ច វិតក្កញ្ញ កុំ កត្វា សវិតក្កា ខន្ធ ឧប្បជ្ជន្តិ ។
 ម្យលំ សវិតក្កញ្ញ ខន្ធ ច វិតក្កញ្ញ កុំ កត្វា វិតក្កា
 ឧប្បជ្ជន្តិ ។ ម្យលំ សវិតក្កញ្ញ ខន្ធ ច វិតក្កញ្ញ កុំ
 កត្វា សវិតក្កា ខន្ធ ច វិតក្កា ច ឧប្បជ្ជន្តិ ។

សវិតក្កទុកៈ បញ្ញាករៈ

ពួកសវិតក្កក្នុង កើតឡើង ព្រោះធ្វើ ឲ្យពួកអវិតក្កក្នុងផង ឲ្យវិតក្កៈផង
 ឲ្យជាទីគោរព ។ អវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសវិតក្កធម៌ផង នៃអវិតក្កធម៌ផង
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ
 អំពីឈាន ដែលមិនមានវិតក្កៈ . . . ចេញអំពីផល ហើយពិចារណា
 ឲ្យផល ពិចារណា ឲ្យព្រះនិព្វាន ព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគាត្រកូ
 រវេទានៈ សវិតក្កមគ្គ និងផលផង នៃវិតក្កៈផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
 ឲ្យចក្ខុ . . . ឲ្យវត្ថុ . . . ធ្វើ ឲ្យពួកអវិតក្កក្នុងផង ឲ្យវិតក្កៈផង ឲ្យ
 ជាទីគោរព ហើយគ្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង
 ព្រោះធ្វើ ឲ្យអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព ពួកសវិតក្កក្នុងក្តី វិតក្កៈក្តី កើត
 ឡើង ព្រោះធ្វើ ឲ្យពួកអវិតក្កក្នុងផង ឲ្យវិតក្កៈផង ឲ្យជាទីគោរព ។
 សវិតក្កធម៌ក្តី អវិតក្កធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃសវិតក្កធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
 បានដល់អារម្មណាធិបតិ គឺ ពួកសវិតក្កក្នុង កើតឡើង ព្រោះធ្វើ ឲ្យ
 ពួកសវិតក្កក្នុងផង ឲ្យវិតក្កៈផង ឲ្យជាទីគោរព ។ មូល គឺ វិតក្កៈ
 កើតឡើង ព្រោះធ្វើ ឲ្យពួកសវិតក្កក្នុងផង ឲ្យវិតក្កៈផង ឲ្យជាទីគោរ-
 ព ។ មូល គឺ ពួកសវិតក្កក្នុងក្តី វិតក្កៈក្តី កើតឡើង ព្រោះធ្វើ ឲ្យ
 ពួកសវិតក្កក្នុងផង ឲ្យវិតក្កៈផង ឲ្យជាទីគោរព ។

[៥៨] សវិតត្តោ ធម្មោ សវិតត្តស្ស ធម្មស្ស
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា សវិតត្តោ ខន្ធា
 បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ សវិតត្តាទំ ខន្ធាទំ អនន្តរប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ សវិតត្តោ ធម្មោ អវិតត្តស្ស ធម្មស្ស
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា សវិតត្តោ ខន្ធា
 បច្ឆិមស្ស បច្ឆិមស្ស វិតត្តស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ សវិតត្តំ បុតិច្ឆំ អវិតត្តស្ស ឧបបត្តិច្ឆត្តស្ស
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាវជ្ជោ បញ្ចន្ធិ វិញ្ញាណាទំ
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ សវិតត្តោ ខន្ធា អវិតត្តស្ស
 វុដ្ឋានស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ធុតិយស្ស ឈា-
 នស្ស បរិកម្មំ ធុតិយស្ស ឈានស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ តតិយស្ស ឈានស្ស បរិកម្មំ ។ បេ ។ ទេវ-
 សញ្ញាធាសញ្ញាយតនស្ស បរិកម្មំ ទេវសញ្ញាធា-
 សញ្ញាយតនស្ស ទិព្វស្ស ចក្ខុស្ស បរិកម្មំ... ទិព្វា-
 យ សោតតាតុយា បរិកម្មំ... ឥន្ទ្រិយញ្ញាណស្ស បរិ-
 កម្មំ... ចេតោបរិយញ្ញាណស្ស... បុព្វេនិវាសានុស្ស-
 តិញ្ញាណស្ស... យថា កម្មបកញ្ញាណស្ស បរិកម្មំ
 យថា កម្មបកញ្ញាណស្ស អនាគតិសញ្ញាណស្ស បរិ-
 កម្មំ អនាគតិសញ្ញាណស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបំណង អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[៥៨] សវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសវិតក្កធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកសវិតក្កក្ខន្ធ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកសវិតក្កក្ខន្ធ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ សវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអវិតក្កធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកសវិតក្កក្ខន្ធ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃវិតក្កៈ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ចុតិចិត្ត ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈ ជាបច្ច័យ នៃឧបបត្តិចិត្ត ដែលមិនមានវិតក្កៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អាវដ្ឋនៈ ជាបច្ច័យ នៃវិញ្ញាណ ៥ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួកសវិតក្កក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃវុដ្ឋានៈ (ការចេញអំពីឈាន) ដែលមិនមាន វិតក្កៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ការបរិកម្ម នូវទុតិយជ្ឈាន ជាបច្ច័យ នៃទុតិយជ្ឈាន ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ការបរិកម្ម នូវតតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ ការបរិកម្ម នូវនេវេសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃនេវេសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ការបរិកម្ម នូវទិព្វចក្ខុ . . . ការបរិកម្ម នូវទិព្វសោតធាតុ . . . ការបរិកម្ម នូវឥន្ទ្រិធិញ្ញាណ . . . នូវបេតោបរិយញ្ញាណ . . . នូវបុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ . . . ការបរិកម្ម នូវយថាកម្មបុគ្គលញ្ញាណ ជាបច្ច័យ នៃយថាកម្មបុគ្គលញ្ញាណ ការបរិកម្ម នូវអនាគតសញ្ញាណ ជាបច្ច័យ នៃអនាគតសញ្ញាណ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ

តោត្រកុ អវិតក្កស្ស មគ្គស្ស វោទានំ អវិតក្កស្ស
 មគ្គស្ស អនុលោមំ អវិតក្កាយ ដលសមាបត្តិយា
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សវិតក្កោ ធម្មោ សវិ-
 តក្កស្ស ច អវិតក្កស្ស ច ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា សវិតក្កោ ខន្ធា បច្ចិមានំ បច្ចិ-
 មានំ សវិតក្កានំ ខន្ធានំ វិតក្កស្ស ច អនន្តរប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ អវិតក្កោ ធម្មោ អវិតក្កស្ស ធម្មស្ស
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមោ បុរិមោ វិតក្កោ បច្ចិ-
 មស្ស បច្ចិមស្ស វិតក្កស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បុរិមា បុរិមា អវិតក្កោ ខន្ធា បច្ចិមានំ បច្ចិមានំ អវិតក្កា-
 នំ ខន្ធានំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ អវិតក្កោ មត្តោ
 អវិតក្កស្ស ដលស្ស អវិតក្កំ ដលំ អវិតក្កស្ស ដលស្ស
 និរោធា វុដ្ឋហន្តស្ស នេវសញ្ញាវាសញ្ញាយតនំ អវិ-
 តក្កាយ ដលសមាបត្តិយា អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អវិតក្កោ ធម្មោ សវិតក្កស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា អវិតក្កោ ខន្ធា បច្ចិ-
 មានំ បច្ចិមានំ សវិតក្កានំ ខន្ធានំ អនន្តរប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អវិតក្កំ ចុតិចិត្តំ សវិតក្កស្ស ឧបបត្តិ-
 ចិត្តស្ស អវិតក្កំ ភវន្តំ អារដ្ឋនាយ អវិតក្កោ ខន្ធា

សវិតក្កទុកៈ បញ្ញាវិវាទៈ

គោត្រកូ (ជាបច្ច័យ) នៃអវិតក្កមគ្គ វេទានៈ (ជាបច្ច័យ) នៃអវិតក្កមគ្គ
អនុលោម ជាបច្ច័យ នៃផលសមាបត្តិ ដែលមិនមានវិតក្កៈ ដោយអនន្ត-
រឿបច្ច័យ ។ សវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសវិតក្កធម៌ផង នៃអវិតក្កធម៌ផង
ដោយអនន្តរឿបច្ច័យ គឺ ពួកសវិតក្កក្ខន្ធ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកសវិតក្កក្ខន្ធ
ក្រោយ ។ ផង នៃវិតក្កៈផង ដោយអនន្តរឿបច្ច័យ ។ អវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃអវិតក្កធម៌ ដោយអនន្តរឿបច្ច័យ គឺ វិតក្កៈ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃ
វិតក្កៈ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរឿបច្ច័យ ពួកអវិតក្កក្ខន្ធ មុន ។ ជាបច្ច័យ
នៃពួកអវិតក្កក្ខន្ធ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរឿបច្ច័យ អវិតក្កមគ្គ (ជាបច្ច័យ)
នៃអវិតក្កផល អវិតក្កផល (ជាបច្ច័យ) នៃអវិតក្កផល នេវសញ្ញា-
នាសញ្ញាយតនៈ របស់ព្រះយោគី ដែលចេញអំពីនិរោធិ ជាបច្ច័យ នៃ
ផលសមាបត្តិ ដែលមិនមានវិតក្កៈ ដោយអនន្តរឿបច្ច័យ ។ អវិតក្កធម៌
ជាបច្ច័យ នៃសវិតក្កធម៌ ដោយអនន្តរឿបច្ច័យ គឺ ពួកអវិតក្កក្ខន្ធ មុន ។
ជាបច្ច័យ នៃពួកសវិតក្កក្ខន្ធ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរឿបច្ច័យ ច្ចុតិចិត្ត
ដែលមិនមានវិតក្កៈ ជាបច្ច័យ នៃឧបច្ចុតិចិត្ត ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈ
ភវីន្តៈ ដែលមិនមានវិតក្កៈ (ជាបច្ច័យ) នៃការជួនៈ ពួកអវិតក្កក្ខន្ធ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សវិតក្កស្ស វុដ្ឋានស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
អវិតក្កោ ធម្មា សវិតក្កស្ស ច អវិតក្កស្ស ច
ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា
វិតក្កោ បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ សវិតក្កានំ ខន្ធានំ
វិតក្កស្ស ច អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សវិត-
ក្កោ ច អវិតក្កោ ច ធម្មា សវិតក្កស្ស ធម្មស្ស
អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា សវិតក្កោ
ខន្ធា ច វិតក្កោ ច បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ សវិតក្កានំ
ខន្ធានំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សវិតក្កោ
ច អវិតក្កោ ច ធម្មា អវិតក្កស្ស ធម្មស្ស អនន្ត-
រប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា សវិតក្កោ ខន្ធា ច
វិតក្កោ ច បច្ឆិមស្ស បច្ឆិមស្ស វិតក្កស្ស អនន្តរប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ សវិតក្កំ ចុតិចិត្តេវ វិតក្កោ ច អវិ-
តក្កស្ស ឧបបតិចិត្តស្ស អាវដ្ឋនា ច វិតក្កោ ច បញ្ចន្ធិ
វិញ្ញាណានំ សវិតក្កោ ខន្ធា ច វិតក្កោ ច អវិតក្កស្ស
វុដ្ឋានស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ធុតិយស្ស លា-
នស្ស បរិកម្មេវ វិតក្កោ ច ។ បេ ។ ហេដ្ឋាលិខិត-
លេខំ ឥមំនា ការណេន ធម្មតំ ។ អនុលោមេវ
វិតក្កោ ច អវិតក្កាយ វេលសមាបត្តិយា អនន្តរប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ ។ សវិតក្កោ ច អវិតក្កោ ច ធម្មា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃវដ្តនេះ ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។
 អវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសវិតក្កធម៌ផង នៃអវិតក្កធម៌ផង ដោយអនន្តរ-
 ប្បច្ច័យ គឺ វិតក្កៈ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកសវិតក្កក្ខន្ធ ក្រោយ ។ ផង
 នៃវិតក្កៈផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ សវិតក្កធម៌ក្តី អវិតក្កធម៌ក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃសវិតក្កៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកសវិតក្កក្ខន្ធ មុន ។ ក្តី
 វិតក្កៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកសវិតក្កក្ខន្ធ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។
 សវិតក្កធម៌ក្តី អវិតក្កធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃអវិតក្កធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ
 គឺ ពួកសវិតក្កក្ខន្ធ មុន ។ ក្តី វិតក្កៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃវិតក្កៈ ក្រោយ ។
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ច្បតិចិត្ត ប្រកបដោយវិតក្កៈក្តី វិតក្កៈក្តី (ជាបច្ច័យ)
 នៃឧបបត្តិចិត្ត ដែលមិនមានវិតក្កៈ អាវដ្ឋនៈក្តី វិតក្កៈក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃ
 បញ្ចវិញ្ញាណ ពួកសវិតក្កក្ខន្ធក្តី វិតក្កៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃវដ្តនេះ ដែលមិន
 មានវិតក្កៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ការបរិកម្ម នូវទុតិយជ្ឈានក្តី វិតក្កៈក្តី
 ។ បេ ។ អត្ថរៈ ដែលសរសេរហើយខាងក្រោម បណ្ឌិត គប្បីឃើញ
 តាមហេតុនេះចុះ ។ អនុលោមក្តី វិតក្កៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃផលសមាបត្តិ
 ដែលមិនមានវិតក្កៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ សវិតក្កធម៌ក្តី អវិតក្កធម៌ក្តី

សវិតក្កស្ស ច អវិតក្កស្ស ច ធម្មស្ស អនន្តរប្បដ្ឋ-
យេន បដ្ឋយោ បុរិមា បុរិមា សវិតក្កា ខន្ធា ច
វិតក្កា ច បដ្ឋិមាទំ បដ្ឋិមាទំ សវិតក្កាទំ ខន្ធាទំ
វិតក្កស្ស ច អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ ... សម-
នន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
នវ អញ្ញមញ្ញប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នវ និស្សយប្បដ្ឋ-
យេន បដ្ឋយោ នវ ។

[៥៩] សវិតក្កា ធម្មា សវិតក្កស្ស ធម្មស្ស
ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ
អនន្តរបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បក-
ត្ថបនិស្សយោ សវិតក្កា ខន្ធា សវិតក្កាទំ ខន្ធាទំ ឧប-
និស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ មូលំ សវិតក្កា ខន្ធា
អវិតក្កាទំ ខន្ធាទំ វិតក្កស្ស ច ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ ។ មូលំ សវិតក្កា ខន្ធា សវិតក្កាទំ ខន្ធាទំ
វិតក្កស្ស ច ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
អវិតក្កា ធម្មា អវិតក្កស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្ស-
យប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្ត-
របនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថ-
បនិស្សយោ អវិតក្កំ សន្ធិំ ឧបនិស្សយ អវិតក្កំ
ឈាទំ ឧប្បាទេតិ មក្កំ ឧប្បាទេតិ អភិញ្ញំ ឧប្បាទេតិ

សវិតក្កទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃសវិតក្កធម៌ផង នៃអវិតក្កធម៌ផង ដោយអនន្តរបច្ច័យ គឺ
 ពួកសវិតក្កទូន្ម មុន ។ ក្តី វិតក្កៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកសវិតក្កទូន្ម ក្រោយ ។
 ផង នៃវិតក្កៈផង ដោយអនន្តរបច្ច័យ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយ
 សមនន្តរបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតបច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជា
 បច្ច័យ ដោយអញ្ញាមញ្ញបច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សៈ
 យបច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៥៧] សវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសវិតក្កធម៌ ដោយឧបនិស្សៈ
 យបច្ច័យ បានដល់ការម្សោបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និងបកត្យុប-
 និស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្យុបនិស្ស័យ គឺ ពួកសវិតក្កទូន្ម ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកសវិតក្កទូន្ម ដោយឧបនិស្ស័យបច្ច័យ ។ មូល គឺ ពួកសវិតក្កទូន្ម
 ជាបច្ច័យ នៃពួកអវិតក្កទូន្មផង នៃវិតក្កៈផង ដោយឧបនិស្ស័យបច្ច័-
 ច័យ ។ មូល គឺ ពួកសវិតក្កទូន្ម ជាបច្ច័យ នៃសវិតក្កទូន្មផង នៃ
 វិតក្កៈផង ដោយឧបនិស្ស័យបច្ច័យ ។ អវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 អវិតក្កធម៌ ដោយឧបនិស្ស័យបច្ច័យ គឺ ការម្សោបនិស្ស័យ អនន្តប-
 និស្ស័យ និងបកត្យុបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្យុបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល
 អាស្រ័យ នូវសត្វ ដែលមិនមានវិតក្កៈ ហើយញ៉ាំងឈាន ដែលមិនមាន
 វិតក្កៈ ឲ្យកើតឡើង ញ៉ាំងមគ្គ ឲ្យកើតឡើង ញ៉ាំងអភិញ្ញា ឲ្យកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ អវិភក្តិ សីលំ ។ បេ ។ បញ្ញា ...
 កាយិកំ សុខំ កាយិកំ ទុក្ខំ ឧត្តំ ភោជនំ ...
 សេនាសនំ វិភក្តិ ឧបនិស្សាយ អវិភក្តិ ឈានំ ...
 មគ្គំ ... អភិញ្ញា ... សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ អវិភក្តិ
 សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ វិភក្តិ ច អវិភក្តិយ
 សទ្ធាយ ។ បេ ។ បញ្ញាយ កាយិកស្ស សុខស្ស
 កាយិកស្ស ទុក្ខស្ស អវិភក្តស្ស មគ្គស្ស ផលសមា-
 បត្តិយា ឧបនិស្សាយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អវិភក្តិ
 ធម្មោ សវិភក្តស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សាយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ តីណិប័ ឧបនិស្សយា សព្វត្ថ កាតញ្ច ។
 អវិភក្តិ សទ្ធិ ឧបនិស្សាយ ធានំ ទេតិ សីលំ សមា-
 ទិយតិ ឧបោសថកម្មំ ករោតិ សវិភក្តិ ឈានំ ...
 វិបស្សនំ មគ្គំ អភិញ្ញា ... សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ មានំ
 ជម្រកំ ធិដ្ឋី កណ្ណាតិ អវិភក្តិ សីលំ ។ បេ ។
 សេនាសនំ វិភក្តិ ឧបនិស្សាយ ធានំ ទេតិ ។ បេ ។
 សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ បាលំ បាទតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ
 កិច្ចតិ អវិភក្តិ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ វិភក្តិ
 ច សវិភក្តិយ សទ្ធាយ ។ បេ ។ បញ្ញាយ វាគស្ស
 បត្តនាយ សវិភក្តស្ស មគ្គស្ស ផលសមាបត្តិយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ញ៉ាំងសីល ដែលមិនមានវិតក្កៈ (ឲ្យកើត
ឡើង) ។ បេ ។ នូវបញ្ញា . . . នូវកាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ រដូវ នូវ
ភោជនៈ . . . អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ និងវិតក្កៈ ហើយញ៉ាំងឈាន
ដែលមិនមានវិតក្កៈ . . . ញ៉ាំងមគ្គ . . . ញ៉ាំងអភិញ្ញា . . . ញ៉ាំង
សមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង សទ្ធា ដែលមិនមានវិតក្កៈ ។ បេ ។ សេនា-
សនៈក្តី វិតក្កៈក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃសទ្ធា ដែលមិនមានវិតក្កៈ ។ បេ ។ ជា
បច្ច័យ នៃបញ្ញា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ មគ្គ ដែលមិនមានវិតក្កៈ និងផល-
សមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ អវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសវិត-
ក្កធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ សូម្បីឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ទាំង៣
បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងបច្ច័យទាំងពួង ។ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា មិនមាន
វិតក្កៈ ហើយឲ្យនូវទាន សមាទាននូវសីល ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ញ៉ាំងឈាន
ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈ . . . ញ៉ាំងវិបស្សនា ញ៉ាំងមគ្គ ញ៉ាំងអភិញ្ញា . . .
ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ដំឡើងនូវមានៈ ប្រកាន់នូវទិដ្ឋិ នូវសីល
ដែលមិនមានវិតក្កៈ ។ បេ ។ អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ និងវិតក្កៈ ហើយឲ្យ
នូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង សម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។
បំបែក នូវសង្ឃ សទ្ធា ដែលមិនមានវិតក្កៈ ។ បេ ។ សេនាសនៈក្តី
វិតក្កៈក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃសទ្ធា ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ
នៃបញ្ញា ពតៈ សេចក្តីប្រាថ្នា មគ្គ ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈ និងផលសមាបត្តិ

សវិតក្កទុកេ បញ្ញាវារោ

ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អវិតក្កោ ធម្មា
 សវិតក្កស្ស ច អវិតក្កស្ស ច ធម្មស្ស ឧបនិស្ស-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ អវិតក្កំ សទ្ធិំ ឧបនិស្សយ
 នានំ ទេតិ ។ បេ ។ ទុតិយវារោ លិខិតបទា សព្វ
 កាកញ្ចា ។ សមាបត្តិំ ឧប្បទេតិ មាណំ ជប្បេតិ ទិដ្ឋិ
 កណ្ណាតិ សីលំ . . . បញ្ញំ . . . សេនាសនំ វិតក្កំ ឧប-
 និស្សយ នានំ ទេតិ ។ បេ ។ ទាលាំ ហានតិ ។ បេ ។
 សង្កំ ភិក្ខុតិ អវិតក្កោ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ
 វិតក្កោ ច សវិតក្កាយ សទ្ធាយ ។ បេ ។ បញ្ញាយ
 រាគស្ស បត្តនាយ សវិតក្កស្ស មគ្គស្ស ផលសមា-
 បត្តិយា វិតក្កស្ស ច ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ សវិតក្កោ ច អវិតក្កោ ច ធម្មា សវិតក្កស្ស
 ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ សវិតក្កោ
 ទទ្ធា ច វិតក្កោ ច សវិតក្កានំ ទទ្ធានំ ឧបនិស្ស-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ សវិតក្កោ ទទ្ធា ច
 វិតក្កោ ច អវិតក្កានំ ទទ្ធានំ វិតក្កស្ស ច ឧបនិស្ស-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ សវិតក្កោ ទទ្ធា ច
 វិតក្កោ ច សវិតក្កានំ ទទ្ធានំ វិតក្កស្ស ច ឧបនិ-
 ស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

សវិតក្កទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ អវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសវិតក្កធម៌ផង
នៃអវិតក្កធម៌ផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ ខ្សែសង្វា
ដែលមិនមានវិតក្កៈ ហើយឲ្យ ខ្សែទាន ។ បេ ។ បទ ដែលសរសេរ ទាំង
អស់ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងវារៈទី ២ ផងចុះ ។ បុគ្គល ញ៉ាំងសមាបត្តិ
ឲ្យកើតឡើង ដំឡើង ខ្សែមានៈ ប្រកាន់ ខ្សែទិដ្ឋ ខ្សែសីល . . . ខ្សែបញ្ញា
. . . អាស្រ័យ ខ្សែសេនាសនៈ និងវិតក្កៈ ហើយឲ្យ ខ្សែទាន ។ បេ ។
សម្លាប់ ខ្សែសត្វ ។ បេ ។ បំបែក ខ្សែសង្ឃ សង្វា ដែលមិនមាន
វិតក្កៈ ។ បេ ។ សេនាសនៈក្តី វិតក្កៈក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃសង្វា ដែល
ប្រកបដោយវិតក្កៈ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃបញ្ញា រាគៈ សេចក្តីប្រាថ្នា
មគ្គ ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈ ផលសមាបត្តិ និងវិតក្កៈ ដោយឧប-
និស្សយប្បច្ច័យ ។ សវិតក្កធម៌ក្តី អវិតក្កធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃសវិតក្កធម៌
ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ គឺ ពួកសវិតក្កក្ខន្ធក្តី វិតក្កៈក្តី ជាបច្ច័យ
នៃពួកសវិតក្កក្ខន្ធ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ មូល គឺ ពួកសវិត-
ក្កក្ខន្ធក្តី វិតក្កៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកអវិតក្កក្ខន្ធផង នៃវិតក្កៈផង
ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ មូល គឺ ពួកសវិតក្កក្ខន្ធក្តី វិតក្កៈ
ក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកសវិតក្កក្ខន្ធផង នៃវិតក្កៈផង ដោយឧប-
និស្សយប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[៦០] អវិភក្កោ ធម្មោ អវិភក្កស្ស ធម្មស្ស
 បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេ-
 ជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ ចក្កំ ... វត្ថំ អនិច្ចតោ ...
 វិបស្សនិ អស្សាទេតិ អភិនន្ទតិ តំ អារព្ធ វិភក្កោ
 ឧប្បជ្ឈនិ ទិព្វេន ។ បេ ។ ដោដ្ឋញ្ចយតនំ កាយវិញ្ញា-
 ណស្ស ។ វត្ថុបុរេជាតំ ចក្កាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស
 កាយាយតនំ ... វត្ថុ អវិភក្កានំ ខន្ធនំ វិភក្កស្ស
 ច បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។ អវិភក្កោ ធម្មោ
 សវិភក្កស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ
 អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ
 ចក្កំ ... វត្ថំ អនិច្ចតោ ... វិបស្សនិ អស្សាទេតិ
 អភិនន្ទតិ តំ អារព្ធ សវិភក្កោ ខន្ធនំ ឧប្បជ្ឈនិ ។ វត្ថុ-
 បុរេជាតំ វត្ថុ សវិភក្កានំ ខន្ធនំ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន
 បច្ឆយោ ។ អវិភក្កោ ធម្មោ សវិភក្កស្ស ច អវិ-
 ភក្កស្ស ច ធម្មស្ស បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ អា-
 រម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ ចក្កំ
 ... វត្ថំ អនិច្ចតោ ... វិបស្សនិ អស្សាទេតិ អភិនន្ទតិ
 តំ អារព្ធ សវិភក្កោ ខន្ធនំ ច វិភក្កោ ច ឧប្បជ្ឈនិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

(៦០) អវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអវិតក្កធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ ការម្មណបុរេជាត គឺ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង . . . បុគ្គល ពិចារណាលើញព្យាស ត្រេកអរ រីករាយ វិតក្កៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវអំពើនោះ ដោយទិព្វចក្ខុ ។ បេ ។ ដោយដ្ឋព្វាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ . . . វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកអវិតក្កក្ខន្ធផង វិតក្កៈផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ អវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសវិតក្កធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ ការម្មណបុរេជាត គឺ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង . . . បុគ្គល ពិចារណាលើញព្យាស ត្រេកអរ រីករាយ ពួកសវិតក្កក្ខន្ធ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវអំពើនោះ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសវិតក្កក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ អវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសវិតក្កធម៌ផង នៃអវិតក្កធម៌ផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ ការម្មណបុរេជាត គឺ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង . . . បុគ្គល ពិចារណាលើញព្យាស ត្រេកអរ រីករាយ ពួកសវិតក្កក្ខន្ធក្តី វិតក្កៈក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវអំពើនោះ ។

សវីតក្កកថា បញ្ញាវរោ

វត្ថុបុរេជាតំ វត្ថុ សវីតក្កកាដំ ឧទ្ធានំ វិភក្កកស្ស ច
បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

(៦០) សវីតក្កកា ឆម្មោ អវិភក្កកស្ស ឆម្មស្ស
បដ្ឋាជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ តីណី បដ្ឋាជាតា ។
... អាសេវនប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នវ ។

(៦២) សវីតក្កកា ឆម្មោ សវីតក្កកស្ស ឆម្មស្ស
កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតា នាណាខណីកា ។
សហជាតា សវីតក្កកា ចេតនា សម្បយុត្តកាដំ ឧទ្ធានំ
កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នាណាខណីកា សវីតក្កកា
ចេតនា វិចារកាដំ សវីតក្កកាដំ ឧទ្ធានំ កម្មប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ ។ ឯវំ ចត្តាវិ សហជាតាបិ នាណាខណីកាបិ
កាតត្វា ។ ... វិចារកប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នវ អា-
ហារប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ចត្តាវិ សង្ខារប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
យោ ចត្តាវិ ឈានប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នវ មគ្គប្បដ្ឋ-
យេន បដ្ឋយោ នវ សម្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ន ។

សវិតក្កទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសវិតក្កក្នុងផង នៃវិតក្កៈផង
ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

[៦១] សវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអវិតក្កធម៌ ដោយបច្ច័យជាតប្ប-
ច្ច័យ មានវារៈ ៣ បានដល់បច្ច័យជាត ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយ
អាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៦២] សវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសវិតក្កធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ
បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ ចេតនា ដែល
ប្រកបដោយវិតក្កៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
ឯនានាខណិកៈ គឺ ចេតនា ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈ ជាបច្ច័យ នៃវិ-
បាកក្នុង ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ វារៈ ៤ ក្តី សហ-
ជាតក្តី នានាខណិកៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះ ។ . . . ជាបច្ច័យ
ដោយវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយ
ឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជា
បច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

(៦៣) សវិតក្កោ ធម្មោ សវិតក្កស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ អវិតក្កោ ធម្មោ អវិតក្កស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ អវិតក្កោ ធម្មោ សវិតក្កស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ អវិតក្កោ ធម្មោ សវិតក្កស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតំ បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុវិតក្កស្ស សម្បយុត្តកានព្វា ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ បុរេជាតំ វត្ថុវិតក្កស្ស សម្បយុត្តកានព្វា ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ សវិតក្កោ ធម្មោ អវិតក្កោ ធម្មោ អវិតក្កស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សន្និទ្ធី ។

(៦៤) សវិតក្កោ ធម្មោ សវិតក្កស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឯកំ បដិច្ចសទិសំ ។ សវិតក្កោ ធម្មោ អវិតក្កស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សន្និទ្ធី ។ សវិតក្កោ ធម្មោ សវិតក្កស្ស ធម្មោ អវិតក្កស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បដិច្ចសទិសំ ។ អវិតក្កោ ធម្មោ

អភិធម្មប័ណ្ណ អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[៦៣] សវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសវិតក្កធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បដ្ឋ-
 ច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងបច្ចាជាត ។ អវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអ-
 វិតក្កធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បដ្ឋច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត នឹងបច្ចា-
 ជាត ។ អវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសវិតក្កធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បដ្ឋច្ច័យ បាន
 ដល់សហជាត នឹងបុរេជាត ។ អវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសវិតក្កធម៌ផង នៃ
 អវិតក្កៈធម៌ផង ដោយវិប្បយុត្តប្បដ្ឋច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងបុរេជាត ។
 សហជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃវិតក្កៈផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង
 ដោយវិប្បយុត្តប្បដ្ឋច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ ឯបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជា
 បច្ច័យ នៃវិតក្កៈផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយវិប្បយុត្តប្បដ្ឋច្ច័យ ។
 សវិតក្កធម៌ក្តី អវិតក្កធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃអវិតក្កធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បដ្ឋច្ច័យ
 បានដល់សហជាត នឹងបច្ចាជាត ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[៦៤] សវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសវិតក្កធម៌ ដោយអត្ថិប្បដ្ឋច្ច័យ
 មានវារៈ ១ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ សវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃអវិតក្កធម៌ ដោយអត្ថិប្បដ្ឋច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងបច្ចាជាត ។
 សេចក្តីបំប្រញ ។ សវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសវិតក្កធម៌ផង នៃអវិតក្ក-
 ធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បដ្ឋច្ច័យ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ អវិតក្កធម៌

សវិតក្កស្ស បញ្ញាវិហារ

អវិតក្កស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ
 បុរេជាតំ បច្ចាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សង្ខតំ ។
 អវិតក្កោ ធម្មោ សវិតក្កស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សង្ខតំ ។ អវិតក្កោ
 ធម្មោ សវិតក្កស្ស ច អវិតក្កស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជា-
 តោ វិតក្កោ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានា-
 នញ្ច រូបានំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ
 វិតក្កោ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ កជត្តា ច រូបានំ
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ វិតក្កស្ស
 សម្បយុត្តកានញ្ច ខន្ធានំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 បុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុ អនិច្ចតោ . . . វិបស្សនិ អស្សា-
 ទេតិ អភិនន្តតិ តំ អារត្ត វិតក្កោ ច សម្បយុត្តកា ច
 ខន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ វត្ថុ វិតក្កស្ស សម្បយុត្តកានញ្ច
 ខន្ធានំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សវិតក្កោ ច អវិ-
 តក្កោ ច ធម្មោ សវិតក្កស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតោ សវិ-
 តក្កោ ឯកោ ខន្ធា ច វិតក្កោ ច តិណ្ឌន្នំ ខន្ធានំ
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា . . . ។ សហជាតោ

សវិតក្កទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃអវិតក្កធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត
 បច្ច័យជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបំប្រញា ។ អវិតក្កធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃសវិតក្កធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេ-
 ជាត ។ សេចក្តីបំប្រញា ។ អវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសវិតក្កធម៌ផង
 នៃអវិតក្កធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។
 សហជាត គឺ វិតក្កៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្ត-
 សមុជ្ជានុបធន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ វិតក្កៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធផង នៃពួកកដត្តារូបធន ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ វត្ថុ
 ជាបច្ច័យ នៃវិតក្កៈផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេជាត គឺ ន្ទវចក្ខុ . . . ន្ទវវត្ថុ ថាមិនទៀង
 . . . តិចារណាយើញច្បាស់ គ្រេកអរ រីករាយ វិតក្កៈក្តី ពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញ នូវអំពើនោះ ។ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃ
 វិតក្កៈផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ សវិតក្កធម៌ក្តី
 អវិតក្កធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃសវិតក្កធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់
 សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ សវិតក្កក្ខន្ធ ១ ក្តី វិតក្កៈក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . . ។ សហជាត

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បជ្ជានំ

សវិតក្កោ ឯកោ ខន្ធា ច វត្ថុ ច វិត្តាន្តំ ខន្ធានំ
អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា ... បដិសន្ធិក្ខុ-
លោ សហជាតាបិ ទ្វេ កាតញ្ចា ។ សវិតក្កោ ច អវិ-
តក្កោ ច ធម្មា អវិតក្កស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន
បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បន្ទាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិ-
យំ ។ សហជាតា សវិតក្កោ ខន្ធា ច វិតក្កោ ច ចិត្ត-
សមុដ្ឋានានំ រូចានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សហជា-
តា សវិតក្កោ ខន្ធា ច វត្ថុ ច វិតក្កស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន
បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខុលោ វីណិ ។ បន្ទាជាតា សវិ-
តក្កោ ខន្ធា ច វិតក្កោ ច បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កា-
យស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បន្ទាជាតា សវិតក្កោ
ខន្ធា ច វិតក្កោ ច កតទ្បិដ្ឋារោ អាហារោ ច ឥមស្ស
កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បន្ទាជាតា សវិ-
តក្កោ ខន្ធា ច វិតក្កោ ច រូបដីវិត្តិយញ្ច កដត្តារូចានំ
អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សវិតក្កោ ច អវិតក្កោ ច
ធម្មា សវិតក្កស្ស ច អវិតក្កស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតោ
សវិតក្កោ ឯកោ ខន្ធា ច វិតក្កោ ច វិត្តាន្តំ ខន្ធា-
នំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ សវិតក្កក្ខន្ធ ១ ក្តី វិតក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ
 ខន្ធ ២ . . . សូម្បីសហជាតប្បច្ច័យ ក៏មានវារៈ ២ បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ សវិតក្កធម៌ក្តី អវិតក្កធម៌ក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃអវិតក្កធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត
 បច្ចាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺ ពួកសវិតក្កក្ខន្ធក្តី
 វិតក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានរូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។
 សហជាត គឺ ពួកសវិតក្កក្ខន្ធក្តី វិតក្តី ជាបច្ច័យ នៃវិតក្តៈ ដោយ
 អត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បច្ចាជាត គឺ
 ពួកសវិតក្កក្ខន្ធក្តី វិតក្តៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន
 ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ បច្ចាជាត គឺ ពួកសវិតក្កក្ខន្ធក្តី វិតក្តៈ
 កតទ្បិក្ការាហរក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ បច្ចា-
 ជាត គឺ ពួកសវិតក្កក្ខន្ធក្តី វិតក្តៈ រូបជីវិត្រិយក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួក
 កដត្តារូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ សវិតក្កធម៌ក្តី អវិតក្កធម៌ក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃសវិតក្កធម៌ផង នៃអវិតក្កធម៌ផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់
 សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ សវិតក្កក្ខន្ធ ១ ក្តី វិតក្តៈ ក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានរូបផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ

សវិតក្កុក បញ្ញាវិហារ

ទ្វេ ទន្ធា... ។ សហជាតេ សវិតក្កោ ឯកោ ទន្ធា ច
 វត្ថុ ច វិញ្ញាណំ ទន្ធានំ វិតក្កស្ស ច អត្ថិប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ទ្វេ ទន្ធា... បដិសន្ធិយាមិ ទ្វេ ។ ...
 នត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ទ្វេ ទន្ធា... បដិសន្ធិយាមិ
 ទ្វេ ។ ... នត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ វិតតប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ អវិតតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[៦៥] ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណេ នវ អធិបតិ-
 យា នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហជាតេ នវ
 អញ្ញាមញ្ញេ នវ ជិស្សយេ នវ ឧបជិស្សយេ នវ ចុរេ-
 ជាតេ តីណិ បន្ទាជាតេ តីណិ អាសេវនេ នវ កម្មេ
 ចត្តារិ វិចារកេ នវ អាហារេ ចត្តារិ វេទ្ធិយេ ចត្តារិ
 ឈានេ នវ មត្តេ នវ សម្បយុត្តេ នវ វិប្បយុត្តេ បញ្ច
 អត្ថិយា នវ នត្ថិយា នវ វិតតេ នវ អវិតតេ នវ ។

[៦៦] សវិតក្កោ ធម្មោ សវិតក្កស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ឧបជិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ កម្ម-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ សវិតក្កោ ធម្មោ
 អវិតក្កស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ

សវិតក្កទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ខន្ធ ២ . . . ។ សហជាត គឺ សវិតក្កខន្ធ ១ ក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
ខន្ធ ៣ ផង នៃវិតក្កៈផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . . បដិសន្ធិកាល
មានវារៈ ២ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយនត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . .
បដិសន្ធិកាល មានវារៈ ២ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយនត្ថិប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយវិតតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអវិតតប្បច្ច័យ ។

[៦៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
អញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឧប-
និស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបច្ឆា-
ជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៤ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងវិប្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៦៦] សវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសវិតក្កធម៌ ដោយ
ការម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
សវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអវិតតក្កធម៌ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ បន្ទាជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ កក្កប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ សវិតត្តោ ធម្មា សវិតត្តស្ស ច
 អវិតត្តស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ កក្កប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អវិតត្តោ ធម្មា
 អវិតត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បន្ទាជាតប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ កក្កប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អាហារប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ វិទ្យុយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អវិតត្តោ
 ធម្មា សវិតត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អវិ-
 តត្តោ ធម្មា សវិតត្តស្ស ច អវិតត្តស្ស ច ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរេជាតប្ប-
 ដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ សវិតត្តោ ច អវិតត្តោ ច ធម្មា
 សវិតត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
 សវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសវិតក្កធម៌ផង នៃអវិតក្កធម៌ផង ដោយការម្ម-
 ណាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧប-
 និស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ អវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃអវិតក្កធម៌ ដោយការម្មណាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ អវិតក្កធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃសវិតក្កធម៌ ដោយការម្មណាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហ-
 ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 បុរេជាតប្បច្ច័យ ។ អវិតក្កធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសវិតក្កធម៌ផង នៃអវិតក្កធម៌
 ផង ដោយការម្មណាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ សវិតក្ក-
 ធម៌ក្តី អវិតក្កធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃសវិតក្កធម៌ ដោយការម្មណាប្បច្ច័យ

សវិតក្កទុកេ បញ្ញាវិហារ

សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ សវិតក្កោ ច អវិតក្កោ ច ធម្មា អវិតក្កស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បដ្ឋា-
 ជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ សវិតក្កោ ច អវិតក្កោ
 ច ធម្មា សវិតក្កស្ស ច អវិតក្កស្ស ច ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[៦៧] និហេតុយា នវ នអារម្មណេ នវ សព្វត្ថ
 នវ នោអវិតតេ នវ ។

[៦៨] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ ចត្តារិ ។ បេ ។
 ... នសមនន្តរេ ចត្តារិ នអញ្ញមញ្ញេ ទ្វេ នឧបនិស្ស-
 យេ ចត្តារិ នសម្បយុត្តេ ទ្វេ នវិប្បយុត្តេ ចត្តារិ
 នោនត្តិយា ចត្តារិ នោវិតតេ ចត្តារិ ។

[៦៩] និហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ នវ ...
 អនិបតិយា នវ ។ អនុលោមមាតិកា វិគ្គារេតព្វា ។
 ... អវិតតេ នវ ។

សវិតក្កទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
 សវិតក្កធម៌ក្តី អវិតក្កធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃអវិតក្កធម៌ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ សវិតក្កធម៌ក្តី អវិតក្កធម៌ក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃសវិតក្កធម៌ផង នៃអវិតក្កធម៌ផង ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[៦៧] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុខ្នតែមានវារៈ ៧ ក្នុងនោអវិតតប្ប-
 ច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៦៨] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 ។ បេ ។ . . . ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនសម្បយុត្តប្ប-
 ច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោនត្ថិប្ប-
 ច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[៦៩] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងនធម៌បតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត
 គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។ . . . ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

សរីរាង្គទុក្ខ

បដិបូរិយា

[៧០] សរីរាង្គំ ធម្មំ បដិច្ច សរីរាង្គោ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា សរីរាង្គំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ
ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ ... បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ យថា
សរីរកក្កទុក្ខំ ឯកំ កាតព្វំ និរុទ្ធានាករណំ ឥធម៌ មគ្គ
បត្តាវិ កាតព្វានិ សរីរាង្គកេ ឥមំ នាណាករណំ ។

សរីរាង្គំ និរុទ្ធិតំ ។

សប្បីតិកទុក្ខ

បដិបូរិយា

[៧១] សប្បីតិកំ ធម្មំ បដិច្ច សប្បីតិកោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា សប្បីតិកំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
តយោ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ ... បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។
សប្បីតិកំ ធម្មំ បដិច្ច អប្បីតិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បដ្ឋយា សប្បីតិកេ ខន្ធោ បដិច្ច មីតិ ច មីត្ថ-
សមុដ្ឋានញ្ច រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ សប្បីតិកំ
ធម្មំ បដិច្ច សប្បីតិកោ ច អប្បីតិកោ ច ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា សប្បីតិកំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច

សវិចារទុកៈ

បដិប្បវាៈ

(៧០) សវិចារធម៌ អាស្រ័យ នូវសវិចារធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវសវិចារក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ សវិតក្កទុកៈ យ៉ាងណា បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនោះចុះ មិនមានការធ្វើផ្សេងៗ គ្នាទេ វាៈ ៤ ក្នុងមគ្គ. ប្បច្ច័យ ក្នុងទីនេះ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ នេះ ជាការធ្វើឲ្យផ្សេងៗ គ្នា ក្នុងសវិចារទុកៈ ។

ចប់ សវិចារទុកៈ ។

សប្បីតិកទុកៈ

បដិប្បវាៈ

(៧១) សប្បីតិកធម៌ (ធម៌ប្រកបដោយបីតិ) អាស្រ័យ នូវ សប្បីតិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយបីតិ នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ ឥប្បីតិកធម៌ (ធម៌មិនមានបីតិ) អាស្រ័យ នូវសប្បីតិក. ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ បីតិផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ប្រកបដោយបីតិ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ សប្បីតិកធម៌ក្តី ឥប្បីតិកធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវសប្បីតិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី បីតិក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ

តយោ ខន្ធា បីតិ ច ចិត្តសមុដ្ឋានញា រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ
 . . . បដិសន្ធិកូណោ ។ បេ ។ អប្បីតិកំ ធម្មំ បដិច្ច
 អប្បីតិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អប្បីតិកំ
 ឯកំ ខន្ធិ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញា រូបំ
 បីតិ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិកូណោ អប្ប-
 តិកំ ឯកំ ខន្ធិ បដិច្ច តយោ ខន្ធា កកដត្តា ច រូបំ
 ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . បីតិ បដិច្ច កកដត្តារូបំ ខន្ធធ្វេ បដិច្ច
 វត្ថុ វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ធា បីតិ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុំ បដិច្ច បីតិ
 ឯកំ មហាគ្វតំ បដិច្ច . . . ។

យថា សវិតក្កទុក្ខំ សព្វត្ថ ឯវំ សប្បីតិកទុក្ខំ

កាតព្វំ សព្វត្ថ បវត្ថិ បដិសន្ធិ នវចិ បញ្ញា ។

[៧២] ហេតុយា នវ អារម្មណោ នវ អធិបតិយា
 នវ ។ បេ ។ បុរេជានេ ធន កកម្មេ នវ វិចារកេ នវ
 អវិតតេ នវ ។

[៧៣] សប្បីតិកំ ធម្មំ បដិច្ច សប្បីតិកោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ សប្បីតិកំ ឯកំ
 ខន្ធិ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . ។ សប្បីតិកំ
 ធម្មំ បដិច្ច អប្បីតិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា

សប្បីតិកទុកៈ បដិច្ចវារៈ

នូវសប្បីតិកទុក្ខ ១ នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។

អប្បីតិកធម៌ អាស្រ័យ នូវអប្បីតិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ

ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវអប្បីតិ-

កទុក្ខ ១ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវបីតិ ខន្ធ ៣ គឺ កងត្តារូបក្តី

អាស្រ័យ នូវអប្បីតិកទុក្ខ ១ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នូវខន្ធ ២ . . .

កងត្តារូប អាស្រ័យ នូវបីតិ វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធ អា-

ស្រ័យ នូវវត្ថុ វត្ថុ អាស្រ័យ នូវបីតិ បីតិ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ អាស្រ័យ

នូវមហាក្ខត ១ . . . ។

សរិតកុទុកៈ ក្នុងវារៈទាំងពួង យ៉ាងណា សប្បីតិកទុកៈ បណ្ឌិត

គប្បីធ្វើ យ៉ាងនោះ មានបវត្តិបដិសន្ធិ ក្នុងវារៈទាំងពួង មានបញ្ញា ៩ ។

(៧២) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអាម្មណប្បច្ច័យ មាន

វារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។ បេ ។ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន

វារៈ ៦ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង

អវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

(៧៣) សប្បីតិកធម៌ អាស្រ័យ នូវសប្បីតិកធម៌ ទើបកើត

ឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវសប្បីតិ-

កទុក្ខ ១ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ . . . ។ អប្បីតិកធម៌

អាស្រ័យ នូវសប្បីតិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ

អភិធម្មបំណង អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

អហេតុកេ សប្បីតិកេ ខន្ធ បដិច្ច បីតិ ច ចិត្តស-
 មុដ្ឋានញ រូបំ ។ សប្បីតិកំ ធម្មំ បដិច្ច សប្បីតិកោ
 ច អប្បីតិកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ នហេតុប្បច្ចយា
 អហេតុកំ សប្បីតិកំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ
 បីតិ ច ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ន្ទេ ខន្ធ . . ។ អប្ប-
 ីតិកំ ធម្មំ បដិច្ច អប្បីតិកោ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ នហេតុ-
 ប្បច្ចយា អហេតុកំ អប្បីតិកំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ
 ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ន្ទេ ខន្ធ . . . បីតិ បដិច្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ អប្ប-
 ីតិកំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ កដត្តា ច រូបំ
 ន្ទេ ខន្ធ បដិច្ច ន្ទេ ខន្ធ កដត្តា ច រូបំ ខន្ធ
 បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ បដិច្ច ខន្ធ ឯកំ មហាភ្នំ យាវ
 អសញ្ញាសត្វាបិ វិចីកិញ្ញាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ
 ខន្ធ បដិច្ច វិចីកិញ្ញាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ
 ហោហោ ។ អប្បីតិកំ ធម្មំ បដិច្ច សប្បីតិកោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ជន្តិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ បីតិ បដិច្ច
 សប្បីតិកា ខន្ធ ។ មូលំ បីតិ បដិច្ច សប្បីតិកា
 ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ។ សប្បីតិកញ អប្ប-
 ីតិកញ ធម្មំ បដិច្ច សប្បីតិកោ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ បីតិក្កំ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្កំ អាស្រ័យ នូវពួកសប្បីតិកក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈ ។

សប្បីតិកធម៌ក្កំ អប្បីតិកធម៌ក្កំ អាស្រ័យ នូវសប្បីតិកធម៌ ទើបកើតឡើង

ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា ក្កំ បីតិក្កំ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្កំ អាស្រ័យ

នូវសប្បីតិកក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ . . . ។ អប្បីតិកធម៌

អាស្រ័យ នូវអប្បីតិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ

ខន្ធ ពា ក្កំ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្កំ អាស្រ័យ នូវអប្បីតិកក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ

នូវខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវបីតិ ខន្ធ ពា ក្កំ

កដត្តារូបក្កំ អាស្រ័យ នូវអប្បីតិកក្ខន្ធ ១ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ

ខន្ធ ២ ក្កំ កដត្តារូបក្កំ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ២ វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ

ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ នូវមហាក្ខត ១ ទាំងដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ

មោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រច្ចា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ

នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រច្ចា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ សប្បី-

តិកធម៌ អាស្រ័យ នូវអប្បីតិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេ-

តុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសប្បីតិកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវបីតិ ជាអហេតុកៈ ។ មូល

គឺ ពួកសប្បីតិកក្ខន្ធក្កំ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្កំ អាស្រ័យ នូវបីតិ ។ សប្បី-

តិកធម៌ អាស្រ័យ នូវសប្បីតិកធម៌ផង នូវអប្បីតិកធម៌ផង ទើបកើតឡើង

សប្បីតិកុកំ បដិច្ចវារោ

នហេតុប្បដ្ឋយា អហេតុកំ សប្បីតិកំ ឯកំ ខន្ធឣា
 បីតិកា បដិច្ច តយោ ខន្ធ ទេ ខន្ធ ... ។ សប្បី-
 តិកា អប្បីតិកា ធម៌ បដិច្ច អប្បីតិកោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ នហេតុប្បដ្ឋយា អហេតុកេ សប្បីតិកេ
 ខន្ធ ច បីតិកា បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ អហេតុកេ
 សប្បីតិកេ ខន្ធ ច មហាភូតេ ច បដិច្ច ចិត្តស-
 មុដ្ឋានំ រូបំ ។ សប្បីតិកា អប្បីតិកា ធម៌ បដិច្ច
 សប្បីតិកោ ច អប្បីតិកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ន-
 ហេតុប្បដ្ឋយា អហេតុកំ សប្បីតិកំ ឯកំ ខន្ធឣា
 បីតិកា បដិច្ច តយោ ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ទេ
 ខន្ធ ... អហេតុកំ សប្បីតិកំ ឯកំ ខន្ធឣា បីតិកា
 បដិច្ច តយោ ខន្ធ ទេ ខន្ធ ... អហេតុកេ សប្បី-
 តិកេ ខន្ធ ច បីតិកា មហាភូតេ ច បដិច្ច ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានំ រូបំ ។

[៧៤] នហេតុយា នវ នអារម្មណេ ភីណិ នអធិ-
 បតិយា នវ នអនន្តរេ ភីណិ ។ បេ ។ នឧបនិស្សយេ
 ភីណិ នបុរេជានេ នវ នបច្ឆាជានេ នវ នអាសវនេ
 នវ នកម្មេ ចត្តារិ នវិចារកេ ឯកំ នអហារេ
 ឯកំ នសង្ខារេ ឯកំ នឈានេ ឯកំ នមក្ខេ នវ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នសម្បយុត្តេ តីណី នវម្បយុត្តេ ឆ នោនត្តយា តីណី
នោវិតតេ តីណី ។

ឯវំ ឥតរេ ទ្វេ កណាធាបិ សហជានាវារេបិ
កាតញ្ចា ។

បច្ចយវិពោ

[៧៥] សប្បីតិកំ ធម្មំ បច្ចយា សប្បីតិកោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ សង្ខតំ ។ យថា
សវិតក្កុទ្ធកេ អនុលោមប្បច្ចយវារំ ឯវំ បវត្តំ បដិ-
សន្ធិ នវំ បញ្ញា បរិបុណ្ណា បីតិ និដ្ឋានាគរណា ។

[៧៦] ហេតុយា នវំ អារម្មណេ នវំ អធិបតិយា
នវំ ។ បេ ។ អវិតតេ នវំ ។

[៧៧] សប្បីតិកំ ធម្មំ បច្ចយា សប្បីតិកោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា តីណី បដិច្ច-
សនិសា ។ អប្បីតិកំ ធម្មំ បច្ចយា អប្បីតិកោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា ។ បវត្តំ បដិសន្ធិ
កាតញ្ចា បដិច្ចវាសនិសា យាវ អសញ្ញាសត្តា ។
ចក្កាយតនំ បច្ចយា ចក្កវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ . . .
វត្តំ បច្ចយា អហេតុកា អប្បីតិកា ខន្ធា បីតិ ច

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦
 ក្នុងនោនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
 កាកបំទាំង ២ យ៉ាង ក្រៅនេះក្តី សហជាតវារៈក្តី
 បណ្ឌិត គប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ ។

បឋមវារៈ

[៧៥] សប្បីតិកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងសប្បីតិកធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រញា ។ អនុលោមប្បច្ច័យវារៈ ក្នុង
 សវិតក្កទុកៈ យ៉ាងណា បវត្តិបដិសន្ធិ បញ្ញាទាំង ៩ បីតិ បរិបូណ៌
 យ៉ាងនោះដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នាទេ ។

[៧៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។ បេ ។ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៩ ។

[៧៧] សប្បីតិកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងសប្បីតិកធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ អប្ប-
 តិកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងអប្បីតិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ។
 បវត្តិបដិសន្ធិ ដរាប ដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ
 បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ នឹង
 កាយាយតនៈ ... ពួកអប្បីតិកទូន្ម ជាអហេតុកៈក្តី បីតិក្តី ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ

សប្បីតិកុកំ សំសង្ការិកោ

វិចីតិញ្ញាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធ ច វត្ថុញ្ញា
 បច្ចយា វិចីតិញ្ញាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោ-
 ហោ ៖ អនុលោមសទិសា នវ បញ្ញា បវត្ថុយេវ
 បនិសន្និ នត្ថិ ឯកោយេវ មោហោ ។

[៧៨] នហេតុយា នវ អារម្មណេ តីណិ នអនិ-
 បតិយា នវ នអនន្តរេ តីណិ នឧបនិស្សយេ តីណិ
 នបុរេជានេ នវ នបច្ឆាជានេ នវ នអាសវនេ នវ
 នកម្មេ នវ នវិចារកេ នវ នអាហារេ ឯកំ នវត្ថុយេ
 ឯកំ នឈានេ ឯកំ នមគ្គេ នវ នសម្បយុត្តេ តីណិ
 នវិប្បយុត្តេ ច នោនតិយា តីណិ នោវិគតេ តីណិ ។
 ឯវំ ឥតរេ ធ្វេ គណនាបិ និស្សយវារេបិ កាតត្វា ។

សំសង្ការិកោ

[៧៩] សប្បីតិកំ ធម្មំ សំសង្ខេ ឧប្បីតិកោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៨០] ហេតុយា ធម អារម្មណេ ធម សព្វត្ថ ធម
 អវិគតេ ធម ។

សប្បតិកទុកៈ សំសង្ខារៈ

មោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រិច្ចា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួក
ខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រិច្ចា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ។
បញ្ញា ៩ ប្រហែលគ្នានឹងអនុលោម មានតែបវត្ថុ មិនមានបដិសន្ធិទេ
មានតែមោហៈមួយប៉ុណ្ណោះ ។

[៧៨] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនការម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអនន្តរប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៩ ក្នុងនបច្ចាជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនការសេវនប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៩ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩
ក្នុងនអាហារប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុង
នឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនសម្ប-
យុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោ-
នត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវគ្គតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាង ក្រៅនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី

បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

សំសង្ខារៈ

[៧៩] សប្បតិកធម៌ លាយទ្បំ នឹងសប្បតិកធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៨០] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនការម្មណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦
ក្នុងបដ្ឋយទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៦ ក្នុងនវគ្គតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។

អភិធម្មបដិកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[៨០] នហេតុយា ន នអធិបតិយា ន នបុរេ-
 ជាតេ ន នបច្ឆាជាតេ ន នអាសេវនេ ន នកម្ម-
 ចត្តារិ នវិចារកេ ន នឈានេ ឯកំ នមគ្គេ ន
 នវិប្បយុត្តេ ន ។

ឯវំ ឥតវេ ធ្វេ កណាធាបិ សម្បយុត្តវារោបិ

កាតញ្ច ។

បញ្ញាវិវា

[៨២] សប្បីតិកោ ធម្មោ សប្បីតិកស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សប្បីតិកា ហេតុ សម្ប-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បដិ-
 សន្និក្ខុណោ ។ បេ ។ សប្បីតិកោ ធម្មោ អប្បីតិកស្ស
 ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សប្បីតិកា ហេតុ
 បីតិយា ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ បដិសន្និក្ខុណោ ។ បេ ។ ប្បលំ សប្បីតិកា
 ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ បីតិយា ច ចិត្តស-
 មុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បដិ-
 សន្និក្ខុណោ ។ បេ ។ អប្បីតិកោ ធម្មោ អប្បីតិកស្ស
 ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អប្បីតិកា ហេតុ
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[៨១] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៦ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៦ ក្នុងនកាលសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤
 ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គ-
 ប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។

ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាង ក្រៅនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី

បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ហាវិវរៈ

[៨២] សប្បីតិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសប្បីតិកធម៌ ដោយហេតុប្ប-
 ដ្ឋយ គឺ ពួកហេតុ ប្រកបដោយបីតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ សប្បីតិកធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃអប្បីតិកធម៌ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកហេតុ ប្រកបដោយ
 បីតិ ជាបច្ច័យ នៃបីតិផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុ-
 ប្បដ្ឋយ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ មូល គឺ ពួកហេតុ ប្រកប
 ដោយបីតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃបីតិផង នៃពួកចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ អប្ប-
 ីតិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអប្បីតិកធម៌ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកហេតុ មិន
 មានបីតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង

សប្បតិកទុកេ បញ្ញាវិរោ

ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បដិសន្ធិត្ថុលោ ។ បេ ។

[៨៣] សប្បតិកោ ធម្មោ សប្បតិកស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សប្បតិកេ ខន្ធ អារត្ត
 សប្បតិកា ខន្ធ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ មូលំ សប្បតិកេ ខន្ធ
 អារត្ត អប្បតិកា ខន្ធ ច បីតិ ច ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ មូលំ
 សប្បតិកេ ខន្ធ អារត្ត សប្បតិកា ខន្ធ ច បីតិ ច
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ អប្បតិកោ ធម្មោ អប្បតិកស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អប្បតិកេន ចិត្តេន
 នាទំ ទិដ្ឋា សីលំ... ទោសេកម្មំ កត្វា អប្បតិ-
 កេន ចិត្តេន បដ្ឋវេក្ខតិ អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ
 អារត្ត អប្បតិកោ វាកោ ឧប្បជ្ឈតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ឈតិ វិច្ច-
 កំច្ឆា ឧប្បជ្ឈតិ ឧទ្ធច្ចំ ឧប្បជ្ឈតិ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ
 អប្បតិកា ឈរោ វុដ្ឋហិត្វា... បត្តា វុដ្ឋហិត្វា...
 ដលា វុដ្ឋហិត្វា អប្បតិកេន ចិត្តេន បដ្ឋវេក្ខតិ
 អរិយា អប្បតិកេន ចិត្តេន ទិដ្ឋានំ បដ្ឋវេក្ខន្តិ ទិដ្ឋានំ
 អប្បតិកស្ស កោត្រកុស្ស វោទានស្ស មគ្គស្ស ផលស្ស
 អាវុដ្ឋនាយ បីតិយោ ច អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ

សប្បត្តិកទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។

[៨៣] សប្បត្តិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសប្បត្តិកធម៌ ដោយការម្ម-

៣

ណាប្បច្ច័យ គឺ ពួកសប្បត្តិកក្នុង ប្រារព្ធ នូវពួកសប្បត្តិកក្នុង ទើបកើត
ឡើង ។ មូល គឺ អប្បត្តិកក្នុងក្តី បីតិក្តី ប្រារព្ធ នូវពួកសប្បត្តិកក្នុង ទើប
កើតឡើង ។ មូល គឺ ពួកសប្បត្តិកក្នុងក្តី បីតិក្តី ប្រារព្ធ នូវពួកសប្បត្តិកក្នុង
ទើបកើតឡើង ។ អប្បត្តិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអប្បត្តិកធម៌ ដោយការម្ម-
ណាប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល ទ្វេនូវទាន ដោយចិត្ត មិនមានបីតិ នូវសីល . . .

ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ហើយពិចារណា ដោយចិត្ត មិនមានបីតិ ត្រេកអរ
រីករាយ រាគៈ មិនមានបីតិ កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង វិចិត្តិច្ឆា កើតឡើង
ឧទ្ធច្ចៈ កើតឡើង ចោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវហេតុនោះ ចេញ
អំពីឈាន មិនមានបីតិ . . . ចេញអំពីមគ្គ . . . ចេញ អំពីផល ហើយ
ពិចារណា ដោយចិត្ត មិនមានបីតិ ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា នូវព្រះនិព្វាន
ដោយចិត្ត មិនមានបីតិ ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ វេទានៈ
មគ្គ ផល ភិរិយាវរំពឹង ដែលមិនមានបីតិ និងបីតិ ដោយការម្មណាប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

អរិយា សប្បវិត្តកេន ចិត្តេន អប្បវិត្តកេ បហំនេ
 កិលេសេ ... វិក្ខម្ពិតេ កិលេសេ ... បុព្វេ ។ បេ ។
 ចក្កំ ... វត្ថុំ ... អប្បវិត្តកេ ខន្ធទេ ច បីតិញ្ច អប្ប-
 វិត្តកេន ចិត្តេន អនិច្ចតោ ... វិបស្សនិ អស្សាទេនិ
 អភិនន្តនិ តំ អារត្ត អប្បវិត្តកោ រាគោ ឧប្បជ្ជតិ
 នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ និព្វេន ចក្កុនា ។ បេ ។
 ដោជ្ឈញ្ចយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អប្បវិត្តកោ ខន្ធទេ វត្ថុវិជញ្ញាណស្ស ចេតោប-
 រិយញ្ញាណស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណស្ស យថា-
 កម្មបតញ្ញាណស្ស អនាគតំសញ្ញាណស្ស អារដ្ឋនាយ
 បីតិយា ច អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ អប្បវិត្តកេ
 ខន្ធទេ ច បីតិញ្ច អារត្ត អប្បវិត្តកោ ខន្ធទេ ច បីតិ ច
 ឧប្បជ្ជនិ ។ អប្បវិត្តកោ ធម្មោ សប្បវិត្តកស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ អប្បវិត្តកេន ចិត្តេន
 នានំ ធាតុ សីលំ ... ឧបោសថកម្មំ ... សប្បវិត្តកេន
 ចិត្តេន បច្ចវេក្ខតិ អស្សាទេនិ អភិនន្តតិ តំ អារត្ត
 សប្បវិត្តកោ រាគោ ឧប្បជ្ជតិ និដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ អប្បវិត្តកា
 លាណា វុដ្ឋហិត្វា ... មគ្គា វុដ្ឋហិត្វា ... ផលា
 វុដ្ឋហិត្វា សប្បវិត្តកេន ចិត្តេន បច្ចវេក្ខតិ អរិយា

អភិធម្មបិដក អនុណោមទុកប្បដ្ឋាន

ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា នូវកងកិលេស មិនមានបីតិ ដែលលះ
 បង់ហើយ ដោយចិត្ត ប្រកបដោយបីតិ ... នូវកងកិលេស ដែលសង្កត់
 សង្កិនហើយ ... ក្នុងកាលមុន ។ បេ ។ នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ...
 នូវពួកខន្ធ មិនមានបីតិផង នូវបីតិផង ថាមិនឡើង ដោយចិត្ត មិនមាន
 បីតិ ... ពិចារណាឃើញ ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ មិនមានបីតិ កើត
 ឡើង ទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវហេតុនោះ ដោយទិព្វ-
 ចក្ខុ ។ បេ ។ ដោយផ្ដោតយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយការម្ម-
 ណាប្បច្ច័យ ពួកខន្ធ មិនមានបីតិ ជាបច្ច័យ នៃកិរិយាវតីន៍ នូវឥន្ទ្រិ-
 ធាណា ចេតោវរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មប-
 គញ្ញាណ អនាគតំសញ្ញាណ នឹងបីតិ ដោយការម្មណាប្បច្ច័យ ពួកខន្ធ
 មិនមានបីតិក្ដី បីតិក្ដី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកខន្ធ មិនមានបីតិ
 ផង នូវបីតិផង ។ អប្បតិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសប្បតិកធម៌ ដោយការម្ម-
 ណាប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល ឲ្យនូវទាន ដោយចិត្ត មិនមានបីតិ នូវសីល ... នូវ
 ឧបោសថកម្ម ... ហើយពិចារណា ដោយចិត្តប្រកបដោយបីតិ ត្រេកអរ
 រីករាយ រាគៈ ប្រកបដោយបីតិ កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ
 នូវហេតុនោះ ចេញ អំពីឈាន មិនមានបីតិ ... ចេញ អំពីមគ្គ ... ចេញ
 អំពីផល ហើយពិចារណា ដោយចិត្ត ប្រកបដោយបីតិ ពួកព្រះអរិយៈ

សប្បីតិកទុកេ បញ្ញាវាយ

សប្បីតិកេន ចិត្តេន និព្វានំ បច្ចុវេក្ខន្តិ និព្វានំ សប្បី-
 តិកស្ស កោត្រកុស្ស វេទានស្ស មគ្គស្ស ជលស្ស
 អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចុយោ អរិយា សប្បីតិកេន
 ចិត្តេន អប្បីតិកេ បហីនេ កីលេសេ ... វិក្ខម្ពិតេ
 កីលេសេ ... បុព្វេ ។ បេ ។ ចក្កំ ... វត្ថុំ ... អប្ប-
 តិកេ ខន្ធច បីតិញ្ច សប្បីតិកេន ចិត្តេន អនិច្ចតោ
 ... វិបស្សន្តិ អស្សាទេន្តិ អភិទន្ធីតំ អារត្ត សប្បី-
 តិកោ វាតោ ឧប្បជ្ឈតិ ធិដ្ឋិ ឧប្បជ្ឈតិ អប្បីតិកេ ខន្ធច ប
 បីតិញ្ច អារត្ត សប្បីតិកា ខន្ធច ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ អប្បីតិកោ
 ធម្មោ សប្បីតិកស្ស ច អប្បីតិកស្ស ច ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចុយោ អប្បីតិកេន ចិត្តេន នានំ នត្វា
 សីលំ ... ឧបោសថកម្មំ ... សប្បីតិកេន ចិត្តេន
 បច្ចុវេក្ខតិ អស្សាទេតិ អភិទន្ធីតំ អារត្ត សប្បីតិកា
 ខន្ធច បីតិ ច ឧប្បជ្ឈន្តិ អប្បីតិកា ឈានា ... មគ្គា
 ... ជលា វុដ្ឋហិត្វា សប្បីតិកេន ចិត្តេន បច្ចុវេក្ខតិ
 អរិយា សប្បីតិកេន ចិត្តេន និព្វានំ បច្ចុវេក្ខន្តិ និព្វានំ
 សប្បីតិកស្ស កោត្រកុស្ស វេទានស្ស មគ្គស្ស ជ-
 លស្ស បីតិយា ច អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចុយោ អរិយា

សប្បីតិកទុក្ខៈ បញ្ញាភិរៈ

ពិចារណា នូវព្រះនិព្វាន ដោយចិត្ត ប្រកបដោយបីតិ ឯព្រះនិព្វាន ជា
 បច្ច័យ នៃគោត្រកូ រោទានៈ មគ្គ និង ផល ប្រកបដោយបីតិ ដោយអា-
 រម្មណប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា នូវកងកិលេស មិនមានបីតិ
 ដែលលះបង់ហើយ ដោយចិត្ត ប្រកបដោយបីតិ ... នូវកងកិលេស
 ដែលសង្កត់សង្កិនហើយ ... ក្នុងកាលមុន ។ បេ ។ នូវចក្ខុ ...
 នូវវត្ថុ ... នូវពួកខន្ធ មិនមានបីតិផង នូវបីតិផង ថាមិនឡើង
 ដោយចិត្ត ប្រកបដោយបីតិ ពិចារណាយើញ ត្រេកអរ រីករាយ ពតៈ
 ប្រកបដោយបីតិ កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះប្រាសព្វ នូវហេតុនោះ
 ពួកខន្ធ ប្រកបដោយបីតិ កើតឡើង ព្រោះប្រាសព្វ នូវពួកខន្ធ មិនមាន
 បីតិផង នូវបីតិផង ។ អប្បវិភក្តិធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសប្បវិភក្តិធម៌ផង នៃអប្ប-
 វិភក្តិធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល ឲ្យនូវទាន ដោយចិត្ត មិន
 មានបីតិ នូវសីល ... នូវឧបោសថកម្ម ... ពិចារណា ត្រេកអរ
 រីករាយ ដោយចិត្ត ប្រកបដោយបីតិ ពួកខន្ធ ប្រកបដោយបីតិផង បីតិផង
 កើតឡើង ព្រោះប្រាសព្វ នូវហេតុនោះ អំពីឈាន មិនមានបីតិ ...
 អំពីមគ្គ ... ចេញ អំពីផល ហើយពិចារណា ដោយចិត្ត ប្រកប
 ដោយបីតិ ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា នូវព្រះនិព្វាន ដោយចិត្ត ប្រកប
 ដោយបីតិ ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ រោទានៈ មគ្គ ផល
 ប្រកបដោយបីតិ និងបីតិ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សប្បីតិកោន ចិត្តេន អប្បីតិកោ បហីនេ តិលេសេ
 បច្ចុវេក្ខន្តិ វិត្តម្ពិតេ តិលេសេ ... បុព្វេ ។ បេ ។ ចក្កំ
 ... វត្ថុ ... អប្បីតិកោ ខន្ធទេ ធម៌តិញ្ច សប្បីតិកោន
 ចិត្តេន អធិច្ចតោ ... វិបស្សន្តិ អស្សាទេន្តិ អភិធម្មន្តិ
 តំ អារត្ត សប្បីតិកោ វាកោ ឧប្បជ្ឈតិ ធិដ្ឋិ ឧប្បជ្ឈតិ
 អប្បីតិកោ ខន្ធទេ ធម៌តិញ្ច អារត្ត សប្បីតិកោ ខន្ធទេ
 ធម៌តិ ធម៌ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ សប្បីតិកោ ធម៌ អប្បីតិកោ ធម៌
 ធម្មា សប្បីតិកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចុ-
 យោ សប្បីតិកោ ខន្ធទេ ធម៌តិញ្ច អារត្ត សប្បីតិកោ
 ខន្ធទេ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ មូលំ សប្បីតិកោ ខន្ធទេ ធម៌តិញ្ច
 អារត្ត អប្បីតិកោ ខន្ធទេ ធម៌តិ ធម៌ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ មូលំ
 សប្បីតិកោ ខន្ធទេ ធម៌តិញ្ច អារត្ត សប្បីតិកោ ខន្ធទេ
 ធម៌តិ ធម៌ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។

(៨២) សប្បីតិកោ ធម្មា សប្បីតិកស្ស ធម្មស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចុយោ អារម្មណាធិបតិ សហជា-
 តាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ សប្បីតិកោ ខន្ធទេ ករុ
 កត្វា សប្បីតិកោ ខន្ធទេ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ សហជាតា-
 ធិបតិ សប្បីតិកោ អធិបតិ សម្មយុត្តកានំ ខន្ធទេនំ
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចុយោ ។ សប្បីតិកោ ធម្មា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ពិចារណា នូវកងកិលេស មិនមានបីតិ ដែលលះបង់ហើយ ដោយចិត្ត
 ប្រកបដោយបីតិ នូវកងកិលេស ដែលសង្កត់សង្កិនហើយ ... ក្នុងកាល
 មុន ។ បេ ។ នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ... នូវពួកខន្ធ មិនមានបីតិផង នូវបីតិ
 ផង ថាមិនទៀង ដោយចិត្ត ប្រកបដោយបីតិ ... ពិចារណាយើញ
 ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ប្រកបដោយបីតិ កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង
 ព្រោះប្រាវព្វ នូវហេតុនោះ ពួកខន្ធ ប្រកបដោយបីតិក្តី បីតិក្តី កើតឡើង
 ព្រោះប្រាវព្វ នូវពួកខន្ធ មិនមានបីតិផង នូវបីតិផង ។ សប្បតិកធម៌ក្តី
 អប្បតិកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃសប្បតិកធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ
 ពួកសប្បតិកក្ខន្ធ កើតឡើង ព្រោះប្រាវព្វ នូវពួកសប្បតិកក្ខន្ធផង នូវ
 បីតិផង ។ មូល គឺពួកអប្បតិកក្ខន្ធក្តី បីតិក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រាវព្វ
 នូវពួកសប្បតិកក្ខន្ធផង នូវបីតិផង ។ មូល គឺ ពួកសប្បតិកក្ខន្ធក្តី បីតិ
 ក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រាវព្វ នូវពួកសប្បតិកក្ខន្ធផង នូវបីតិផង ។

(៨៤) សប្បតិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសប្បតិកធម៌ ដោយអធិបតិ-
 ប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ
 គឺ ពួកខន្ធ ប្រកបដោយបីតិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកខន្ធ ប្រកបដោយ
 បីតិ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិ ប្រកបដោយបីតិ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកសប្បតិកក្ខន្ធ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ សប្បតិកធម៌

សប្បីតិកុកេ បញ្ញាវិហារ

អប្បីតិកេស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ
 សប្បីតិកេ ខន្ធេ កុំ កត្វា អប្បីតិកា ខន្ធោ ប បីតិ
 ប ឧប្បជ្ជន្តិ ។ សហជាតាធិបតិ សប្បីតិកា អធិបតិ
 បីតិយា ប ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបាណំ អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ សប្បីតិកោ ធម្មោ សប្បីតិកេស្ស ប
 អប្បីតិកេស្ស ប ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ
 សប្បីតិកេ ខន្ធេ កុំ កត្វា អប្បីតិកា ខន្ធោ ប បីតិ
 ប ឧប្បជ្ជន្តិ ។ សហជាតាធិបតិ សប្បីតិកា អធិបតិ
 សម្បយុត្តកាណំ ខន្ធោណំ បីតិយា ប ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច
 រូបាណំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អប្បីតិកោ
 ធម្មោ អប្បីតិកេស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។
 អារម្មណាធិបតិ អប្បីតិកេន ចិត្តេន ធានំ . . . សីលំ
 . . . ឧបោសថកម្មំ . . . អប្បីតិកេន ចិត្តេន តំ កុំ
 កត្វា បច្ចវេក្ខតិ អស្សាទេតិ អភិន្នតិ តំ កុំ
 កត្វា អប្បីតិកោ វារោ ឧប្បជ្ជនិ ទីដ្ឋិ ឧប្បជ្ជនិ

សប្បីតិកុមារៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃអប្បីតិកុមារិ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សណ្ឌធិបតិ
និងសហជាតាធិបតិ ។ ការម្សណ្ឌធិបតិ គឺ ពួកអប្បីតិកុមារិផង បីតិផង
កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកខន្ធ ប្រកបដោយបីតិ ឲ្យជាទីគោរព ។
ឯសហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិ ប្រកបដោយបីតិ ជាបច្ច័យ នៃបីតិផង
នៃពួកចិត្តសមុជ្ឈានុប្បដង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ សប្បីតិកុមារិ ជាបច្ច័យ
នៃសប្បីតិកុមារិផង នៃអប្បីតិកុមារិផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់
ការម្សណ្ឌធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ ការម្សណ្ឌធិបតិ គឺ ពួក
អប្បីតិកុមារិផង បីតិផង កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកសប្បីតិកុមារិ ឲ្យ
ជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិ ប្រកបដោយបីតិ ជាបច្ច័យ
នៃពួកសម្បយុត្តកកុមារិផង នៃបីតិផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ឈានុប្បដង ដោយ
អធិបតិប្បច្ច័យ ។ អប្បីតិកុមារិ ជាបច្ច័យ នៃអប្បីតិកុមារិ ដោយ
អធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សណ្ឌធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ ការម្ស-
ណ្ឌធិបតិ គឺ បុគ្គល នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម
. . . ដោយចិត្ត មិនមានបីតិ ធ្វើ នូវអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព ដោយ
ចិត្ត មិនមានបីតិ ហើយពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ មិនមានបីតិ
កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អប្បីតិកា ឈានា . . . មក្កា . . . ដលា វុដ្ឋហិត្វា ដលំ
 កុំ កត្វា បច្ឆវេក្ខតិ អរិយា អប្បីតិកេន ចិត្តេន និព្វានំ
 កុំ កត្វា បច្ឆវេក្ខន្តិ និព្វានំ អប្បីតិកស្ស កោត្រភុស្ស
 វោទានស្ស មក្កស្ស ដលសមាបត្តិយា បីតិយា ច
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ . . . វត្ថំ . . . អប្បីតិ-
 កេ ខន្ធ ច បីតិញ្ច អប្បីតិកេន ចិត្តេន កុំ កត្វា
 អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ តំ កុំ កត្វា អប្បីតិកោ វាកោ
 ឧប្បជ្ឈតិ និដ្ឋិ . . . អប្បីតិកេ ខន្ធ ច បីតិញ្ច កុំ
 កត្វា អប្បីតិកា ខន្ធ ច បីតិ ច ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ សហជា-
 តាធិបតិ អប្បីតិកា អធិបតិ សម្មយុត្តកានំ ខន្ធនំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អប្បីតិកោ ឆម្មោ សប្បីតិកស្ស ឆម្មស្ស អធិបតិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ អប្បីតិកេន ចិត្តេន
 ទានំ . . . សីលំ . . . ឧទោសថកម្មំ . . . ។ សង្ខតំ ។
 អធិបតិ . . . និព្វានំ សប្បីតិកស្ស កោត្រភុស្ស
 វោទានស្ស មក្កស្ស ដលស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ចក្កំ . . . វត្ថំ . . . អប្បីតិកេ ខន្ធ ច បីតិញ្ច
 សប្បីតិកេន ចិត្តេន កុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិ-
 នន្តតិ តំ កុំ កត្វា សប្បីតិកោ វាកោ ឧប្បជ្ឈតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ចេញ អំពីឈាន មិនមានបីតិ . . . អំពីមគ្គ . . . អំពីផល ធ្វើ
 នូវផល ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ពួកព្រះអរិយៈ ធ្វើ នូវព្រះ
 និព្វាន ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ដោយចិត្ត មិនមានបីតិ ព្រះ
 និព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ វេទានៈ មគ្គ ផលសមាបត្តិ ជាអប្បធិកៈ
 និងបីតិ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . បុគ្គល ធ្វើ នូវ
 ពួកអប្បធិកក្នុងផង នូវបីតិផង ឲ្យជាទីគោរព ដោយចិត្ត មិនមានបីតិ
 ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ មិនមានបីតិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវ
 ហេតុនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ . . . ពួកអប្បធិកក្នុងផង បីតិផង
 កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកអប្បធិកក្នុងផង នូវបីតិផង ឲ្យជាទីគោរព ។
 ឯសហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិ មិនមានបីតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តិ-
 កក្នុងផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ អប្បធិកធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃសប្បធិកធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណា-
 ធិបតិ គឺ នូវទាន ដោយចិត្ត មិនមានបីតិ . . . នូវសីល . . . នូវ
 ឧបោសថកម្ម . . . ។ សេចក្តីបំប្រញា ។ អធិបតិ . . . និព្វាន ជាបច្ច័យ
 នៃគោត្រកូ វេទានៈ មគ្គ និងផល ប្រកបដោយបីតិ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
 នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . បុគ្គល ធ្វើ នូវពួកអប្បធិកក្នុងផង នូវបីតិផង
 ឲ្យជាទីគោរព ដោយចិត្ត ប្រកបដោយបីតិ ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ
 ប្រកបដោយបីតិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព

សប្បីតិកទុកេ បញ្ញាវារោ

ទិដ្ឋិ . . . អប្បីតិកេ ខន្ធ ច បីតិញ្ច កុំ កត្វា
 សប្បីតិកា ខន្ធ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ អប្បីតិកោ ធម្មា
 សប្បីតិកស្ស ច អប្បីតិកស្ស ច ធម្មស្ស អធិបតិ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ ទានំ . . . ។
 សង្ខតំ ។ អធិបតិ . . . ទិព្វានំ សប្បីតិកស្ស
 កោត្រកុស្ស វេទានស្ស មក្កស្ស ផលស្ស បីតិយា
 ច អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . .
 អប្បីតិកេ ខន្ធ ច បីតិញ្ច សប្បីតិកេន ចិត្តេន កុំ
 កត្វា អស្សានេតិ អភិទន្ធិតិ តំ កុំ កត្វា សប្បីតិ-
 កោ វគោ . . . ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ឈនិ អប្បីតិកេ ខន្ធ ច
 បីតិញ្ច កុំ កត្វា សប្បីតិកា ខន្ធ ច បីតិ ច ឧប្បជ្ឈន្តិ។
 សប្បីតិកោ ច អប្បីតិកោ ច ធម្មា សប្បីតិកស្ស
 ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សប្បីតិកេ ខន្ធ ច
 បីតិញ្ច កុំ កត្វា សប្បីតិកា ខន្ធ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ មូលំ
 សប្បីតិកេ ខន្ធ ច បីតិញ្ច កុំ កត្វា អប្បីតិកា ខន្ធ
 ច បីតិ ច ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ មូលំ សប្បីតិកេ ខន្ធ ច
 បីតិញ្ច កុំ កត្វា សប្បីតិកា ខន្ធ ច បីតិ ច ឧប្បជ្ឈន្តិ ។

សប្បីតិកទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ទិដ្ឋិ . . . ពួកសប្បីតិកទុក្ខ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ ខ្សែពួកអប្បីតិកទុក្ខ
ផង ខ្សែបីតិផង ឲ្យជាទីគោរព ។ អប្បីតិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសប្បីតិក-
ធម៌ផង នៃអប្បីតិកធម៌ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ៍ .
ធិបតិ គឺ ខ្សែទាន . . . ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ អធិបតិ . . . និព្វាន
ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ វេទានៈ មគ្គ ផល ប្រកបដោយបីតិ និងបីតិ
ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ខ្សែចក្ខុ . . . ខ្សែវត្ថុ . . . បុគ្គល ធ្វើ ខ្សែ
ពួកអប្បីតិកទុក្ខផង ខ្សែបីតិផង ឲ្យជាទីគោរព ដោយចិត្ត ប្រកបដោយ
បីតិ ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ប្រកបដោយបីតិ ធ្វើ ខ្សែអំពើនោះ
ឲ្យជាទីគោរព . . . ទិដ្ឋិ កើតឡើង ពួកសប្បីតិកទុក្ខក្តី បីតិក្តី កើត
ឡើង ព្រោះធ្វើ ខ្សែពួកអប្បីតិកទុក្ខផង ខ្សែបីតិផង ឲ្យជាទីគោរព ។
សប្បីតិកធម៌ក្តី អប្បីតិកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃសប្បីតិកធម៌ ដោយអធិ-
បតិប្បច្ច័យ គឺ ពួកសប្បីតិកទុក្ខ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ ខ្សែពួកសប្បីតិ-
កទុក្ខផង ខ្សែបីតិផង ឲ្យជាទីគោរព ។ មូល គឺ ពួកអប្បីតិកទុក្ខផង
បីតិផង កើតឡើង ព្រោះធ្វើ ខ្សែពួកសប្បីតិកទុក្ខផង ខ្សែបីតិផង ឲ្យ
ជាទីគោរព ។ មូល គឺ ពួកសប្បីតិកទុក្ខផង បីតិផង កើតឡើង ព្រោះ
ធ្វើ ខ្សែពួកសប្បីតិកទុក្ខផង ខ្សែបីតិផង ឲ្យជាទីគោរព ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[៨៥] សប្បវត្តិកោ ធម្មោ សប្បវត្តិកស្ស ធម្មស្ស
អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរិមា បុរិមា សប្បវត្តិកា
ខន្ធា បដ្ឋិមាទំ បដ្ឋិមាទំ សប្បវត្តិកាទំ ខន្ធាទំ អនន្តរ-
ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ មូលំ បុរិមា បុរិមា សប្បវត្តិកា
ខន្ធា បដ្ឋិមស្ស បដ្ឋិមស្ស អប្បវត្តិកស្ស បីតិយា ច
អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សប្បវត្តិកំ ចុតិច្ឆតំ អប្ប-
វត្តិកស្ស ឧបបត្តិច្ឆតស្ស សប្បវត្តិកំ កវដ្ឋំ អាវុដ្ឋនាយ
សប្បវត្តិកា ខន្ធា អប្បវត្តិកស្ស វុដ្ឋានស្ស បីតិសហគតា
វិទាកមោធាវិញ្ញាណាតតុ តិរិយមោធាវិញ្ញាណាតតុយា
សប្បវត្តិកំ កវដ្ឋំ អប្បវត្តិកស្ស កវដ្ឋស្ស សប្បវត្តិកំ
កុសលាកុសលំ អប្បវត្តិកស្ស វុដ្ឋានស្ស តិរិយំ
វុដ្ឋានស្ស នលំ វុដ្ឋានស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
មូលំ បុរិមា បុរិមា សប្បវត្តិកា ខន្ធា បដ្ឋិមាទំ បដ្ឋិមាទំ
សប្បវត្តិកាទំ ខន្ធាទំ បីតិយា ច អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
យោ ។ អប្បវត្តិកោ ធម្មោ អប្បវត្តិកស្ស ធម្មស្ស
អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អប្បវត្តិកា បុរិមា បុរិមា
បីតិ បដ្ឋិមាយ បដ្ឋិមាយ បីតិយា អនន្តរប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ បុរិមា បុរិមា អប្បវត្តិកា ខន្ធា បដ្ឋិមាទំ បដ្ឋិ-
មាទំ អប្បវត្តិកាទំ ខន្ធាទំ អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

[៨៥] សប្បតិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសប្បតិកធម៌ ដោយអនន្ត-
 រឿង គឺ ពួកសប្បតិកក្នុង មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកសប្បតិកក្នុង
 ក្រោយៗ ដោយអនន្តរឿង ។ មូល គឺ ពួកសប្បតិកក្នុង មុនៗ ជា
 បច្ច័យ នៃសប្បតិកធម៌ និងបីតិ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរឿង ចុតិ-
 ចិត្ត ប្រកបដោយបីតិ (ជាបច្ច័យ) នៃឧបបត្តិចិត្ត មិនមានបីតិ កវន្ត
 ប្រកបដោយបីតិ (ជាបច្ច័យ) នៃអាវជ្ជនៈ ពួកសប្បតិកក្នុង (ជាបច្ច័យ)
 នៃវុជ្ជនៈ មិនមានបីតិ វិបាកមនោវិញ្ញាណធាតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងបីតិ (ជាបច្ច័យ) នៃភិរិយាមនោវិញ្ញាណធាតុ កវន្ត ប្រកបដោយ
 បីតិ (ជាបច្ច័យ) នៃកវន្ត មិនមានបីតិ កុសលាកុសល ប្រកបដោយ
 បីតិ (ជាបច្ច័យ) នៃវុជ្ជនៈ មិនមានបីតិ ភិរិយា (ជាបច្ច័យ) នៃ
 វុជ្ជនៈ ផល (ជាបច្ច័យ) នៃវុជ្ជនៈ ដោយអនន្តរឿង ។ មូល
 គឺ ពួកសប្បតិកក្នុង មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកសប្បតិកក្នុង និងបីតិ
 ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរឿង ។ អប្បតិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអប្ប-
 តិកធម៌ ដោយអនន្តរឿង គឺ ពួកអប្បតិកក្នុង និងបីតិ មុន ។
 ជាបច្ច័យ នៃបីតិ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរឿង ពួកអប្បតិកក្នុង
 មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកអប្បតិកក្នុង ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរឿង

សប្បីតិកទុកេ បញ្ញាវារោ

អនុលោមំ តោត្រកុស្ស អប្បីតិកាយ ដលសមា-
 បត្តិយា អនន្តរវដ្តយេន បច្ចយោ ។ មូលំ បុរិមា
 បុរិមា បីតិ បច្ឆិមា បច្ឆិមា សប្បីតិកានំ ខន្ធនំ
 អនន្តរវដ្តយេន បច្ចយោ អប្បីតិកំ ចុតិចិត្តំ សប្បី-
 តិកស្ស ឧបបត្តិចិត្តស្ស អាវជ្ជនា សប្បីតិកានំ ខន្ធនំ
 អប្បីតិកា ខន្ធនា សប្បីតិកស្ស វុដ្ឋានស្ស វិចារកម-
 រោធាតុ សប្បីតិកាយ មរោវិញ្ញាណាតុយា អប្បី-
 តិកំ កវដ្តំ សប្បីតិកស្ស កវដ្តស្ស អប្បីតិកំ កុស-
 លាកុសលំ សប្បីតិកស្ស វុដ្ឋានស្ស កិរិយំ វុដ្ឋានស្ស
 ដលំ វុដ្ឋានស្ស អនន្តរវដ្តយេន បច្ចយោ និរោធា
 វុដ្ឋហន្តស្ស នេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនំ សប្បីតិកាយ
 ដលសមាបត្តិយា អនន្តរវដ្តយេន បច្ចយោ ។ អប្បី-
 តិកោ ធម្មា សប្បីតិកស្ស ច អប្បីតិកស្ស ច
 ធម្មស្ស អនន្តរវដ្តយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា បីតិ
 បច្ឆិមា បច្ឆិមា សប្បីតិកានំ ខន្ធនំ បីតិយា ច
 អនន្តរវដ្តយេន បច្ចយោ ។ សប្បីតិកោ ច អប្បី-
 តិកោ ច ធម្មា សប្បីតិកស្ស ធម្មស្ស អនន្តរវដ្ត-
 យេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា សប្បីតិកា ខន្ធនំ បីតិ ច

សប្បីតិកុក្កៈ បញ្ញាវារៈ

អនុលោម ជាបច្ច័យ នៃគោត្រក្ខ និរិផលសមាបត្តិ មិនមានបីតិ ដោយ
អនន្តរាប្បច្ច័យ ។ មូល គឺ បីតិ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកសប្បីតិកុក្កន្ធ
ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ច្ចុតិចិត្ត មិនមានបីតិ (ជាបច្ច័យ) នៃ
ឧបបត្តិចិត្ត ប្រកបដោយបីតិ អារដ្ឋនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃពួកសប្បីតិកុក្កន្ធ
ពួកអប្បីតិកុក្កន្ធ (ជាបច្ច័យ) នៃវុដ្ឋនៈ ប្រកបដោយបីតិ វិបាកមនោធាតុ
(ជាបច្ច័យ) នៃមនោវិញ្ញាណធាតុ ប្រកបដោយបីតិ ភវន្ត្ត មិនមានបីតិ
(ជាបច្ច័យ) នៃភវន្ត្ត ប្រកបដោយបីតិ គុសលាកុសល មិនមានបីតិ (ជា
បច្ច័យ) នៃវុដ្ឋនៈ ប្រកបដោយបីតិ ភិរិយា (ជាបច្ច័យ) នៃវុដ្ឋនៈ ផល
(ជាបច្ច័យ) នៃវុដ្ឋនៈ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ
នៃបុគ្គល កាលចេញ អំពីនិរោធិ ជាបច្ច័យ នៃសមាបត្តិ ប្រកប
ដោយបីតិ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។ អប្បីតិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសប្បី-
តិកធម៌ផង នៃអប្បីតិកធម៌ផង ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ គឺ បីតិ មុន ។
ជាបច្ច័យ នៃពួកសប្បីតិកុក្កន្ធ ក្រោយ ។ ផង នៃបីតិផង ដោយអនន្ត-
រាប្បច្ច័យ ។ សប្បីតិកធម៌ផង អប្បីតិកធម៌ផង ជាបច្ច័យ នៃសប្បី-
តិកធម៌ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ គឺ ពួកសប្បីតិកុក្កន្ធ និរិបីតិ មុន ។

អភិធម្មបិដកេ អដ្ឋលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ សប្បវ័ត្តិកាទំ ខន្ធាទំ អនន្តរប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ សប្បវ័ត្តិកោ ច អប្បវ័ត្តិកោ ច
 ធម្មា អប្បវ័ត្តិកស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បុរិមា បុរិមា សប្បវ័ត្តិកា ខន្ធា ច បីតិ ច បច្ឆិមាយ
 បច្ឆិមាយ បីតិយា អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ សប្ប-
 វ័ត្តិកំ ចុតិចិត្តញ្ច បីតិ ច អប្បវ័ត្តិកស្ស ឧបបត្តិចិត្តស្ស
 សប្បវ័ត្តិកំ កវ៌្គញ្ច បីតិ ច អាវុជ្ជនាយ សប្បវ័ត្តិកា
 ខន្ធា ច បីតិ ច អប្បវ័ត្តិកស្ស វុជ្ជានស្ស សប្បវ័ត្តិកោ
 វិហាកមនោវិញ្ញាណាធាតុ ច បីតិ ច កិរិយមនោ-
 វិញ្ញាណាធាតុយា សប្បវ័ត្តិកំ កវ៌្គញ្ច បីតិ ច អប្បវ័ត្តិ-
 កស្ស កវ៌្គស្ស សប្បវ័ត្តិកំ កុសលាកុសលញ្ច បីតិ
 ច អប្បវ័ត្តិកស្ស វុជ្ជានស្ស កិរិយំ វុជ្ជានស្ស ផលំ
 វុជ្ជានស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សប្បវ័ត្តិកោ ច
 អប្បវ័ត្តិកោ ច ធម្មា សប្បវ័ត្តិកស្ស ច អប្បវ័ត្តិកស្ស
 ច ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា
 សប្បវ័ត្តិកា ខន្ធា ច បីតិ ច បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ
 សប្បវ័ត្តិកាទំ ខន្ធាទំ បីតិយា ច អនន្តរប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ . . . សមនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ

អភិធម្មបំណក អនុហោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃពួកសប្បីតិក្ខន្ធ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។

សប្បីតិកធម៌ក្តី អប្បីតិកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃអប្បីតិកធម៌ ដោយអនន្ត-
 រាប្បច្ច័យ គឺ ពួកសប្បីតិក្ខន្ធ មុនៗ ផង បីតិផង ជាបច្ច័យ នៃ
 បីតិ ក្រោយៗ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ចុតិចិត្ត ប្រកបដោយបីតិក្តី បីតិក្តី
 (ជាបច្ច័យ) នៃឧបបត្តិចិត្ត មិនមានបីតិ ភវង្គ្គ ប្រកបដោយបីតិក្តី បីតិក្តី
 (ជាបច្ច័យ) នៃអាវុជ្ជនៈ ពួកសប្បីតិក្ខន្ធក្តី បីតិក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃ
 វុជ្ជនៈ មិនមានបីតិ វិបាកមនោវិញ្ញាណធាតុ ប្រកបដោយបីតិក្តី
 បីតិក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃភិរិយាមនោវិញ្ញាណធាតុ ភវង្គ្គ ប្រកបដោយ
 បីតិក្តី បីតិក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃភវង្គ្គ មិនមានបីតិ កុសលាកុសល ប្រកប
 ដោយបីតិក្តី បីតិក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃវុជ្ជនៈ មិនមានបីតិ ភិរិយា (ជា
 បច្ច័យ) នៃវុជ្ជនៈ ផល ជាបច្ច័យ នៃវុជ្ជនៈ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។

សប្បីតិកធម៌ក្តី អប្បីតិកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃសប្បីតិកធម៌ផង នៃអប្បីតិក-
 ធម៌ផង ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ គឺ ពួកសប្បីតិក្ខន្ធ មុនៗ ផង បីតិផង
 ជាបច្ច័យ នៃពួកសប្បីតិក្ខន្ធ ក្រោយៗ ផង នៃបីតិផង ដោយអនន្ត-
 រាប្បច្ច័យ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧

សប្បត្តិកទុកេ បញ្ញាវិហ

សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នវ អញ្ញមញ្ញប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ នវ និស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នវ ។

[៨៦] សប្បត្តិកោ ធម្មោ សប្បត្តិកស្ស ធម្មស្ស
ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អារម្មណ្យបនិស្សយោ
អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្វបនិស្សយោ ។ បេ ។ បក-
ត្វបនិស្សយោ សប្បត្តិកា ទន្ធា សប្បត្តិកានំ ទន្ធានំ
ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ មូលំ សប្បត្តិកា
ទន្ធា អប្បត្តិកានំ ទន្ធានំ បីតិយា ច ឧបនិស្សយប្ប-
ដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ មូលំ សប្បត្តិកា ទន្ធា សប្បត្តិ-
កានំ ទន្ធានំ បីតិយា ច ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
យោ ។ អប្បត្តិកោ ធម្មោ អប្បត្តិកស្ស ធម្មស្ស
ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អារម្មណ្យបនិស្សយោ
អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្វបនិស្សយោ ។ បេ ។ បក-
ត្វបនិស្សយោ អប្បត្តិកំ សន្ធិំ ឧបនិស្សយ អប្បត្តិ-
កេន ចិត្តេន ទានំ ទន្ធា សីលំ ... ឧបោសថកម្មំ
អប្បត្តិកំ ឈានំ វិបស្សនំ បក្កំ អភិញ្ញា ... សហបត្តិ
ឧប្បាទេតិ មាណំ ជប្បេតិ ធិដ្ឋី ភល្លាតិ អប្បត្តិកំ
សីលំ ។ បេ ។ បញ្ញា ... អភិញ្ញា វាគំ ខោសំ មោហំ
មាណំ ធិដ្ឋី បត្តនំ កាយិកំ សុខំ កាយិកំ ទុក្ខំ ឧត្តំ

សប្បីតិកុក្កៈ បញ្ញាវា:

ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតបច្ច័យ មានវារៈ ៩ ជាបច្ច័យ ដោយអញ្ញាមញ្ញ-
បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយបច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

(៨៦) សប្បីតិកុក្កិ ជាបច្ច័យ នៃសប្បីតិកុក្កិ ដោយឧបនិស្ស-
យបច្ច័យ បានដល់ការម្សណ្ឌូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកតូប-
និស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកតូបនិស្ស័យ គឺ ពួកសប្បីតិកុក្កន្ត ជាបច្ច័យ នៃ
ពួកសប្បីតិកុក្កន្ត ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ ។ មូល គឺ ពួកសប្បីតិកុក្កន្ត
ជាបច្ច័យ នៃពួកសប្បីតិកុក្កន្តផង នៃបីតិផង ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ ។
មូល គឺ ពួកសប្បីតិកុក្កន្ត ជាបច្ច័យ នៃពួកសប្បីតិកុក្កន្តផង នៃបីតិ
ផង ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ ។ អប្បីតិកុក្កិ ជាបច្ច័យ នៃអប្បីតិ-
កុក្កិ ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ បានដល់ការម្សណ្ឌូបនិស្ស័យ អនន្តរូប-
និស្ស័យ និងបកតូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកតូបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល
អាស្រ័យ ខ្សែសង្វា មិនមានបីតិ ហើយឲ្យ ខ្សែទាន ដោយចិត្ត មិន
មានបីតិ ខ្សែសីល . . . ខ្សែឧបោសថកម្ម ញ៉ាំងឈាន វិបស្សនា
មគ្គី និងអភិញ្ញា មិនមានបីតិ . . . ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង
ដំឡើង ខ្សែមានៈ ប្រកាន់ ខ្សែទិដ្ឋ ខ្សែសីល មិនមានបីតិ ។ បេ ។
អាស្រ័យ ខ្សែបញ្ញា . . . ខ្សែអភិញ្ញា រាគៈ ទោសៈ
មោហៈ មានៈ ទិដ្ឋី សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ រដូវ

អភិធម្មប្បដិកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

កេវជនំ . . . សេនាសនំ បីតិ ឧបនិស្សយ អប្បីតិ-
 កេន ចិត្តេន ទានំ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ
 ចានំ ហនតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិក្ខុតិ អប្បីតិកា សទ្ធា
 ។ បេ ។ សេនាសនំ បីតិ ច អប្បីតិកាយ សទ្ធាយ
 ។ បេ ។ បត្តនាយ កាយិកស្ស កុម្មស្ស កាយិ-
 កស្ស ទុក្ខស្ស មគ្គស្ស វេលសមាបត្តិយា វីតិយា
 ច ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អប្បីតិកោ
 នឃ្មោ សប្បីតិកស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ តីណំ ឧបនិស្សយា អប្បីតិកំ សទ្ធិ ឧប-
 និស្សយ សប្បីតិកេន ចិត្តេន ទានំ ទេតិ ។ បេ ។
 អប្បីតិកា ឈានា ។ បេ ។ មាណំ ជម្រេតិ ទិដ្ឋិ
 កត្តាតិ អប្បីតិកំ សីលំ ។ បេ ។ សេនាសនំ បីតិ
 ឧបនិស្សយ សប្បីតិកេន ចិត្តេន ទានំ ទេតិ ។ បេ ។
 សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ សប្បីតិកេន ចិត្តេន អទិន្នំ . . .
 មុសា . . . បីសុណំ . . . សម្មំ . . . សទ្ធិ . . . និល្លាបំ
 . . . ឯកាការិកំ . . . បរិបន្តោ . . . បរទារំ . . . កាម-
 យាតំ . . . និកមយាតំ . . . អប្បីតិកា សទ្ធា ។ បេ ។
 សេនាសនំ បីតិ ច សប្បីតិកាយ សទ្ធាយ ។ បេ ។

អភិធម្មបំណិក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

នូវកោដន . . . នូវសេនាសនៈ និងបីតិ នូវទាន ដោយចិត្ត មិន
មានបីតិ ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង សម្លាប់ នូវសត្វ
។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ សទ្ធា មិនមានបីតិ ។ បេ ។ សេនាសនៈ
ក្តី បីតិក្តី ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា មិនមានបីតិ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃ
សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ មគ្គ ផល សមាបត្តិ និងបីតិ
ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ អប្បីតិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសប្បីតិកធម៌
ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ គឺ ឧបនិស្សយ ពាយ៉ាង បុគ្គល អាស្រ័យ
នូវសទ្ធា មិនមានបីតិ ហើយឲ្យ នូវទាន ដោយចិត្ត ប្រកបដោយបីតិ
។ បេ ។ អំពីឈាន មិនមានបីតិ ។ បេ ។ ដំឡើង នូវមានៈ ប្រកាន់
នូវទិដ្ឋិ នូវសីល មិនមានបីតិ ។ បេ ។ អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ
បីតិ ហើយឲ្យ នូវទាន ដោយចិត្ត ប្រកបដោយបីតិ ។ បេ ។
ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង នូវទ្រព្យ ដែលគេពុំបានឲ្យ . . . មិនពិត
. . . ញុះញង់ . . . រោយរាយឥតប្រយោជន៍ . . . នូវទីត . . .
នូវការបួន . . . នូវការបួនក្នុងផ្ទះមួយ . . . ក្នុងផ្ទះ . . . នូវប្រពន្ធ
អ្នកដទៃ . . . នូវការសម្លាប់អ្នកស្រុក . . . នូវការសម្លាប់អ្នកនិគម
ដោយចិត្ត ប្រកបដោយបីតិ . . . សទ្ធា មិនមានបីតិ ។ បេ ។ សេ-
នាសនៈក្តី បីតិក្តី ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា ប្រកបដោយបីតិ ។ បេ ។

សប្បីតិកទុកេ បញ្ញាវារោ

បញ្ញាយ វាគស្ស មោហស្ស មាណស្ស ទិដ្ឋិយា បត្ត-
 នាយ មគ្គស្ស ផលសមាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ អប្បីតិកោ ធម្មោ សប្បីតិកស្ស
 ច អប្បីតិកស្ស ច ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ វិនិច្ឆ័យ ឧបនិស្សយា អប្បីតិកំ សទ្ធិំ ឧប-
 និស្សយ សប្បីតិកេន ចិត្តេន ផានំ ទេតិ ។ បេ ។
 សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ មាណំ ជ័យេតិ ទិដ្ឋិ កល្យាណ
 ។ បេ ។ អប្បីតិកំ សីលំ ។ បេ ។ សេនាសនំ បីតិ
 ឧបនិស្សយ សប្បីតិកេន ចិត្តេន ផានំ ទេតិ ។ បេ ។
 សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ សប្បីតិកេន ចិត្តេន អនិច្ចំ
 អាទិយតិ ។ ធុតិយវាសនិសំ ។ ជិកមយាតំ ករោតិ
 អប្បីតិកា សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ បីតិ ច សប្បីតិ-
 កាយ សទ្ធាយ ។ បេ ។ បញ្ញាយ វាគស្ស មោហស្ស
 មាណស្ស ទិដ្ឋិយា បត្តនាយ មគ្គស្ស ផលសមាបត្តិយា
 បីតិយា ច ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សប្បី-
 តិកោ ច អប្បីតិកោ ច ធម្មោ សប្បីតិកស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិនិច្ឆ័យ ឧបនិស្សយា
 សប្បីតិកា ខន្ធា ច បីតិ ច សប្បីតិកាណំ ខន្ធាណំ ឧប-
 និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ សប្បីតិកា ខន្ធា ច

សប្បតិកទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃបញ្ញា ភគៈ មោហៈ មានៈ ទិដ្ឋិ សេចក្តីប្រាថ្នា មគ្គ និង
 ផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ អប្បតិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 សប្បតិកធម៌ផង នៃអប្បតិកធម៌ផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ គឺ ឧប-
 និស្ស័យ ៣ យ៉ាង បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា មិនមានបីតិ
 ហើយឲ្យ នូវទាន ដោយចិត្ត ប្រកបដោយបីតិ ។ បេ ។ ញ៉ាំង
 សមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ដំឡើង នូវមានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ ។ បេ ។
 នូវសីល មិនមានបីតិ ។ បេ ។ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ
 និងបីតិ ហើយឲ្យ នូវទាន ដោយចិត្ត ប្រកបដោយបីតិ ។ បេ ។
 ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង កាន់យក នូវទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ
 ដោយចិត្ត ប្រកបដោយបីតិ ។ (ពាក្យដ៏សេស) ប្រហែលគ្នានឹងទុតិយ-
 វារៈដែរ ។ បុគ្គល ធ្វើ នូវការសម្លាប់អ្នកនិគម សទ្ធា មិនមានបីតិ
 ។ បេ ។ សេនាសនៈក្តី បីតិក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃសទ្ធាប្រកបដោយបីតិ
 ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃបញ្ញា ភគៈ មោហៈ មានៈ ទិដ្ឋិ សេចក្តីប្រាថ្នា
 មគ្គ ផលសមាបត្តិ និងបីតិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ សប្បតិកធម៌
 ក្តី អប្បតិកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃសប្បតិកធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 គឺ ឧបនិស្ស័យ ៣ យ៉ាង ពួកសប្បតិកក្នុងក្តី បីតិក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សប្បតិកក្នុង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ មូល គឺ ពួកសប្បតិកក្នុងក្តី

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បីតិ ច អប្បវិទិត្តកានំ ខន្ធានំ បីតិយា ច ឧបនិស្ស-
យប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ សប្បវិទិត្តា ខន្ធា ច
បីតិ ច សប្បវិទិត្តកានំ ខន្ធានំ បីតិយា ច ឧបនិស្ស-
យប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៨៧] អប្បវិទិត្តោ ធម្មោ អប្បវិទិត្តកស្ស ធម្មស្ស
បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេ-
ជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុំ អប្បវិទិត្តេន
ចិត្តេន អនិច្ចតោ . . . វិបស្សនិ អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ
តំ អារត្ត អប្បវិទិត្តោ វាតោ ។ បេ ។ ទោមនស្សំ បីតិ
ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន ចក្កេន ។ បេ ។ ដោជ្ឈន្តាយតនំ កា-
យវិញ្ញាណស្ស ។ វត្ថុបុរេជាតំ ចក្ខុយតនំ ចក្ខុវិញ្ញា-
ណស្ស កាយាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ អប្បវិទិត្ត-
កានំ ខន្ធានំ បីតិយា ច បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
អប្បវិទិត្តោ ធម្មោ សប្បវិទិត្តកស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្ប-
ច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។
អារម្មណបុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុំ អប្បវិទិត្តេន
ចិត្តេន អនិច្ចតោ . . . វិបស្សនិ អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ
តំ អារត្ត សប្បវិទិត្តោ វាតោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ . . . ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បីតិក្កី ជាបច្ច័យ នៃពួកអប្បីតិកក្ខន្ធដង នៃបីតិផង ដោយឧបនិស្សយប្ប-
ច្ច័យ ។ មូល គឺ ពួកសប្បីតិកក្ខន្ធគឺ បីតិក្កី ជាបច្ច័យ នៃពួកសប្បីតិ-
កក្ខន្ធដង នៃបីតិផង ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ ។

[៨៧] អប្បីតិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអប្បីតិកធម៌ ដោយបុរេជាត-
ប្បច្ច័យ បានដល់ការមូលបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ ការមូលបុរេ-
ជាត គឺ នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ថាមិនឡើង ដោយចិត្ត មិនមានបីតិ ...
ពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ មិនមានបីតិ កើតឡើង ព្រោះ
ប្រាព្វ នូវហេតុនោះ ។ បេ ។ ទោមនស្ស បីតិ កើតឡើង ដោយ
ទិព្វចក្ខុ ។ បេ ។ ដោដ្ឋព្វាយគនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ។ ឯវត្ថុ
បុរេជាត គឺ ចក្ខុយគនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយគនៈ
(ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកអប្បីតិកក្ខន្ធដង នៃ
បីតិផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ អប្បីតិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសប្បី-
តិកធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ការមូលបុរេជាត និងវត្ថុបុរេ-
ជាត ។ ការមូលបុរេជាត គឺ នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ថាមិនឡើង ដោយ
ចិត្តមិនមានបីតិ ... ពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ប្រកប
ដោយបីតិ កើតឡើង ព្រោះប្រាព្វ នូវហេតុនោះ ទិដ្ឋិ ... ។

សប្បីតិកទុកេ បញ្ញាវិហារ

វត្ថុបុរេជានំ វត្ថុ សប្បីតិកានំ ខន្ធានំ បុរេជានប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ។ អប្បីតិកោ ឆម្មោ សប្បីតិកស្ស
 ច អប្បីតិកស្ស ច ឆម្មស្ស បុរេជានប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ អារម្មណបុរេជានំ វត្ថុបុរេជានំ ។ អារម្មណបុរេ-
 ជានំ ចកុំ . . . វត្ថុ អប្បីតិកេន ចិត្តេន អនិច្ច-
 តោ . . . វិបស្សនិ អស្សនេតិ អភិនន្តតិ តំ អារត្ត
 បីតិ ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ វត្ថុបុរេ-
 ជានំ វត្ថុ សប្បីតិកានំ ខន្ធានំ បីតិយា ច បុរេជា-
 នប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[៨៨] សប្បីតិកោ ឆម្មោ អប្បីតិកស្ស ឆម្មស្ស
 បដ្ឋាជានប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ វីណិ ។ . . . អាសេវ-
 នប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នវ កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឆ
 សហជាតាបិ ធានាខណិកាបិ កាតញ្ច ទ្វេ ធានាខ-
 ណិកា ។ . . . វិចាកប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នវ អា-
 ហារប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ចត្តារិ ឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ ចត្តារិ ឈានប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នវ មក្កប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ចត្តារិ សម្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឆ
 វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បញ្ច អត្ថប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ នវ ។ សង្ខតំ ។ សវិគក្កុកសទិសំ កាតតំ ។

សប្បីតិកទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសប្បីតិកទុក្ខ ដោយបុរេជាត-
 ប្បច្ច័យ ។ អប្បីតិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសប្បីតិកធម៌ផង នៃអប្បីតិកធម៌ផង
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។
 ការម្មណបុរេជាត គឺ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ ជាមិនទៀង ដោយចក្ខុ
 មិនមានបីតិ . . . ពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ បីតិក្ខី ពួកសម្ប-
 យុត្តិកទុក្ខក្ខី កើតឡើង ព្រោះប្រាវត្ត នូវហេតុនោះ ។ វត្ថុបុរេជាត
 គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសប្បីតិកទុក្ខផង នៃបីតិផង ដោយបុរេជា-
 តប្បច្ច័យ ។

(៨៨) សប្បីតិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអប្បីតិកធម៌ ដោយបញ្ញាជាត-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយអាសវនប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៩ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ សហជាតក្ខី នានា-
 ខណិកៈក្ខី បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ មាននានាខណិកៈ ២ ។ . . . ជាបច្ច័យ
 ដោយវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ
 ដោយឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ជាបច្ច័យ ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ជាបច្ច័យ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។
 សេចក្តីបំប្រែញ ។ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ឲ្យដូចគ្នានឹងសវិតក្កទុកៈផងចុះ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

... នត្ថិប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ វិភតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
អវិភតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ នវ ។

[៨៩] ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណេ នវ អធិបតិ-
យា នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហជាតេ នវ
អញ្ញាមញ្ញេ នវ និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ នវ បុរេ-
ជាតេ តីណិ បន្ទាជាតេ តីណិ អាសវនេ នវ កក្កេ
ន វិបាកេ នវ អាហារេ ចត្តារិ វេទ្រិយេ ចត្តារិ ឈានេ
នវ មក្កេ ចត្តារិ សម្បយុត្តេ ន វិប្បយុត្តេ បញ្ច អត្ថិយា
នវ នត្ថិយា នវ វិភតេ នវ អវិភតេ នវ ។

[៩០] សប្បីតិកោ ធម្មោ សប្បីតិកស្ស ធម្មស្ស
អារម្មណប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន បច្ច-
យោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ កក្កប្បដ្ឋយេន
បច្ចយោ ។ សប្បីតិកោ ធម្មោ អប្បីតិកស្ស ធម្មស្ស
អារម្មណប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន
បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ បន្ទាជា-
តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ កក្កប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

. . . ជាបច្ច័យ ដោយនត្ថិប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយវិតតប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៨៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងការម្សណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
អត្តាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឧប-
និស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបច្ឆា-
ជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៦ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
ក្នុងវត្ថុនិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងមគ្គ-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងវិប្បយុត្តប្ប-
ច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៩០] សប្បីតិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសប្បីតិកធម៌ ដោយ
ការម្សណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ សប្បី-
តិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអប្បីតិកធម៌ ដោយការម្សណប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

សប្បីតិកទុកេ បញ្ញាវិហ

សប្បីតិកោ ធម្មោ សប្បីតិកស្ស ច អប្បីតិកស្ស ច
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ កម្ម-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អប្បីតិកោ ធម្មោ អប្បីតិកស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរ-
 ជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បន្តាជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អាហារប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 ឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អប្បីតិកោ ធម្មោ
 សប្បីតិកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ បុរជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អប្បីតិកោ
 ធម្មោ សប្បីតិកស្ស ច អប្បីតិកស្ស ច ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរជាតប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ សប្បីតិកោ ច អប្បីតិកោ ច ធម្មោ
 សប្បីតិកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ សប្បីតិកោ ច អប្បីតិកោ ច ធម្មោ

សប្បីតិកឌុកៈ បញ្ញាវារៈ

សប្បីតិកឌុកៈ ជាបច្ច័យ នៃសប្បីតិកឌុកៈផង នៃអប្បីតិកឌុកៈផង ដោយ
 ការម្មណ៍បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មបច្ច័យ ។ អប្បីតិកឌុកៈ ជា
 បច្ច័យ នៃអប្បីតិកឌុកៈ ដោយការម្មណ៍បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហ-
 ជាតបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 បុរេជាតបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ច័យជាតបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 កម្មបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយ-
 បច្ច័យ ។ អប្បីតិកឌុកៈ ជាបច្ច័យ នៃសប្បីតិកឌុកៈ ដោយការម្មណ៍-
 បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្ស-
 យបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតបច្ច័យ ។ អប្បីតិកឌុកៈ ជាបច្ច័យ
 នៃសប្បីតិកឌុកៈផង នៃអប្បីតិកឌុកៈផង ដោយការម្មណ៍បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយសហជាតបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបុរេជាតបច្ច័យ ។ សប្បីតិកឌុកៈ អប្បីតិកឌុកៈ ជាបច្ច័យ នៃ
 សប្បីតិកឌុកៈ ដោយការម្មណ៍បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតបច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ ។ សប្បីតិកឌុកៈ អប្បីតិកឌុកៈ

អភិធម្មបំណែក អនុលោមទុក្ខញ្ញត្តិ

អប្បវិក្ខតិកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ បន្ទាជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ សប្បវិក្ខ-
 កោ ច អប្បវិក្ខកោ ច ធម្មា សប្បវិក្ខតិកស្ស ច អប្ប-
 វិក្ខតិកស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

បដ្ឋនីយវិភង្គកណាណាបិ សវិតក្កុទ្ធកសនិសា
 យនិបិ ន សមេតិ ឥមំ អនុលោមំ បដ្ឋវេក្ខិត្វា
 កណោតតំ ឥតរេ ទ្វេ កណាណា កណោតត្វា ។

សប្បវិក្ខកុំ និដ្ឋិតំ ។

បីតិសហគតទុក្ខំ

បដិច្ចវិញ

[៩០] បីតិសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច បីតិសហគតោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយោ បីតិសហគតំ ឯកំ ខន្ធ
 បដិច្ច តយោ ខន្ធ ទ្វេ ខន្ធ ... ។ ឯវំ បីតិសហ-
 គតទុក្ខំ វិត្តារេតតំ សប្បវិក្ខតិកុទ្ធកសនិសំ និប្ពាណក-
 រណំ អាមសនំ និប្ពាណំ ។

បីតិសហគតទុក្ខំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបំណិក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃអប្បីតិកធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ សប្បីតិកធម៌ក្តី អប្បីតិកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ
នៃសប្បីតិកធម៌ផង នៃអប្បីតិកធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

ការរាប់នូវបច្ច័យនិយវិភង្គ ប្រហែលគ្នានឹងសវិតក្តីទុកៈ ប្រសិនបើ
មិនសមទេ បណ្ឌិត គប្បីពិចារណា ចំពោះអនុលោមនេះ ហើយ
រាប់ចុះ ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាងក្រៅនេះ បណ្ឌិត គប្បីរាប់ផងចុះ ។

ចប់ សប្បីតិកទុកៈ ។

បីតិសហគតទុកៈ

បដិប្បវារៈ

[៩១] ធម៌ ដែលប្រកបដោយបីតិ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល
ប្រកបដោយបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ
នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយបីតិ នូវខន្ធ ២ . . . ។ បីតិសហគតទុកៈ
ប្រហែលគ្នានឹងសប្បីតិកទុកៈ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ
មិនមានការធ្វើផ្សេងៗ គ្នាទេ អាមសនៈ ក៏មិនមានផ្សេងគ្នាដែរ ។

ចប់ បីតិសហគតទុកៈ ។

សុខសហគតទុក្ខំ

បដិច្ចវារោ

[៧២] សុខសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច សុខសហគតោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា សុខសហគតំ ឯកំ
ខន្ធើ បដិច្ច ទ្វេ ខត្វា ទ្វេ ខន្ធើ បដិច្ច ឯកោ ខន្ធើ
បដិសន្ធិ ។ សុខសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច នសុខសហ-
គតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា សុខសហគតោ
ខន្ធើ បដិច្ច សុខំ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ។ ឯវំ សុខ-
សហគតទុក្ខំ វិត្តារេតត្ថំ យថា សប្បវិក្ខិកទុក្ខកស្ស
អនុលោមប្បដិច្ចវារោ ។

[៧៣] ហេតុយា នវំ អារម្មណេ នវំ ។ បេ ។
បុរេជាតេ ធន អាសវនេ ធន កម្មេ នវំ អវិគតេ នវំ ។

[៧៤] សុខសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច សុខសហគ-
តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បដ្ឋយា អហេតុកំ សុខ-
សហគតំ ឯកំ ខន្ធើ បដិច្ច ទ្វេ ខត្វា ទ្វេ ខន្ធើ...។
ម្យលំ អហេតុកេ សុខសហគតោ ខន្ធើ បដិច្ច សុខញ្ច
ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ។ សុខសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច
សុខសហគតោ ធន នសុខសហគតោ ធន ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

សុខសហគតទុក្ខៈ

បដិប្បវាទៈ

[៧២] សុខសហគតធម៌ (ធម៌ ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ) អាស្រ័យ នូវសុខសហគតធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវសុខសហគតក្ខន្ធទ ១ (ខន្ធ ១ ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ) ខន្ធ ១ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ២ មានបដិសន្ធិ ។ នសុខសហគតធម៌ (ធម៌ ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ) អាស្រ័យ នូវសុខសហគតធម៌ (ធម៌ ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ) ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ សុខក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវពួកសុខសហគតក្ខន្ធ ។ អនុលោមប្បដិច្ចវារៈ នៃសប្បតិកទុក្ខៈ យ៉ាងណា សុខសហគតទុក្ខៈ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

[៧៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ បេ ។ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៧៤] សុខសហគតធម៌ អាស្រ័យ នូវសុខសហគតធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវសុខសហគតក្ខន្ធទ ១ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ . . . ។ មូល គឺ សុខក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវពួកសុខសហគតក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈ ។ សុខសហគតធម៌ក្តី នសុខសហគតធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវសុខសហគតធម៌ ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នហេតុប្បដ្ឋយា អហេតុកំ សុខសហគតំ ឯកំ ខន្ធ
 បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធ សុខញ្ច ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធ
 ... ។ នសុខសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច នសុខសហគតោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បដ្ឋយា អហេតុកំ នសុខស-
 ហគតំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច
 រូបំ ទ្វេ ខន្ធ ... អហេតុកំ សុខំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ នសុខសហគតំ ឯកំ
 ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ កដត្តា ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធ ...
 ខន្ធ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ បដិច្ច ខន្ធ ឯកំ មហាក្ខតំ យាវ
 អសញ្ញាសត្តា វិចីក៏ញ្ញាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ ខន្ធ
 បដិច្ច វិចីក៏ញ្ញាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។
 យថា សប្បីតិកេ នហេតុប្បដ្ឋយសទិសំ និដ្ឋានំ
 សព្វត្ថមេវ នវ បញ្ញា ។

[៧៩] នហេតុយា នវ នអារម្មណេ ភីណិ នឧ-
 បនិស្សយេ ភីណិ នមុរេជានេ នវ នបច្ឆាជានេ នវ
 នអាសវនេ នវ នកម្មេ ចត្តាវ នវិចារកេ នវ នអា-
 ហារេ ឯកំ នឥន្ទ្រិយេ ឯកំ នឈានេ ន នមក្កេ នវ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ សុខផង ចិត្តសមុជ្ជានរូបផង អាស្រ័យ
 ឡូសុខសហគតក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ ឡូខន្ធ ២ . . . ។ នសុខសហ-
 គតធម៌ អាស្រ័យ ឡូនសុខសហគតធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេ-
 តុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសមុជ្ជានរូបផង អាស្រ័យ ឡូនសុខ-
 សហគតក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ ឡូខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យ
 ឡូសុខ ជាអហេតុកៈ ខន្ធ ៣ ក្តី កងត្តារូបក្តី អាស្រ័យ ឡូនសុខ-
 សហគតក្ខន្ធ ១ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បបដិសន្ធិ ឡូខន្ធ ២ . . . វត្ថុ
 អាស្រ័យ ឡូពួកខន្ធ ឯពួកខន្ធ អាស្រ័យ ឡូវត្ថុ ឡូមហាក្វត ១ ដរាប
 ដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ មោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខា ប្រកបដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ ឡូពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខា ប្រកបដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈ ។ ដូចជាក្នុងសប្បតិកៈដែរ ប្រហែលគ្នានឹងនហេតុប្បច្ច័យ មិន
 មានផ្សេងគ្នាទេ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានបញ្ញា ៧ ។

(៧៥) ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនការមូណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្ស្រយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្ប-
 ច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសវនប្ប-
 ច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧

សុខសហគតទុកេ បញ្ញាវិពា

នសម្បយុត្តេ តីណី នវិប្បយុត្តេ ន នោនត្តិយា តីណី
នោវិកតេ តីណី ។

ឯវំ ឥតរេ ទ្វេ កណាធាបិ ។ សហជានវារេបិ
បដិច្ចវាសនិសោ ។ បច្ចយវារេ បវត្ថិបិ បដិសន្ធិបិ
វិត្តារតញ្ច យថា សប្បីតិកកុកប្បច្ចយវាប្បច្ចនិយេបិ
បវត្តេ វត្ថុ ច វិត្តារតញ្ច យថា សប្បីតិកកុកេ ឯកោ-
យេវ មោហោ ។ និស្សយវារេបិ សំសដ្ឋវារេបិ សម្ប-
យុត្តវារេបិ យថា សប្បីតិកកុកំ ឯវំ កាតញ្ច ។

បញ្ញាវិពា

[៧៦] សុខសហគតោ ធម្មោ សុខសហគតស្ស
ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចត្តារិ ។ អារម្ម-
ណេបិ អធិបតិយាបិ សប្បីតិកកុកសនិសោ សុខន្តិ
នាណករណំ ។

[៧៧] សុខសហគតោ ធម្មោ សុខសហគតស្ស
ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា
សុខសហគតា ខន្ធា បច្ឆិមាធំ បច្ឆិមាធំ សុខសហ-
គតាធំ ខន្ធាធំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ
បុរិមា បុរិមា សុខសហគតា ខន្ធា បច្ឆិមស្ស បច្ឆិ-
មស្ស នសុខសហគតស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ

សុខសហគតទុកៈ បញ្ញាវិវរៈ

ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវរៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវរៈ ៦
ក្នុងនោនត្ថប្បច្ច័យ មានវរៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវរៈ ៣ ។

ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាងក្រៅនេះ យ៉ាងនេះឯង ។ ឯសហជាតវរៈ
ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវរៈដែរ ។ បវត្តិក្តី បដិសន្ធិក្តី ក្នុងបច្ច័យវរៈ
បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ ដូចជាក្នុងសប្បីតិកទុកប្បច្ច័យវរៈប្បច្ច័យនៈ
ឯវត្ថុ ក្នុងបវត្តិកាល បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ ដូចជាក្នុងសប្បី-
តិកទុកៈ មានមោហៈតែមួយគត់ ។ និស្ស្រយវរៈក្តី សំសដ្ឋវរៈក្តី
សម្បយុត្តវរៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ឲ្យដូចជាសប្បីតិកទុកៈចុះ ។

បញ្ញាវិវរៈ

[៧៦] សុខសហគតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសុខសហគតធម៌ ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ ៤ ។ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យក្តី ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យក្តី
ប្រហែលគ្នានឹងសប្បីតិកទុកៈដែរ មានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗ គ្នា តែត្រង់
ពាក្យថា សុខៈ ។

[៧៧] សុខសហគតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសុខសហគតធម៌ ដោយ
អនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកសុខសហគតក្ខន្ធ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកសុខ-
សហគតក្ខន្ធ ក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល គឺ ពួកសុខ-
សហគតក្ខន្ធ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃនសុខសហគតធម៌ ក្រោយៗ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សុខសហគតំ ចុតិចិត្តំ នសុខសហគតស្ស ឧបបត្តិ-
 ចិត្តស្ស សុខសហគតំ កវដ្តំ អាវដ្ឋនាយ សុខសហគតំ
 កាយវិញ្ញាណំ វិចារកមោណាធាតុយា សុខសហគតា
 វិចារកមោណាវិញ្ញាណាធាតុ កិរិយមោណាវិញ្ញាណាធាតុយា
 សុខសហគតំ កវដ្តំ នសុខសហគតស្ស កវដ្តស្ស
 សុខសហគតំ កុសលាកុសលំ នសុខសហគតស្ស
 វុដ្ឋានស្ស កិរិយំ វុដ្ឋានស្ស ផលំ វុដ្ឋានស្ស អនន្តរប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ បុរិមា បុរិមា សុខសហគតា
 ឧទ្ធា បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ សុខសហគតានំ ឧទ្ធានំ
 សុខស្ស ច អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នសុខសហ-
 គតោ ធម្មោ នសុខសហគតស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា នសុខសហគតា ... ។
 មូលំ វិណិចិ សប្បតិកកុកុសធិសា ។ សុខសហ-
 គតោ ច នសុខសហគតោ ច ធម្មា សុខសហគតស្ស
 ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា សុខ-
 សហគតា ឧទ្ធា ច សុខញ្ច បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ សុខ-
 សហគតានំ ឧទ្ធានំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ
 បុរិមា បុរិមា សុខសហគតា ឧទ្ធា ច សុខញ្ច បច្ឆិ-
 មស្ស បច្ឆិមស្ស សុខស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយអនន្តរឫច្ច័យ ចុតិចិត្ត ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ ជាបច្ច័យ
នៃឧបបត្តិចិត្ត ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ កវន្ត ដែលប្រព្រឹត្តទៅ
ជាមួយនឹងសុខ (ជាបច្ច័យ) នៃអាវជ្ជនៈ កាយវិញ្ញាណ ដែលប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងសុខ (ជាបច្ច័យ) នៃវិបាកមនោធាតុ វិបាកមនោវិញ្ញា-
ណធាតុ ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ (ជាបច្ច័យ) នៃភិរិយមនោ-
វិញ្ញាណធាតុ កវន្ត ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ (ជាបច្ច័យ) នៃ
កវន្ត ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ កុសលាកុសល ដែលប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងសុខ (ជាបច្ច័យ) នៃវុជ្ជនៈ ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
សុខ ភិរិយា (ជាបច្ច័យ) នៃវុជ្ជនៈ ផល ជាបច្ច័យ នៃវុជ្ជនៈ ដោយ
អនន្តរឫច្ច័យ ។ មូល គឺ ពួកសុខសហគតក្ខន្ធ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃ
ពួកសុខសហគតក្ខន្ធ ក្រោយ ។ ផល នៃសុខផល ដោយអនន្តរឫច្ច័យ ។
និសុខសហគតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិសុខសហគតធម៌ ដោយអនន្តរឫច្ច័យ
គឺ ពួកនិសុខសហគតក្ខន្ធ មុន ។ . . . ។ មូល គឺ មានវារៈ ៣
ប្រហែលគ្នានឹងសប្បត្តិកទុកៈ ។ សុខសហគតធម៌ក្តី និសុខសហ-
គតធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនិសុខសហគតធម៌ ដោយអនន្តរឫច្ច័យ គឺ ពួក
សុខសហគតក្ខន្ធ មុន ។ ផល សុខផល ជាបច្ច័យ នៃពួកសុខសហគតក្ខន្ធ
ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរឫច្ច័យ ។ មូល គឺ ពួកសុខសហគតក្ខន្ធ
មុន ។ ក្តី សុខក្តី ជាបច្ច័យ នៃសុខ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរឫច្ច័យ

សុខសហគតទុកេ បញ្ញាវិហ

សុខសហគតំ ចុតិចិត្តញ្ច សុខញ្ច នសុខសហគតស្ស
 ឧបបត្តិចិត្តស្ស សុខសហគតំ កវ៌្គញ្ច សុខញ្ច អាវុជ្ជ-
 នាយ សុខសហគតំ កាយវិញ្ញាណញ្ច សុខញ្ច
 វិចាកមនោតតុយា សុខសហគតា វិចាកមនោវិញ្ញា-
 ណតតុ ច សុខញ្ច កិរិយមនោវិញ្ញាណតតុយា
 សុខសហគតំ កវ៌្គញ្ច សុខញ្ច នសុខសហគតស្ស
 កវ៌្គស្ស សុខសហគតំ កុសលាកុសលញ្ច សុខញ្ច
 នសុខសហគតស្ស វុជ្ជានស្ស កិរិយំ វុជ្ជានស្ស ផលំ
 វុជ្ជានស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ បុរិមា
 បុរិមា សុខសហគតា ខន្ធច សុខញ្ច បច្ចិមានំ បច្ចិ-
 មានំ សុខសហគតានំ ខន្ធចំ សុខស្ស ច អនន្តរប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ . . . សមនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៧៨] សុខសហគតោ ឆន្ទោ សុខសហគតស្ស
 ឆន្ទស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។ ន-
 សុខសហគតោ ឆន្ទោ នសុខសហគតស្ស ឆន្ទស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាវុជ្ជឈូបនិស្ស-
 យោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកតុបនិស្សយោ ។ បេ ។

សុខសហគតទុក្ខៈ បញ្ញាវិរៈ

ចុតិចិត្ត ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខក្ខី សុខក្ខី (ជាបច្ច័យ) នៃឧប-
 បត្តិចិត្ត ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ កវន្តៈ ដែលប្រព្រឹត្តទៅជា
 មួយនឹងសុខក្ខី សុខក្ខី (ជាបច្ច័យ) នៃអាវជ្ជនៈ កាយវិញ្ញាណ ដែល
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខក្ខី សុខក្ខី (ជាបច្ច័យ) នៃវិបាកមនោធាតុ
 វិបាកមនោវិញ្ញាណធាតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខក្ខី សុខក្ខី (ជា
 បច្ច័យ) នៃកិរិយមនោវិញ្ញាណធាតុ កវន្តៈ ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 សុខក្ខី សុខក្ខី (ជាបច្ច័យ) នៃភវន្តៈ ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងសុខ កុសលាកុសល ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខក្ខី សុខក្ខី ជា
 (បច្ច័យ) នៃវុជ្ជនៈ ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ កិរិយា (ជា
 បច្ច័យ) នៃវុជ្ជនៈ ផល ជាបច្ច័យ នៃវុជ្ជនៈ ដោយអនន្តរឫច្ច័យ ។
 មូល គឺ ពួកសុខសហគតក្ខន្ធ មុន ៗ ក្តី សុខក្ខី ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សុខសហគតក្ខន្ធ ក្រោយ ៗ ផង នៃសុខផង ដោយអនន្តរឫច្ច័យ ។
 ... ជាបច្ច័យ ដោយសមនន្តរឫច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជា-
 តឫច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអញ្ញាមញ្ញឫច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 និស្សយឫច្ច័យ ។

[៩៨] សុខសហគតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសុខសហគតធម៌
 ដោយឧបនិស្សយឫច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ នសុខសហគតធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃនសុខសហគតធម៌ ដោយឧបនិស្សយឫច្ច័យ បានដល់
 អារម្មណ្យបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។

អភិធម្មបដិកេ អនុលោមទុកប្បជ្ជានំ

បកត្ថបដិស្សយោ នសុខសហគតំ សន្ធិំ ឧបដិស្សយ
 នសុខសហគតេន ចិត្តេន ធានំ ទេតិ សីលំ ។ បេ ។
 សមាបត្តិ ឧប្បទេតិ មាណំ ជប្បេតិ ទិដ្ឋិ កល្យាណំ នសុ-
 ខសហគតំ សីលំ ។ បេ ។ បញ្ចំ ... រាគំ បត្តនំ កា-
 យិកំ សុខំ កាយិកំ ទុក្ខំ ឧត្តំ កោដនំ ... សេនា-
 សនំ សុខំ ឧបដិស្សយ នសុខសហគតេន ចិត្តេន
 ធានំ ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បទេតិ ។ បេ ។
 ចាលំ ហនតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិក្ខុតិ នសុខសហគតា
 សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ សុខញ្ច នសុខសហគ-
 តាយ សទ្ធាយ ។ បេ ។ បញ្ចាយ រាគស្ស ទោសស្ស
 បត្តនាយ កាយិកស្ស សុខស្ស មក្កស្ស ជលស-
 មាបត្តិយា សុខស្ស ច ឧបដិស្សយប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ នសុខសហគតោ ធម្មា សុខសហគតស្ស
 ធម្មស្ស ឧបដិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌ-
 បដិស្សយោ អនន្តរុបដិស្សយោ បកត្ថបដិស្សយោ
 ។ បេ ។ បកត្ថបដិស្សយោ នសុខសហគតំ សន្ធិំ ឧប-
 ដិស្សយ សុខសហគតេន ចិត្តេន ធានំ ។ បេ ។
 សមាបត្តិ ឧប្បទេតិ មាណំ ជប្បេតិ ទិដ្ឋិ កល្យាណំ
 នសុខសហគតំ សីលំ ។ បេ ។ បញ្ចំ ... រាគំ បត្តនំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅ
ជាមួយនឹងសុខ ហើយឲ្យ នូវទាន ដោយចិត្ត ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅ
ជាមួយនឹងសុខ សីល ។ បេ ។ ញ្ចាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ដំឡើង
នូវមានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ នូវសីល ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ
។ បេ ។ នូវបញ្ញា . . . នូវរាគៈ សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ កាយិក-
ទុក្ខ រដូវ នឹងកោដន . . . បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ នូវ
សុខ ហើយឲ្យ នូវទាន ដោយចិត្ត ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ
។ បេ ។ ញ្ចាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ។ បេ ។ សម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។
បំបែក នូវសង្ឃ សទ្ធា ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ ។ បេ ។
សេនាសនៈក្តី សុខក្តី ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងសុខ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃបញ្ញា រាគៈ ទោសៈ សេចក្តីប្រាថ្នា
កាយិកសុខ មគ្គ ផលសមាបត្តិ នឹងសុខ ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ ។
នសុខសហគតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសុខសហគតធម៌ ដោយឧបនិស្ស័-
យប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និងបកត្ថ-
បនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា
ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ ហើយឲ្យ នូវទាន ដោយចិត្ត
ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ ។ បេ ។ ញ្ចាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង
ដំឡើង នូវមានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ នូវសីល ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅ
ជាមួយនឹងសុខ ។ បេ ។ នូវបញ្ញា . . . នូវរាគៈ សេចក្តីប្រាថ្នា

សុខសហគតទុក្ខំ បញ្ញាវិហារ

កាយិកំ សុខំ . . . សេនាសនំ សុខំ ឧបនិស្សាយ
 សុខសហគតេន ចិត្តេន ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ
 ឧប្បទេតិ សុខសហគតេន ចិត្តេន អធិន្នំ អាទិយតិ
 មុសា . . . បិសុណំ . . . សម្មំ . . . សង្ខំ . . . និល្លាបំ
 . . . ឯកាតារិកំ . . . បរិបន្តេ . . . បរទារំ . . . តាម-
 យាតំ . . . និកមយាតំ . . . នសុខសហគតា សុទ្ធា
 ។ បេ ។ សេនាសនំ សុខសហគតាយ សុទ្ធាយ ។ បេ ។
 បញ្ញាយ វាគស្ស មោហស្ស មាណស្ស ទិដ្ឋិយា បត្ត-
 នាយ កាយិកស្ស សុខស្ស មគ្គស្ស ផលសមាបត្តិ-
 យា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នសុខស-
 ហគតោ ធម្មោ សុខសហគតស្ស ច នសុខសហគ-
 តស្ស ច ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អា-
 រម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្ស-
 យោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ នសុខសហគតំ សង្ខំ
 ឧបនិស្សាយ សុខសហគតេន ចិត្តេន ទានំ ទេតិ ។
 ទុតិយកមនសទិសំ ។ មាណំ ជម្លេតិ ទិដ្ឋិ កល្យាតិ
 នសុខសហគតំ សីលំ ។ បេ ។ សេនាសនំ សុខំ
 ឧបនិស្សាយ ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បទេតិ

សុខសហគតទុក្ខៈ បញ្ញាវិវា:

នឹងកាយិកសុខ . . . បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ នឹងសុខ
ហើយឲ្យ នូវទាន ដោយចិត្ត ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ ។ បេ ។
ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង កាន់យក នូវរបស់ដែលគេមិនបានឲ្យ
ដោយចិត្ត ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ មិនពិត . . . ញ្ចុះញ៉ង់
. . . រោយរាយ ឥតប្រយោជន៍ . . . នូវទីត . . . នូវការប្លន់ . . .
នូវការប្លន់ក្នុងផ្ទះមួយ . . . ក្នុងផ្ទះ . . . នូវប្រពន្ធ របស់អ្នកដទៃ
. . . នូវការសម្លាប់អ្នកស្រុក . . . នូវការសម្លាប់អ្នកនិគម . . .
សត្វ ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជា
បច្ច័យ នៃសត្វ ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ
នៃបញ្ញា រាគៈ មោហៈ មានៈ ទិដ្ឋិ សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ
មគ្គ នឹងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នសុខសហគត-
ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសុខសហគតធម៌ផង នៃនសុខសហគតធម៌ផង
ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សោយបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ
និងបកត្វបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្វបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ
នូវសត្វ ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ ហើយឲ្យ នូវទាន
ដោយចិត្ត ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ ។ ប្រហែលគ្នានឹងដំណើរ
ទី ២ ដែរ ។ ដំឡើង នូវមានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ នូវសីល ដែលមិន
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ ។ បេ ។ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ
សុខ ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុណេយ្យកប្បដ្ឋានំ

សុខសហគតេន ចិត្តេន អនិច្ចំ អាទិយតិ ។ បេ ។
 នសុខសហគតា សុទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ សុខញ្ច
 សុខសហគតាយ សុទ្ធាយ ។ បេ ។ បត្តនាយ កាយ-
 កស្សំ សុខស្សំ មក្កស្សំ ជលសមាបត្តិយា សុខស្សំ
 ច ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សុខសហគ-
 តោ ច នសុខសហគតោ ច ធម្មា សុខ សហគតស្ស
 ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។

(៧៧) នសុខសហគតោ ធម្មោ នសុខសហគ-
 តស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ-
 បុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ ចក្កំ...
 វត្ថុំ នសុខសហគតេន ចិត្តេន អនិច្ចតោ... វិបស្សនិ
 អស្សនេតិ អភិនិច្ឆតិ តំ អារម្ម នសុខសហគតោ
 រកោ ។ បេ ។ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន ចក្កនា
 រូបំ ។ បេ ។ ដោជ្ជញ្ចាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស ។
 វត្ថុបុរេជាតំ ចក្ខាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស កាយា-
 យ តនំ... វត្ថុ នសុខសហគតានំ ឧទ្ធានំ សុខស្ស
 ច បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នសុខសហគតោ
 ធម្មោ សុខសហគតស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។

អភិធម្មប័ណ្ណ អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

កាន់យក នូវទ្រព្យដែលគេមិនបានឱ្យ ដោយចិត្ត ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងសុខ ។ បេ ។ សទ្ធា ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ ។ បេ ។
 សេនាសនៈក្តី សុខក្តី ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 សុខ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃសេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ មគ្គ ផល-
 សមាបត្តិ នឹងសុខ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ សុខសហគតធម៌ក្តី
 នសុខសហគតធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃសុខសហគតធម៌ ដោយឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៩៩] នសុខសហគតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនសុខសហគតធម៌
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។
 ការម្មណបុរេជាត គឺ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ ដោយចិត្ត ដែលមិនប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងសុខ ថាមិនទៀង . . . តិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ
 រាគៈ ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ ប្រារព្ធ នូវហេតុនោះ ។ បេ ។
 ទោមនស្ស កើតឡើង ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ។ បេ ។
 ដោដ្ឋព្វាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត
 គឺ ចក្ខុយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ . . .
 វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកនសុខសហគតក្ខន្ធដង នៃសុខផង ដោយបុរេ-
 ជាតប្បច្ច័យ ។ នសុខសហគតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសុខសហគតធម៌
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ ការម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។

សុខសហគតទុក្ខំ បញ្ញាវិហ

អារម្មណ៍បុរេជាន់ ចក្កំ . . . វត្ថុ សុខសហគតេន
 ចិត្តេន អនិច្ចតោ . . . វិបស្សនិ អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ
 តំ អារត្ត សុខសហគតោ វគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ។ វត្ថុបុរេជាន់ វត្ថុ សុខសហគតានំ ខន្ធានំ
 បុរេជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នសុខសហគតោ
 ឆម្មោ សុខសហគតស្ស ច នសុខសហគតស្ស ច
 ឆម្មស្ស បុរេជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ៍បុរេជានំ
 វត្ថុបុរេជានំ ។ អារម្មណ៍បុរេជានំ ចក្កំ . . . វត្ថុ
 សុខសហគតេន ចិត្តេន អនិច្ចតោ . . . វិបស្សនិ
 អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ អារត្ត សុខសហគតោ វ-
 គោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ . . . ។ វត្ថុបុរេជានំ វត្ថុ សុខ-
 សហគតានំ ខន្ធានំ សុខស្ស ច បុរេជានប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ . . . បច្ឆាជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ
 អាសេវនប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ។

[១០០] សុខសហគតោ ឆម្មោ សុខសហគតស្ស
 ឆម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា នាណ-
 ខណ្ឌិកា ន កម្មានិ ចត្តារិ សហជាតាបិ នាណខណ្ឌិ-
 កាបិ កាតព្វា ទ្វេ នាណខណ្ឌិកា ។ . . . វិចាកប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ នវ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ

សុខសហគតទុក្ខៈ បញ្ចករៈ

ការម្មណបុរេជាត គឺ ឡវចក្ខុ . . . ឡវវត្ថុ ដោយចិត្ត ដែលប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងសុខ ថាមិនឡើង . . . ពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ
 រាគៈ ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង
 ព្រោះប្រាវត្ត ឡវហេតុនោះ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសុខសហគតក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នសុខសហគតធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃសុខសហគតធម៌ផង នៃនសុខសហគតធម៌ផង ដោយ
 បុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ ការម្ម-
 ណបុរេជាត គឺ ឡវចក្ខុ . . . ឡវវត្ថុ ដោយចិត្ត ដែលប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងសុខ ថាមិនឡើង . . . ពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ
 ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសុខ កើតឡើង ព្រោះប្រាវត្ត ឡវហេតុនោះ
 ទិដ្ឋិ . . . ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសុខសហគ-
 តក្ខន្ធផង នៃសុខផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ . . . ជាបច្ច័យ
 ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ជាបច្ច័យ ដោយអាសវនប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ។

(១០០) សុខសហគតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសុខសហគតធម៌
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់កម្ម ៦ ជាសហជាត និងជានានាខណិកៈ
 គឺ កម្ម ៤ ជាសហជាតខ្លះ ជានានាខណិកៈខ្លះ ឯកម្ម ២ ជា
 នានាខណិកៈ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយ
 វិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ចត្តារិ ស្រ្តីយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នវ ឈានប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ នវ មក្ខប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ចត្តារិ
 សម្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ធិ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ បញ្ច អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នវ នត្ថិប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ នវ វិកតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នវ អវិ-
 កតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នវ ។

(១០១) ហេតុយា ចត្តារិ អាវម្ពុលោ នវ អធិប-
 តិយា នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហជាតេ នវ
 អញ្ញាមញ្ញេ នវ និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ នវ បុរេ-
 ជាតេ តីណិ បច្ឆាជាតេ តីណិ អាសវនេ នវ កម្មេ
 ធិ វិហាកេ នវ អាហារេ ចត្តារិ ស្រ្តីយេ នវ ឈានេ
 នវ មក្ខេ ចត្តារិ សម្បយុត្តេ ធិ វិប្បយុត្តេ បញ្ច អត្ថិ-
 យា នវ នត្ថិយា នវ វិកតេ នវ អវិកតេ នវ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជាបច្ច័យ
ដោយឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ជាបច្ច័យ
ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ជាបច្ច័យ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ជាបច្ច័យ ដោយនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជាបច្ច័យ ដោយ
វិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជាបច្ច័យ ដោយអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

(១០១) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
អញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឧប-
និស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបច្ច្លា-
ជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងកម្មប្ប-
ច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៤ ក្នុងវេទ្ទិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងវិប្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

សុខសហគតទុកំ បដិច្ចវារោ

ឯវំ បច្ឆន្តិយវិគង្គោបិ កណ្ណានាបិ សប្ប័-
តិកកុកុសទិសា កាតញ្ចា យទិបិ វិមតិ
អត្ថំ អនុលោមំ បស្សិត្វា កណោតតំ ។

សុខសហគតទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ឧបេក្ខាសហគតទុកំ

បដិច្ចវារោ

[១០២] ឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបេក្ខា-
សហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ឧបេក្ខា-
សហគតំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធេ ...
បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច
នឧបេក្ខាសហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
ឧបេក្ខាសហគតេ ខន្ធេ បដិច្ច ឧបេក្ខា ចិត្តសមុដ្ឋា-
នញ្ច រូបំ បដិសន្ធិ ។ ឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច
ឧបេក្ខាសហគតោ ច នឧបេក្ខាសហគតោ ច ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ឧបេក្ខាសហគតំ ឯកំ ខន្ធំ
បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ឧបេក្ខា ច ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ
ខន្ធេ ... បដិសន្ធិ ។ នឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច
នឧបេក្ខាសហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា

សុខសហគតទុកៈ បដិច្ចវារៈ

បច្ចុន័យវិភង្គក្តី ការរាប់ក្តី ប្រហែលគ្នានឹងសប្បតិកទុកៈ
 បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនោះចុះ ប្រសិនបើ មានសេចក្តី
 សង្ស័យ បណ្ឌិត គប្បីមើលអនុលោម ហើយរាប់ផងចុះ ។

ចប់ សុខសហគតទុកៈ ។

ឧបេក្ខាសហគតទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

(១០២) ឧបេក្ខាសហគតធម៌ (ធម៌ ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងឧបេក្ខា) អាស្រ័យ នូវឧបេក្ខាសហគតធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវឧបេក្ខាសហគតក្នុង ១ នូវ
 ខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ នឧបេក្ខាសហគតធម៌
 អាស្រ័យ នូវឧបេក្ខាសហគតធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ
 ឧបេក្ខាផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវពួកឧបេក្ខាសហគតក្នុង
 មានបដិសន្ធិ ។ ឧបេក្ខាសហគតធម៌ក្តី នឧបេក្ខាសហគតធម៌ក្តី អា
 ស្រ័យ នូវឧបេក្ខាសហគតធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ
 ខន្ធ ២ ផង ឧបេក្ខាផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវឧបេក្ខា-
 សហគតក្នុង ១ នូវខន្ធ ២ . . . មានបដិសន្ធិ ។ នឧបេក្ខាសហគតធម៌
 អាស្រ័យ នូវនឧបេក្ខាសហគតធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នឧបេក្ខាសហគតំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា
 ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ . . . ឧបេក្ខំ បដិច្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ នឧបេក្ខាសហគតំ
 ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា កដត្តា ច រូបំ ទ្វេ
 ខន្ធេ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ ឧបេក្ខំ បដិច្ច កដត្តារូបំ
 ខន្ធេ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ធា ឧបេក្ខំ បដិច្ច វត្ថុ
 វត្ថុំ បដិច្ច ឧបេក្ខា ឯកំ មហាក្ខតំ បដិច្ច . . . ។

សប្បវត្តិកទុក្ខកសទិសំ អនុលោមេ នវបិ បញ្ញា ។

[១០៣] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អធិបតិ-
 យា នវ បុរេជានេ នវ អាសេវនេ ធនេ កម្មេ នវ សព្វត្ថ
 នវ អវិគតេ នវ ។

[១០៤] ឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច ឧបេក្ខា-
 សហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេ-
 តុកំ ឧបេក្ខាសហគតំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា
 ទ្វេ ខន្ធេ . . . អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ វិចីក្ខា-
 សហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធេ បដិច្ច វិចីក្ខាសហ-
 គតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។ ឧបេក្ខាសហគតំ
 ធម្មំ បដិច្ច នឧបេក្ខាសហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ ខន្ធ ពា ភី ចិត្តសមុជ្ជានរូបភី អាស្រ័យ នូវនឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ ១
 នូវខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យ នូវឧបេក្ខា ខន្ធ ពា ភី
 កដត្តារូបភី អាស្រ័យ នូវនឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ ១ ក្នុងខណៈនៃបដិ-
 សន្និ នូវខន្ធ ២ . . . កដត្តារូប អាស្រ័យ នូវឧបេក្ខា វត្ថុ អាស្រ័យ
 នូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ វត្ថុ អាស្រ័យ នូវឧបេក្ខា
 ឧបេក្ខា អាស្រ័យ នូវវត្ថុ អាស្រ័យ នូវមហាក្ខត ១ ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្និ . . . ។

មានបញ្ហា ៧ ក្នុងអនុលោមដូចគ្នានឹងសប្បតិកទុកៈដែរ ។

(១០៣) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 បច្ច័យទាំងពួង សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

(១០៤) ឧបេក្ខាសហគតធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបេក្ខាសហគតធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវឧបេក្ខា-
 សហគតក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ . . . មោហាៈ ដែលប្រកប
 ដោយវិចិត្រា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកប
 ដោយវិចិត្រា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្និ ។
 នឧបេក្ខាសហគតធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបេក្ខាសហគតធម៌ ទើបកើតឡើង

ឧបេក្ខាសហគតទុកំ បដិច្ចវិហោ

នហេតុប្បដ្ឋយា អហេតុកេ ឧបេក្ខាសហគតេ ខន្ធ
 បដិច្ច ឧបេក្ខា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ អហេតុកប្បដិ-
 សន្និក្ខណោ ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច
 ឧបេក្ខាសហគតោ ច នឧបេក្ខាសហគតោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ នហេតុប្បដ្ឋយា អហេតុកំ ឧបេក្ខាសហគតំ
 ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធ ឧបេក្ខា ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ ទ្វេ ខន្ធ . . . អហេតុកប្បដិសន្និក្ខណោ ។ បេ ។
 នឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច នឧបេក្ខាសហគតោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ នហេតុប្បដ្ឋយា អហេតុកំ នឧបេក្ខា-
 សហគតំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នំ រូបំ ទ្វេ ខន្ធ . . . អហេតុកំ ឧបេក្ខំ បដិច្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ អហេតុកប្បដិសន្និក្ខណោ ឧបេក្ខំ
 បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ បដិច្ច ឧបេក្ខា ឯកំ មហាភ្លតំ យាវ
 អសញ្ញាសត្តា ។ នឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច
 ឧបេក្ខាសហគតោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ នហេតុប្បដ្ឋយា
 អហេតុកំ ឧបេក្ខំ បដិច្ច សម្មយុត្តកា ខន្ធ អហេតុ-
 កប្បដិសន្និក្ខណោ ឧបេក្ខំ បដិច្ច សម្មយុត្តកា ខន្ធ

ឧបេក្ខាសហគតទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ឧបេក្ខាភិ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបភិ អាស្រ័យ នូវ
 ពួកឧបេក្ខាសហគតក្នុង ជាអហេតុកៈ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ
 ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតធម៌ភិ នឧបេក្ខាសហគតធម៌ភិ អាស្រ័យ នូវ
 ឧបេក្ខាសហគតធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ ភិ
 ឧបេក្ខាភិ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបភិ អាស្រ័យ នូវឧបេក្ខាសហគតក្នុង ១ ជា
 អហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ។ បេ ។
 នឧបេក្ខាសហគតធម៌ អាស្រ័យ នូវនឧបេក្ខាសហគតធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ភិ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបភិ អាស្រ័យ នូវ
 នឧបេក្ខាសហគតក្នុង ១ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ . . . ចិត្តស-
 មុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវឧបេក្ខា ជាអហេតុកៈ វត្ថុ អាស្រ័យ នូវ
 ឧបេក្ខា ឯឧបេក្ខា អាស្រ័យ នូវវត្ថុ មហាក្ខត ១ ដរាបដល់ពួក
 អសញ្ញាសត្វ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ។ ឧបេក្ខាសហគតធម៌
 អាស្រ័យ នូវនឧបេក្ខាសហគតធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុ-
 ប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្នុង អាស្រ័យ នូវឧបេក្ខាជាអហេតុកៈ ពួក
 សម្បយុត្តកក្នុង អាស្រ័យ នូវឧបេក្ខា ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ ឧបេក្ខំ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ
 បដិច្ច ឧបេក្ខាសហគតា ខន្ធា វិចីក្ខន្ធាសហគតំ
 ឧទ្ធច្ចសហគតំ ឧបេក្ខំ បដិច្ច វិចីក្ខន្ធាសហគតោ
 ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។ នឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ
 បដិច្ច ឧបេក្ខាសហគតោ ច នឧបេក្ខាសហគតោ ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ ឧបេក្ខំ
 បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ អហេ-
 តុកំ ឧបេក្ខំ បដិច្ច ឧបេក្ខាសហគតា ខន្ធា បហា-
 ភូតេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខ-
 ណោ ឧបេក្ខំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា កដត្តា ច
 រូបំ អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ ឧបេក្ខំ បដិច្ច សម្ប-
 យុត្តកា ខន្ធា បហាភូតេ បដិច្ច កដត្តារូបំ អហេតុ-
 កប្បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ បដិច្ច ឧបេក្ខាសហគតា
 ខន្ធា បហាភូតេ បដិច្ច កដត្តារូបំ អហេតុកប្បដិ-
 សន្ធិក្ខណោ វត្ថុ បដិច្ច ឧបេក្ខា ច សម្បយុត្តកា ច
 ខន្ធា ។ ឧបេក្ខាសហគតញ្ច នឧបេក្ខាសហគតញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច ឧបេក្ខាសហគតោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ
 នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ ឧបេក្ខាសហគតំ ឯកំ
 ខន្ធា ឧបេក្ខញ្ច បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា ...

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ វត្ថុ អាស្រ័យ នូវឧបេក្ខា ពួកឧបេក្ខា-
សហគតក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ មោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខុ ប្រកប
ដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវឧបេក្ខា ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខុ ប្រកប
ដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ឧបេក្ខាសហគតធម៌ផង នឧបេក្ខាសហគតធម៌ផង អា-
ស្រ័យ នូវនឧបេក្ខាសហគតធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ
ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវឧបេក្ខា ជាអហេ-
តុកៈ ពួកឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវឧបេក្ខា ជាអហេតុកៈ ចិត្តស-
មុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង កងត្តារូបផង
អាស្រ័យ នូវឧបេក្ខា ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
អាស្រ័យ នូវឧបេក្ខា កងត្តារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ក្នុងខណៈនៃ
អហេតុកប្បដិសន្ធិ ពួកឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ កងត្តារូប
អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ឧបេក្ខាផង
ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ។
ឧបេក្ខាសហគតធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបេក្ខាសហគតធម៌ផង នូវនឧបេក្ខា-
សហគតធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ
នូវឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈផង នូវឧបេក្ខាផង នូវខន្ធ ២ ...

ឧបក្ខេបសហគតទុកំ បដិច្ចវិហោ

អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ ឧបេក្ខាសហគតំ ឯកំ
 ខន្ធឣា ឧបេក្ខា បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទ្វេ . . .
 អហេតុកំ ឧបេក្ខាសហគតំ ឯកំ ខន្ធឣា វត្ថុឡា
 បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទ្វេ . . . វិចីក្ខិក្ខាសហគតេ
 ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធទ្វេ ច ឧបេក្ខា បដិច្ច វិចីក្ខិក្ខា-
 សហគតោ មោហោ ។ ឧបេក្ខាសហគតា ឧបេ-
 ក្ខាសហគតា ធម្មំ បដិច្ច ឧបេក្ខាសហគតោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ នហេតុប្បដ្ឋយា អហេតុកេ ឧបេក្ខា-
 សហគតេ ខន្ធទ្វេ ច ឧបេក្ខា បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ អហេតុកេ ឧបេក្ខាសហគតេ ខន្ធទ្វេ ច មហាក្ខតេ
 ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ
 ឧបេក្ខាសហគតេ ខន្ធទ្វេ ច ឧបេក្ខា បដិច្ច កដត្តា-
 រូបំ អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ ឧបេក្ខាសហគតេ
 ខន្ធទ្វេ ច មហាក្ខតេ ច បដិច្ច កដត្តារូបំ អហេតុក-
 ប្បដិសន្ធិក្ខណោ ឧបេក្ខាសហគតេ ខន្ធទ្វេ ច វត្ថុឡា
 បដិច្ច ឧបេក្ខា ។ ឧបេក្ខាសហគតា ឧបេក្ខា-
 សហគតា ធម្មំ បដិច្ច ឧបេក្ខាសហគតោ ច ឧបេ-
 ក្ខាសហគតោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ នហេតុប្បដ្ឋយា

ឧបេក្ខាសហគតទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ ១ ផង នូវឧបេក្ខាផង ក្នុង
 ខណៈ នៃអហេតុកប្បជិសន្តិ នូវខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវ
 ឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈផង នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២ . . .
 មោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រិយ្យា អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកប
 ដោយវិចិត្រិយ្យា ប្រកបដោយខន្ធច្នះផង នូវឧបេក្ខាផង ។ នឧបេក្ខា
 សហគតធម៌ អាស្រ័យ នូវឧបេក្ខាសហគតធម៌ផង នូវនឧបេក្ខាសហ-
 គតធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បជ្ឈយ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានរូប
 អាស្រ័យ នូវពួកឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈផង នូវឧបេក្ខាផង
 ចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យ នូវពួកឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈផង
 នូវពួកមហាក្ខតផង កងត្តារូប អាស្រ័យ នូវពួកឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ
 ផង នូវឧបេក្ខាផង ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ កងត្តារូប អា-
 ស្រ័យ នូវពួកឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្ខតផង ក្នុងខណៈនៃ
 អហេតុកប្បជិសន្តិ ឧបេក្ខា អាស្រ័យ នូវពួកឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធផង
 នូវវត្ថុផង ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជិសន្តិ ។ ឧបេក្ខាសហគតធម៌
 ផង នឧបេក្ខាសហគតធម៌ផង អាស្រ័យ នូវឧបេក្ខាសហគតធម៌
 ផង នូវនឧបេក្ខាសហគតធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បជ្ឈយ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អហេតុកំ ឧបេក្ខាសហគតំ ឯកំ ទន្ធិញ្ច ឧបេក្ខញ្ច
 បដិច្ច ទ្វេ ទន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ទន្ធា . . .
 អហេតុកំ ឧបេក្ខាសហគតំ ឯកំ ទន្ធិញ្ច ឧបេក្ខញ្ច
 បដិច្ច ទ្វេ ទន្ធា ទ្វេ ទន្ធា . . . អហេតុកេ ឧបេក្ខា-
 សហគតេ ទន្ធា ច ឧបេក្ខញ្ច មហាក្កតេ ច បដិច្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ ឧបេក្ខា-
 សហគតំ ឯកំ ទន្ធិញ្ច ឧបេក្ខញ្ច បដិច្ច ទ្វេ ទន្ធា
 កដត្តា ច រូបំ ទ្វេ ទន្ធា . . . ឧបេក្ខាសហគតំ ឯកំ
 ទន្ធិញ្ច ឧបេក្ខញ្ច បដិច្ច ទ្វេ ទន្ធា ទ្វេ ទន្ធា . . .
 អហេតុកេ ឧបេក្ខាសហគតេ ទន្ធា ច ឧបេក្ខញ្ច
 មហាក្កតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ អហេតុ-
 កប្បដិសន្ធិក្ខណោ ឧបេក្ខាសហគតំ ឯកំ ទន្ធិញ្ច
 ឧបេក្ខញ្ច បដិច្ច ទ្វេ ទន្ធា កដត្តា ច រូបំ ទ្វេ ទន្ធា
 . . . ឧបេក្ខាសហគតំ ឯកំ ទន្ធិញ្ច ឧបេក្ខញ្ច បដិច្ច
 ទ្វេ ទន្ធា ទ្វេ ទន្ធា . . . ឧបេក្ខាសហគតេ ទន្ធា
 ច ឧបេក្ខញ្ច មហាក្កតេ ច បដិច្ច កដត្តារូបំ ឧបេ-
 ក្ខាសហគតំ ឯកំ ទន្ធិញ្ច ឧបេក្ខញ្ច វត្ថុញ្ច បដិច្ច
 ទ្វេ ទន្ធា ឧបេក្ខា ច ទ្វេ ទន្ធា . . . ។ សន្ធិតំ ។

អភិធម្មប្បដិក អនុលោមទុកប្បដិក

តី ខន្ធ ២ ផង ចិត្តសមុជ្ជានុរូបផង អាស្រ័យ នូវឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ ១
 ជាអហេតុកៈផង នូវឧបេក្ខាផង នូវខន្ធ ២ ... ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវ
 ឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈផង នូវឧបេក្ខាផង នូវខន្ធ ២ ...
 ចិត្តសមុជ្ជានុរូប អាស្រ័យ នូវពួកឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈផង
 នូវឧបេក្ខាផង នូវពួកមហាក្ខតផង ខន្ធ ២ ផង កដត្តារូបផង អាស្រ័យ
 នូវឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ ១ ផង នូវឧបេក្ខាផង ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិ-
 សន្និ នូវខន្ធ ២ ... ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ ១ ផង
 នូវឧបេក្ខាផង នូវខន្ធ ២ ... ចិត្តសមុជ្ជានុរូប អាស្រ័យ នូវពួកឧបេក្ខា-
 សហគតក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈផង នូវឧបេក្ខាផង នូវពួកមហាក្ខតផង ខន្ធ
 ២ ផង កដត្តារូបផង អាស្រ័យ នូវឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ ១ ផង នូវឧបេក្ខា
 ផង ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្និ នូវខន្ធ ២ ... ខន្ធ ២ អាស្រ័យ
 នូវឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ ១ ផង នូវឧបេក្ខាផង នូវខន្ធ ២ ... កដត្តារូប
 អាស្រ័យ នូវពួកឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធផង នូវឧបេក្ខាផង នូវពួកមហាក្ខត
 ផង ខន្ធ ២ ផង ឧបេក្ខាផង អាស្រ័យ នូវឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ ១ ផង
 នូវឧបេក្ខាផង នូវវត្ថុផង នូវខន្ធ ២ ... ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

ឧបេក្ខាសហគតទុកំ បច្ចយវារោ

[១០៥] នហេតុយា នវ នអាម្មណោ ភីណិ
 នអធិបតិយា នវ នអនន្តរេ ភីណិ នអញ្ញាមញ្ញោ នវ
 នឧបនិស្សយេ ភីណិ នបុរេជាតេ នវ នបច្ឆាជាតេ នវ
 នអាសេវនេ នវ នកម្មេ ចត្តារិ នវិហាកេ នវ នអា-
 ហារេ ឯកំ នវន្ត្រិយេ ឯកំ នឈានេ នវ នមគ្គេ នវ
 នសម្បយុត្តេ ភីណិ នវិប្បយុត្តេ ន នោនត្ថិយា ភីណិ
 លោភិតតេ ភីណិ ។

ឯវំ ឥតរេ ទ្វេ កណាណាបិ សហជាតវារោបិ កកាតញ្ចា ។

បច្ចយវារោ

[១០៦] ឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បច្ចយា ឧបេក្ខា-
 សហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ឧបេក្ខា-
 សហគតំ ឯកំ ខន្ធិ បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទេ ...
 បដិសន្ធិ ។

យថា សវិតក្កុទុកតសនិសំ ។ បច្ចយវារោ
 នាណករណំ ឧបេក្ខន្តិ ។ នវបិ បញ្ញា
 កកាតញ្ចា បដិសន្ធិបិ បវត្ថិបិ វត្ថុបិ ។

ឧបេក្ខាសហគតទុកៈ បច្ច័យវិវរៈ

[១០៥] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តវប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនអតាមតាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នត្រ្រៃយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនមគ្គ-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវគត-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ទាំង ២ ក្រៅនេះក្តី សហជាតវារៈក្តី

បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

បច្ច័យវិវរៈ

[១០៦] ឧបេក្ខាសហគតធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបេក្ខាសហគតធម៌
 រើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ២ ពឹងផ្អែក នឹងឧបេក្ខា-
 សហគតក្នុង ១ នឹងខន្ធ ២ . . . មានបដិសន្ធិ ។

ឧបេក្ខាសហគតទុកៈនេះ ដូចជាសរិតក្នុងទុកៈដែរ ។ ក្នុងបច្ច័យ-

វារៈ មានតែការធ្វើឲ្យផ្សេងៗ គ្នា ថាឧបេក្ខាប៉ុណ្ណោះ ។

បណ្ឌិតគប្បីធ្វើជាបញ្ហា ៧ មានបដិសន្ធិផង បរត្តិផង វត្ថុផង ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[១០៧] ឈេតុយា នវំ អារម្មណេ នវំ បុរេជាតេ
នវំ អាសេវនេ នវំ សព្វត្ថេ នវំ អវិភតេ នវំ ។

[១០៨] ឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បច្ចយា ឧបេក្ខា-
សហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នឈេតុប្បច្ចយា អឈេតុកំ
ឧបេក្ខាសហគតំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធា ទ្វេ
ខន្ធេ . . . អឈេតុកប្បជ្ជិត្ថិត្តណោ វិចីក៏ច្ឆាសហ-
គតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធេ បច្ចយា វិចីក៏ច្ឆាសហ-
គតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។ ឯវំ នវំបិ បច្ច្យា
បវត្ថប្បជ្ជិត្ថិយោ យថា សវិតក្កុធុកស្ស ឯវំ កាត-
ញ្ចា តីណីយេវ មោហោ បវត្ថេ វត្ថុបិ កាតញ្ចា ។

[១០៩] នឈេតុយា នវំ នអារម្មណេ តីណី នអ-
ជីបតិយា នវំ នអនន្តរេ តីណី នសមនន្តរេ តីណី ន-
ឧបទិស្សយេ តីណី នបុរេជាតេ នវំ នបច្ឆាជាតេ នវំ
នអាសេវនេ នវំ នកម្មេ បត្តាវំ នវិហិតេ នវំ នអា-
ហារេ ឯកំ នឥន្ទ្រិយេ ឯកំ នលារេ ឯកំ នមន្តេ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១០៧] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្មណប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាសេវនប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ។

[១០៨] ឧបេក្ខាសហគតធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងឧបេក្ខាសហគតធម៌ រើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ២ ពឹងផ្អែក នឹងឧបេក្ខាសហគតក្នុង ១ ជាអហេតុកៈ នឹងខន្ធ ២ . . . មោហាៈ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ។ បញ្ញា ៧ នៃសវិតក្កទុកៈ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ឲ្យជាបវត្ថុបដិសន្ធិ យ៉ាងនេះ មោហាៈ ទាំង ៣ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ទាំងវត្ថុ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងបវត្ថុកាល យ៉ាងនេះ ។

[១០៩] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនការម្មណប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ច័យជាតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាហារប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋាយ

ឧបេក្ខាសហគត្តកំ សំសង្ករិកោ

នៈ នសម្បយុត្តេ ភីណិ នវិប្បយុត្តេ ឆ នោនត្ថយា
ភីណិ នោវិគតេ ភីណិ ។

ឯវំ ឥតេ ទ្វេ កណនាបិ និស្សយវារោបិ កាតញ្ច ។

សំសង្ករិកោ

[១១០] ឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ សំសង្កោ ឧបេក្ខា-
សហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ឧបេក្ខា-
សហគតំ ឯកំ ខន្ធំ សំសង្កោ ទ្វេ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ទេ ...
បដិសន្ធិ ។ យថា សវិតក្កុទុកំ ឯវំ កាតញ្ចំ^(១) ។

[១១១] ហេតុយា ឆ អារម្មណេ ឆ សព្វត្ថ ឆ
អវិគតេ ឆ ។

[១១២] ឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ សំសង្កោ
ឧបេក្ខាសហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បដ្ឋយា
អហេតុកំ ឧបេក្ខាសហគតំ ឯកំ ខន្ធំ សំសង្កោ ទ្វេ
ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ទេ ... អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ វិចិ-
កីត្តាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ទេ សំសង្កោ
វិចិកីត្តាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។ ឯវំ
បញ្ច បញ្ញា យថា សវិតក្កុទុកេ ឯវំ កាតញ្ច ។

១ ម. សវិតក្កុទុកំ សម្បយុត្តរិកោ ឯវំ កាតញ្ចោ ។

ឧបេក្ខាសហគតទុកៈ សំសង្ការៈ

មានវារៈ ៧ ក្នុងនិសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនិវប្បយុត្តប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៦ ក្នុងនោនត្ថប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៣ ។

ការរាប់ទាំង ២ ក្រៅនេះគឺ និស្សយវារៈគឺ
 បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះ ។

សំសង្ការៈ

[១១០] ឧបេក្ខាសហគតធម៌ លាយឡំ នឹងឧបេក្ខាសហគតធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ២ លាយឡំ នឹងឧបេក្ខា-
 សហគតក្នុងខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ . . . មានបដិសន្ធិ ។ (ឧបេក្ខាសហគត-
 ទុកៈនេះ) បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ឲ្យដូចជាសវិតក្កទុកៈផងចុះ ។

[១១១] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងអាម្មណប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៦ ក្នុងបដ្ឋយទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៦ ក្នុងអវិតតប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៦ ។

[១១២] ឧបេក្ខាសហគតធម៌ លាយឡំ នឹងឧបេក្ខាសហគតធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ២ លាយឡំ នឹងឧបេក្ខាស-
 ហគតក្នុងខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ នឹងខន្ធ ២ មោហៈ ដែលប្រកបដោយ
 វិចិក្ខា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ លាយឡំ នឹងញកខន្ធ ដែលប្រកបដោយ
 វិចិក្ខា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ។ បញ្ញា ៥
 បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ឲ្យដូចជាក្នុងសវិតក្កទុកៈ ផងចុះ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[១១៣] នហេតុយា ន អធិបតីយា ន នប្បវេ
ជាតេ ន នបញ្ញាជាតេ ន នអាសវំនេ ន នកម្មេ
ចត្តារិ នវិចារកេ ន នវិប្បយុត្តេ ន ។

ឯវំ ឥតវេ ទ្វេ កណ្ណាធិបិ សម្បយុត្តវារេបិ កាតត្វា ។

បញ្ញាវិញ្ញា

[១១៤] ឧបេក្ខាសហគតោ នម្មោ ឧបេក្ខា-
សហគតស្ស នម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
ឧបេក្ខាសហគតា ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ទដ្ឋានំ
ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បដិសន្ធិ ។ ឯវំ ចត្តារិ
បញ្ញា យថា សវិតក្កធុកស្ស ។

[១១៥] ឧបេក្ខាសហគតោ នម្មោ ឧបេក្ខា-
សហគតស្ស នម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
... អធិបតីប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ យថា សម្ប-
តិកធុកំ ឯវំ អារម្មណម្បី អធិបតីបិ វិត្តាវេតត្វា
ឧបេក្ខាតិ នានំ ។

[១១៦] ឧបេក្ខាសហគតោ នម្មោ ឧបេក្ខាស-
ហគតស្ស នម្មស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរិមា
បុរិមា ឧបេក្ខាសហគតា ទដ្ឋា បន្តិមានំ បន្តិមានំ ឧបេ-
ក្ខាសហគតានំ ទដ្ឋានំ អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១១៣] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៦ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៦ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ
៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

ការរាប់ ៦ យ៉ាង ក្រៅនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី

បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ញាវិវរៈ

[១១៤] ឧបេក្ខាសហគតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបេក្ខាសហគតធម៌
ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ដែលប្រកបដោយឧបេក្ខា ជាបច្ច័យ
នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានបដិសន្ធិ ។ បញ្ញា ៤
ដូចជា (បញ្ញា) នៃសវិតក្កទុកៈ យ៉ាងនេះឯង ។

[១១៥] ឧបេក្ខាសហគតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបេក្ខាសហគតធម៌
ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។
សប្បីតិកទុកៈ យ៉ាងណា អារម្មណ៍ក្តី អធិបតិក្តី បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ
យ៉ាងនោះចុះ មានសេចក្តីផ្សេងគ្នា តែពាក្យថាឧបេក្ខាប៉ុណ្ណោះ ។

[១១៦] ឧបេក្ខាសហគតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបេក្ខាសហ-
គតធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ មុន ។
ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។

ឧបេក្ខាសហគតទុកំ បញ្ញាវិហ

ឧបេក្ខាសហគតោ ធម្មោ នឧបេក្ខាសហគតស្ស
 ធម្មស្ស អនន្តរប្បដូយេន បដូយោ បុរិមា បុរិមា
 ឧបេក្ខាសហគតា ខន្ធា បច្ឆិមាយ បច្ឆិមាយ ឧបេ-
 ក្ខាយ អនន្តរប្បដូយេន បដូយោ ឧបេក្ខាសហគតំ
 បុតិបត្តំ នឧបេក្ខាសហគតស្ស ឧបបត្តិបត្តស្ស អាវ-
 ជ្ជនា នឧបេក្ខាសហគតានំ ខន្ធានំ វិចាកមនោនាតុ
 នឧបេក្ខាសហគតាយ វិចាកមនោវិញ្ញាណនាតុយា
 ឧបេក្ខាសហគតំ កវដ្តំ នឧបេក្ខាសហគតស្ស កវ-
 ដ្តស្ស ឧបេក្ខាសហគតំ កុសលា កុសលំ នឧបេ-
 ក្ខាសហគតស្ស វុដ្ឋានស្ស កិរិយំ វុដ្ឋានស្ស ផលំ
 វុដ្ឋានស្ស និរោតោ វុដ្ឋបាទស្ស នេវសញ្ញានាសញ្ញា-
 យតនំ នឧបេក្ខាសហគតាយ ផលសមាបត្តិយា
 អនន្តរប្បដូយេន បដូយោ ។ ឧបេក្ខាសហគតោ ធម្មោ
 ឧបេក្ខាសហគតស្ស ច នឧបេក្ខាសហគតស្ស ច
 ធម្មស្ស អនន្តរប្បដូយេន បដូយោ បុរិមា បុរិមា
 ឧបេក្ខាសហគតា ខន្ធា បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ ឧបេក្ខា-
 សហគតានំ ខន្ធានំ ឧបេក្ខាយ ច អនន្តរប្បដូយេន
 បដូយោ ។ នឧបេក្ខាសហគតោ ធម្មោ នឧបេក្ខា-
 សហគតស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បដូយេន បដូយោ

ឧបេក្ខាសហគតទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

ឧបេក្ខាសហគតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនឧបេក្ខាសហគតធម៌ ដោយអនន្ត-
 រឫច្ច័យ គឺ ពួកឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃឧបេក្ខា
 ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរឫច្ច័យ ចុតិចិត្ត ដែលប្រកបដោយឧបេក្ខា ជា
 (បច្ច័យ) នៃឧបបត្តិចិត្ត ដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា ភវជ្ជនៈ (ជាបច្ច័យ)
 នៃពួកខន្ធ ដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា វិបាកមនោធាតុ (ជាបច្ច័យ)
 នៃវិបាកមនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា ភវង្គៈ ដែល
 ប្រកបដោយឧបេក្ខា (ជាបច្ច័យ) នៃភវង្គៈ ដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា
 កុសលាកុសល ដែលប្រកបដោយឧបេក្ខា (ជាបច្ច័យ) នៃវុជ្ជនៈ ដែល
 មិនប្រកបដោយឧបេក្ខា ភិរិយា (ជាបច្ច័យ) នៃវុជ្ជនៈ ផល (ជាបច្ច័យ)
 នៃវុជ្ជនៈ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ របស់បុគ្គល កាលចេញអំពីនិ-
 រោធន ជាបច្ច័យ នៃផលសមាបត្តិ ដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា ដោយ
 អនន្តរឫច្ច័យ ។ ឧបេក្ខាសហគតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបេក្ខាសហ-
 គតធម៌ផល នៃនឧបេក្ខាសហគតធម៌ផល ដោយអនន្តរឫច្ច័យ គឺ ពួក
 ឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ
 ក្រោយ ។ ផល នៃឧបេក្ខាផល ដោយអនន្តរឫច្ច័យ ។ នឧបេក្ខា-
 សហគតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនឧបេក្ខាសហគតធម៌ ដោយអនន្តរឫច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បុរិមា បុរិមា ឧបេក្ខា បដ្ឋិមាយ បដ្ឋិមាយ ឧបេក្ខាយ
 អនន្តរវ្យច្ឆយេន បច្ឆយោ បុរិមា បុរិមា នឧបេក្ខាស-
 ហាគតា ខន្ធា បដ្ឋិមានំ បដ្ឋិមានំ នឧបេក្ខាសហាគ-
 តានំ ខន្ធានំ អនន្តរវ្យច្ឆយេន បច្ឆយោ នឧបេក្ខាស-
 ហាគតំ ចុតិចិត្តំ នឧបេក្ខាសហាគតស្ស ឧបបត្តិចិត្តស្ស
 អនុលោមំ តោត្រកុស្ស អនុលោមំ ផលសមាបត្តិយា
 អនន្តរវ្យច្ឆយេន បច្ឆយោ ។ មូលំ បុរិមា បុរិមា ឧបេ-
 ក្ខា បដ្ឋិមានំ បដ្ឋិមានំ ឧបេក្ខាសហាគតានំ ខន្ធានំ
 អនន្តរវ្យច្ឆយេន បច្ឆយោ នឧបេក្ខាសហាគតំ ចុតិចិត្តំ
 ឧបេក្ខាសហាគតស្ស ឧបបត្តិចិត្តស្ស នឧបេក្ខាសហា-
 គតំ កវ្ព័ន្តំ អាវុដ្ឋនាយ កាយវិញ្ញាណធាតុ វិចាកមនោ-
 ធាតុយា នឧបេក្ខាសហាគតា វិចាកមនោវិញ្ញាណធាតុ
 តិរិយមនោវិញ្ញាណធាតុយា នឧបេក្ខាសហាគតំ កវ្ព័ន្តំ
 ឧបេក្ខាសហាគតស្ស កវ្ព័ន្តស្ស នឧបេក្ខាសហាគតំ
 កុសលាកុសលំ ឧបេក្ខាសហាគតស្ស វុដ្ឋានស្ស
 តិរិយំ វុដ្ឋានស្ស ផលំ វុដ្ឋានស្ស អនន្តរវ្យច្ឆយេន
 បច្ឆយោ ។ នឧបេក្ខាសហាគតោ ធម្មោ ឧបេក្ខា-
 សហាគតស្ស ច នឧបេក្ខាសហាគតស្ស ច ធម្មស្ស
 អនន្តរវ្យច្ឆយេន បច្ឆយោ បុរិមា បុរិមា ឧបេក្ខា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ ឧបេក្ខា មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃឧបេក្ខា ក្រោយ ។ ដោយ
អនន្តរប្បច្ច័យ ពួកនឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួក
នឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ចុតិចិត្ត ដែល
មិនប្រកបដោយឧបេក្ខា (ជាបច្ច័យ) នៃឧបបត្តិចិត្ត ដែលមិនប្រកបដោយ
ឧបេក្ខា អនុលោម (ជាបច្ច័យ) នៃគោត្រកូ អនុលោម ជាបច្ច័យ
នៃផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល គឺ ឧបេក្ខា មុន ។
ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ
ចុតិចិត្ត ដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា (ជាបច្ច័យ) នៃឧបបត្តិចិត្ត ដែល
ប្រកបដោយឧបេក្ខា ភវន្តៈ ដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា (ជាបច្ច័យ)
នៃអាវជ្ជនៈ កាយវិញ្ញាណធាតុ (ជាបច្ច័យ) នៃវិបាកមនោធាតុ វិបាក-
មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា (ជាបច្ច័យ) នៃភិរិយ-
មនោវិញ្ញាណធាតុ ភវន្តៈ ដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា (ជាបច្ច័យ)
នៃភវន្តៈ ដែលប្រកបដោយឧបេក្ខា កុសលាកុសល ដែលមិនប្រកប
ដោយឧបេក្ខា (ជាបច្ច័យ) នៃវុដ្ឋានៈ ដែលប្រកបដោយឧបេក្ខា ភិរិយា
(ជាបច្ច័យ) នៃវុដ្ឋានៈ ផល ជាបច្ច័យ នៃវុដ្ឋានៈ ដោយអនន្តរប្ប-
ច្ច័យ ។ នឧបេក្ខាសហគតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបេក្ខាសហគតធម៌ផង
នៃនឧបេក្ខាសហគតធម៌ផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ឧបេក្ខា មុន ។

ឧបេក្ខាសហគតទុកេ បញ្ញាវិហ

បច្ឆិមាណំ បច្ឆិមាណំ ឧបេក្ខាសហគតាណំ ខន្ធាណំ
 ឧបេក្ខាយ ច អនន្តរវ្យាដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។ ឧបេក្ខា-
 សហគតោ ច នឧបេក្ខាសហគតោ ច ធម្មា ឧបេ-
 ក្ខាសហគតស្ស ធម្មស្ស អនន្តរវ្យាដ្ឋយេន បច្ឆយោ
 បុរិមា បុរិមា ឧបេក្ខាសហគតា ខន្ធា ច ឧបេក្ខា ច
 បច្ឆិមាណំ បច្ឆិមាណំ ឧបេក្ខាសហគតាណំ ខន្ធាណំ អនន្ត-
 រវ្យាដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។ មូលំ បុរិមា បុរិមា ឧបេក្ខា-
 សហគតា ខន្ធា ច ឧបេក្ខា ច បច្ឆិមាយ បច្ឆិមាយ
 ឧបេក្ខាយ អនន្តរវ្យាដ្ឋយេន បច្ឆយោ ឧបេក្ខាសហ-
 គតំ បុតិច្ឆិកញ្ច ឧបេក្ខា ច នឧបេក្ខាសហគតស្ស
 ឧបបត្តិច្ឆិកស្ស អារដ្ឋោ ច ឧបេក្ខា ច នឧបេក្ខា-
 សហគតាណំ ខន្ធាណំ វិហាកមោធានាតុ ច ឧបេក្ខា ច
 នឧបេក្ខាសហគតាយ វិហាកមោធាវិញ្ញាណនាតុហរ
 នឧបេក្ខាសហគតំ កវដ្តញ្ច ឧបេក្ខា ច នឧបេក្ខា-
 សហគតស្ស កវដ្តស្ស ឧបេក្ខាសហគតំ កុសលា-
 កុសលញ្ច ឧបេក្ខា ច នឧបេក្ខាសហគតស្ស វុដ្ឋា-
 នស្ស កិរិយំ វុដ្ឋានស្ស វេលំ វុដ្ឋានស្ស និរោធា វុដ្ឋ-
 ហន្តស្ស នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតំ នឧបេក្ខាសហគ-
 តាយ វេលសមាបត្តិយា អនន្តរវ្យាដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។

ឧបេក្ខាសហគតទុកៈ បញ្ញាវាវៈ

ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបេក្ខាសហគតក្នុង ក្រោយ ។ ផង នៃឧបេក្ខាផង
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ឧបេក្ខាសហគតធម៌ក្តី នឧបេក្ខាសហគតធម៌ក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃឧបេក្ខាសហគតធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកឧបេក្ខា-
 សហគតក្នុង មុន ។ ផង ឧបេក្ខាផង ជាបច្ច័យ នៃពួកឧបេក្ខាសហ-
 គតក្នុង ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល គឺ ពួកឧបេក្ខា-
 សហគតក្នុង មុន ។ ផង ឧបេក្ខាផង ជាបច្ច័យ នៃឧបេក្ខា ក្រោយ ។
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ច្ចតិចិត្ត ដែលប្រកបដោយឧបេក្ខាផង ឧបេក្ខាផង
 (ជាបច្ច័យ) នៃឧបបត្តិចិត្ត ដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា ភាវជ្ជនៈផង
 ឧបេក្ខាផង (ជាបច្ច័យ) នៃពួកនឧបេក្ខាសហគតក្នុង វិបាកមនោធាតុផង
 ឧបេក្ខាផង (ជាបច្ច័យ) នៃវិបាកមនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលមិនប្រកបដោយ
 ឧបេក្ខា ភវៈ ដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខាផង ឧបេក្ខាផង (ជាបច្ច័យ)
 នៃភវៈ ដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា កុសលាកុសល ដែលប្រកប
 ដោយឧបេក្ខាផង ឧបេក្ខាផង (ជាបច្ច័យ) នៃវុជ្ជនៈ ដែលមិនប្រកប
 ដោយឧបេក្ខា ភិរិយា (ជាបច្ច័យ) នៃវុជ្ជនៈ ផល (ជាបច្ច័យ) នៃវុជ្ជនៈ
 នៅសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ របស់បុគ្គល កាលចេញ អំពីនិរោធ ជាបច្ច័យ
 នៃផលសមាបត្តិ ដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

មូល គឺ ពួកឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ មុន ។ ផង ឧបេក្ខាផង ជាបច្ច័យ
នៃពួកឧបេក្ខាសហគតក្ខន្ធ ក្រោយ ។ ផង នៃឧបេក្ខាផង ដោយអនន្ត-
រាប្បច្ច័យ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយសមនន្តរាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
សហជាតាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ជាបច្ច័យ ដោយអញ្ញាមញ្ញាប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្ស្រយាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[១១៧] ឧបេក្ខាសហគតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបេក្ខាសហគតធម៌
ដោយឧបនិស្ស្រយាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ នឧបេក្ខាសហគតធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃនឧបេក្ខាសហគតធម៌ ដោយឧបនិស្ស្រយាប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌប-
និស្ស្រយ អនន្តរូបនិស្ស្រយ និងបកត្យូបនិស្ស្រយ ។ បេ ។ ឯបកត្យូបនិស្ស្រយ
គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា ដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា ហើយឲ្យ
នូវទាន ដោយចិត្ត ដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា នូវសីល . . . នូវឧ-
បោសថកម្ម . . . ញ៉ាំងឈាន មិនប្រកបដោយឧបេក្ខា . . . ញ៉ាំងវិបស្សនា
. . . ញ៉ាំងមគ្គ . . . ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ដំឡើង នូវមានៈ
ប្រកាន់នូវទិដ្ឋិ នូវសីល ដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា ។ បេ ។ នូវបញ្ញា
. . . នូវវាគៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ ទិដ្ឋិ សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ
កាយិកទុក្ខ រដូវ និងកោដន . . . អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ នូវឧបេក្ខា

នឧបេក្ខាសហគតេន ចិត្តេន ទានំ ។ បេ ។ សមា-
 បត្តិ ឧប្បាទេតិ ហរំ ហនតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ
 ភិន្នតិ នឧបេក្ខាសហគតា សទ្ធា ។ បេ ។ សេនា-
 សនំ ឧបេក្ខា ច នឧបេក្ខាសហគតាយ សទ្ធាយ
 ។ បេ ។ បញ្ញាយ វគស្ស បត្តនាយ កាយិកស្ស
 សុខស្ស កាយិកស្ស ទុក្ខស្ស មគ្គស្ស ជលសមា-
 បត្តិយា ឧបេក្ខាយ ច ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ នឧបេក្ខាសហគតា ធម្មា ឧបេក្ខាសហ-
 គតស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 តំណិបិ ឧបនិស្សយា នឧបេក្ខាសហគតំ សទ្ធិ ឧប-
 និស្សយ ឧបេក្ខាសហគតេន ចិត្តេន ទានំ ។ បេ ។
 សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ ហរំ ជប្បតិ ទិដ្ឋិ កល្យាណិ
 នឧបេក្ខាសហគតំ សីលំ ។ បេ ។ សេនាសនំ ឧបេក្ខំ
 ឧបនិស្សយ ឧបេក្ខាសហគតេន ចិត្តេន ទានំ ។ បេ ។
 សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ ឧបេក្ខាសហគតេន ចិត្តេន
 ភទិន្នំ អាទិយតិ មុសា កណាតិ បិសុណំ ... ជុស្សំ
 ... សម្មំ ... សទ្ធិ ... ជិល្លាបំ ... ឯកាតារិកំ
 ... បរិបន្ថេ ... បរោរំ ... តាមយាតំ ...
 វិគមយាតំ ... នឧបេក្ខាសហគតា សទ្ធា ។ បេ ។

ឧបេក្ខាសហគតទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ហើយឲ្យ នូវទាន ដោយចិត្ត ដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា ។ បេ ។
 ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង សម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ
 សទ្ធា ដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា ។ បេ ។ សេនាសនៈផង ឧបេក្ខាផង
 (ជាបច្ច័យ) នៃសទ្ធា ដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា ។ បេ ។ នៃ
 បញ្ញា រាគៈ សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ មគ្គិ ផលសមា-
 បត្តិ និងឧបេក្ខា ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នឧបេក្ខាសហគតធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃឧបេក្ខាសហគតធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ឧប-
 និស្ស័យ ៣ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា ដែលមិនប្រកបដោយឧ-
 បេក្ខា ហើយឲ្យ នូវទាន ដោយចិត្ត ដែលប្រកបដោយឧបេក្ខា ។ បេ ។
 ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ដំឡើង នូវមានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ នូវសីល
 ដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា ។ បេ ។ អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ នូវ
 ឧបេក្ខា ហើយឲ្យ នូវទាន ដោយចិត្ត ដែលប្រកបដោយឧបេក្ខា ។ បេ ។
 ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង កាន់យក នូវទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ
 ដោយចិត្ត ដែលប្រកបដោយឧបេក្ខា ពោល នូវពាក្យកុហក នូវពាក្យ
 ញុះញង់ . . . នូវពាក្យអាក្រក់ . . . នូវពាក្យរោយរាយ . . . នូវទី-គ
 . . . នូវការប្លន់ . . . នូវការប្លន់ក្នុងផ្ទះតែមួយ . . . ក្នុងផ្ទះស្ងាត់ . . .
 នូវប្រពន្ធ របស់អ្នកដទៃ . . . នូវការសម្លាប់អ្នកស្រុក . . . នូវការ
 សម្លាប់អ្នកនិគម . . . សទ្ធា ដែលមិនប្រកបដោយឧបេក្ខា ។ បេ ។

សេនាសនំ ឧបេក្ខាសហគតាយ សទ្ធាយ ។ បេ ។
 បត្តនាយ បត្តស្ស ជលសមាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ នឧបេក្ខាសហគតោ ធម្មោ ឧបេ-
 ក្ខាសហគតស្ស ច នឧបេក្ខាសហគតស្ស ច ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ តីណី ឧបនិស្ស-
 យា ធុតិយកមនសទីសា ។ ឧបេក្ខាសហគតោ ច
 នឧបេក្ខាសហគតោ ច ធម្មោ ឧបេក្ខាសហគតស្ស-
 ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណី ។

(១១៨) នឧបេក្ខាសហគតោ ធម្មោ នឧបេក្ខា-
 សហគតស្ស ធម្មស្ស បុរោជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 តីណី សប្បតិកធុកសទីសា ។

(១១៩) ឧបេក្ខាសហគតោ ធម្មោ នឧបេក្ខាសហ-
 គតស្ស ធម្មស្ស បុរោជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណី ។
 ... អាសេវនប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ កម្មប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ន ចត្តារិ សហជាតា នាណខណ៌កា កា-
 តញ្ច ទ្វេ នាណខណ៌កា ច ។ ... វិចាកប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ នវ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចត្តារិ ឥន្ទ្រិយ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ឈានប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

សេនាសនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃសទ្ធា ដែលប្រកបដោយឧបេក្ខា ។ បេ ។
 ជាបច្ច័យ នៃសេចក្តីប្រាថ្នា មគ្គ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយ-
 ប្បច្ច័យ ។ នឧបេក្ខាសហគតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃឧបេក្ខាសហគតធម៌ផង
 នៃនឧបេក្ខាសហគតធម៌ផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ឧបនិស្សយ ព
 ដូចគ្នានឹងដំណើរនៃវារៈទី ២ ។ ឧបេក្ខាសហគតធម៌ក្តី នឧបេក្ខាសហ-
 គតធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃឧបេក្ខាសហគតធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ព ។

[១១៨] នឧបេក្ខាសហគតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនឧបេក្ខាសហគត-
 ធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ព ដូចគ្នានឹងសប្បីតិកទុកៈដែរ ។

[១១៩] ឧបេក្ខាសហគតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនឧបេក្ខាសហគតធម៌
 ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ព ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយគាសេ-
 វនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ និងវារៈ
 ៤ ជាសហជាត និងជានានាខណិកៈ ចំណែកវារៈ ២ ជានានាខណិកៈ
 បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
 ជាបច្ច័យ ដោយគាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រ-
 យប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ជាបច្ច័យ ដោយឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩

មក្កប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ចត្តារិ សម្បយុត្តប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ ឆ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បញ្ច អត្ថិ-
ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នវ នត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ វិក-
តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អវិកតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

ឥមេ បដ្ឋយា សប្បីតិកករណេន វិកជិតញ្ច ។

[១២០] ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណេ នវ អត្ថិ-
បតិយា នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហជាតេ
នវ អញ្ញបញ្ញេ នវ និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ នវ
បុរេជាតេ តីណិ បច្ឆាជាតេ តីណិ អាសេវនេ នវ
កម្មេ ឆ វិបាកេ នវ អាហារេ ចត្តារិ ឥន្ទ្រិយេ ចត្តារិ
ណេន នវ មក្កេ ចត្តារិ សម្បយុត្តេ ឆ វិប្បយុត្តេ
បញ្ច អត្ថិយា នវ នត្ថិយា នវ វិកតេ នវ អវិកតេ នវ ។

ឯវំ បដ្ឋនិយវិកដ្ឋោបិ ឥតេវ តីណិ តណាធាបិ

សប្បីតិកទុកសទិសា កាតញ្ច ។

ឧបេក្ខាសហគតទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តិ-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ជាបច្ច័យ ដោយវិប្បយុត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
ជាបច្ច័យ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជាបច្ច័យ ដោយនត្ថិប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយវិតតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអវិតតប្បច្ច័យ ។

បច្ច័យទាំងនេះ បណ្ឌិត គប្បីចែក ដោយការធ្វើដូចសប្បតិកៈដែរ ។

[១២០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
អញ្ញមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឧប-
និស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបច្ច្លា-
ជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៦ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៤ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងលាមកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងមគ្គិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្បយុត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងវិប្ប-
យុត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

បច្ច័នីយវិក្កិត្តិ ការរាប់ទាំង ៣ ក្រៅនេះក្តី បណ្ឌិត

គប្បីធ្វើ ឲ្យដូចជាសប្បតិកទុកៈ យ៉ាងនេះចុះ ។

កាមាវចរកំ

បដិច្ចវិវា

[១២០] កាមាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច កាមាវចរោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា កាមាវចរំ ឯកំ ទន្ធ�ំ បដិច្ច
តយោ ទន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានេវ រូបំ បដិសន្ធិ . . . ឯកំ
មហាក្កតំ . . . ។ សន្និទ្ធីតំ ។ កាមាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច
នកាមាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា បដិ-
សន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច នកាមាវចរោ ទន្ធា ។ កាមា-
វចរំ ធម្មំ បដិច្ច កាមាវចរោ ច នកាមាវចរោ ច
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ
បដិច្ច នកាមាវចរោ ទន្ធា មហាក្កតេ បដិច្ច កដត្តា-
រូបំ ។ នកាមាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច នកាមាវចរោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នកាមាវចរំ ឯកំ ទន្ធឱ បដិច្ច
តយោ ទន្ធា ទ្វេ ទន្ធា . . . បដិសន្ធិក្ខណោ . . . ។
នកាមាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច កាមាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បដ្ឋយា នកាមាវចរោ ទន្ធា បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ នកាមាវចរោ ទន្ធា បដិច្ច
កដត្តារូបំ ។ នកាមាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច កាមាវចរោ
ច នកាមាវចរោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា

កាមាវចរធម៌៖

បដិច្ចវិវរៈ

[១២១] កាមាវចរធម៌ អាស្រ័យ នូវកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ ខន្ធ ព ភិ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបភិ អាស្រ័យ នូវកាមា-
វចរក្ខន្ធទ គឺ បដិសន្ធិ ... នូវមហាក្ខត ១ ... ។ សេចក្តីបំប្រញ ។
នកាមាវចរធម៌ អាស្រ័យ នូវកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ ពួកនកាមាវចរក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃបដិ-
សន្ធិ ។ កាមាវចរធម៌ភិ នកាមាវចរធម៌ភិ អាស្រ័យ នូវកាមាវចរធម៌
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ ពួកនកាមាវចរក្ខន្ធ អាស្រ័យ
នូវវត្ថុ កងត្តារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។
នកាមាវចរធម៌ អាស្រ័យ នូវនកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ ខន្ធ ព អាស្រ័យ នូវនកាមាវចរក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២
... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ... ។ កាមាវចរធម៌ អាស្រ័យ នូវ
នកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋា-
នរូប អាស្រ័យ នូវពួកនកាមាវចរក្ខន្ធ កងត្តារូប អាស្រ័យ នូវពួក
នកាមាវចរក្ខន្ធ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ កាមាវចរធម៌ភិ នកាមាវចរធម៌
ភិ អាស្រ័យ នូវនកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ

កាមាវចរក្ក បដិច្ចវារោ

នកាមាវចរំ ឯកំ ទន្ធិ បដិច្ច តយោ ទន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នញ្ច រូបំ ទ្វេ ទន្ធូ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ . . . ។

កាមាវចរញ្ច នកាមាវចរញ្ច ធម្មំ បដិច្ច កាមាវចរោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នកាមាវចរេ ទន្ធូ ច
 មហាភូតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ
 នកាមាវចរេ ទន្ធូ ច មហាភូតេ ច បដិច្ច កដត្តារូបំ ។

កាមាវចរញ្ច នកាមាវចរញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នកាមាវ-
 ចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ
 នកាមាវចរំ ឯកំ ទន្ធិញ្ច វត្ថុញ្ច បដិច្ច តយោ ទន្ធា
 ទ្វេ ទន្ធូ . . . ។ កាមាវចរញ្ច នកាមាវចរញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 កាមាវចរោ ច នកាមាវចរោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ នកាមាវចរំ ឯកំ ទន្ធិញ្ច
 វត្ថុញ្ច បដិច្ច តយោ ទន្ធា ទ្វេ ទន្ធូ នកាមាវចរេ
 ទន្ធូ ច មហាភូតេ ច បដិច្ច កដត្តារូបំ ។ សន្និទ្ធី ។

[១២២] ហេតុយា នវ អារម្មណោ ចត្តារិ អធិប-
 តិយា បញ្ច អនន្តរេ ចត្តារិ សមនន្តរេ ចត្តារិ សហជា-
 តេ នវ អញ្ញមញ្ញេ ធនិស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ ចត្តារិ
 បុរេជាតេ ទ្វេ អាសេវនេ ទ្វេ កម្មេ នវ វិបាកេ

កាមាវចរទុក្ខៈ បដិច្ចវារៈ

គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុបក្កិ អាស្រ័យ នូវនកាមាវចរក្ខន្ធ ១ នូវ
 ខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។ កាមាវចរធម៌ អាស្រ័យ
 នូវកាមាវចរធម៌ផង នូវនកាមាវចរធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បជ្ឈយ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានុប អាស្រ័យ នូវពួកនកាមាវចរក្ខន្ធផង នូវ
 ពួកមហាក្ខតផង កងត្តារូប អាស្រ័យ នូវពួកនកាមាវចរក្ខន្ធផង នូវ
 ពួកមហាក្ខតផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ នកាមាវចរធម៌ អាស្រ័យ
 នូវកាមាវចរធម៌ផង នូវនកាមាវចរធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បជ្ឈយ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវនកាមាវចរក្ខន្ធ ១ ផង នូវវត្ថុផង
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នូវខន្ធ ២ . . . ។ កាមាវចរធម៌ក្តី នកាមាវចរធម៌
 ក្តី អាស្រ័យ នូវកាមាវចរធម៌ផង នូវនកាមាវចរធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បជ្ឈយ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវនកាមាវចរក្ខន្ធ ១ ផង នូវវត្ថុ
 ផង កងត្តារូប អាស្រ័យ នូវខន្ធ ២ ផង នូវពួកនកាមាវចរក្ខន្ធផង នូវ
 ពួកមហាក្ខតផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

[១២២] ក្នុងហេតុប្បជ្ឈយ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្មណប្បជ្ឈយ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បជ្ឈយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរាប្បជ្ឈយ មានវារៈ ៤
 ក្នុងសមនន្តរាប្បជ្ឈយ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បជ្ឈយ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 អញ្ញាមញ្ញប្បជ្ឈយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បជ្ឈយ មានវារៈ ៧ ក្នុងឧប-
 និស្សយប្បជ្ឈយ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បជ្ឈយ មានវារៈ ៤ ក្នុងការសេ-
 វនប្បជ្ឈយ មានវារៈ ៤ ក្នុងកម្មប្បជ្ឈយ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បជ្ឈយ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នវ អាហារេ នវ ស្រ្តីយេ នវ ឈានេ នវ មក្កេ នវ
សម្មយុត្តេ ចត្តារិ វិប្បយុត្តេ នវ អត្ថិយា នវ នត្ថិយា
ចត្តារិ វិគតេ ចត្តារិ អវិគតេ នវ ។

[១២៣] កាមាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច កាមាវចរោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ កាមាវចរំ
ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
ទ្វេ ខន្ធទ្វេ . . . អហេតុកប្បដិសន្ធិ យាវ អសញ្ញាសត្តា
វិចីកីច្ឆាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធទ្វេ បដិច្ច វិចី-
កីច្ឆាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។ . . .
នអារម្មណប្បច្ចយា តីណី ។

[១២៤] កាមាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច កាមាវចរោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអធិបតិប្បច្ចយា តីណី ។ នកាមា-
វចរំ ធម្មំ បដិច្ច នកាមាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអធិ-
បតិប្បច្ចយា នកាមាវចរេ ខន្ធទ្វេ បដិច្ច នកាមាវចរោ
អធិបតិ វិចីកំ នកាមាវចរំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ
ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទ្វេ . . . បដិសន្ធិ ។ នកាមាវចរំ ធម្មំ
បដិច្ច កាមាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអធិបតិប្បច្ចយា
វិចីកេ នកាមាវចរេ ខន្ធទ្វេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

មានវារៈ ៧ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអត្ថិ-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១២៣] កាមាវចរធម៌ អាស្រ័យ នូវកាមាវចរធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពាក្យ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ
 នូវកាមាវចរក្ខន្ធទ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ ... អហេតុកប្បជីសន្និ
 រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ មោហាៈ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខុ ប្រកប
 ដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខុ ប្រកប
 ដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ... ព្រោះនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១២៤] កាមាវចរធម៌ អាស្រ័យ នូវកាមាវចរធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ នកាមាវចរធម៌ អាស្រ័យ
 នូវនកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ នកាមា-
 វចរធិបតិ អាស្រ័យ នូវពួកនកាមាវចរក្ខន្ធទ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវ
 នកាមាវចរក្ខន្ធទ ១ ជាវិហារ នូវខន្ធ ២ ... គឺ បដិសន្និ ។ កាមាវចរ-
 ធម៌ អាស្រ័យ នូវនកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិបតិប្ប-
 ច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកនកាមាវចរក្ខន្ធទ ជាវិហារ

កាមាវចរកេ បដិច្ចវិហារ

បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ នកាមាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច
 កាមាវចរោ ច នកាមាវចរោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ
 នអធិបតីប្បច្ចយា វិចាកំ នកាមាវចរំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
 តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធទ្វេ . . . បដិ-
 សន្ធិ ។ កាមាវចរញ្ច នកាមាវចរញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 កាមាវចរោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ នអធិបតីប្បច្ចយា វិចាកេ
 នកាមាវចរេ ខន្ធទ្វេ ច មហាភូតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ ឥតេវ ទ្វេ ចាកដិកា ។
 . . . នអនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បេ ។ នបុរេជាត-
 ប្បច្ចយា នបច្ឆាជាតប្បច្ចយា ។

(១២៥) កាមាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច កាមាវចរោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ នអាសេវនប្បច្ចយា តីណិ ។ នកាមាវចរំ
 ធម្មំ បដិច្ច នកាមាវចរោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ នអាសេវ-
 នប្បច្ចយា វិចាកំ នកាមាវចរំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ
 ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទ្វេ . . . បដិសន្ធិ ។ នកាមាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច
 កាមាវចរោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ នអាសេវនប្បច្ចយា នកា-
 មាវចរេ ខន្ធទ្វេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ
 ។ បេ ។ មូលំ វិចាកំ នកាមាវចរំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
 តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធទ្វេ . . .

កាមាវចរធម៌ៈ បដិច្ចវិរៈ

ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ កាមាវចរធម៌ក្តី នកាមាវចរធម៌ក្តី អាស្រ័យ
 នូវនកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា ក្តី
 ចិត្តសមុជ្ជានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវនកាមាវចរក្ខន្ធ ១ ជាវិបាក នូវខន្ធ ២ . . .
 គឺ បដិសន្ធិ ។ កាមាវចរធម៌ អាស្រ័យ នូវកាមាវចរធម៌ផង នូវនកា-
 មាវចរធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជាន-
 រូប អាស្រ័យ នូវពួកនកាមាវចរក្ខន្ធ ជាវិបាកផង នូវពួកមហាក្ខតផង
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ ខន្ធ ២ ក្រៅនេះ ជាខន្ធដ៏ប្រាកដ ។
 . . . ជាបច្ច័យ ព្រោះនអនន្តរប្បច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ
 ព្រោះនបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ ។

(១២៥) កាមាវចរធម៌ អាស្រ័យ នូវកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនអាសវនប្បច្ច័យ មានវិរៈ ពា ។ នកាមាវចរធម៌ អាស្រ័យ នូវ
 នកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអាសវនប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា
 អាស្រ័យ នូវនកាមាវចរក្ខន្ធ ១ ជាវិបាក នូវខន្ធ ២ . . . គឺ បដិសន្ធិ ។
 កាមាវចរធម៌ អាស្រ័យ នូវនកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះន-
 អាសវនប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យ នូវពួកនកាមាវចរក្ខន្ធ
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ មូល គឺ ខន្ធ ពា ក្តី ចិត្តសមុជ្ជា-
 នរូបក្តី អាស្រ័យ នូវនកាមាវចរក្ខន្ធ ១ ជាវិបាក នូវខន្ធ ២ . . .

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ អវសេសា ភីណិ ចាកដិកា ។
សន្ធិត្ថំ ។

[១២៦] នហេតុយា ឯកំ នអារម្មណេ ភីណិ ន-
អធិបតិយា នវ នអនន្តរេ ភីណិ នសមនន្តរេ ភីណិ
នឧបទិស្សយេ ភីណិ នបុរេជាតេ នវ នបច្ឆាជាតេ នវ
នអាសេវនេ នវ នកម្មេ ទ្វេ នវចាកេ បញ្ច នអាហា-
រេ ឯកំ នឥន្ទ្រិយេ ឯកំ នឈានេ ឯកំ នមត្តេ ឯកំ
នសម្បយុត្តេ ភីណិ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ នោនត្ថិយា
ភីណិ នោវិតតេ ភីណិ ។

អវសេសា គណនាបិ សហជាតវារោបិ កាតត្វា ។

បបូយវិពោ

[១២៧] កាមាវចរំ ធម្មំ បច្ចយា កាមាវចរោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា កាមាវចរំ ឯកំ ខន្ធ
បច្ចយា តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធ
... បដិសន្ធិ យាវ អជ្ឈតិកា បហាភូតា វត្ថុំ បច្ចយា
កាមាវចរោ ខន្ធា ។ កាមាវចរំ ធម្មំ បច្ចយា
នកាមាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា

អភិធម្មបដិក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ ខន្ធ ពា ដ៏សេស ជាខន្ធ ដ៏ប្រាកដ ។
សេចក្តីបំប្រញ ។

[១២៦] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនការម្មណាប្បច្ច័យ
មានវារៈ ពា ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ពា ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ពា ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
មានវារៈ ពា ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
នមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ពា ក្នុង
នវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនោនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ពា ក្នុង
នោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ពា ។

ការរាប់ដ៏សេសក្តី សហជាតវារៈក្តី បណ្ឌិត ធម្មវិជ្ជាផងចុះ ។

បឋមវារៈ

[១២៧] កាមាវចរធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងកាមាវចរធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ខន្ធ ពា ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែក
នឹងកាមាវចរកូន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ . . . គឺ បដិសន្ធិ ពួកកាមាវចរកូន្ធ
រាប់តាំងពីពួកមហាកូតខាងក្នុងមក សុទ្ធតែពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ នកាមា-
វចរធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

វត្ថុំ បច្ចយា នកាមាវចរា ខន្ធា បដិសន្ធិ ។ កាមាវចរំ
 ធម្មំ បច្ចយា កាមាវចរោ ច នកាមាវចរោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា នកាមាវចរា ខន្ធា
 មហាក្កតេ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិ ។
 នកាមាវចរំ ធម្មំ បច្ចយា នកាមាវចរោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា តីណិ បដិច្ចសទិសា ។ កាមាវចរញ្ច
 នកាមាវចរញ្ច ធម្មំ បច្ចយា កាមាវចរោ ធម្មា ឧប្ប-
 ជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា បដិច្ចសទិសា ។ កាមាវចរញ្ច ន-
 កាមាវចរញ្ច ធម្មំ បច្ចយា នកាមាវចរោ ធម្មា ឧប្ប-
 ជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា នកាមាវចរំ ឯកំ ខន្ធា វត្ថុញ្ច
 បច្ចយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា ... បដិសន្ធិ ។ កា-
 មាវចរញ្ច នកាមាវចរញ្ច ធម្មំ បច្ចយា កាមាវចរោ ច
 នកាមាវចរោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា នកា-
 មាវចរំ ឯកំ ខន្ធា វត្ថុញ្ច បច្ចយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ
 ខន្ធា ... នកាមាវចរោ ខន្ធា ច មហាក្កតេ ច បច្ច-
 យា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិ ។ សន្និទ្ធិតំ ។

[១២៨] ហេតុយា នវ អារម្មណេ ចត្តារិ អធិប-
 តិយា នវ អនន្តរេ ចត្តារិ សមនន្តរេ ចត្តារិ សហជាតេ

កាមាវចរក្បួនៈ បដិសន្ធិៈ

គឺ ពួកនកាមាវចរក្បួន ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ បដិសន្ធិ ។ កាមាវចរធម៌ក្តី
នកាមាវចរធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បច្ច័យ គឺ ពួកនកាមាវចរក្បួន ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹង
ផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត បដិសន្ធិ ។ នកាមាវចរធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនកាមា-
វចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ច-
វារៈដែរ ។ កាមាវចរធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងកាមាវចរធម៌ផង នឹងនកាមាវចរ-
ធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។
នកាមាវចរធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងកាមាវចរធម៌ផង នឹងនកាមាវចរធម៌ផង
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងនកាមាវច-
រក្បួន ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . គឺ បដិសន្ធិ ។ កាមាវចរធម៌
ក្តី នកាមាវចរធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងកាមាវចរធម៌ផង នឹងនកាមាវចរធម៌
ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹង
នកាមាវចរក្បួន ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹង
ផ្អែក នឹងពួកនកាមាវចរក្បួនផង នឹងពួកមហាក្ខតផង គឺ បដិសន្ធិ ។
សេចក្តីបំប្រញា ។

[១២៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការមូណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៤ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នវ អញ្ញាមញ្ញា នវ និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ ចត្តារិ
បុរេជានេ ចត្តារិ អាសេវនេ ចត្តារិ កម្មេ នវ អវិ-
ភតេ នវ ។

[១២៩] កាមាវចរំ ធម្មំ បច្ចយា កាមាវចរោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ កាមា-
វចរំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា . . . អហេតុកប្បជ្ឈិតំ យាវ
អសញ្ញាសត្តា ចក្ខាយតនំ បច្ចយា ចក្ខុវិញ្ញាណំ កា-
យាយតនំ . . . វត្ថុំ បច្ចយា អហេតុកា កាមាវចរោ
ខន្ធា វិចីកិច្ឆាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធធ្វេ ច
វត្ថុញ្ច បច្ចយា វិចីកិច្ឆាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ
មោហោ ។ . . . នអារម្មណប្បច្ចយា ។

[១៣០] កាមាវចរំ ធម្មំ បច្ចយា កាមាវចរោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអធិបតីប្បច្ចយា ឯកំ យាវ អសញ្ញា-
សត្តា ។ កាមាវចរំ ធម្មំ បច្ចយា នកាមាវចរោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអធិបតីប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា នកា-
មាវចរោ អធិបតី វត្ថុំ បច្ចយា វិចាកា នកាមាវចរោ
ខន្ធា បដិសន្ធិ ។ កាមាវចរំ ធម្មំ បច្ចយា កាមាវ-
ចរោ ច នកាមាវចរោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអធិបតី-
ប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា វិចាកា នកាមាវចរោ ខន្ធា

អភិធម្មប្បដិក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

មានវារៈ ៧ ក្នុងអញ្ញាមញ្ញាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៤ ក្នុងការសវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១២៩] កាមាវចរធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ ពឹងផ្អែក នឹងកាមាវចរក្ខន្ធទ ជាអហេតុកៈ . . .
អហេតុកប្បដិសន្ធិ ចក្កវិញ្ញាណ រាប់តាំងពីពួកអសញ្ញាសត្វ សុទ្ធតែពឹងផ្អែក
នឹងចក្ខុយាននៈ នឹងកាយាយាននៈ . . . ពួកកាមាវចរក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈ
ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ មោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រិញ្ញា ប្រកបដោយ
ឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រិញ្ញា ប្រកបដោយ
ឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ។ . . . ព្រោះនការម្មណប្បច្ច័យ ។

[១៣០] កាមាវចរធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងកាមាវចរធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។
នកាមាវចរធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ នកាមាវចរធិបតិ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ពួកនកាមា-
វចរក្ខន្ធ ជាវិបាក ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ បដិសន្ធិ ។ កាមាវចរធម៌ក្តី
នកាមាវចរធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ ពួកនកាមាវចរក្ខន្ធ ជាវិបាក ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ

កាមាវចរក្កកេ បច្ចយវារោ

មហាក្កតេ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិ ។
 នកាមាវចរំ ធម្មំ បច្ចយា នកាមាវចរោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ នអធិបតិប្បច្ចយា ភីណិ បដិច្ចសទិសា ។ កាមា-
 វចរញ្ច នកាមាវចរញ្ច ធម្មំ បច្ចយា កាមាវចរោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអធិបតិប្បច្ចយា បដិច្ចសទិសា ។
 មូលំ នកាមាវចរេ ខន្ធទេ ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា នកាមា-
 វចរោ អធិបតិ វិចាកំ នកាមាវចរំ ឯកំ ខន្ធឯ
 វត្ថុញ្ច បច្ចយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទេ . . . បដិសន្ធិ-
 ក្ខណោ ។ បេ ។ មូលំ វិចាកំ កាមាវចរំ ឯកំ ខន្ធឯ
 វត្ថុញ្ច បច្ចយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទេ . . . វិចាកេ
 នកាមាវចរេ ខន្ធទេ ច មហាក្កតេ ច បច្ចយា ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិ ។ . . . នឧបនិស្សយប្បច្ចយា
 ភីណិ នអាសវនប្បច្ចយា សុទ្ធកេ អរូបនិស្សកេ
 ច វិចាកន្តំ និយាមេតព្វំ រូបនិស្សកេ នតិ ។

[១៣១] នបោតុយា ឯកំ នអារម្មណេ ភីណិ
 នអធិបតិយា នវ នអនន្តរេ ភីណិ នសមនន្តរេ ភីណិ
 នឧបនិស្សយេ ភីណិ នបុរេជានេ នវ នបច្ឆាជានេ
 នវ នអាសវនេ នវ នកម្មេ ចត្តារិ នវិចាកេ នវ

កាមាវចរទុកៈ បច្ចយវិរៈ

ចិត្តសមុជ្ឈានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ចត គឺ បដិសន្ធិ ។ នកាមាវចរធម៌
 ពឹងផ្អែក នឹងនកាមាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ កាមាវចរធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងកាមាវចរ-
 ធម៌ផង នឹងនកាមាវចរធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ
 ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ មូល គឺ នកាមាវចរធិបតិ ពឹងផ្អែក នឹង
 ពួកនកាមាវចរក្ខន្ធផង់ នឹងវត្ថុផង ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងនកាមាវចរ-
 ក្ខន្ធ ១ ជាវិបាកផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ ។ បេ ។ មូល គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងកាមាវចរក្ខន្ធ ១ ជា
 វិបាកផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមុជ្ឈានរូប ពឹងផ្អែក
 នឹងពួកនកាមាវចរក្ខន្ធជាវិបាកផង នឹងពួកមហាក្ចតផង គឺ បដិសន្ធិ ។
 . . . ព្រោះនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះនអាសេវនប្ប-
 ច្ច័យ (បានដល់វារៈ) ដែលបណ្ឌិត គប្បីកំណត់ ថាជាវិបាក ក្នុងសុទ្ធកៈ
 ផង ក្នុងអរូបមន្សកៈផង (ឯវារៈ) ក្នុងរូបមន្សកៈ មិនមានទេ ។

(១៣១) ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនការម្មណ-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្ត-
 រប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នអាហារេ ឯកំ នស្រ្តិយេ ឯកំ នឈានេ ឯកំ
នមត្តេ ឯកំ នសម្បយុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ
នោនត្ថិយា តីណិ នោវិតតេ តីណិ ។

ឯវំ ឥតរេ ទ្វេ កណាធាបិ និស្សយវារេបិ

កាតត្វា ។

សំសដ្ឋិវារោ

[១៣២] កាមាវចរំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ កាមាវចរោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា កាមាវចរំ ឯកំ ទន្ធិ
សំសដ្ឋា តយោ ទន្ធា ទ្វេ ទន្ធូ . . . បដិសន្ធិ ។
នកាមាវចរំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ នកាមាវចរោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នកាមាវចរំ ឯកំ ទន្ធិ សំ-
សដ្ឋា តយោ ទន្ធា ទ្វេ ទន្ធូ . . . បដិសន្ធិ ។

[១៣៣] ហេតុយា ទ្វេ អារម្មណេ ទ្វេ អធិ-
បតិយា ទ្វេ សព្វត្ថ ទ្វេ អវិតតេ ទ្វេ ។

[១៣៤] កាមាវចរំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ កាមា-
វចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ
កាមាវចរំ ឯកំ ទន្ធិ សំសដ្ឋា តយោ ទន្ធា ទ្វេ
ទន្ធូ . . . អហេតុកប្បដិសន្ធិកុណោ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងនកាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនតន្ត្រីយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
នណានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនោ-
នត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់វារៈ ២ ក្រៅនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី

បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះផងចុះ ។

សំណួរដ្ឋានៈ

[១៣២] កាមាវចរធម៌ លាយឡំ នឹងកាមាវចរធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ លាយឡំ នឹងកាមាវចរក្ខន្ធ ១ នឹង
ខន្ធ ២ . . . បដិសន្ធិ ។ នកាមាវចរធម៌ លាយឡំ នឹងនកាមាវចរធម៌
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ លាយឡំ នឹងនកាមា-
វចរក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ . . . បដិសន្ធិ ។

[១៣៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែ
មានវារៈ ២ ក្នុងអវគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[១៣៤] កាមាវចរធម៌ លាយឡំ នឹងកាមាវចរធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ លាយឡំ នឹងកាមាវចរក្ខន្ធ ១
ជាអហេតុកៈ នឹងខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ។ បេ ។

កាមាវចរកេ បញ្ញាវិហារ

វិចីក្ខន្ធសហគតេ ឧទ្ធច្ចុសហគតេ ខន្ធេ សំសដ្ឋោ
វិចីក្ខន្ធសហគតោ ឧទ្ធច្ចុសហគតោ មោហោ ។

[១៣៥] នហេតុយា ឯកំ នអធិបតិយា ទ្វេ
នបុរេជាតេ ទ្វេ នបច្ឆាជាតេ នវំ នអាសវនេ ទ្វេ
នកម្មេ ទ្វេ នវិចារកេ ទ្វេ នឈានេ ឯកំ នមត្តេ
ឯកំ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ ។

ឯវំ ឥតរេ ទ្វេ កណាណាចិ សម្បយុត្តវារោចិ

កាតត្វា ។

បញ្ញាវិហារ

[១៣៦] កាមាវចរោ ធម្មោ កាមាវចរស្ស
ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ កាមាវចរោ ហេតុ
សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ
ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិ ។ នកាមាវចរោ
ធម្មោ នកាមាវចរស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ច-
យោ នកាមាវចរោ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិ ។ នកាមាវចរោ
ធម្មោ កាមាវចរស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ច-
យោ នកាមាវចរោ ហេតុ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ

កាមាវចរទុក្ខៈ បញ្ញាវិវរៈ

មោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រិច្ចា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ លាយឡំ នឹង
ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រិច្ចា ប្រកបដោយ ឧទ្ធច្ចៈ ។

[១៣៥] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនក្កបតិប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ២ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនបច្ចាជាតប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៨ ក្នុងនអាសវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១
ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។

ការរាប់វារៈ ២ ក្រៅនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី

បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះផងចុះ ។

បញ្ញាវិវរៈ

[១៣៦] កាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកាមាវចរធម៌ ដោយហេ-
តុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកកាមាវចរហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន្ធផង
នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បដ្ឋយ គឺ បដិសន្ធិ ។ នកាមា-
វចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនកាមាវចរធម៌ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកន-
កាមាវចរហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន្ធ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ
គឺ បដិសន្ធិ ។ នកាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកាមាវចរធម៌ ដោយហេ-
តុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកនកាមាវចរហេតុ (ជាបច្ច័យ) នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បដិសន្ធិ ។ មូលំ នកាមា-
វចរា ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋាធា-
នញ្ច រូបានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បដិសន្ធិ ។

(១៣៧) កាមាវចរោ ធម្មោ កាមាវចរស្ស
ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ធានំ នត្វា
សីលំ ... ឧបោសថកម្មំ ... បុព្វេ សុចិណ្ឌានិ
បដ្ឋវេក្ខតិ អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ អារត្ត រាគោ
។ បេ ។ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ អរិយា តោត្រកុំ បដ្ឋ-
វេក្ខន្តិ វេទានំ បដ្ឋវេក្ខន្តិ បរីវេន កិលេសេ ...
វិក្ខម្ពិតេ កិលេសេ ... បុព្វេ សុចិណ្ឌានិ ...
ឈានា ... ចក្កំ ... វត្ថុំ ... កាមាវចរេ ខន្ធទ្វេ
អនិច្ចតោ ។ បេ ។ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ រូបាយតនំ
ចក្កវិញ្ញាណស្ស ដោជ្ឈព្វាយតនំ ... ។ កាមាវចរោ
ធម្មោ នកាមាវចរស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ ទិព្វេន ចក្កេន រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ សោ-
តជាតុយា សន្នំ សុណាតិ ចេតោបរិយញ្ញាណេន
កាមាវចរចិត្តសមុដ្ឋិស្ស ចិត្តំ ជាតាតិ កាមាវចរា
ខន្ធទ្វា ឥន្ទ្រិវិញ្ញាណស្ស ចេតោបរិយញ្ញាណស្ស បុព្វេ-
និវាសានុស្សតិញ្ញាណស្ស យេវា កម្មបកញ្ញាណស្ស

អភិធម្មបិដក អនុណោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយហេតុប្បដ្ឋយ តី បដិសន្ធិ ។ មូល គឺ ពួកនកាមាវចរហេតុ ជា
បដ្ឋយ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុបដង ដោយហេ-
តុប្បដ្ឋយ តី បដិសន្ធិ ។

(១៣៧) កាមាវចរធម៌ ជាបដ្ឋយ នៃកាមាវចរធម៌ ដោយការម្ម-
ណាប្បដ្ឋយ គឺ បុគ្គល ឲ្យ នូវទាន នូវសីល ... នូវឧបោសថកម្ម ...
ពិចារណា នូវពួកអំពើ ដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ត្រេកអរ រីករាយ
រាគៈ ប្រារព្ធ នូវហេតុនោះ ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង ពួកព្រះ
អរិយៈ ពិចារណា នូវគោត្រភូ ពិចារណា នូវវេទានៈ នូវពួកកិលេស
ដែលលះបង់ហើយ ... នូវពួកកិលេស ដែលសង្កត់សង្កិនហើយ ...
នូវពួកអំពើ ដែលខុសសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ... អំពើឈាន ...
នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ... នូវពួកកាមាវចរក្ខន្ធ ថាមិនទៀង ។ បេ ។
ទោមនស្ស កើតឡើង រូបាយគនៈ (ជាបដ្ឋយ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយ
ព្វាយគនៈ ... ។ កាមាវចរធម៌ ជាបដ្ឋយ នៃនកាមាវចរធម៌ ដោយ
ការម្មណាប្បដ្ឋយ គឺ បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង
ដោយទិព្វសោតធាតុ ដឹង នូវចិត្ត របស់បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយកាមាវចរចិត្ត
ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ ពួកកាមាវចរក្ខន្ធ ជាបដ្ឋយ នៃឥន្ទ្រវិញ្ញាណ
ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មបគញ្ញាណ

កាមាវចរក្កតោ ចញ្ញាវិហារ

អនាគតំសញ្ញាណស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 នកាមាវចរោ ធម្មោ នកាមាវចរស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ និព្វានំ មគ្គស្ស ផលស្ស
 អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ចេតោបរិយញ្ញាណេន
 នកាមាវចរចិត្តសមដ្ឋីស្ស ចិត្តំ ជាតតិ អាកាសា-
 នញ្ជាយតនំ វិញ្ញាណញ្ជាយតនស្ស អាកិញ្ញញ្ញាយ-
 តនំ នេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនស្ស នកាមាវចរោ ខន្ធា-
 វុត្តិវិជញ្ញាណស្ស ចេតោបរិយញ្ញាណស្ស បុព្វេនិវា-
 សានុស្សតិញ្ញាណស្ស យថាតម្កបកញ្ញាណស្ស អនា-
 គតំសញ្ញាណស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 នកាមាវចរោ ធម្មោ នកាមាវចរស្ស ធម្មស្ស អារម្មណ-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ លាភោ វុដ្ឋហិត្វា លានំ បដ្ឋវេ-
 ត្តតិ អស្សនេតិ អភិនន្តតិ តំ អារត្ត រាគោ ឧប្បជ្ជតិ
 ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ អរិយា មគ្គា វុដ្ឋហិត្វា មគ្គំ បដ្ឋវេត្តន្តិ
 ផលំ . . . និព្វានំ បដ្ឋវេត្តន្តិ និព្វានំ តោត្រកុស្ស
 វោទានស្ស អារជ្ជនាយ អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 អាកាសានញ្ជាយតនំ បដ្ឋវេត្តតិ វិញ្ញាណញ្ជាយតនំ
 បដ្ឋវេត្តតិ អាកិញ្ញញ្ញាយតនំ បដ្ឋវេត្តតិ នេវសញ្ញា-
 ណសញ្ញាយតនំ បដ្ឋវេត្តតិ និព្វំ ចក្កំ បដ្ឋវេត្តតិ

កាមាវចរទុកៈ បញ្ញាវិវរៈ

និងអនាគតសញ្ញាណ ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ ។ នកាមាវចរធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃនកាមាវចរធម៌ ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺ និព្វាន ជាបច្ច័យ
 នៃមគ្គ និងផល ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ បុគ្គល ដឹង នូវចិត្ត របស់បុគ្គល
 អ្នកប្រកបដោយនកាមាវចរចិត្ត ដោយចេតាបរិយញ្ញាណ អាកាសា-
 នញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ អាកិញ្ញញ្ញាយតនៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃនេវេសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ពួកនកាមាវចរទុក្ខ ជា
 បច្ច័យ នៃឥទ្ធិវិញ្ញាណ ចេតាបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវេសនុស្សតិញ្ញាណ
 យថាកម្មបគញ្ញាណ និងអនាគតសញ្ញាណ ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ ។
 នកាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនកាមាវចរធម៌ ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ
 គឺ បុគ្គល ចេញ អំពីឈាន ពិចារណា នូវឈាន ត្រេកអរ រីករាយ
 រាគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះប្រាស ទៅហេតុនោះ ពួកព្រះ
 អរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ពិចារណា នូវមគ្គ នូវផល ... ពិចារណា
 នូវព្រះនិព្វាន ព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រភូ វេទានៈ និងភិរិយា
 ពិចារណា ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ ពិចារណា នូវអាកាសានញ្ញាយតនៈ
 ពិចារណា នូវវិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ ពិចារណា នូវអាកិញ្ញញ្ញាយតនៈ
 ពិចារណា នូវនេវេសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ពិចារណា នូវទិព្វចក្ខុ

ទីព្យំ សោតនាតុំ បច្ចវេក្ខតិ ឥន្ទ្រិយញ្ញាណំ បច្ចវេក្ខតិ
 ចេតោបរិយញ្ញាណំ . . . ។ បេ ។ បុព្វេនិវាសានុស្ស-
 តិញ្ញាណំ . . . យថាកម្មបតញ្ញាណំ . . . អនាគត-
 សញ្ញាណំ បច្ចវេក្ខតិ នកាមាវចរេ ខន្ធភ អនិច្ចតោ
 ។ បេ ។ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ ។

[១៣៨] កាមាវចរោ ធម្មោ កាមាវចរស្ស
 ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ
 សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ ទានំ . . . សីលំ
 . . . ឧបោសថកម្មំ . . . បុព្វេ សុច្ឆិណានិ តំ កុំ
 កត្វា បច្ចវេក្ខតិ អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ តំ កុំ កត្វា
 វាតោ ឧប្បជ្ឈតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ឈតិ សេក្ខា តោត្រកុំ កុំ
 កត្វា បច្ចវេក្ខតិ តំ កុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ ចកុំ . . .
 វតុំ . . . កាមាវចរេ ខន្ធភ កុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិ-
 នន្តតិ តំ កុំ កត្វា វាតោ ឧប្បជ្ឈតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ឈតិ ។
 សហជាតាធិបតិ កាមាវចរោ អធិបតិ សម្មយុត្តកានំ
 ខន្ធភ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូទានំ អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ នកាមាវចរោ ធម្មោ នកាមាវចរស្ស
 ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិ-
 បតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ និព្វានំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ពិចារណា នូវទិព្វសោតធាតុ ពិចារណា នូវឥន្ទ្រិធិញ្ញាណ នូវចេតនា-
បរិយញ្ញាណ . . . ។ បេ ។ នូវបុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ . . . យថា-
កម្មបត្តិញ្ញាណ . . . ពិចារណា នូវអនាគត្តិសញ្ញាណ នូវពួកនកាមា-
វចរក្ខន្ធ ថាមិនឡើង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង ។

[១៣៨] កាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកាមាវចរធម៌ ដោយអធិប-
តិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណា-
ធិបតិ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម . . . នូវ
ពួកអំពើដែលខ្លួនសន្សំល្អហើយ ក្នុងកាលមុន ធ្វើ នូវអំពើនោះ ឲ្យជា
ទីគោរព ហើយពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិ
កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព ពួកសេក្ខបុគ្គល
ធ្វើ នូវគោត្រកូ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ធ្វើ នូវអំពើនោះ
ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . ធ្វើ
នូវពួកកាមាវចរក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ
កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។
ឯសហជាតាធិបតិ គឺ កាមាវចរធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
ផង នៃចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នកាមាវចរ-
ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនកាមាវចរធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្ម-
ណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ ព្រះនិព្វាន

កាមាវចរុកេ បញ្ញាវារោ

មក្កស្ស ជលស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សហ-
 ជាតាធិបតិ នកាមាវចរា អធិបតិ សម្មយុត្តកានំ
 ទន្ធានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នកាមាវចរោ
 ធម្មោ កាមាវចរស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណា-
 ធិបតិ យាធា វុដ្ឋហិត្វា យានំ កុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ
 អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ តំ កុំ កត្វា រកោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ
 ... អរិយា មក្កា វុដ្ឋហិត្វា មក្កំ កុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ
 ដលំ ... និព្វានំ កុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ និព្វានំ
 កោត្រកុស្ស វេទានស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អាគាសានញ្ចាយតនំ កុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ វិញ្ញាណ-
 ញ្ចាយតនំ ... អាភិញ្ញាញយតនំ នេវសញ្ញាសញ្ញា-
 យតនំ ទិព្វំ ចក្កំ ទិព្វំ សោតនាតុំ ឥន្ទ្រិដ្ឋញ្ញាណំ ...
 ។ បេ ។ អនាគតំសញ្ញាណំ កុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ
 នកាមាវចរេ ខន្ធភេ កុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ
 តំ កុំ កត្វា រកោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ... ។ សហជាតា-
 ធិបតិ នកាមាវចរា អធិបតិ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នកាមាវចរោ ធម្មោ

កាមាវចរទុក្ខៈ បញ្ញាវាវៈ

ជាបច្ច័យ នៃមគ្គ និងផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ឯសហជាតា-
 ធិបតិ គឺ នកាមាវចរធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ ។ នកាមាវចរធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃកាមាវចរធិបតិ ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ ការម្ម-
 ណាធិបតិ គឺ បុគ្គល ចេញ អំពីឈាន ធ្វើ ឡើងឈាន ឲ្យជាទីគោរព
 ហើយពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ ឡើង
 អំពីនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ . . . ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ធ្វើ
 ឡើងមគ្គ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ឡើងផល . . . ធ្វើ ឡើងនិព្វាន
 ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ
 និងរោទានៈ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ធ្វើ ឡើងអាភាសានញ្ជាយតនៈ ឲ្យជា
 ទីគោរព ហើយពិចារណា វិញ្ញាណញ្ជាយតនៈ . . . ឡើងភក្តិញ្ញា-
 យតនៈ នៅសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ទិព្វចក្ខុ ទិព្វសោតជាតុ និងឥន្ទ្រ-
 វិជញ្ញាណ . . . ។ បេ ។ ធ្វើ ឡើងអនាគតសញ្ញាណ ឲ្យជាទីគោរព
 ហើយពិចារណា ធ្វើ ឡើងពួកនកាមាវចរក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ហើយ
 ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ ឡើងអំពីនោះ ឲ្យជាទី
 គោរព ទិដ្ឋិ . . . ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ នកាមាវចរធិបតិ ជា
 បច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នកាមាវចរធិបតិ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

កាមាវចរស្ស ច នកាមាវចរស្ស ច ធម្មស្ស អធិប-
តិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតាធិបតិ នកាមាវចរ
អធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច
រូបានំ អធិបតិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

(១៣៩) កាមាវចរោ ធម្មោ កាមាវចរស្ស ធម្មស្ស
អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរិមា បុរិមា កាមាវចរ
ខន្ធា បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ ខន្ធានំ អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
យោ អនុលោមំ កោត្រកុស្ស អនុលោមំ វេទានស្ស
អារជ្ជនា កាមាវចរានំ ខន្ធានំ អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
យោ ។ កាមាវចរោ ធម្មោ នកាមាវចរស្ស ធម្មស្ស
អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ កាមាវចរំ ចុតិចិត្តំ នកា-
មាវចរស្ស ឧបបតិចិត្តស្ស អារជ្ជនា នកាមាវចរានំ
ខន្ធានំ អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ កាមាវចរ ខន្ធា
នកាមាវចរស្ស វុដ្ឋានស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
បឋមស្ស ឈានស្ស បរិកម្មំ បឋមស្ស ឈានស្ស
អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ បេ ។ ចតុត្ថស្ស ឈា-
នស្ស . . . ។ បេ ។ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនស្ស
បរិកម្មំ . . . ។ បេ ។ ទិព្វស្ស ចក្ខុស្ស ទិព្វាយ សោ-
តនាតុយា ឥន្ទ្រិយញ្ញាណស្ស ចេតោបរិយញ្ញាណស្ស

អភិធម្មបំណិក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃកាមាវចរធម៌ផង នៃនកាមាវចរធម៌ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ នកាមាវចរធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្ប-
យុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។

[១៣៩] កាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកាមាវចរធម៌ ដោយ
អនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកកាមាវចរក្ខន្ធ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ក្រោយៗ
ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អនុលោម (ជាបច្ច័យ) នៃគោត្រកូ អនុលោម (ជា
បច្ច័យ) នៃវេទានៈ អារជ្ជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកកាមាវចរក្ខន្ធ ដោយ
អនន្តរប្បច្ច័យ ។ កាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនកាមាវចរធម៌ ដោយ
អនន្តរប្បច្ច័យ កាមាវចរចុតិចិត្ត (ជាបច្ច័យ) នៃនកាមាវចរឧបត្តិចិត្ត
អារជ្ជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកនកាមាវចរក្ខន្ធ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួក
កាមាវចរក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃនកាមាវចរវុដ្ឋានៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ បរិកម្ម
នៃបឋមជ្ឈាន ជាបច្ច័យ នៃបឋមជ្ឈាន ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ បេ ។
នៃចតុត្ថជ្ឈាន . . . ។ បេ ។ បរិកម្ម នៃនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ . . .
។ បេ ។ នៃវិញ្ញចក្ខុ វិញ្ញសោតធាតុ ឥន្ទ្រិវិជញ្ញាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ

កាមាវចរោ បញ្ញាវិហា

បុត្រេនីវាសា នុស្សតិញ្ញា ណាស្ស យេថា កម្មបកុញ្ញា-
 ណាស្ស . . . អនាគតំសញ្ញា ណាស្ស បរិកម្មំ អនាគ-
 តំសញ្ញា ណាស្ស អនន្តរប្បដូយេន បដូយោ តោត្រកុ
 បកុស្ស វេទានំ មកុស្ស អនុលោមំ វេលសមាបត្តិយា
 អនន្តរប្បដូយេន បដូយោ ។ នកាមាវចរោ ធម្មោ
 នកាមាវចរស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បដូយេន បដូយោ
 បុរិមា បុរិមា នកាមាវចរោ ខន្ធា បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ
 ខន្ធានំ អនន្តរប្បដូយេន បដូយោ មក្កោ វេលស្ស វេលំ
 វេលស្ស និរោធា វុដ្ឋហន្តស្ស លោសញ្ញា ធាសញ្ញាយ-
 តំ វេលសមាបត្តិយា អនន្តរប្បដូយេន បដូយោ ។
 នកាមាវចរោ ធម្មោ កាមាវចរស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្ប-
 ដូយេន បដូយោ នកាមាវចរំ ចុតិចិត្តំ កាមាវចរស្ស
 ឧបបត្តិចិត្តស្ស នកាមាវចរំ កវុដ្ឋំ អារជ្ជនាយ នកា-
 មាវចរោ ខន្ធា កាមាវចរស្ស វុដ្ឋានស្ស អនន្តរប្បដូ-
 យេន បដូយោ ។ . . . សមនន្តរប្បដូយេន បដូយោ
 សហជាតប្បដូយេន បដូយោ សត្ត អញ្ញាមញ្ញាប្បដូ-
 យេន បដូយោ ធនិស្សយប្បដូយេន បដូយោ សត្ត ។

[១៤០] កាមាវចរោ ធម្មោ កាមាវចរស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បដូយេន បដូយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ

កាមាវចរទុក្ខៈ បញ្ញាវិវាទៈ

បុព្វេនីវេសានុស្សតិញ្ញាណ និធម៌ថាភម្មបតញ្ញាណ . . . បរិភម្ម នៃ
អនាគតិសញ្ញាណ ជាបច្ច័យ នៃអនាគតិសញ្ញាណ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ
គោត្រភូ (ជាបច្ច័យ) នៃមគ្គ វេទនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃមគ្គ អនុលោម
ជាបច្ច័យ នៃផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ នកាមាវចរធម៌ ជា
បច្ច័យ នៃនកាមាវចរធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកនកាមាវចរក្ខន្ធ
មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ មគ្គ (ជា
បច្ច័យ) នៃផល ផល (ជាបច្ច័យ) នៃផល នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ
របស់បុគ្គល កាលចេញអំពីនិរោធន ជាបច្ច័យ នៃផលសមាបត្តិ ដោយ
អនន្តរប្បច្ច័យ ។ នកាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកាមាវចរធម៌ ដោយ
អនន្តរប្បច្ច័យ គឺ នកាមាវចរចុតិចិត្ត (ជាបច្ច័យ) នៃកាមាវចរឧប-
បត្តិចិត្ត នកាមាវចរវង្គ (ជាបច្ច័យ) នៃភាវជ្ជនៈ ពួកនកាមាវចរក្ខន្ធ
ជាបច្ច័យ នៃកាមាវចរវង្គន ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ . . . ជាបច្ច័យ
ដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ជាបច្ច័យ ដោយអត្តាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្ស-
យប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

(១៤០) កាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកាមាវចរធម៌
ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណ្យបនិស្ស័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បក-
ត្ថបនិស្សយោ កាមាវចរំ សន្ធិំ ឧបនិស្សាយ នានំ
ទេតិ សីលំ ... ឧបោសថកម្មំ ... វិបស្សនំ ...
។ បេ ។ មាណវប្បតិ ទិដ្ឋី តណ្ហាតិ កាមាវចរំ សីលំ
។ បេ ។ បញ្ញំ ... រាគំ បត្តនំ កាយិកំ សុខំ កា-
យិកំ ធុត្តំ ធុត្តំ កោដនំ ... សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ
នានំ ទេតិ វិបស្សនំ ... ។ បេ ។ ចាលំ ហនតិ
។ បេ ។ សង្ឃំ ភិន្តតិ កាមាវចរា សទ្ធា ។ បេ ។ សេ-
នាសនំ កាមាវចរាយ សទ្ធាយ ។ បេ ។ បត្តនាយ
កាយិកស្ស សុខស្ស កាយិកស្ស ធុត្តស្ស ឧប-
និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កាមាវចរោ ធម្មោ ន-
កាមាវចរស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថ-
បនិស្សយោ កាមាវចរំ សន្ធិំ ឧបនិស្សាយ នកាមាវ-
ចរំ ឈានំ ឧប្បាទេតិ មក្កំ ... អភិញ្ញំ ... សមាបត្តិ
ឧប្បាទេតិ កាមាវចរំ សីលំ ... ។ បេ ។ សេនាសនំ
ឧបនិស្សាយ នកាមាវចរំ ឈានំ ឧប្បាទេតិ មក្កំ ...
អភិញ្ញំ ... សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ កាមាវចរា សទ្ធា ...
។ បេ ។ សេនាសនំ នកាមាវចរាយ សទ្ធាយ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

អនន្តរូបនិស្ស័យ និងឯកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯកត្ថបនិស្ស័យ គឺ
 បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា ជាកាមាវចរៈ ហើយឲ្យ នូវទាន នូវសីល
 ... នូវឧបោសថកម្ម ... នូវវិបស្សនា ... ។ បេ ។ ដំឡើង នូវ
 មានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ នូវសីល ជាកាមាវចរៈ ។ បេ ។ នូវបញ្ញា ...
 នូវរាគៈ សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ រដូវ និងភោជន
 ... អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយឲ្យ នូវទាន នូវវិបស្សនា ...
 ។ បេ ។ សម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ សទ្ធា ជាកាមា-
 វចរៈ ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា ជាកាមាវចរៈ ។ បេ ។
 ជាបច្ច័យ នៃសេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ និងកាយិកទុក្ខ ដោយឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ ។ កាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនកាមាវចរធម៌ ដោយឧប-
 និស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អនន្តរូបនិស្ស័យ និងឯកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។
 ឯកត្ថបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា ជាកាមាវចរៈ ញ៉ាំង
 នកាមាវចរជ្ឈាន ឲ្យកើតឡើង ញ៉ាំងមគ្គ ... ញ៉ាំងអភិញ្ញា ... ញ៉ាំង
 សមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង នូវសីល ជាកាមាវចរៈ ... ។ បេ ។ អាស្រ័យ
 នូវសេនាសនៈ ញ៉ាំងនកាមាវចរជ្ឈាន ឲ្យកើតឡើង ញ៉ាំងមគ្គ ...
 ញ៉ាំងអភិញ្ញា ... ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង សទ្ធា ជាកាមា-
 វចរៈ ... ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃនកាមាវចរសទ្ធា ។ បេ ។

កាតាមាទុកេ បញ្ញាវិហារ

បញ្ញាយ មគ្គស្ស ដលសមាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ បវេមស្ស ឈានស្ស បរិកម្មំ បវេ-
 មស្ស ឈានស្ស ។ បេ ។ ចតុត្ថស្ស ឈានស្ស ...
 អាគាសានញ្ញាយតនស្ស ... បវេមស្ស មគ្គស្ស ...
 ចតុត្ថស្ស មគ្គស្ស បរិកម្មំ ... ។ បេ ។ នកាមាវចរោ
 ធម្មោ នកាមាវចរស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ
 បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ នកា-
 មាវចរំ សទ្ធិំ ឧបនិស្សយ នកាមាវចរំ ឈានំ ឧប្បា-
 ទេតិ មគ្គំ ... អភិញ្ញំ ... សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ
 នកាមាវចរំ សីលំ ... ។ បេ ។ បញ្ញំ ឧបនិស្សយ
 នកាមាវចរំ ឈានំ ឧប្បាទេតិ មគ្គំ . . អភិញ្ញំ ...
 សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ នកាមាវចរោ សទ្ធា ... ។ បេ ។
 បញ្ញា នកាមាវចរោយ សទ្ធាយ មគ្គស្ស ដលសមា-
 បត្តិយា ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បវេមំ ឈានំ
 ឧតិយស្ស ឈានស្ស ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 ។ បេ ។ តតិយំ ឈានំ ... ចតុត្ថំ ឈានំ ... អាគាសា-
 នញ្ញាយតនំ វិញ្ញាណញ្ញាយតនស្ស អាភិញ្ញញ្ញាយតនំ

កាមាវចរទុក្ខៈ បញ្ញាវិវាទៈ

ជាបច្ច័យ នៃបញ្ញា មគ្គ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 បរិកម្ម នៃបឋមជ្ឈាន ជាបច្ច័យ នៃបឋមជ្ឈាន ។ បេ ។ នៃចតុត្ថ-
 ជ្ឈាន . . . នៃអាកាសានញ្ចាយតនៈ . . . នៃបឋមមគ្គ . . . បរិកម្ម
 នៃចតុត្ថមគ្គ . . . ។ បេ ។ នកាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនកាមាវចរ-
 ធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្ឌូបនិស្ស័យ អនន្តរូប-
 និស្ស័យ និងបកក្ខបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកក្ខបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល
 អាស្រ័យ នូវសទ្ធា មិនមែនជាកាមាវចរៈ ញ៉ាំងឈាន មិនមែនជា
 កាមាវចរៈ ឲ្យកើតឡើង ញ៉ាំងមគ្គ . . . ញ៉ាំងអភិញ្ញា . . . ញ៉ាំង
 សមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង នូវសីល មិនមែនជាកាមាវចរៈ . . . ។ បេ ។
 អាស្រ័យ នូវបញ្ញា ញ៉ាំងឈាន មិនមែនជាកាមាវចរៈ ឲ្យកើតឡើង
 ញ៉ាំងមគ្គ . . . ញ៉ាំងអភិញ្ញា . . . ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង
 សទ្ធា មិនមែនជាកាមាវចរៈ . . . ។ បេ ។ បញ្ញា ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា
 មិនមែនជាកាមាវចរៈ មគ្គ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្ប-
 ច្ច័យ បឋមជ្ឈាន ជាបច្ច័យ នៃទុតិយជ្ឈាន ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 ។ បេ ។ តតិយជ្ឈាន . . . ចតុត្ថជ្ឈាន . . . អាកាសានញ្ចា-
 យតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ចាយតនៈ អភិញ្ញាញ្ចាយតនៈ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

លេខសញ្ញា ជាសញ្ញាយុគនស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បឋមោ មគ្គោ ធុតិយស្ស ធុតិយោ មគ្គោ
 តតិយស្ស តតិយោ មគ្គោ ធិតុត្ថស្ស មគ្គស្ស ឧបនិ-
 ស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ មគ្គោ ផលសមាបត្តិយា
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នកាមាវចរោ
 ធម្មោ កាមាវចរស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ
 បកត្វបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្វបនិស្សយោ នកា-
 មាវចរំ សុទ្ធំ ឧបនិស្សយ ទានំ ទេតិ សីលំ ...
 ឧបោសថកម្មំ ... វិបស្សនំ ឧប្បាទេតិ មាណំ ជម្រេតិ
 ទិដ្ឋិ កល្យាណំ នកាមាវចរំ សីលំ ... ។ បេ ។ បញ្ញា
 ឧបនិស្សយ ទានំ ទេតិ សីលំ ... ឧបោសថកម្មំ
 ... វិបស្សនំ ឧប្បាទេតិ មាណំ ជម្រេតិ ទិដ្ឋិ កល្យាណំ
 នកាមាវចរោ សុទ្ធា ... ។ បេ ។ បញ្ញា កាមាវចរាយ
 សុទ្ធាយ បញ្ញាយ រាគស្ស បត្តនាយ កាយិកស្ស
 សុខស្ស កាយិកស្ស ធុត្តស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អរិយា មគ្គំ ឧបនិស្សយ សុទ្ធារ
 អនិច្ចតោ វិបស្សន្តិ មគ្គោ អរិយានំ អត្ថប្បជិ-
 សម្មិទាយ ធម្មប្បជិសម្មិទាយ និរុត្តិប្បជិសម្មិទាយ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 បឋមមគ្គ (ជាបច្ច័យ) នៃទុតិយមគ្គ ទុតិយមគ្គ (ជាបច្ច័យ) នៃតតិយមគ្គ
 តតិយមគ្គ ជាបច្ច័យ នៃចតុត្ថមគ្គ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មគ្គ ជា
 បច្ច័យ នៃផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នកាមាវចរធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃកាមាវចរធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្ម-
 ណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និងបកត្យបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្យប-
 និស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា មិនមែនជាកាមាវចរៈ ហើយ
 ឲ្យ នូវទាន នូវសីល ... នូវឧបោសថកម្ម ... ញ៉ាំងវិបស្សនា
 ឲ្យកើតឡើង ដំឡើង នូវមានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋ នូវសីល មិនមែន
 ជាកាមាវចរៈ ... ។ បេ ។ អាស្រ័យ នូវបញ្ញា ហើយឲ្យ នូវទាន
 នូវសីល ... នូវឧបោសថកម្ម ... ញ៉ាំងវិបស្សនា ឲ្យកើតឡើង
 ដំឡើង នូវមានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ សទ្ធា មិនមែនជាកាមាវចរៈ ...
 ។ បេ ។ បញ្ញា ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា ជាកាមាវចរៈ នៃបញ្ញា រាគៈ សេចក្តី
 ប្រាថ្នា កាយិកសុខ និងកាយិកទុក្ខ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ពួកព្រះ
 អរិយៈ អាស្រ័យ នូវមគ្គ ពិចារណាយើង នូវពួកសង្ខារ ថាមិនទៀង
 មគ្គ ជាបច្ច័យ នៃអត្ថប្បដិសម្ភិទា ធម្មប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា

កាមាវចរោ បញ្ញាវិរោ

បដិកានប្បដិសន្តិទាយ ហំ នា ហំ និកោសល្លស្ស ឧប-
និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ដលសមាបត្តិយា កាយិ-
កស្ស សុខស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(១៤១) កាមាវចរោ ឆម្មោ កាមាវចរស្ស
ឆម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេ-
ជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ ចក្កំ... វត្ថុ
អនិច្ចតោ ។ បេ ។ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ រូទាយតនំ
ចក្កវិញ្ញាណស្ស ដោជ្ជញ្ញាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស ។
វត្ថុបុរេជាតំ ចក្កាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស កាយា-
យតនំ ... វត្ថុ កាមាវចរនំ ខន្ធនំ បុរេជាតប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ ។ កាមាវចរោ ឆម្មោ នកាមាវចរស្ស
ឆម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេ-
ជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ ទិព្វេន ចក្កនា
រូបំ បស្សតិ ទិញ្ញាយ សោតដាតុយា សន្នំ សុណាតិ ។
វត្ថុបុរេជាតំ វត្ថុ នកាមាវចរនំ ខន្ធនំ បុរេជាតប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ ។ ... បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
ទ្វេ អាសេវនប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។

កាមាវចរទុក្ខៈ បញ្ញាវិវាទៈ

បដិកាណាប្បដិសម្ពិទ្ធា និធិហំនាហំនកោសល្យ របស់ពួកព្រះអរិយៈ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ នៃផលសមាបត្តិ និងកាយិកសុខ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[១៤១] កាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកាមាវចរធម៌ ដោយបុរេជា-
តប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណ-
បុរេជាត គឺ នូវវត្ថុ . . . នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស
កើតឡើង រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយផ្ដោតយតនៈ (ជា
បច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃ
ចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ . . . វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកកាមាវចរក្ខន្ធ
ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ កាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនកាមាវចរធម៌
ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។
អារម្មណបុរេជាត គឺ បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង
ដោយទិព្វសោតធាតុ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកនកា-
មាវចរក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជា-
តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ជាបច្ច័យ ដោយភាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១២២] កាមាវចរោ ធម្មោ កាមាវចរស្ស
 ធម្មស្ស កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតា នាណ-
 ខណ៌កា ។ សង្ខតំ ។ នកាមាវចរោ ធម្មោ នកា-
 មាវចរស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហ-
 ជាតា នាណខណ៌កា ។ នកាមាវចរោ ធម្មោ កាមា-
 វចរស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតា
 នាណខណ៌កា ។ សង្ខតំ ។ នកាមាវចរោ ធម្មោ
 កាមាវចរស្ស ច នកាមាវចរស្ស ច ធម្មស្ស កម្ម-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតា នាណខណ៌កា ។
 សង្ខតំ ។ . . . វិចាកប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ចត្តារិ អា-
 ហារប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ចត្តារិ ឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ចត្តារិ ឈានប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ចត្តារិ
 មក្កប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ចត្តារិ សម្បយុត្តប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ធ្វេ ។

[១២៣] កាមាវចរោ ធម្មោ កាមាវចរស្ស
 ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ ចុរេ-
 ជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។ កាមាវចរោ ធម្មោ
 នកាមាវចរស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 សហជាតំ ចុរេជាតំ ។ សហជាតំ សង្ខតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

[១៤២] កាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកាមាវចរធម៌ ដោយកម្ម-
 ប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណ៌កៈ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។
 នកាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនកាមាវចរធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បាន
 ដល់សហជាត និងនានាខណ៌កៈ ។ នកាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 កាមាវចរធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណ៌កៈ ។
 សេចក្តីបំប្រួញ ។ នកាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកាមាវចរធម៌ផង នៃ
 នកាមាវចរធម៌ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានា-
 ខណ៌កៈ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ... ជាបច្ច័យ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ
 ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយឈានប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយ
 សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[១៤៣] កាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកាមាវចរធម៌ ដោយវិប្បយុត្ត-
 ប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។
 កាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនកាមាវចរធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បាន
 ដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ សេចក្តីបំប្រួញ ។

កាមាវចរកេ បញ្ញាវិរោ

បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ នកាមាវចរណំ ខន្ធានំ វិប្បយុត្ត-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ បុរេជាតំ វត្ថុ នកាមាវចរណំ
 ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នកាមាវចរោ
 ធម្មោ កាមាវចរស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតា នកាមា-
 វចរោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋាហានំ រូបាណំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ បដិសន្ធិ ។ បច្ឆាជាតា នកាមាវចរោ ខន្ធា
 បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។

[១៤៤] កាមាវចរោ ធម្មោ កាមាវចរស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បុរេជាតំ
 បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សន្និទ្ធី ។ កាមាវចរោ
 ធម្មោ នកាមាវចរស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតំ បដិសន្ធិ-
 ក្ខណោ វត្ថុ នកាមាវចរណំ ខន្ធានំ អត្ថប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ បុរេជាតំ ទិព្វេន ឥក្ខណ . . . បុរេជាតស-
 និសំ ។ នកាមាវចរោ ធម្មោ នកាមាវចរស្ស ធម្មស្ស
 អត្ថប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ ។ សន្និទ្ធី ។

កាមាវចរទុក្ខៈ ចញ្ចាវារៈ

វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកនកាមាវចរក្ខន្ធ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈ
នៃបដិសន្ធិ ។ ឯបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកនកាមាវចរក្ខន្ធ ដោយ
វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ នកាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកាមាវចរធម៌ ដោយ
វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ចាជាត ។ សហជាត គឺ
ពួកនកាមាវចរក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុរូប ដោយវិប្បយុត្ត-
ប្បច្ច័យ គឺ បដិសន្ធិ ។ ឯបច្ចាជាត គឺ ពួកនកាមាវចរក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ
នៃកាយ នេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

[១៤៤] កាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកាមាវចរធម៌ ដោយ
អត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ចាជាត អាហារ និង
ឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ កាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនកាមា-
វចរធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។
សហជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកនកាមាវចរក្ខន្ធ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ ឯបុរេជាត គឺ ដោយទិព្វចក្ខុ . . . ដូចគ្នា
នឹងបុរេជាតប្បច្ច័យដែរ ។ នកាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនកាមាវចរ-
ធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បជ្ឈានំ

នកាមាវចរោ ធម្មោ កាមាវចរស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ វិប្បយុត្តសទិសំ ។

នកាមាវចរោ ធម្មោ កាមាវចរស្ស ច នកាមាវច-
 រស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិច្ចសទិ-
 សំ ។ កាមាវចរោ ច នកាមាវចរោ ច ធម្មា កាមា-
 វចរស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ
 បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សហជាតា នកាមាវ-
 ចរោ ខន្ធោ ច មហាភូតា ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបាណំ
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិ ។ បច្ឆាជាតា នកា-
 មាវចរោ ខន្ធោ ច កតត្ថិដ្ឋកោ អាហារោ ច ឥស្ស
 កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា
 នកាមាវចរោ ខន្ធោ ច រូបដីវិត្តិយញ្ច កដត្តារូបាណំ
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កាមាវចរោ ច នកាមា-
 វចរោ ច ធម្មា នកាមាវចរស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតោ
 នកាមាវចរោ ឯកោ ខន្ធោ ច វត្ថុ ច តិណ្ណំ ខន្ធាណំ
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធោ ... បដិសន្ធិ ។
 ... នត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិភតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អវិភតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិណ្ឌ អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នកាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកាមាវចរធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់
 សហជាត បច្ឆាជាត ដូចគ្នានឹងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យដែរ ។ នកាមាវចរធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃកាមាវចរធម៌ផង នៃនកាមាវចរធម៌ផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ
 ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ កាមាវចរធម៌ក្តី នកាមាវចរធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃកាមាវចរធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បច្ឆាជាត
 អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺ ពួកនកាមាវចរក្ខន្ធផង ពួក
 មហាក្ខតផង ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុរូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ គឺ
 បដិសន្ធិ ។ បច្ឆាជាត គឺ ពួកនកាមាវចរក្ខន្ធផង រាពទ្យិណ្ឌរាហារផង
 ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺ ពួកនកាមា-
 វចរក្ខន្ធផង រូបជីវិតិទ្រិយផង ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ដោយអត្ថប្ប-
 ច្ច័យ ។ កាមាវចរធម៌ក្តី នកាមាវចរធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនកាមាវចរធម៌
 ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ
 នកាមាវចរក្ខន្ធ ១ ផង វត្ថុផង ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ
 ខន្ធ ២ . . . បដិសន្ធិ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយនត្ថប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយវិតតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអវិតតប្បច្ច័យ ។

[១៤៥] ហេតុយោ ចត្តារិ អារម្មណោ ចត្តារិ អនិ-
 បតិយោ ចត្តារិ អនន្តរេ ចត្តារិ សមនន្តរេ ចត្តារិ សហ-
 ជាតេ សត្ត អញ្ញាមញ្ញោ ន និស្សយេ សត្ត ឧបនិស្ស-
 យេ ចត្តារិ បុរេជាតេ ទ្វេ បច្ឆាជាតេ ទ្វេ អាសេវនេ
 តីណិ កម្មេ ចត្តារិ វិហាកេ ចត្តារិ អាហារេ ចត្តារិ
 ឥន្ទ្រិយេ ចត្តារិ ឈានេ ចត្តារិ មគ្គេ ចត្តារិ សម្ម-
 យុត្តេ ទ្វេ វិប្បយុត្តេ តីណិ អត្ថិយា សត្ត នត្ថិយា
 ចត្តារិ វិគតេ ចត្តារិ អវិគតេ សត្ត ។

[១៤៦] កាមាវចរោ ធម្មោ កាមាវចរស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេ-
 ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កាមាវចរោ ធម្មោ
 នកាមាវចរស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នកាមាវ-
 ចរោ ធម្មោ នកាមាវចរស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ

កាមាវចរទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

[១៤៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងការម្សណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងអនន្តរេប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងសមនន្តរេប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអញ្ញាមញ្ញប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងអាសវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងអាហារប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងអត្ថិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

[១៤៦] កាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកាមាវចរធម៌ ដោយការម្សណប្បដ្ឋយ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បដ្ឋយ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បដ្ឋយ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បដ្ឋយ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បដ្ឋយ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយ ។ កាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនកាមាវចរធម៌ ដោយការម្សណប្បដ្ឋយ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បដ្ឋយ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បដ្ឋយ ។ នកាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនកាមាវចរធម៌ ដោយការម្សណប្បដ្ឋយ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បដ្ឋយ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នកាមាវចរោ ធម្មា
 កាមាវចរស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ កក្កប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ នកាមាវចរោ ធម្មា កាមាវចរស្ស ច
 នកាមាវចរស្ស ច ធម្មស្ស សហជាតប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កាមាវចរោ ច
 នកាមាវចរោ ច ធម្មា កាមាវចរស្ស ធម្មស្ស
 សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ កាមាវចរោ ច នកាមាវចរោ ច
 ធម្មា នកាមាវចរស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១៤៧] នហេតុយា សត្ត នអារម្មណេ សត្ត
 នអធិបតីយា សត្ត នអនន្តរេ សត្ត នសមនន្តរេ សត្ត
 នសហជាតេ ន នអញ្ញាមញ្ញេ ន ននិស្សយេ ន នឧប-
 និស្សយេ សត្ត នបុរេជាតេ ន ។ បេ ។ នសម្បយុត្តេ
 ន នវិប្បយុត្តេ បញ្ច នោអត្តិយា បញ្ច នោនត្តិយា
 សត្ត នោវិគតេ សត្ត នោអវិគតេ បញ្ច ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នកាមាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃកាមាវចរធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាត-
តប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយចន្ទា-
ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នកាមាវចរធម៌ ជា
បច្ច័យ នៃកាមាវចរធម៌ផល នៃនកាមាវចរធម៌ផល ដោយសហជាត-
ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ កាមាវចរធម៌ក្តី នកាមា-
វចរធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាមាវចរធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយចន្ទាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ កាមាវចរធម៌ក្តី នកាមាវចរធម៌ក្តី ជា
បច្ច័យ នៃនកាមាវចរធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
បុរេជាតប្បច្ច័យ ។

(១៤៧) ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរាប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងនសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសហជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៦ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងននិស្សយប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៦ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៦ ។ បេ ។ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនវិប្បយុត្ត-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនោកតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវគ្គតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោអវគ្គតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៥ ។

រូបាវចនា បដិច្ចវិញ្ញាណ

[១៤៨] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ ចត្តារិ ...
 នអធិបតីយា ចត្តារិ នអនន្តរេ ចត្តារិ នសមនន្តរេ
 ចត្តារិ នអញ្ញមញ្ញេ នឧបនិស្សយេ ចត្តារិ នសម្ប-
 យុត្តេ ន្ទេ នោនតិយា ចត្តារិ នោវិគតេ ចត្តារិ ។

[១៤៩] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ចត្តារិ ...
 អធិបតីយា ចត្តារិ ។ អនុលោមមាតិកា កាតញ្ចា ។
 ... អវិគតេ សត្ត ។

កាមាវចនា និម្មិតំ ។

រូបាវចនា

បដិច្ចវិញ្ញាណ

[១៥០] រូបាវចនំ ធម្មំ បដិច្ច រូបាវចនេ ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា រូបាវចនំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
 តយោ ខន្ធោ ន្ទេ ខន្ធោ ... បដិសន្ធិ ។ រូបាវចនំ ធម្មំ
 បដិច្ច នរូបាវចនេ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 រូបាវចនេ ខន្ធោ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិ ។
 រូបាវចនំ ធម្មំ បដិច្ច រូបាវចនេ ច នរូបាវចនេ ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា រូបាវចនំ ឯកំ ខន្ធំ
 បដិច្ច តយោ ខន្ធោ ចិត្តសមុដ្ឋានេ រូបំ ន្ទេ ខន្ធោ ...

រូបវិចារទុកៈ បដិច្ចវារៈ

[១៤៨] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងនសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[១៤៩] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើ ។ . . . ក្នុងនវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ កាមវិចារទុកៈ ។

រូបវិចារទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[១៥០] រូបាវចរធម៌ អាស្រ័យ នូវរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវរូបាវចរកូន្ត ១ នូវខន្ធ ២ . . .
 គឺ បដិសន្ធិ ។ នូវរូបាវចរធម៌ អាស្រ័យ នូវរូបាវចរធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួករូបា-
 វចរកូន្ត គឺ បដិសន្ធិ ។ រូបាវចរធម៌ក្តី នូវរូបាវចរធម៌ក្តី អាស្រ័យ
 នូវរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវរូបាវចរកូន្ត ១ នូវខន្ធ ២ . . .

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បជ្ជាធំ

បដិសន្ធិ ។ នរោត្តមវរ្ម័ន ធម្មំ បដិច្ច នរោត្តមវរ្ម័ន ធម្មា
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នរោត្តមវរ្ម័ន ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ ... បដិ-
សន្ធិ ។ នរោត្តមវរ្ម័ន ធម្មំ បដិច្ច នរោត្តមវរ្ម័ន ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច នរោត្តមវរ្ម័ន
ខន្ធា ។ នរោត្តមវរ្ម័ន ធម្មំ បដិច្ច នរោត្តមវរ្ម័ន ច នរោត្តមវរ្ម័ន
ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ
បដិច្ច នរោត្តមវរ្ម័ន ខន្ធា មហាក្សតេ បដិច្ច កេដត្តារូបំ ។
នរោត្តមវរ្ម័ន នរោត្តមវរ្ម័ន ធម្មំ បដិច្ច នរោត្តមវរ្ម័ន ធម្មា
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ នរោត្តមវរ្ម័ន ឯកំ
ខន្ធកា វត្ថុកា បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធេ ... ។
នរោត្តមវរ្ម័ន នរោត្តមវរ្ម័ន ធម្មំ បដិច្ច នរោត្តមវរ្ម័ន ធម្មា
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នរោត្តមវរ្ម័ន ខន្ធេ ច មហាក្សតេ
ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ នរោត្តមវរ្ម័ន
ខន្ធេ ច មហាក្សតេ ច បដិច្ច កេដត្តារូបំ ។ នរោត្តម
វរ្ម័ន នរោត្តមវរ្ម័ន ធម្មំ បដិច្ច នរោត្តមវរ្ម័ន ច នរោត្តមវរ្ម័ន
ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ
នរោត្តមវរ្ម័ន ឯកំ ខន្ធកា វត្ថុកា បដិច្ច តយោ ខន្ធា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ បដិសន្ធិ ។ នរោទ័យចរាធម៌ អាស្រ័យ នូវនរោទ័យចរាធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ពា ផង ចិត្តសមុជ្ឈានុបដ្ឋាន អាស្រ័យ នូវ
 នរោទ័យចរាធម៌ ១ នូវខន្ធ ២ . . . គឺ បដិសន្ធិ ។ នរោទ័យចរាធម៌ អាស្រ័យ
 នូវនរោទ័យចរាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ពួកនរោទ័យចរាធម៌
 អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ នរោទ័យចរាធម៌ អាស្រ័យ
 ធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវនរោទ័យចរាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ
 គឺ ពួកនរោទ័យចរាធម៌ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ក្នុងត្រាប អាស្រ័យ នូវពួក
 មហាក្ខត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ នរោទ័យចរាធម៌ អាស្រ័យ នូវនរោទ័យ
 ចរាធម៌ផង នូវនរោទ័យចរាធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ
 ខន្ធ ពា អាស្រ័យ នូវនរោទ័យចរាធម៌ ១ ផង នូវវត្ថុផង ក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ នូវខន្ធ ២ . . . ។ នរោទ័យចរាធម៌ អាស្រ័យ នូវនរោទ័យចរា
 ធម៌ផង នូវនរោទ័យចរាធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ
 ចិត្តសមុជ្ឈានុបដ្ឋាន អាស្រ័យ នូវពួកនរោទ័យចរាធម៌ផង នូវពួកមហាក្ខតផង
 ក្នុងត្រាប អាស្រ័យ នូវពួកនរោទ័យចរាធម៌ផង នូវពួកមហាក្ខតផង ក្នុង
 ខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ នរោទ័យចរាធម៌ អាស្រ័យ នូវនរោទ័យ
 ចរាធម៌ផង នូវនរោទ័យចរាធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ
 ខន្ធ ពា អាស្រ័យ នូវនរោទ័យចរាធម៌ ១ ផង នូវវត្ថុផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ

រូបវិចារុកេ បដិច្ចវិហ

ទ្វេ ខន្ធ . . . រូបវិចារុកេ ខន្ធ ច មហាក្កតេ ច បដិច្ច
កដត្តារូបំ ។ សង្ខតំ ។

[១៥១] ហេតុយា នវ អារម្មណេ ចត្តារិ អនិ-
បតិយា មញ្ញ អនន្តរេ ចត្តារិ សមនន្តរេ ចត្តារិ សហ-
ជាតេ នវ អញ្ញមញ្ញេ ច និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ
ចត្តារិ បុរេជាតេ ទ្វេ អាសេវនេ ទ្វេ កម្មេ នវវិទាកេ
នវ ឈានេ នវ មគ្គេ នវ សម្មយុត្តេ ចត្តារិ វិប្ប-
យុត្តេ នវ អត្តិយា នវ នត្តិយា ចត្តារិ វិគតេ ចត្តារិ
អវិគតេ នវ ។

[១៥២] នរូបវិចារុកេ ចម្ចំ បដិច្ច នរូបវិចារុកេ ចម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បដ្ឋយា អហេតុកំ នរូបវិចារុកេ ឯកំ
ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ
ខន្ធ . . . អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណេ ខន្ធ បដិច្ច
វត្ថុ វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ធា ឯកំ មហាក្កតំ យាវ អសញ្ញ-
សត្តា វិចិត្តិក្ខាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធ បដិច្ច
វិចិត្តិក្ខាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។ . . .
នអារម្មណប្បដ្ឋយា តីណី ។

រូបាវចនាទុក្ខៈ ចង្ហែងរាវៈ

នូវខន្ធ ២ . . . កងត្តារូប អាស្រ័យ នូវភ្នក្សបាវចនាទុក្ខផង នូវភ្នក្សហា-
ក្ខតផង ។ សេចក្តីបំប្រញា ។

[១៥១] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៤ ក្នុងអធិបត្ថប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរាប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤
ក្នុងសមនន្តរាប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុង
អញ្ញាមញ្ញាប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងឧប-
និស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងអា-
សេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៧ ក្នុងឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧
ក្នុងសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុង
អត្ថប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិតតប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

[១៥២] នូវបាវចនាទុក្ខ អាស្រ័យ នូវនូវបាវចនាទុក្ខ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវ
នូវបាវចនាទុក្ខ ១ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ . . . វត្ថុ អាស្រ័យ នូវភ្នក្សខន្ធ
ភ្នក្សខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ នូវមហាក្ខត ១ ដរាបដល់ភ្នក្សសញ្ញាសត្វ ក្នុង
ខណៈនៃអហេតុកប្បដ្ឋសន្និ មោហាៈ ដែលប្រកបដោយវិចិត្តិញ្ចា ប្រកប
ដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវភ្នក្សខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិត្តិញ្ចា ប្រកប
ដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ . . . ព្រោះនអារម្មណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[១៥៣] រូចាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច រូចាវចរោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ នអធិបតិប្បច្ចយា រូចាវចរេ ខន្ធម បដិច្ច រូចា-
 វចរោ អធិបតិ វិចាកំ រូចាវចរំ ឯកំ ខន្ធម បដិច្ច តយោ
 ខន្ធម ខន្ធម ... បដិសន្ធិ ។ រូចាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច
 នរូចាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអធិបតិប្បច្ចយា វិចាកេ
 រូចាវចរេ ខន្ធម បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិ ។
 រូចាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច រូចាវចរោ ច នរូចាវចរោ ច ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ នអធិបតិប្បច្ចយា វិចាកំ រូចាវចរំ ឯកំ ខន្ធម
 បដិច្ច តយោ ខន្ធម ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ខន្ធម ខន្ធម ...
 បដិសន្ធិ ។ នរូចាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច នរូចាវចរោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ នអធិបតិប្បច្ចយា នរូចាវចរំ ឯកំ ខន្ធម បដិច្ច
 តយោ ខន្ធម ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ។ ភីណិ នកាមាវចរំ
 បដិច្ចសទិសំ និដ្ឋានំ ឥធម សព្វេ មហាក្ខតា កាតញ្ច ។
 រូចាវចរញ្ច នរូចាវចរញ្ច ធម្មំ បដិច្ច រូចាវចរោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ នអធិបតិប្បច្ចយា បដិសន្ធិត្វលោ រូចាវចរំ
 ឯកំ ខន្ធម វត្ថុញ្ច បដិច្ច តយោ ខន្ធម ។ រូចាវចរញ្ច
 នរូចាវចរញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នរូចាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 នអធិបតិប្បច្ចយា វិចាកេ រូចាវចរេ ខន្ធម ច មហា-
 ក្ខតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិ ។

អភិធម្មប្បដិសន្ធិ អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១៥៣] រូបាវចរធម៌ អាស្រ័យ នូវរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ រូបាវចរធិបតិ អាស្រ័យ នូវពួករូបាវចរក្ខន្ធ
 ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវរូបាវចរក្ខន្ធ ១ ជាវិបាក នូវខន្ធ ២ . . .
 គឺ បដិសន្ធិ ។ នរូបាវចរធម៌ អាស្រ័យ នូវរូបាវចរធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួក
 រូបាវចរក្ខន្ធ ជាវិបាក គឺ បដិសន្ធិ ។ រូបាវចរធម៌ក្តី នរូបាវចរធម៌ក្តី
 អាស្រ័យ នូវរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ
 ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវរូបាវចរក្ខន្ធ ១ ជា
 វិបាក នូវខន្ធ ២ . . . គឺ បដិសន្ធិ ។ នរូបាវចរធម៌ អាស្រ័យ
 នូវនរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវនរូបាវចរក្ខន្ធ ១ ។ នកាមាវចរៈ ៣
 ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈ មិនមានផ្សេងគ្នាទេ ពួកមហាក្ខតទាំងអស់
 បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងបទនេះ ។ រូបាវចរធម៌ អាស្រ័យ នូវរូបាវចរ-
 ធម៌ផង នូវនរូបាវចរធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ
 ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវរូបាវចរក្ខន្ធ ១ ផង នូវវត្ថុផង ក្នុងខណៈនៃបដិ-
 សន្ធិ ។ នរូបាវចរធម៌ អាស្រ័យ នូវរូបាវចរធម៌ផង នូវនរូបាវចរធម៌
 ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ
 នូវពួករូបាវចរក្ខន្ធ ជាវិបាកផង នូវពួកមហាក្ខតផង គឺ បដិសន្ធិ ។

រូបាវចនា បដិច្ចវិភា

រូបាវចនា រូបាវចនា ធម្មំ បដិច្ច រូបាវចនា ច
 រូបាវចនា ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ នអធិបតីប្បច្ចយា
 បដិសន្ធិក្ខណោ រូបាវចរំ ឯកំ ខន្ធិ វត្ថុញ បដិច្ច
 តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . រូបាវចនា ខន្ធធ្វេ ច មហា-
 ភូតេ ច បដិច្ច កដត្តារូបំ ។ . . . នអនន្តរប្បច្ចយា
 នឧបនិស្សយប្បច្ចយា ។

[១៥៤] រូបាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច រូបាវចនា ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ នបុរេជាតប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ រូបាវចរំ
 ឯកំ ខន្ធិ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . ។
 រូបាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច រូបាវចនា ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ នបុរេ-
 ជាតប្បច្ចយា រូបាវចនា ខន្ធធ្វេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
 បដិសន្ធិ ។ រូបាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច រូបាវចនា ច រូបា-
 វចនា ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ នបុរេជាតប្បច្ចយា បដិ-
 សន្ធិក្ខណោ រូបាវចរំ ឯកំ ខន្ធិ បដិច្ច តយោ ខន្ធា
 កដត្តា ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . ។ រូបាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច
 រូបាវចនា ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ នបុរេជាតប្បច្ចយា អក្ខប
 រូបាវចរំ ឯកំ ខន្ធិ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . .
 រូបាវចនា ខន្ធធ្វេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិ

រូបាវចរទុក្ខៈ បដិច្ចវារៈ

នូវរូបាវចរធម៌ក្តី នូវរូបាវចរធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវរូបាវចរធម៌ផង នូវនូវរូបា-
វចរធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ
នូវរូបាវចរក្ខន្ធទ ១ ផង នូវវត្ថុផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នូវខន្ធ ២ ...
កងក្តារប អាស្រ័យ នូវពួករូបាវចរក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។
... ព្រោះនអនន្តរាប្បច្ច័យ ព្រោះនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[១៥៤] រូបាវចរធម៌ អាស្រ័យ នូវរូបាវចរធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវរូបាវចរក្ខន្ធទ ១
ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នូវខន្ធ ២ ... ។ នូវរូបាវចរធម៌ អាស្រ័យ
នូវរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តស-
មុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួករូបាវចរក្ខន្ធទ គឺ បដិសន្ធិ ។ រូបាវចរធម៌
ក្តី នូវរូបាវចរធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង កងក្តារបផង អាស្រ័យ នូវរូបា-
វចរក្ខន្ធទ ១ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នូវខន្ធ ២ ... ។ នូវរូបាវចរធម៌
អាស្រ័យ នូវនូវរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ
ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវនូវរូបាវចរក្ខន្ធទ ១ ក្នុងអរូប នូវខន្ធ ២ ...
ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកនូវរូបាវចរក្ខន្ធទ គឺ បដិសន្ធិ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ ឥតេវ បញ្ចបិ បញ្ញា អនុលោមំ
កាតតំ ។ . . . នបច្ឆាជាតប្បច្ចយា នវ ។

(១៥៥) រូចាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច រូចាវចរោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ នអាសេវនប្បច្ចយា វិចាកំ រូចាវចរំ ឯកំ
ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា បដិសន្ធិ ។ រូចាវចរំ ធម្មំ
បដិច្ច នរូចាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអាសេវនប្បច្ចយា
រូចាវចរេ ខន្ធធ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិ ។
រូចាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច រូចាវចរោ ច នរូចាវចរោ ច ធម្មា
ឧប្បជ្ឈន្តិ នអាសេវនប្បច្ចយា វិចាកំ រូចាវចរំ ឯកំ
ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ
. . . បដិសន្ធិ ។ នរូចាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច នរូចាវចរោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអាសេវនប្បច្ចយា វីណិ ។ រូចាវ-
ចរញ្ច នរូចាវចរញ្ច ធម្មំ បដិច្ច រូចាវចរោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ នអាសេវនប្បច្ចយា ។ សន្និទ្ធី ។ មូលំ
ឥតេវបិ បញ្ញា កាតតា ។ . . . នកម្មប្បច្ចយា ទ្វេ ។
សន្និទ្ធី ។ . . . នសម្បយុត្តប្បច្ចយា ។

(១៥៦) នរូចាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច នរូចាវចរោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ នវិប្បយុត្តប្បច្ចយា អរូបេ នរូចាវចរំ ឯកំ
ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ . . . ពាហិរំ . . .

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដកបដស្ថំពួកអសញ្ញាសត្វ ។ បញ្ញាទាំង ៥ ក្រៅនេះ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ
ជាអនុលោម ។ . . . ព្រោះនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

(១៥៥) រូបាវចរធម៌ អាស្រ័យ នូវរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនអាសវនប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវរូបាវចរក្ខន្ធទ ជាវិ-
បាក គឺ បដិសន្ធិ ។ នូវរូបាវចរធម៌ អាស្រ័យ នូវរូបាវចរធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនអាសវនប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានុប អាស្រ័យ នូវពួក
រូបាវចរក្ខន្ធ គឺ បដិសន្ធិ ។ រូបាវចរធម៌ក្តី នូវរូបាវចរធម៌ក្តី អាស្រ័យ
នូវរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអាសវនប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី
ចិត្តសមុជ្ជានុបក្តី អាស្រ័យ នូវរូបាវចរក្ខន្ធទ ជាវិបាក នូវខន្ធ ២ . . . គឺ
បដិសន្ធិ ។ នូវរូបាវចរធម៌ អាស្រ័យ នូវនូវរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនអាសវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ រូបាវចរធម៌ អាស្រ័យ
នូវរូបាវចរធម៌ផង នូវនូវរូបាវចរធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនអាស-
វនប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ មូល គឺ បញ្ញា ក្រៅនេះ បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើ ។ . . . ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។
. . . ព្រោះនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

(១៥៦) នូវរូបាវចរធម៌ អាស្រ័យ នូវនូវរូបាវចរធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវ
នូវរូបាវចរក្ខន្ធ ១ ក្នុងអរូប នូវខន្ធ ២ . . . ខាងក្រៅ . . .

រូបាវចនា បច្ចុប្បវាណ

អាហារសម្បជ្ជានំ . . . ឧត្តសម្បជ្ជានំ . . . អសញ្ញា-
សត្តានំ ។ សង្ខតំ ។

[១៥៧] នហេតុយា ឯកំ នអារម្មណេ វីណិ
នអធិបតីយា នវ នអនន្តរេ វីណិ នសមនន្តរេ វីណិ
នឧបនិស្សយេ វីណិ នបុរេជានេ នវ នបច្ឆាជានេ នវ
នអាសវនេ នវ នកកម្មេ ទ្វេ នវិចារេតេ បញ្ច នអាហារេ
ឯកំ នសង្ខតេ ឯកំ នឈានេ ឯកំ នមក្ខេ ឯកំ
នសម្បយុត្តេ វីណិ នវិប្បយុត្តេ ឯកំ នោនត្ថយា
វីណិ នោវិគតេ វីណិ ។

ឥតេ ទ្វេ កណាធាបិ សហដានវារោបិ កោតញ្ច ។

បច្ចុប្បវាណ

[១៥៨] រូបាវចនំ ធម្មំ បច្ចុយា រូបាវចនេ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា វីណិ បដិច្ចសនិសា ។

រូបវិចារទុកៈ បច្ចយវិវរៈ

អាហារសមុដ្ឋាន . . . ឧតុសមុដ្ឋាន . . . ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ សេចក្តី
បំប្រែញ ។

[១៥៧] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនការមូណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងន-
ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គ-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្ត-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនោនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់វារៈ២ យ៉ាង ក្រៅនេះក្តី សហជាតវារៈក្តី

បន្ទូលិត គប្បធ្វើផងចុះ ។

បច្ចយវិវរៈ

[១៥៨] រូបាវចរធមិ ពឹងផ្អែក នឹងរូបាវចរធមិ ទើបរកិត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទកប្បដ្ឋានំ

នរោត្តម ឆ្មាំ បង្គោល នរោត្តម ឆ្មាំ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា នរោត្តម ឯកំ ទន្ធិ បង្គោល តយោ
 ទន្ធិ ចិត្តសមុជ្ជានំ រូបំ យាវ អដ្ឋតិកា មហា-
 ភូតា វត្ថុំ បង្គោល នរោត្តម ទន្ធិ ។ នរោត្តម
 ឆ្មាំ បង្គោល នរោត្តម ឆ្មាំ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
 ដ្ឋយា វត្ថុំ បង្គោល នរោត្តម ទន្ធិ បដិសន្ធិ ។
 នរោត្តម ឆ្មាំ បង្គោល នរោត្តម ច នរោត្តម ច
 ឆ្មាំ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា វត្ថុំ បង្គោល នរោត្តម
 ទន្ធិ មហាភូតេ បង្គោល ចិត្តសមុជ្ជានំ រូបំ បដិសន្ធិ ។
 នរោត្តម នរោត្តម ឆ្មាំ បង្គោល នរោត្តម ឆ្មាំ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នរោត្តម ឯកំ ទន្ធិ វត្ថុំ
 បង្គោល តយោ ទន្ធិ ទន្ធិ . . . បដិសន្ធិ ។
 នរោត្តម នរោត្តម ឆ្មាំ បង្គោល នរោត្តម ឆ្មាំ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នរោត្តម ទន្ធិ ច មហាភូតេ
 ច បង្គោល ចិត្តសមុជ្ជានំ រូបំ បដិសន្ធិ ។ នរោត្តម
 នរោត្តម ឆ្មាំ បង្គោល នរោត្តម ច នរោត្តម
 ច ឆ្មាំ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នរោត្តម ឯកំ
 ទន្ធិ វត្ថុំ បង្គោល តយោ ទន្ធិ ទន្ធិ . . .
 នរោត្តម ទន្ធិ ច មហាភូតេ ច បង្គោល ចិត្តសមុជ្ជានំ
 រូបំ បដិសន្ធិ ។ សន្តិកំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នរោទ័យបរាធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនរោទ័យបរាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
 ថ្នយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងនរោទ័យបរាធម៌ ១
 ដកបដល់ពួកអដ្ឋត្តិកមហាក្ខត ពួកនរោទ័យបរាធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។
 រូបបរាធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនរោទ័យបរាធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បថ្នយ គឺ ពួករូបបរាធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ គឺ បដិសន្ធិ ។
 រូបបរាធម៌ក្តី នរោទ័យបរាធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងនរោទ័យបរាធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បថ្នយ គឺ ពួករូបបរាធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចិត្តសមុដ្ឋាន-
 រូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត គឺ បដិសន្ធិ ។ រូបបរាធម៌ ពឹងផ្អែក
 នឹងរូបបរាធម៌ផង នឹងនរោទ័យបរាធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បថ្នយ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងរូបបរាធម៌ ១ ផង នឹងវត្ថុផង
 នឹងខន្ធ ២ . . . គឺ បដិសន្ធិ ។ នរោទ័យបរាធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងរូប-
 បរាធម៌ផង នឹងនរោទ័យបរាធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ
 គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួករូបបរាធម៌ផង នឹងពួកមហា-
 ក្ខតផង គឺ បដិសន្ធិ ។ រូបបរាធម៌ក្តី នរោទ័យបរាធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក
 នឹងរូបបរាធម៌ផង នឹងនរោទ័យបរាធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បថ្នយ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងរូបបរាធម៌ ១ ផង នឹងវត្ថុផង
 នឹងខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួករូបបរាធម៌ផង នឹង
 ពួកមហាក្ខតផង គឺ បដិសន្ធិ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

រូបវិចារុកេ បច្ចយវារោ

[១៥៧] ហេតុយា នវ អារម្មណេ ចត្តាវ
 អធិបតីយា នវ អនន្តរេ ចត្តាវ សមនន្តរេ ចត្តាវ
 សហជាតេ នវ អញមញ្ញេ ធនីស្សយេ នវ ឧប-
 នីស្សយេ ចត្តាវ បុរេជាតេ ចត្តាវ អាសេវនេ ចត្តាវ
 កម្មេ នវ អវិគតេ នវ ។

[១៦០] នរោច្ឆារិយំ ធម្មំ បច្ចយា នរោច្ឆារិយេ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ នរោច្ឆារិយំ
 ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ
 ទ្វេ ខន្ធេ អហេតុកប្បជ្ឈិតំ យាវ អសញ្ញាសត្តា
 ចក្ខាយតនំ បច្ចយា ចក្កវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ ...
 វត្ថុំ បច្ចយា អហេតុកា នរោច្ឆារិយេ ខន្ធា វិចីកិញ្ញា-
 សហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធេ ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា
 វិចីកិញ្ញាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។

[១៦១] រូច្ឆារិយំ ធម្មំ បច្ចយា រូច្ឆារិយេ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ នអធិបតីប្បច្ចយា តីណិ បដិច្ចសទិសា ។

រូបាវចនាទុកៈ បច្ចយវារៈ

[១៥៩] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងការមូលាប្ប-
 ដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអនន្ត-
 រាប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងសមនន្តរាប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហ-
 ជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអញ្ញាមញ្ញាប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុង
 និស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤
 ក្នុងបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងអាសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤
 ក្នុងកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

[១៦០] នរូបាវចនាធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនរូបាវចនាធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធភក្តិ ចិត្តសមុជ្ជានុបក្តិ ពឹងផ្អែក
 នឹងនរូបាវចនាធម៌ ១ ជាអហេតុកៈ នឹងខន្ធ ២ ជាអហេតុកប្បដិសន្ធិ ដរាប
 ដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខាយតនៈ នឹងកា-
 យាយតនៈ . . . ពួកនរូបាវចនាធម៌ ជាអហេតុកៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ
 មោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រិច្ចា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹង
 ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រិច្ចា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ។

[១៦១] រូបាវចនាធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងរូបាវចនាធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នរូចាវចរំ ធម្មំ បច្ចយា នរូចាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 នអធិបតិប្បច្ចយា បដិច្ចសទិសំ ។ នរូចាវចរំ ធម្មំ
 បច្ចយា រូចាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអធិបតិប្បច្ចយា វត្ថុ
 បច្ចយា រូចាវចរោ អធិបតិ វត្ថុ បច្ចយា វិចារកា រូចាវ-
 ចរោ ខន្ធា បដិសន្ធិ ។ នរូចាវចរំ ធម្មំ បច្ចយា រូចាវច-
 រោ ច នរូចាវចរោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ នអធិបតិប្បច្ចយា
 វត្ថុ បច្ចយា វិចារកា រូចាវចរោ ខន្ធា មហាក្សតេ បច្ចយា
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិ ។ រូចាវចរញ្ច នរូចាវចរញ្ច
 ធម្មំ បច្ចយា រូចាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអធិបតិប្ប-
 ច្ចយា រូចាវចរោ ខន្ធា ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា រូចាវចរោ
 អធិបតិ វិចារកំ រូចាវចរំ ឯកំ ខន្ធា វត្ថុញ្ច បច្ចយា
 តយោ ខន្ធា ន្ទេ ខន្ធា ... បដិសន្ធិក្កុលោ រូចាវចរំ
 ឯកំ ខន្ធា វត្ថុញ្ច បច្ចយា តយោ ខន្ធា ន្ទេ ខន្ធា
 ... ។ រូចាវចរញ្ច នរូចាវចរញ្ច ធម្មំ បច្ចយា នរូ-
 ចាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអធិបតិប្បច្ចយា វិចារកេ
 រូចាវចរោ ខន្ធា ច មហាក្សតេ ច បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នំ រូបំ បដិសន្ធិ ។ រូចាវចរញ្ច នរូចាវចរញ្ច ធម្មំ
 បច្ចយា រូចាវចរោ ច នរូចាវចរោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ

រូបវិចារក សំសង្ការ

នអធិបតីប្បដ្ឋយា វិចារកំ រូចាវចរំ ឯកំ ខន្ធាតុ វត្ថុតា
បដ្ឋយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា ... វិចារកេ រូចា-
វចរេ ខន្ធា ច មហាក្ខតេ ច បដ្ឋយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ
រូបំ បដិសន្ធិ ។ សង្ខតំ ។

[១៦២] នហេតុយា ឯកំ នអារម្មណេ តីណិ
នអធិតីយា នវ នអនន្តរេ តីណិ នឧបនិស្សយេ តីណិ
នបុរេជានេ នវ នបច្ឆាជានេ នវ នអាសវនេ នវ
សុទ្ធកេ អរូបេ ច មិស្សកេ ច វិចារកន្តិ និយា-
មេតតំ ។ នកម្មេ ចត្តារិ នវិចារកេ នវ នអាយារេ
ឯកំ នន្ត្រិយេ ឯកំ នយានេ ឯកំ នមត្តេ ឯកំ
នសម្បយុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ ឯកំ នោនត្តិយា
តីណិ នោវិគតេ តីណិ ។

ឥតរេ ទ្វេ គណនាបិ និស្សយវារោបិ កាតត្វា ។

សំសង្ការ

[១៦៣] រូចាវចរំ នម្ហំ សំសង្ការេ រូចាវចរេ នម្ហោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា រូចាវចរំ ឯកំ ខន្ធា សំសង្កា
តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា ... បដិសន្ធិ ។ នរូចាវចរំ
នម្ហំ សំសង្ការេ នរូចាវចរេ នម្ហោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
ដ្ឋយា នរូចាវចរំ ឯកំ ខន្ធា សំសង្ការេ តយោ ខន្ធា

រូបាវចារុក្ខៈ សំសង្ករិកៈ

ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា ពឹងផ្អែក នឹងរូបាវចារក្ខន្ធ ១ ជាវិបាក
ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងព្រឹក្សាវចា-
រក្ខន្ធ ជាវិបាកផង នឹងព្រឹក្សាមហាក្ខតផង គឺ បដិសន្ធិ ។ សេចក្តីបំប្រញា ។

[១៦២] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនការមូលប្បច្ច័យ
មានវារៈ ពា ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរាប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ពា ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ពា ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសវនប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ បណ្ឌិត គប្បីកំណត់ ក្នុងអរូប ដែលសុទ្ធផង ដែលលាយ-
ឡំផង ថាវិបាក ។ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ពា ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ពា ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ពា ។

ការរាប់វារៈ ២ ក្រៅនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ។

សំសង្ករិកៈ

[១៦៣] រូបាវចារធម៌ លាយឡំ នឹងរូបាវចារធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា លាយឡំ នឹងរូបាវចារក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២
. . . គឺ បដិសន្ធិ ។ នរូបាវចារធម៌ លាយឡំ នឹងរូបាវចារធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា លាយឡំ នឹងរូបាវចារក្ខន្ធ ១

ទ្វេ ខទ្វេ ... បដិសន្ធិ ។

[១៦៤] ហេតុយា ទ្វេ អារម្មណេ ទ្វេ សព្វត្ថ ទ្វេ
អវិកតេ ទ្វេ ។

[១៦៥] នរូចាវចរំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ នរូចាវចរេ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បដ្ឋយា ។

[១៦៦] នហេតុយា ឯកំ នអធិបតីយា ទ្វេ
នចុរេជាតេ ទ្វេ នបច្ឆាជាតេ ទ្វេ នអាសេវនេ ទ្វេ
នកម្មេ ទ្វេ នវិចារកេ ទ្វេ នឈានេ ឯកំ នមត្តេ
ឯកំ នវិប្បយុត្តេ ឯកំ ។

ឥតវេ ទ្វេ កណាធាបិ សម្បយុត្តវារេបិ កាតញ្ចា ។

បញ្ញាវិវេ

[១៦៧] រូចាវចរេ ធម្មោ រូចាវចរស្ស ធម្មស្ស
ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ រូចាវចរេ ហេតុ សម្បយុត្ត-
កានំ ខន្ទានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ បដិសន្ធិ ។
មូលំ រូចាវចរេ ហេតុ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ
ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ បដិសន្ធិ ។ មូលំ រូចាវ-
ចរេ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ទានំ ចិត្តសមុដ្ឋានា-
នញ្ច រូចានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ បដិសន្ធិ ។

អភិធម្មបដិក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នឹងខន្ធ ២ . . . គឺ បដិសន្ធិ ។

[១៦៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ។

[១៦៥] នរោទិ៍ចរធម៌ លាយឡំ នឹងនរោទិ៍ចរធម៌ ទើបកើត ឡើង ព្រោះនរោទិ៍ចរធម៌ ។

[១៦៦] ក្នុងនរោទិ៍ចរធម៌ មានវារៈ ១ ក្នុងនរោទិ៍ចរធម៌ប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ក្នុងនបច្ចាជាតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ក្នុងនកាលវេទប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ។

ការរាប់វារៈ ២ ក្រៅនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ។

បញ្ញាវារៈ

[១៦៧] រូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃរូបាវចរធម៌ ដោយ ហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ពួករូបាវចរហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ បដិសន្ធិ ។ មូល គឺ ពួករូបាវចរហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ បដិសន្ធិ ។ មូល គឺ ពួករូបាវចរហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ បដិសន្ធិ ។

រូបាវចរធម៌ បញ្ញាវាវៈ

នរូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនរូបាវចរធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួក
នរូបាវចរហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋា-
នរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ បដិសន្ធិ ។

(១៦៨) រូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃរូបាវចរធម៌ ដោយអារម្ម-
ណប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល ដឹង នូវចិត្ត របស់បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយរូបា-
វចរចិត្ត ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ ពួករូបាវចរក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃឥន្ទ្រិ-
ធិញ្ញាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសនុស្សតិញ្ញាណ យថាភម្មប-
គញ្ញាណ និងអនាគតិសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ រូបាវចរធម៌
ជាបច្ច័យ នៃនរូបាវចរធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល ពិចារណា
នូវបឋមជ្ឈាន ពិចារណា នូវចតុត្ថជ្ឈាន ពិចារណា នូវទិព្វចក្ខុ នូវទិព្វ-
សោតណតុ ... នូវឥន្ទ្រិធិញ្ញាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាស-
នុស្សតិញ្ញាណ និងយថាភម្មបគញ្ញាណ ... ពិចារណា នូវអនាគតិ-
សញ្ញាណ នូវពួករូបាវចរក្ខន្ធ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើត
ទៀង ។ នរូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនរូបាវចរធម៌ ដោយអារម្មណ-
ប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល ឲ្យ នូវទាន នូវសីល ... នូវឧបោសថកម្ម ...

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

សុច្ឆិណានិ បច្ចុវេក្ខតិ អស្សាទេតិ អភិទទ្គតិ តំ
 អារត្ត វាតោ ។ បេ ។ យោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ អរិយា
 មគ្គា វុដ្ឋហិត្វា មគ្គំ បច្ចុវេក្ខន្តិ ដលំ បច្ចុវេក្ខន្តិ និព្វានំ
 បច្ចុវេក្ខន្តិ និព្វានំ កោត្រកុស្ស វេទានស្ស មគ្គស្ស
 ដលស្ស អារជ្ជនាយ អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អរិយា បហំនេ កិលេសេ . . . វិក្ខម្ហិតេ កិលេសេ
 . . . បុព្វេ ។ បេ ។ ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . នរូចាវចរេ
 ខន្ធើ អនិច្ចតោ ។ បេ ។ យោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ អាគា-
 សានញ្ញាយតនំ វិញ្ញាណញ្ញាយតនស្ស អាភិញ្ញាញ-
 យតនំ នេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនស្ស រូចាយតនំ
 ចក្កវិញ្ញាណស្ស ដោដ្ឋញ្ញាយតនំ . . . ។ នរូចាវចរោ
 ធម្មោ រូចាវចរស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ទិព្វេន ចក្កេន រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ សោត-
 តាតុយា សទ្ធិំ សុណាតិ ចេតោបរិយញ្ញាណេន នរូ-
 ចាវចរចិត្តសមន្តិស្ស ចិត្តំ ជាតាតិ នរូចាវចរា ខន្ធើ
 ឥន្ទ្រិយញ្ញាណស្ស ចេតោបរិយញ្ញាណស្ស បុព្វេនិវា-
 សានុស្សតិញ្ញាណស្ស យថាកម្មបកញ្ញាណស្ស អនា-
 តតិសញ្ញាណស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មចំណីក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ពិចារណា នូវពួកកុសលកម្ម ដែលបានសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន
 ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ប្រារព្ធ នូវហេតុនោះ ។ បេ ។ ទោមនស្ស
 កើតឡើង ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ពិចារណា នូវមគ្គ ពិចារណា
 នូវផល ពិចារណា នូវព្រះនិព្វាន ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ
 រវេទានៈ មគ្គ ផល និងកិរិយាវតីន៍ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ពួកព្រះ
 អរិយៈ ពិចារណា នូវពួកកិលេស ដែលលះបង់ហើយ . . . នូវពួក
 កិលេស ដែលសង្កត់សង្កិនហើយ . . . ក្នុងកាលមុន ។ បេ ។ នូវចក្ខុ
 . . . នូវវត្ថុ . . . នូវពួកនរោទិ៍ចរក្ខន្ធ ថាមិនឡើង ។ បេ ។ ទោមនស្ស
 កើតឡើង អាកាសានញ្ជាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ជាយតនៈ
 អាកាសញ្ជាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃនេវសញ្ញានាសញ្ជាយតនៈ រូបា-
 យតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ផោជ្ឈញ្ជាយតនៈ . . . ។ នរោទិ៍-
 ចរក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃរូបាវចរក្ខន្ធ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល
 ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ
 ដឹង នូវចិត្ត របស់បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយនរោទិ៍ចរក្ខន្ធ ដោយចេតោបរិ-
 យញ្ញាណ ពួកនរោទិ៍ចរក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃឥទ្ធិវិញ្ញាណ ចេតោបរិ-
 យញ្ញាណ បុព្វេនិវេសនុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មបតញ្ញាណ និងអនា-
 គតសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។

[១៦៧] រូបាវចនា ឆម្មោ រូបាវចនស្ស ឆម្មស្ស
អធិបតីប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតាធិបតី រូបាវចនា
អធិបតី សម្បយុត្តកាណំ ខន្ធាណំ អធិបតីប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ ។ រូបាវចនា ឆម្មោ ឆរូបាវចនស្ស ឆម្មស្ស
អធិបតីប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អារម្មណាធិបតី សហ-
ជាតាធិបតី ។ អារម្មណាធិបតី បឋមំ យាណំ កុរុ
កត្វា បដ្ឋវេត្តតិ អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ តំ កុរុ កត្វា
រាគោ ឧប្បជ្ឈតិ ទិដ្ឋិ . . . ។ បេ ។ ចតុត្ថំ យាណំ . . .
ទិព្វំ ចក្កំ ទិព្វំ សោតជានុំ ឥន្ទ្រិធិញ្ញាណំ ចេតោ-
បរិយញ្ញាណំ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណំ យថាកម្ម-
បកញ្ញាណំ . . . អនាគតំសញ្ញាណំ កុរុ កត្វា
បដ្ឋវេត្តតិ អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ តំ កុរុ កត្វា
រាគោ ឧប្បជ្ឈតិ ទិដ្ឋិ . . . រូបាវចនា ខន្ធាណំ កុរុ
កត្វា អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ តំ កុរុ កត្វា រាគោ
ឧប្បជ្ឈតិ ទិដ្ឋិ . . . ។ សហជាតាធិបតី រូបាវចនា
អធិបតី ចិត្តសមុដ្ឋាណំ រូបាណំ អធិបតីប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ ។ រូបាវចនា ឆម្មោ រូបាវចនស្ស ច ឆរូ-
បាវចនស្ស ច ឆម្មស្ស អធិបតីប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ

រូបាវចរទុកៈ បញ្ញាវិវាទៈ

[១៦៧] រូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃរូបាវចរធម៌ ដោយអធិ-
 បតិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ រូបាវចរធិបតិ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ រូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃរូបាវចរធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និង
 សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ បុគ្គល ធ្វើ នូវបឋមជ្ឈាន
 ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង
 ព្រោះធ្វើ នូវហេតុនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ . . . ។ បេ ។ នូវ
 ចតុត្ថជ្ឈាន . . . នូវទិព្វចក្ខុ នូវទិព្វសោតណាតុ ឥន្ទ្រិធិញ្ញាណ ចេ-
 តោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនវសានុស្សតិញ្ញាណ និងយថាកម្មបគញ្ញាណ
 . . . ធ្វើ នូវអនាគតសញ្ញាណ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា
 ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវហេតុនោះ ឲ្យជា
 ទីគោរព ទិដ្ឋិ . . . ធ្វើ នូវពួករូបាវចរក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ហើយ
 ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវហេតុនោះ ឲ្យ
 ជាទីគោរព ទិដ្ឋិ . . . ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ រូបាវចរធិបតិ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ រូបាវចរធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃរូបាវចរធម៌ផង នៃរូបាវចរធម៌ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សហជាតាធិបតី នរោត្តម អធិបតី សម្បយុត្តកានំ
 ទន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ អធិបតីប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ នរោត្តម ធម្មោ នរោត្តមស្ស ធម្មស្ស
 អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតី សហ-
 ជាតាធិបតី ។ អារម្មណាធិបតី ទានំ . . . សីលំ
 . . . ឧបោសថកម្មំ . . . បុព្វេ សុចិណ្ឌានិ កុរុ
 កត្វា បច្ចវេក្ខតិ អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ តំ កុរុ
 កត្វា វាគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ . . . អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា
 មត្តំ កុរុ កត្វា . . . ជលំ . . . ទិព្វានំ កុរុ . . .
 ទិព្វានំ កោត្រកុស្ស វោទានស្ស មត្តស្ស ជលស្ស
 អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . .
 នរោត្តមេ ខន្ធ កុរុ កត្វា អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ
 តំ កុរុ កត្វា វាគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ . . . អាកាសា-
 នញ្ញាយតនំ កុរុ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ នេសញ្ញាណា-
 សញ្ញាយតនំ កុរុ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ ។ សហជាតា-
 ធិបតី នរោត្តម អធិបតី សម្បយុត្តកានំ ទន្ធានំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ នរោត្តមធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្ប-
យុត្តកក្ខន្ធដង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុបដង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នរោត្ត-
មធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃនរោត្តមធិបតិ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់
អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ នូវទាន
... នូវសីល ... នូវឧបោសថកម្ម ... ធ្វើ នូវពួកអំពើ ដែលបាន
សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ត្រេកអរ
រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព
ទិដ្ឋិ ... ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ហើយធ្វើ នូវមគ្គ ឲ្យជា
ទីគោរព ... នូវផល ... នូវព្រះនិព្វាន ឲ្យជាទីគោរព ... ឯ
ព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រភូ វេទានៈ មគ្គ និងផល ដោយអធិ-
បតិប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ... ធ្វើ នូវពួកនរោត្តមធិបតិ ឲ្យជា
ទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវ
អំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ ... ធ្វើ នូវអាកាសានញ្ញាយតនៈ
ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ធ្វើ នូវនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ឲ្យ
ជាទីគោរព ហើយពិចារណា ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ នរោត្តមធិបតិ
ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុបដង ដោយ
អធិបតិប្បច្ច័យ ។

រូបាវចនា បញ្ញាវិភាគ

(១៧០) រូបាវចនា ធម្មា រូបាវចនស្ស ធម្មស្ស
អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរិមា បុរិមា រូបាវចនា
ទន្ធា បន្តិមាណំ បន្តិមាណំ រូបាវចនាណំ ទន្ធាណំ អនន្ត-
រប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ រូបាវចនា ធម្មា នរូបាវច-
នស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ រូបាវចនំ
ចុត្តិច្ចត្តំ នរូបាវចនស្ស ឧបបត្តិច្ចត្តស្ស អនន្តរប្បដ្ឋ-
យេន បដ្ឋយោ រូបាវចនំ ភវន្តំ អារជ្ជនាយ រូបាវចនា
ទន្ធា នរូបាវចនស្ស វុជ្ជានស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
យោ ។ នរូបាវចនា ធម្មា នរូបាវចនស្ស ធម្មស្ស
អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរិមា បុរិមា នរូបាវចនា
ទន្ធា បន្តិមាណំ បន្តិមាណំ នរូបាវចនាណំ ទន្ធាណំ អនន្ត-
រប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អនុលោមំ កោត្រភុស្ស ។ បេ ។
នេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនំ ផលសមាបត្តិយា អនន្ត-
រប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នរូបាវចនា ធម្មា រូបាវច-
នស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នរូបាវចនំ
ចុត្តិច្ចត្តំ រូបាវចនស្ស ឧបបត្តិច្ចត្តស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ នរូបាវចនា ទន្ធា រូបាវចនស្ស វុជ្ជានស្ស
អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បឋមស្ស ឈានស្ស បរិ-
កម្មំ បឋមស្ស ឈានស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ

រូបាវចារុក្ខៈ ចញ្ញាវិរៈ

[១៧០] រូបាវចារុក្ខៈ ជាបច្ច័យ នៃរូបាវចារុក្ខៈ ដោយអនន្តរាប្ប-

ច្ច័យ គឺ ពួករូបាវចារុក្ខៈ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួករូបាវចារុក្ខៈ ក្រោយៗ

ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។ រូបាវចារុក្ខៈ ជាបច្ច័យ នៃរូបាវចារុក្ខៈ ដោយ

អនន្តរាប្បច្ច័យ គឺ រូបាវចារុក្ខៈ ជាបច្ច័យ នៃរូបាវចារុក្ខៈ ដោយ

អនន្តរាប្បច្ច័យ រូបាវចារុក្ខៈ (ជាបច្ច័យ) នៃអារ្យៈ ពួករូបា-

វចារុក្ខៈ ជាបច្ច័យ នៃរូបាវចារុក្ខៈ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។ រូបា-

វចារុក្ខៈ ជាបច្ច័យ នៃរូបាវចារុក្ខៈ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ គឺ ពួករូបា-

វចារុក្ខៈ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួករូបាវចារុក្ខៈ ក្រោយៗ ដោយ

អនន្តរាប្បច្ច័យ អនុលោម នៃគោត្រក្ខ ។ បេ ។ នៅសញ្ញាសញ្ញា-

យតនៈ ជាបច្ច័យ នៃសេសមាបត្តិ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។ រូបា-

វចារុក្ខៈ ជាបច្ច័យ នៃរូបាវចារុក្ខៈ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ គឺ រូបា-

វចារុក្ខៈ ជាបច្ច័យ នៃរូបាវចារុក្ខៈ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ

ពួករូបាវចារុក្ខៈ ជាបច្ច័យ នៃរូបាវចារុក្ខៈ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ

បរិកម្ម នូវបរិមជ្ឈាន ជាបច្ច័យ នៃបរិមជ្ឈាន ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧត្តស្ស ឈានស្ស . . . ទិព្វស្ស ឧត្តស្ស ទិព្វាយ
សោតយាតុយា ឥន្ទ្រិយន្ត្រាយា ឈានស្ស ចោតាបរិយន្ត្រា-
ឈានស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញា ឈានស្ស យថាកម្ម-
បកញ្ញា ឈានស្ស . . . អនាគតំសញ្ញា ឈានស្ស បរិកម្ម
អនាគតំសញ្ញា ឈានស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
. . . សមនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ សត្ត អញ្ញមញ្ញប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ន
និស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សត្ត ។

[១៧១] រូចាវចរោ ធម្មោ រូចាវចរស្ស ធម្មស្ស
ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អនន្តរូបនិស្សយោ
បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ រូចា-
វចរំ សន្នំ ឧបនិស្សយ រូចាវចរំ ឈានំ ឧប្បាទេតិ
អភិញ្ញំ . . . សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ រូចាវចរំ សីលំ
។ បេ ។ បញ្ញំ ឧបនិស្សយ រូចាវចរំ ឈានំ . . .
អភិញ្ញំ . . . សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ រូចាវចរោ សន្នា
។ បេ ។ បញ្ញា រូចាវចរោយ សន្នាយ ។ បេ ។ បញ្ញាយ
ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បឋមំ ឈានំ ទុតិ-
យស្ស ឈានស្ស ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
ទុតិយំ ឈានំ តតិយស្ស ឈានស្ស តតិយំ ឈានំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នូវចក្ខុជ្ឈាន . . . នូវវិញ្ញាណ វិញ្ញាណ ចេតនា-
 បរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ និងយថាភម្មបគញ្ញាណ . .
 ការបរិភម្ម នូវអនាគតិសញ្ញាណ ជាបច្ច័យ នៃអនាគតិសញ្ញាណ
 ដោយអនន្តរបច្ច័យ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយសមនន្តរបច្ច័យ ជា
 បច្ច័យ ដោយសហជាតបច្ច័យ មានវារៈ ៧ ជាបច្ច័យ ដោយ
 អញ្ញាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយបច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ។

[១៧១] រូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃរូបាវចរធម៌ ដោយឧប-
 និស្សយបច្ច័យ បានដល់អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកក្ខបនិស្ស័យ ។ បេ ។
 ឯបកក្ខបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវរូបាវចរសទ្ធា ហើយ
 ញ៉ាំងរូបាវចរជ្ឈាន ឲ្យកើតឡើង ញ៉ាំងអភិញ្ញា . . . ញ៉ាំងស-
 មាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង រូបាវចរសីល ។ បេ ។ អាស្រ័យ នូវបញ្ញា
 ហើយញ៉ាំងរូបាវចរជ្ឈាន . . . ញ៉ាំងអភិញ្ញា . . . ញ៉ាំងសមាបត្តិ
 ឲ្យកើតឡើង រូបាវចរសទ្ធា ។ បេ ។ បញ្ញា (ជាបច្ច័យ) នៃរូបា-
 វចរសទ្ធា ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃបញ្ញា ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ
 បឋមជ្ឈាន ជាបច្ច័យ នៃទុតិយជ្ឈាន ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ
 ទុតិយជ្ឈាន (ជាបច្ច័យ) នៃតតិយជ្ឈាន តតិយជ្ឈាន ជាបច្ច័យ

រូបវិចារុកេ បញ្ញាវិចារុកេ

ធនុត្តស្ស ឈានស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 រូចាវចរោ ធម្មោ នរូចាវចរស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌូបនិស្សយោ អនន្តរូប-
 និស្សយោ បកត្ថូបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថូប-
 និស្សយោ រូចាវចរំ សទ្ធិំ ឧបនិស្សយ ទានំ ទេតិ
 សីលំ . . . ឧទោសថកម្មំ រូចាវចរំ ឈានំ វិបស្ស-
 នំ មគ្គំ អភិញ្ញំ . . . សមាបត្តិំ ឧប្បាទេតិ មាណំ
 ជេប្បតិ ទិដ្ឋិ កល្យាណតិ រូចាវចរំ សីលំ ។ បេ ។
 បញ្ញំ ឧបនិស្សយ ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ មាណំ
 ជេប្បតិ ទិដ្ឋិ កល្យាណតិ រូចាវចរោ សទ្ធា ។ បេ ។
 បញ្ញា នរូចាវចរយ សទ្ធាយ ។ បេ ។ បញ្ញាយ
 រកស្ស បត្តនាយ កាយិកស្ស សុខស្ស កាយិកស្ស
 ធុក្ខស្ស មគ្គស្ស ផលសមាបត្តិយា ឧបនិស្សយ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នរូចាវចរោ ធម្មោ នរូចាវច-
 រស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្ម-
 ណ្ឌូបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថូបនិស្ស-
 យោ ។ បេ ។ បកត្ថូបនិស្សយោ នរូចាវចរំ សទ្ធិំ
 ឧបនិស្សយ ទានំ . . . សីលំ ឧទោសថកម្មំ
 នរូចាវចរំ ឈានំ វិបស្សនំ មគ្គំ អភិញ្ញំ . . .

រូបាវចនាទុក្ខៈ បញ្ញាវាទៈ

នៃចតុត្ថជ្ឈាន ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ រូបាវចនាធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃនរូបាវចនាធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សណ្ឌូបនិស្ស័យ
អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថូបនិស្ស័យ គឺ
បុគ្គល អាស្រ័យ នូវរូបាវចនាសង្ខារ ហើយឲ្យ នូវទាន នូវសីល ...
នូវឧបោសថកម្ម ញ៉ាំងរូបាវចនាជ្ឈាន វិបស្សនា មគ្គ និងអភិញ្ញា ...
ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ដំឡើង នូវមានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ នូវ
រូបាវចនាសីល ។ បេ ។ អាស្រ័យ នូវបញ្ញា ហើយឲ្យនូវទាន ។ បេ ។
ដំឡើង នូវមានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ រូបាវចនាសង្ខារ ។ បេ ។ បញ្ញា (ជា
បច្ច័យ) នៃនរូបាវចនាសង្ខារ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃបញ្ញា ភគៈ សេចក្តី
ប្រាថ្នា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ មគ្គ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧប-
និស្សយប្បច្ច័យ ។ នរូបាវចនាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនរូបាវចនាធម៌ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សណ្ឌូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និង
បកត្ថូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថូបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ
នូវនរូបាវចនាសង្ខារ ហើយឲ្យ នូវទាន . . . នូវសីល នូវឧបោ-
សថកម្ម ញ៉ាំងនរូបាវចនាជ្ឈាន វិបស្សនា មគ្គ និងអភិញ្ញា ...

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បជ្ជានំ

សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ មាណំ ជល្យេតិ ទិដ្ឋិ កល្យាណតិ
 នរុទាវចរំ សីលំ ។ បេ ។ បញ្ញំ ឧបនិស្សាយ ទានំ
 ។ បេ ។ មាណំ ជល្យេតិ ទិដ្ឋិ កល្យាណតិ នរុទាវចរ
 សទ្ធា ។ បេ ។ បញ្ញា នរុទាវចរាយ បញ្ញាយ រាគស្ស
 បត្តនាយ កាយិកស្ស សុខស្ស កាយិកស្ស
 មុក្ខស្ស មគ្គស្ស ជលសមាបត្តិយា ឧបនិស្សាយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ នរុទាវចរោ ធម្មា រុទាវចរស្ស
 ធម្មស្ស ឧបនិស្សាយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនន្តរុប-
 និស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថរុប-
 និស្សយោ នរុទាវចរំ សទ្ធិំ ឧបនិស្សាយ រុទាវចរំ
 ឈានំ . . . អភិញ្ញំ . . . សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ
 នរុទាវចរំ សីលំ ។ បេ ។ សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ
 រុទាវចរំ ឈានំ . . . អភិញ្ញំ . . . សមាបត្តិ ឧប្បា-
 ទេតិ នរុទាវចរ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ រុទាវ-
 ចរាយ សទ្ធាយ ។ បេ ។ បញ្ញាយ ឧបនិស្សាយ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ បឋមស្ស ឈានស្ស បរិកម្មំ
 បឋមស្ស ឈានស្ស ឧបនិស្សាយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ។ បេ ។ ចតុត្ថស្ស ឈានស្ស . . . ទិព្វស្ស ចក្ខុស្ស
 បរិកម្មំ ទិព្វាយ សោតទានុយា វទ្ធិវិជញ្ញា ឈានស្ស

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ដំឡើង នូវមានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋី នូវ
 នរូបារុចរសីល ។ បេ ។ អាស្រ័យ នូវបញ្ញា ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។
 ដំឡើង នូវមានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋី នរូបារុចរសត្វ ។ បេ ។ បញ្ញា ជា
 បច្ច័យ នៃនរូបារុចរបញ្ញា រាគៈ សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ
 មគ្គ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នរូបារុចរធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃរូបារុចរធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អនន្ត-
 បនិស្សយ និងបកត្ថបនិស្សយ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្សយ គឺ បុគ្គល
 អាស្រ័យ នូវនរូបារុចរសត្វ ហើយញ៉ាំងរូបារុចរជ្ឈាន ... ញ៉ាំង
 អភិញ្ញា ... ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង នូវនរូបារុចរសីល ។ បេ ។
 អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយញ៉ាំងរូបារុចរជ្ឈាន ... ញ៉ាំងអភិញ្ញា
 ... ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង នរូបារុចរសត្វ ។ បេ ។ សេនាសនៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃរូបារុចរសត្វ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃបញ្ញា ដោយឧប-
 និស្សយប្បច្ច័យ ការបរិកម្ម នូវបឋមជ្ឈាន ជាបច្ច័យ នៃបឋមជ្ឈាន
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ បេ ។ ការបរិកម្ម នូវចតុត្ថជ្ឈាន ...
 ការបរិកម្ម នូវទិព្វចក្ខុ ជាបច្ច័យ នៃទិព្វសោតនាតុ ស័ទ្ធិវិធីញាណ

រូបវិចារុកេ បញ្ញាវិរោ

ចេតោបរិយញ្ញាណសង្ឃ បុព្វេនិវាសានុសង្ឃតិញ្ញាណសង្ឃ
 យថាកម្មបកញ្ញាណសង្ឃ . . . អនាគតំសញ្ញាណសង្ឃ
 បរិកម្មំ អនាគតំសញ្ញាណសង្ឃ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។

[១៧២] នរូចារិចារេ ធម្មោ នរូចារិចារសង្ឃ
 ធម្មសង្ឃ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អារម្មណបុរេ-
 ជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុ
 អនិច្ចតោ ។ បេ ។ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ រូចាយតនំ
 ចក្កវិញ្ញាណសង្ឃ ដោជ្ឈញ្ញាយតនំ . . . ។ វត្ថុបុរេជាតំ
 ចក្កាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណសង្ឃ កាយាយតនំ . . . វត្ថុ
 នរូចារិចារនំ ខន្ធនំ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 នរូចារិចារេ ធម្មោ រូចារិចារសង្ឃ ធម្មសង្ឃ បុរេជាតប្ប-
 ដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។
 អារម្មណបុរេជាតំ ទិព្វេន ចក្កេនា រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ
 សោតនាតុយា សន្នំ សុណាតិ ។ វត្ថុបុរេជាតំ វត្ថុ
 រូចារិចារនំ ខន្ធនំ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 . . . បដ្ឋាជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ទ្វេ អាសេវនប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ តីណិ ។

រូបាវចរទុកៈ បញ្ញាវាវៈ

ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ នឹងយថាភម្មបគញ្ញាណ
 . . . ការបរិភក្ត្រ នូវអនាគតិសញ្ញាណ ជាបច្ច័យ នៃអនាគតិសញ្ញាណ
 ដោយឧបទិស្សយប្បច្ច័យ ។

[១៧២] នរូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនរូបាវចរធម៌ ដោយបុរេ-
 ជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្ម-
 ណបុរេជាត គឺ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ ថាមិនឡើង ។ បេ ។ ទោម-
 នស្ស កើតឡើង រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយផ្ការាយ-
 តនៈ . . . ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ
 កាយាយតនៈ . . . វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកនរូបាវចរក្ខន្ធ ដោយ
 បុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នរូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនរូបាវចរធម៌ ដោយ
 បុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណ-
 បុរេជាត គឺ បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឬ នូវសំឡេង ដោយ
 ទិព្វសោតធាតុ ។ វត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកនរូបាវចរក្ខន្ធ
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មាន
 វាវៈ ២ ជាបច្ច័យ ដោយអាសេវនប្បច្ច័យ មានវាវៈ ៣ ។

[១៧៣] រូបាវចរោ ធម្មោ រូបាវចរស្ស ធម្មស្ស
កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតា នាណាខណ៌-
កា ។ សហជាតា រូបាវចរោ ចេតនា សម្បយុត្ត-
កានំ ខន្ធានំ កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នាណា-
ខណ៌កា រូបាវចរោ ចេតនា វិបាកានំ រូបាវចរានំ
ខន្ធានំ កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ រូបាវចរោ ធម្មោ
នរូបាវចរស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហ-
ជាតា នាណាខណ៌កា ។ សហជាតា រូបាវចរោ ចេត-
នា ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
បដិសន្ធិ ។ នាណាខណ៌កា រូបាវចរោ ចេតនា ក-
ដត្តារូបានំ កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ រូបាវចរោ
ធម្មោ រូបាវចរស្ស ច នរូបាវចរស្ស ច ធម្មស្ស
កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតា នាណាខណ៌កា ។
សហជាតា រូបាវចរោ ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
បដិសន្ធិ ។ នាណាខណ៌កា រូបាវចរោ ចេតនា វិបា-
កានំ រូបាវចរានំ ខន្ធានំ កដត្តា ច រូបានំ កម្ម-
ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នរូបាវចរោ ធម្មោ នរូបាវ-
ចរស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១៧៣] រូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃរូបាវចរធម៌ ដោយកម្មប្ប-
 ច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងនានាខណ៌កៈ ។ សហជាត គឺ រូបាវចរ-
 ចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនា-
 នាខណ៌កៈ គឺ រូបាវចរចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួករូបាវចរក្ខន្ធ ជាវិបាក
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ រូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនរូបាវចរធម៌ ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងនានាខណ៌កៈ ។ សហជាត គឺ
 រូបាវចរចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ
 បដិសន្ធិ ។ ឯនានាខណ៌កៈ គឺ រូបាវចរចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួក
 កដត្តារូប ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ រូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃរូបាវចរធម៌
 ផង នៃនរូបាវចរធម៌ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹង
 នានាខណ៌កៈ ។ សហជាត គឺ រូបាវចរចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ បដិ-
 សន្ធិ ។ ឯនានាខណ៌កៈ គឺ រូបាវចរចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួករូបាវច-
 រក្ខន្ធ ជាវិបាកផង នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នរូបាវចរ-
 ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនរូបាវចរធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត

រូបវិបស្សនា បញ្ញាវិបស្សនា

នាមាខណ្ឌិកា ។ សហជាតា នរោច្ឆារិយា ចេតនា
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ
 កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បដិសន្ធិ ។ នាមាខណ្ឌិកា
 នរោច្ឆារិយា ចេតនា វិចារិកានំ នរោច្ឆារិយានំ ខន្ធានំ
 កដត្តា ច រូចានំ កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ ...
 វិចារិកប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ចត្តារិ អាហារប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ចត្តារិ វេទន្តិយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ចត្តារិ
 ឈានប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ចត្តារិ មគ្គប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ ចត្តារិ សម្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ទ្វេ ។

[១៧២] រូចារិយា ធម្មា នរោច្ឆារិយាស្ស ធម្មស្ស
 វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។
 សន្និទ្ធិ ។ នរោច្ឆារិយា ធម្មា នរោច្ឆារិយាស្ស ធម្មស្ស
 វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បុរេជាតំ
 បច្ឆាជាតំ ។ សន្និទ្ធិ ។ នរោច្ឆារិយា ធម្មា រូចារិ-
 យាស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ
 បុរេជាតំ ។ សហជាតំ បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ រូចារិ-
 យានំ ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ បុរេជាតំ
 វត្ថុ រូចារិយានំ ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

រូបាវចរទុក្ខៈ បញ្ញាវិវាទៈ

និងនានាខណ៌កៈ ។ សហជាត គឺ នរូបាវចរចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួក
សម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបដង ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ
បដិសន្ធិ ។ ឯនានាខណ៌កៈ គឺ នរូបាវចរចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួក
នរូបាវចរក្ខន្ធ ជាវិបាកផង នៃពួកកដត្តារូបដង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
... ជាបច្ច័យ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយ
ភាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
ជាបច្ច័យ ដោយឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[១៧៤] រូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនរូបាវចរធម៌ ដោយវិប្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។
នរូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនរូបាវចរធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បាន
ដល់សហជាត បុរេជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ នរូបា-
វចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនរូបាវចរធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់ស-
ហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួករូបាវ-
ចរក្ខន្ធ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេជាត
គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួករូបាវចរក្ខន្ធ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

[១៧៥] រូចាវចរោ ធម្មោ រូចាវចរស្ស ធម្មស្ស
អតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិច្ចសទិសំ ។ រូចាវចរោ
ធម្មោ នរូចាវចរស្ស ធម្មស្ស អតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ រូចាវចរោ ធម្មោ
រូចាវចរស្ស ច នរូចាវចរស្ស ច ធម្មស្ស អតិប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ បដិច្ចសទិសំ ។ នរូចាវចរោ ធម្មោ
នរូចាវចរស្ស ធម្មស្ស អតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហ-
ជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ វេទ្រិយំ ។ សន្និ-
តំ ។ នរូចាវចរោ ធម្មោ រូចាវចរស្ស ធម្មស្ស អតិប្ប-
ច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតំ
បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ រូចាវចរំ ខន្ធានំ អតិប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ ទិព្វេន ចក្កុណា រូបំ បស្សតិ
ទិញាយ សោតនាតុយា សន្និ សុណាតិ វត្ថុ រូចាវច-
រំ ខន្ធានំ អតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ រូចាវចរោ ច
នរូចាវចរោ ច ធម្មោ រូចាវចរស្ស ធម្មស្ស អតិប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតោ
រូចាវចរោ ឯកោ ខន្ធា ច វត្ថុ ច តិល្លាន្នំ ខន្ធានំ
អតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា . . . បដិសន្ធិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១៧៥] រូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃរូបាវចរធម៌ ដោយអត្ថប្ប-
 ច្ច័យ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ រូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនរូបា-
 វចរធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត និងបច្ចាជាត ។
 រូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃរូបាវចរធម៌ផង នៃនរូបាវចរធម៌ផង ដោយ
 អត្ថប្បច្ច័យ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ នរូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃនរូបាវចរធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត
 បច្ចាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ នរូបាវចរ-
 ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃរូបាវចរធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
 និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួករូបាវចរក្ខន្ធ ក្នុង
 ខណៈនៃបដិសន្ធិ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺ បុគ្គល ឃើញ
 នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ វត្ថុ ជា
 បច្ច័យ នៃពួករូបាវចរក្ខន្ធ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ រូបាវចរធម៌ក្តី នរូបា-
 វចរធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃរូបាវចរធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហ-
 ជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ រូបាវចរក្ខន្ធ ១៨៧ វត្ថុផង ជា
 បច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . . គឺ បដិសន្ធិ ។

រូបវិចារុកេ បញ្ញាវិកេ

រូបាវចរោ ច នរូបាវចរោ ច ធម្មា នរូបាវចរស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បដ្ឋា-
 ជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សហជាតា រូបាវចរោ
 ខន្ធា ច មហាក្ខតា ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
 អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ទ្វេ ខន្ធា . . . បដិសន្ធិ ។
 បដ្ឋាជាតា រូបាវចរោ ខន្ធា ច កតដ្ឋិវិញ្ញាណោ អាហារោ
 ច បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កាយស្ស អត្ថិប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ បដ្ឋាជាតា រូបាវចរោ ខន្ធា ច រូបដីវិឥន្ទ្រ-
 យញ្ច កជត្តារូបំ អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ . . .
 នត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ វិគតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 អវិគតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[១៧៦] ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណេ ចត្តារិ
 អធិបតីយា ចត្តារិ អនន្តរេ ចត្តារិ សមនន្តរេ ចត្តារិ
 សហជាតេ សត្ត អញ្ញមញ្ញេ ន និស្សយេ សត្ត ឧប-
 និស្សយេ ចត្តារិ បុរេជាតេ ទ្វេ បដ្ឋាជាតេ ទ្វេ អាសេ-
 វំនេ តីណី កម្មេ ចត្តារិ វិចារកេ ចត្តារិ អាហារេ
 ចត្តារិ ឥន្ទ្រិយេ ចត្តារិ ឈានេ ចត្តារិ មក្កេ ចត្តារិ
 សម្បយុត្តេ ទ្វេ វិប្បយុត្តេ តីណី អត្ថិយា សត្ត នត្ថិ-
 យា ចត្តារិ វិគតេ ចត្តារិ អវិគតេ សត្ត ។

រូបាវចរទុកៈ បញ្ញាវារៈ

រូបាវចរធម៌ក្តី នរូបាវចរធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនរូបាវចរធម៌ ដោយអត្តិប្ប-
 ច្ច័យ បានដល់សហជាត បច្ឆាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត
 គឺ ពួករូបាវចរក្នុងផង ពួកមហាក្វកផង ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានរូប
 ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... គឺ បដិសន្ធិ ។ បច្ឆាជាត គឺ ពួករូបាវចរក្នុង
 ផង កតាឡិក្កាវហារផង ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយ
 អត្តិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺ ពួករូបាវចរក្នុងផង រូបជីវិត្រិយផង ជា
 បច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យ ដោយនត្តិប្ប-
 ច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយវិតតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអវិតតប្បច្ច័យ ។

[១៧៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងអធិបទិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 អញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឧប-
 និស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងបច្ឆា-
 ជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងកម្ម-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងវិប្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្តិប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកញ្ញដ្ឋានំ

[១៧៧] រូចាវចរោ ធម្មោ រូចាវចរស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ កេម្មប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ។ រូចាវចរោ ធម្មោ នរូចាវចរស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បន្តា-
 ជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ កេម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 រូចាវចរោ ធម្មោ រូចាវចរស្ស ច នរូចាវចរស្ស ច
 ធម្មស្ស សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ កេម្មប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ នរូចាវចរោ ធម្មោ នរូចាវចរស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរេជាត-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បន្តាជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 កេម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អាហារប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 វេទ្រិយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នរូចាវចរោ ធម្មោ
 រូចាវចរស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ រូចាវចរោ ច

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

(១៧៧) រូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃរូបាវចរធម៌ ដោយអា-
 រម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ រូបាវចរធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃនរូបាវចរធម៌ ដោយអាម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ រូបាវចរធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃរូបាវចរធម៌ផង នៃនរូបាវចរធម៌ផង ដោយសហជាតប្ប-
 ច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នរូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃនរូបាវចរធម៌ ដោយអាម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជា-
 តប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 បុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រ-
 យប្បច្ច័យ ។ នរូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃរូបាវចរធម៌ ដោយអាម្មណ-
 ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧប-
 និស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ រូបាវចរធម៌ក្តី

រូបាវចរធម៌: បញ្ញាវារៈ

នរូបាវចរធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃរូបាវចរធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ រូបាវចរធម៌ក្តី នរូបាវចរធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ
នៃនរូបាវចរធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្ប-
ច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។

[១៧៨] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនការមូណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសហជាតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៦ ក្នុងនអញ្ចាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងននិស្សយប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៦ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៦ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនោត្តិប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៥ ក្នុងនោត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[១៧៩] ក្នុងនការមូណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្ប-
ច្ច័យ . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ និង
នសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអញ្ចាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
នោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[១៨០] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ចត្តារិ ...
 អធិបតិយា ចត្តារិ ។ អនុលោមមាតិកា វិត្តារេ-
 តញ្ចា ។ . . . អវិគតេ សត្ត ។

រូបារិច្ឆកំ និដ្ឋិតំ ។

អរូបារិច្ឆកំ

បដិច្ចវិញ្ញាណ

[១៨១] អរូចារិច្ឆកំ ធម្មំ បដិច្ច អរូចារិច្ឆកេ
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា អរូចារិច្ឆកំ ឯកំ ខន្ធ
 បដិច្ច តយោ ខន្ធ ទេ ខន្ធ . . . បដិសន្ធិ ។
 អរូចារិច្ឆកំ ធម្មំ បដិច្ច នអរូចារិច្ឆកេ ធម្មា ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា អរូចារិច្ឆកេ ខន្ធ បដិច្ច ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានំ រូបំ ។ អរូចារិច្ឆកំ ធម្មំ បដិច្ច អរូចារិច្ឆកេ
 ច នអរូចារិច្ឆកេ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 អរូចារិច្ឆកំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ ចិត្តស-
 មុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទេ ខន្ធ . . . ។ នអរូចារិច្ឆកំ ធម្មំ
 បដិច្ច នអរូចារិច្ឆកេ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 នអរូចារិច្ឆកំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ ចិត្តស-
 មុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទេ ខន្ធ . . . បដិសន្ធិក្ខណេ នអរូចា-
 រិច្ឆកំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ កតត្តា ច រូបំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១៨០] ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងអធិបត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើឲ្យពិស្តារ ។ . . . ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ រូបាវចរទុកៈ ។

អរូបាវចរទុកៈ

បដិច្ចវិវរៈ

[១៨១] អរូបាវចរធម៌ អាស្រ័យ នូវអរូបាវចរធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវអរូបាវចរកូន្ន ១
 នូវខន្ធ ២ . . . គឺ បដិសន្ធិ ។ នអរូបាវចរធម៌ អាស្រ័យ នូវ
 អរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានុប
 អាស្រ័យ នូវពួកអរូបាវចរកូន្ន ។ អរូបាវចរធម៌ក្តី នអរូបាវចរធម៌
 ក្តី អាស្រ័យ នូវអរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវអរូបាវចរកូន្ន ១ ផង នូវចិត្តសមុជ្ជានុប
 ផង នូវខន្ធ ២ . . . ។ នអរូបាវចរធម៌ អាស្រ័យ នូវនអរូបាវចរ-
 ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជា-
 នុបក្តី អាស្រ័យ នូវនអរូបាវចរកូន្ន ១ នូវខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ៣ ក្តី
 កងត្ថាប្បក្តី អាស្រ័យ នូវនអរូបាវចរកូន្ន ១ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ

អរិយធម៌ខ្មែរ បដិវត្តន៍

ទ្រេ ខ្មែរ . . . ខ្មែរ បដិវត្តន៍ វត្ថុ វត្ថុ បដិវត្តន៍ ខ្មែរ
 ឯកំ មហាក្សត្រ . . . ។ អរិយធម៌ខ្មែរ នៃអរិយធម៌ខ្មែរ
 ធម៌ បដិវត្តន៍ នៃអរិយធម៌ខ្មែរ ធម៌ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
 ដូយា អរិយធម៌ខ្មែរ ខ្មែរ ច មហាក្សត្រ ច បដិវត្តន៍
 ចិត្តសមុជ្ឈានំ រូបំ ។ សង្ខតំ ។

[១៨២] ហេតុយា បញ្ច អារម្មណ៍ ទ្រេ អនិ-
 បតិយា បញ្ច អនន្តរេ ទ្រេ សមនន្តរេ ទ្រេ សហ-
 ជាតេ បញ្ច អញ្ញមញ្ញេ ទ្រេ និស្សយេ បញ្ច ឧប-
 និស្សយេ ទ្រេ បុរាណតេ ទ្រេ អាសេវនេ ទ្រេ កម្ម
 បញ្ច វិចារកេ បញ្ច អាហារេ បញ្ច អវិកតេ បញ្ច ។

[១៨៣] នៃអរិយធម៌ ធម៌ បដិវត្តន៍ នៃអរិយធម៌ខ្មែរ
 ធម៌ ឧប្បជ្ឈតិ នៃហេតុប្បដូយា អហេតុកំ នៃអរិយធម៌
 ឯកំ ខ្មែរ បដិវត្តន៍ តយោ ខ្មែរ ចិត្តសមុជ្ឈានំ រូបំ
 ទ្រេ ខ្មែរ . . . អហេតុកប្បដិសន្ធិ យាវ អសញ្ញាសត្តា
 វិចិត្តិក្ខាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខ្មែរ បដិវត្តន៍ វិចិត្ត-
 ក្ខាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ មោហា ។ . . .
 នៃអារម្មណ៍ប្បដូយា តិណំ ។

អរូបាវចរទុកៈ បដិច្ចវារៈ

នូវខន្ធ ២ . . . វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវ
 វត្ថុ នូវមហាក្ខត ១ . . . ។ នអរូបាវចរធម៌ អាស្រ័យ នូវអរូបាវចរ-
 ធម៌ផង នូវនអរូបាវចរធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកអរូបាវចរក្នុងផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។
 សេចក្តីបំប្រួញ ។

(១៨២) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងការមូណប្បដ្ឋ័យ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ២
 ក្នុងសមនន្តរប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ២ ក្នុងសហជាតប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 អញ្ញាប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងឧប-
 និស្សយប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ២ ក្នុងបុរេជាតប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអាសេ-
 វនប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ២ ក្នុងកម្មប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋ័យ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងអាហារប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋ័យ មាន
 វារៈ ៥ ។

(១៨៣) នអរូបាវចរធម៌ អាស្រ័យ នូវនអរូបាវចរធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ ខន្ធភក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ
 នូវនអរូបាវចរក្នុង ១ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ . . . អហេតុកប្បជីសន្តិ
 ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ មោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខា ប្រកប
 ដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខា ប្រកប
 ដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ . . ព្រោះនការមូណប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៣ ។

[១៨៤] អក្ខរាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច អក្ខរាវចរោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអធិបតីប្បច្ចយា អក្ខរាវចរេ ខន្ធ
 បដិច្ច អក្ខរាវចរា អធិបតី វិចាកំ អក្ខរាវចរំ ឯកំ
 ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធ ... បដិសន្ធិ ។
 នអក្ខរាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច នអក្ខរាវចរោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ឈតិ នអធិបតីប្បច្ចយា នអក្ខរាវចរំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច
 តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ទ្វេ ខន្ធ ...
 បដិសន្ធិ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ ... នអនន្តរប្ប-
 ច្ចយា ។ បេ ។ នឧបនិស្សយប្បច្ចយា ។

[១៨៥] អក្ខរាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច អក្ខរាវចរោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ នបុរេជានប្បច្ចយា អរូបេ អក្ខរាវចរំ ឯកំ
 ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធា បដិសន្ធិ ។ មូលំ អក្ខរា-
 វចរេ ខន្ធ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ នអក្ខរាវ-
 ចរំ ធម្មំ បដិច្ច នអក្ខរាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នបុរេ-
 ជានប្បច្ចយា អរូបេ នអក្ខរាវចរំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច
 តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធ ... បដិសន្ធិ យាវ អសញ្ញា-
 សត្តា ។ អក្ខរាវចរញ នអក្ខរាវចរញ ធម្មំ បដិច្ច
 នអក្ខរាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នបុរេជានប្បច្ចយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទូកប្បដ្ឋាន

[១៨២] អរូបាវចរធម៌ អាស្រ័យ នូវអរូបាវចរធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ អរូបាវចរធិបតិ អាស្រ័យ នូវពួក
 អរូបាវចរក្ខន្ធ ខន្ធភា អាស្រ័យ នូវអរូបាវចរក្ខន្ធ ១ ជាវិបាក នូវខន្ធ
 ២ ... គឺ បដិសន្ធិ ។ នអរូបាវចរធម៌ អាស្រ័យ នូវនអរូបាវចរធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធភក្កិ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្កិ
 អាស្រ័យ នូវនអរូបាវចរក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... បដិសន្ធិ ដកបដល់ពួក
 អសញ្ញាសត្វ ។ ... នអនន្តរប្បច្ច័យ ។ បេ ។ នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[១៨៣] អរូបាវចរធម៌ អាស្រ័យ នូវអរូបាវចរធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធភា អាស្រ័យ នូវអរូបា-
 វចរក្ខន្ធ ១ ក្នុងអរូប គឺ បដិសន្ធិ ។ មូល គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 អាស្រ័យ នូវពួកអរូបាវចរក្ខន្ធ ។ នអរូបាវចរធម៌ អាស្រ័យ នូវ
 នអរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធភា
 អាស្រ័យ នូវនអរូបាវចរក្ខន្ធ ១ ក្នុងអរូប នូវខន្ធ ២ ... បដិសន្ធិ
 ដកបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ នអរូបាវចរធម៌ អាស្រ័យ នូវអរូបាវចរ-
 ធម៌ផង នូវនអរូបាវចរធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ

អរូបាវចនេ បដិច្ចវារោ

អរូបាវចនេ ខន្ធ ច មហាក្កតេ ច បដិច្ច ចិត្ត-
សមុដ្ឋានំ រូបំ ។ . . . នបច្ឆាជាតប្បច្ចយា ។

[១៨៦] អរូបាវចនំ ធម្មំ បដិច្ច អរូបាវចនេ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអាសវនប្បច្ចយា វិចាតំ អរូបាវចនំ
ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ ខន្ធ ខន្ធ . . .
បដិសន្ធិ ។ អរូបាវចនំ ធម្មំ បដិច្ច នអរូបាវចនេ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ នអាសវនប្បច្ចយា អរូបាវចនេ ខន្ធ បដិច្ច
ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ នអរូបាវចនំ ធម្មំ បដិច្ច នអរូបា-
វចនេ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអាសវនប្បច្ចយា នអរូបាវចនំ
ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ
ខន្ធ ខន្ធ . . . យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ អរូបាវចនញ្ច
នអរូបាវចនញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នអរូបាវចនេ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ នអាសវនប្បច្ចយា អរូបាវចនេ ខន្ធ ច
មហាក្កតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ សន្និទ្ធី ។

[១៨៧] នបោតុយា ឯកំ នអារម្មណេ វីណិ
នអធិបតីយា ខន្ធ នអនន្តរេ វីណិ នសមនន្តរេ វីណិ
នអញ្ញាមញ្ញេ នឧបនិស្សយេ វីណិ នបុរោជាតេ វីណិ
នបច្ឆាជាតេ បញ្ច នអាសវនេ ចត្តារិ នកេម្មេ ខន្ធ

អរូបាវចរទុកៈ បដិច្ចវារៈ

គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកអរូបាវចរក្នុងផង នូវពួកមហា-
ក្ខតផង ។ . . . ព្រោះនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។

(១៨៦) អរូបាវចរធម៌ អាស្រ័យ នូវអរូបាវចរធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនអាសវនប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវអរូបាវចរក្នុង ១
ជាវិបាក នូវខន្ធ ២ . . . គឺ បដិសន្ធិ ។ នអរូបាវចរធម៌ អាស្រ័យ
នូវអរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអាសវនប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋា-
នរូប អាស្រ័យ នូវពួកអរូបាវចរក្នុង ។ នអរូបាវចរធម៌ អាស្រ័យ
នូវនអរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអាសវនប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣
ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវនអរូបាវចរក្នុង ១ នូវខន្ធ ២ . . .
ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ នអរូបាវចរធម៌ អាស្រ័យ នូវអរូបាវចរធម៌
ផង នូវនអរូបាវចរធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនអាសវនប្បច្ច័យ គឺ
ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកអរូបាវចរក្នុងផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។
សេចក្តីបំប្រញា ។

(១៨៧) ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនការម្មណ-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនអ-
នន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនអញ្ញាញប្បច្ច័យ និងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
ក្នុងនអាសវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នវិចារកេ បញ្ច នអាហារេ ឯកំ នសង្ក្រិយេ ឯកំ
នឈានេ ឯកំ នមក្កេ ឯកំ នសម្មយុត្តេ តីណិ
នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ ធានតិយា តីណិ ធាវិតតេ តីណិ ។

ឥតេ ទ្វេ កណាធាបិ សហជាតវារោបិ កាតញ្ច ។

បច្ចយវិពា

[១៨៨] អរូចាវចរំ ធម្មំ បច្ចយា អរូចាវចរោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ បដិច្ចស-
ទិសា ។ នអរូចាវចរំ ធម្មំ បច្ចយា នអរូចាវចរោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នអរូចាវចរំ ឯកំ ខន្ធ
យាវ អជ្ឈតិកា មហាក្ខតា ។ នអរូចាវចរំ ធម្មំ
បច្ចយា អរូចាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
វត្ថុំ បច្ចយា អរូចាវចរោ ខន្ធ ។ នអរូចាវចរំ ធម្មំ
បច្ចយា អរូចាវចរោ ច នអរូចាវចរោ ច ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា អរូចាវចរោ ខន្ធ
មហាក្ខតេ បច្ចយា ចិត្តសមុជ្ឈានំ រូបំ ។ អរូចាវច-
រញ្ច នអរូចាវចរញ្ច ធម្មំ បច្ចយា អរូចាវចរោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អរូចាវចរំ ឯកំ ខន្ធឯ
វត្ថុញ្ច បច្ចយា តយោ ខន្ធ ទ្វេ ខន្ធ . . . ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនិសាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នត្តន្ត្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនិឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនិមគ្គ-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនិសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនិវិប្បយុត្ត-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់វារៈ ២ ក្រៅនេះក្តី សហជាតវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ។

បឋមវិវាទៈ

[១៨៨] អរូបាវចរធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងអរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ បានដល់វារៈ ៣ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។
 នរូបាវចរធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ នរូបាវចរក្ខន្ធ ១ ដរាបដល់ពួកមហាក្ខត ខាងក្នុង ។
 អរូបាវចរធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកអរូបាវចរក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ អរូបាវចរធម៌ក្តី
 នរូបាវចរធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងនរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកអរូបាវចរក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត ។ អរូបាវចរធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងអរូបាវចរ-
 ធម៌ផង នឹងនរូបាវចរធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងអរូបាវចរក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ។

អរូបាវចរក្កោ បច្ចយវិហ

អរូបាវចរក្កោ នអរូបាវចរក្កោ ធម្មំ បច្ចយា នអរូបាវ-
 ចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អរូបាវចរេ ខន្ធ
 ច មហាក្កតេ ច បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។
 អរូបាវចរក្កោ នអរូបាវចរក្កោ ធម្មំ បច្ចយា អរូបាវចរោ
 ច នអរូបាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អរូ-
 បាវចរំ ឯកំ ខន្ធកំ វត្ថុកំ បច្ចយា តយោ ខន្ធា
 ន្ទេ ខន្ទេ . . . អរូបាវចរេ ខន្ទេ ច មហាក្កតេ ច
 បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។

[១៨៩] ហេតុយា នវ អារម្មណេ ចត្តារិ អនិ-
 បតិយា នវ អនន្តរេ ចត្តារិ សមនន្តរេ ចត្តារិ សហ-
 លាតេ នវ អញ្ញមញ្ញេ ចត្តារិ និស្សយេ នវ ឧបនិស្ស-
 យេ ចត្តារិ បុរេលាតេ ចត្តារិ អាសេវនេ ចត្តារិ កក្កដ្ឋេ
 នវ វិចារកេ ន្ទេ ។ បេ ។ អវិគតេ នវ ។

[១៩០] នអរូបាវចរំ ធម្មំ បច្ចយា នអរូបា-
 វចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេ-
 តុកំ នអរូបាវចរំ ឯកំ ខន្ធកំ យាវ អសញ្ញសត្តា
 ចក្កាយតនំ បច្ចយា ចក្កវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ
 . . . វត្ថុំ បច្ចយា អហេតុកា នអរូបាវចរោ ខន្ធា

អរូបាវចរទុកៈ បច្ចយវារៈ

នអរូបាវចរធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងអរូបាវចរធម៌ផង នឹងនអរូបាវចរធម៌ផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុជ្ឈានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួក
 អរូបាវចរក្ខន្ធផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ។ អរូបាវចរធម៌ក្តី នអរូបា-
 វចរធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងអរូបាវចរធម៌ផង នឹងនអរូបាវចរធម៌ផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងអរូបាវច-
 រក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមុជ្ឈានរូប ពឹងផ្អែក
 នឹងពួកអរូបាវចរក្ខន្ធផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ។

[១៨៩] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងភារមណប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤
 ក្នុងសមនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧
 ក្នុងអញ្ញាប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុង
 អាសវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិបា-
 កប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។ បេ ។ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

[១៩០] នអរូបាវចរធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនអរូបាវចរធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ នអរូបាវចរក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ
 ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខាយតនៈ នឹង
 កាយាយតនៈ . . . ពួកនអរូបាវចរក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

វិចីតិច្ឆាស បាតតេ ទុទ្ធច្ចស បាតតេ ខន្ធេ បច្ចយា
 វិចីតិច្ឆាស បាតតោ ទុទ្ធច្ចស បាតតោ មោហោ ។
 . . . ន អារម្មណប្បច្ចយា តីណិ ។

[១៩១] អរូទាវចរំ ធម្មំ បច្ចយា អរូទាវចរោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ន អធិបតីប្បច្ចយា អរូទាវចរេ ខន្ធេ
 បច្ចយា អរូទាវចរា អធិបតី វិទាកំ អរូទាវចរំ ឯកំ
 ខន្ធំ . . . បដិសន្ធិ ។ ន អរូទាវចរំ ធម្មំ បច្ចយា
 ន អរូទាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ន អធិបតីប្បច្ចយា
 ន អរូទាវចរំ ឯកំ ខន្ធំ . . . បដិសន្ធិ យោវ អសត្តា-
 សត្តា ។

[១៩២] ន មោតុយា ឯកំ ន អារម្មណេ តីណិ
 ន អធិបតីយា ចត្តារិ ន អនន្តរេ តីណិ ន សមនន្តរេ
 ន អត្តាមញ្ញេ ន ឧបទិស្សយេ តីណិ ន បុរេជានេ ចត្តារិ
 ន បច្ឆាជានេ នវំ ន អាសវនេ ចត្តារិ ន កម្មេ ចត្តារិ
 ន វិទាកេ នវំ ន អាហារេ ឯកំ ន វេទ្រិយេ ឯកំ
 ន ឈានេ ឯកំ ន មក្កេ ឯកំ ន សម្បយុត្តេ តីណិ
 ន វិប្បយុត្តេ ទ្វេ នោនត្តិយា តីណិ នោវិគតេ តីណិ ។
 ឥតរេ ទ្វេ គណនាបិ និស្សយវារោបិ កាតត្ថា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

មោហាៈ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រច្នា ប្រកបដោយឧទ្ធច្នៈ ពឹងផ្អែក នឹង
ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រច្នា ប្រកបដោយឧទ្ធច្នៈ ។ ... ព្រោះ
នការម្មណប្បជ្ជយ មានវារៈ ៣ ។

(១៩១) អរូបាវចរធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងអរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនអធិបតិប្បជ្ជយ គឺ អរូបាវចរធិបតិ ពឹងផ្អែក នឹងអរូបាវចរក្ខន្ធ
នឹងអរូបាវចរក្ខន្ធ ១ ជាវិបាក ... គឺ បដិសន្ធិ ។ នអរូបាវចរធម៌ ពឹង-
ផ្អែក នឹងនអរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បជ្ជយ នឹង
នអរូបាវចរក្ខន្ធ ១ ... គឺ បដិសន្ធិ ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។

(១៩២) ក្នុងនហេតុប្បជ្ជយ មានវារៈ ១ ក្នុងនការម្មណប្បជ្ជយ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បជ្ជយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអនន្តរប្បជ្ជយ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បជ្ជយ នអញ្ញាបញ្ញប្បជ្ជយ នឧបនិស្សយប្បជ្ជយ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរាណតប្បជ្ជយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បជ្ជយ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បជ្ជយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនកម្មប្បជ្ជយ មាន
វារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បជ្ជយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាហារប្បជ្ជយ មានវារៈ ១
ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បជ្ជយ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បជ្ជយ មានវារៈ ១
ក្នុងនមគ្គិប្បជ្ជយ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បជ្ជយ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នវិប្បយុត្តប្បជ្ជយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោនតិប្បជ្ជយ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នោវិតតប្បជ្ជយ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់វារៈ ២ ក្រៅនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បធ្វើ ។

អរូបាវចនេ បញ្ញាវិពោ

សំសដ្ឋានី

[១៨៣] អរូបាវចនំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ អរូបាវចនេ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អរូបាវចនំ ឯកំ ខន្ធ
 សំសដ្ឋា តយោ ខន្ធ ទេ ខន្ធ ... បដិសន្ធិ ។
 នអរូបាវចនំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ នអរូបាវចនេ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នអរូបាវចនំ ឯកំ ខន្ធ សំសដ្ឋា
 តយោ ខន្ធ ទេ ខន្ធ ... បដិសន្ធិ ។

[១៨៤] ហេតុយា ទេ អវិកតេ ទេ ។

[១៨៥] នហេតុយា ឯកំ នអធិបតិយា ទេ
 នចុរេជានេ ទេ នបន្ទាជានេ ទេ នអាសេវនេ ទេ
 នកម្មេ ទេ នវិចារកេ ទេ នឈានេ ឯកំ នមត្តេ
 ឯកំ នវិប្បយុត្តេ ទេ ។
 ឯកំ ឥតរេ ទេ កណាធាបិ សម្បយុត្តវារោបិ កាតញ្ច ។

បញ្ញាវិពោ

[១៨៦] អរូបាវចនេ ធម្មោ អរូបាវចនស្ស
 ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរូបាវចន
 ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ហេតុប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បដិសន្ធិ ។ ម្យលំ អរូបាវចនេ ហេតុ

អរូបាវចរទុកៈ បញ្ញាវិវរៈ

សិស្សជំរាវៈ

[១៩៣] អរូបាវចរធម៌ លាយឡំ នឹងអរូបាវចរធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ លាយឡំ នឹងអរូបាវច-
រក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ . . . គឺ បដិសន្ធិ ។ នអរូបាវចរធម៌ លាយឡំ
នឹងអរូបាវចរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣
លាយឡំ នឹងអរូបាវចរក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ . . . គឺ បដិសន្ធិ ។

[១៩៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ២ ។

[១៩៥] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ២ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ២ ក្នុងនអាសវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១
ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។

ការរាប់វារៈ ២ ក្រៅនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី

បណ្ឌិត គប្បធ្វើ យ៉ាងនេះ ។

បញ្ញាវិវរៈ

[១៩៦] អរូបាវចរធម៌ ជាបដ្ឋយ នៃអរូបាវចរធម៌ ដោយ
ហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកអរូបាវចរហេតុ ជាបដ្ឋយ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
ដោយហេតុប្បដ្ឋយ គឺ បដិសន្ធិ ។ មូល គឺ ពួកអរូបាវចរហេតុ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមកប្បដ្ឋានំ

ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 មូលំ អរូចាវចរេ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 នអរូចាវចរេ ធម្មោ នអរូចាវចរស្ស ធម្មស្ស ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នអរូចាវចរេ ហេតុ សម្បយុត្ត-
 កានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ ហេតុប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ បដិសន្ធិ ។

[១៩៧] អរូចាវចរេ ធម្មោ អរូចាវចរស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អាគាសានញ្ចាយតនំ
 វិញ្ញាណញ្ចាយតនស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 អាភិញ្ញញ្ចាយតនំ នេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនស្ស អា-
 រម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អរូចាវចរេ ធម្មោ នអ-
 រូចាវចរស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 អាគាសានញ្ចាយតនំ បដ្ឋវេក្ខតិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ
 ... អាភិញ្ញញ្ចាយតនំ ... នេវសញ្ញាណសញ្ញាយ-
 តនំ បដ្ឋវេក្ខតិ អរូចាវចរេ ខន្ធានំ អនិច្ចតោ ។ បេ ។
 ឆោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ចេតោបរិយញ្ញាណេន អរូចា-
 វចរចិត្តសមុដ្ឋិស្ស ចិត្តំ ជានាតិ អរូចាវចរេ ខន្ធា-
 ចេតោបរិយញ្ញាណស្ស ចុត្វេនិវាសាធុស្សតិញ្ញាណស្ស

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល គឺ
 ពួកអរូបាវចរហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃពួកចិត្តស-
 មុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ នអរូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 នអរូបាវចរធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកនអរូបាវចរហេតុ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ បដិសន្ធិ ។

[១៩៧] អរូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអរូបាវចរធម៌ ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ គឺ អាកាសានញ្ញាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃវិញ្ញា-
 ណញ្ញាយតនៈ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ អាកិញ្ញញ្ញាយតនៈ ជាបច្ច័យ
 នៃនេវេសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ អរូបាវចរ-
 ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនអរូបាវចរធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល
 ពិចារណា នូវអាកាសានញ្ញាយតនៈ នូវវិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ . . . នូវ
 អាកិញ្ញញ្ញាយតនៈ . . . ពិចារណា នូវនេវេសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ
 (ពិចារណា) នូវពួកអរូបាវចរក្ខន្ធ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោមនស្ស
 កើតឡើង បុគ្គល ដឹង នូវចិត្ត របស់បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយអរូបាវ-
 ចរចិត្ត ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ ពួកអរូបាវចរក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃ
 ភិរិយាពិចារណា នូវចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ

អរិយធម៌ខ្មែរ បញ្ញាភិបាល

យថាភក្កបកញ្ញា ណាស្ស អនាគតំសញ្ញា ណាស្ស អាវុ-
 ជ្ជនាយ អាម្ពណាប្បវដ្តយេន បច្ឆយោ ។ នអរូទាវចរោ
 ធម្មោ នអរូទាវចរស្ស ធម្មស្ស អាម្ពណាប្បវដ្តយេន
 បច្ឆយោ ធានំ . . . សីលំ . . . ឧទោសថកម្មំ កត្វា
 តំ បច្ឆវេក្ខតិ អស្សនេតិ អភិនន្តតិ តំ អាវុត្ត រាតោ
 ។ បេ ។ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ បុព្វេ សុចីណ្ណានិ . . .
 ណាតា ។ បេ ។ អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ បច្ឆវេក្ខន្តិ
 ដលំ បច្ឆវេក្ខន្តិ និព្វានំ បច្ឆវេក្ខន្តិ និព្វានំ គោត្រភុស្ស
 វោធានស្ស មត្តស្ស ដលស្ស អាវុជ្ជនាយ អាម្ពណា-
 ប្បវដ្តយេន បច្ឆយោ អរិយា បហីនេ កិលេសេ បច្ឆ-
 វេក្ខន្តិ វិក្ខម្ពតេ កិលេសេ . . . បុព្វេ . . . ។ បេ ។
 ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . នអរូទាវចរេ ខន្ធភ អនិច្ចតោ
 ។ បេ ។ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ និព្វេន ចក្កនា រូបំ
 បស្សតិ និព្វាយ សោតនាតុយា សន្និ សុណាតិ
 ចេតោចរិយញ្ញាណេន នអរូទាវចរចិត្តសមដ្ឋីស្ស ចិត្តំ
 ជាតាតិ រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស វេដ្ឋញ្ញាយតនំ
 . . . នអរូទាវចរោ ខន្ធភ វត្ថុវិញ្ញាណស្ស ចេតោចរិ-
 យញ្ញាណស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណស្ស យថា-
 ភក្កបកញ្ញា ណាស្ស អនាគតំសញ្ញា ណាស្ស អាវុជ្ជនាយ
 អាម្ពណាប្បវដ្តយេន បច្ឆយោ ។

អរូបាវចរទុកៈ បញ្ញាវិវៈ

យថាកម្មបគុណា និន័អនាគតសញ្ញាណ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ។
 នអរូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនអរូបាវចរធម៌ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ គឺ
 (បុគ្គល ទ្យ) នូវទាន ... នូវសីល ... ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ហើយ
 ពិចារណា នូវអំពើនោះ ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ប្រារព្ធ នូវអំពើនោះ
 ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង ដែលខ្លួនសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន
 ... អំពីឈាន ។ បេ ។ ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ពិចារណា
 នូវមគ្គ ពិចារណា នូវផល ពិចារណា នូវព្រះនិព្វាន ឯព្រះនិព្វាន ជា
 បច្ច័យ នៃគោត្រកូ វេទានៈ មគ្គ ផល និងកិរិយាពិចារណា ដោយ
 ការម្មណប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា នូវកងកិលេស ដែល
 លះបង់ហើយ នូវកងកិលេស ដែលសង្កត់សង្កិនហើយ ... ក្នុង
 កាលមុន ... ។ បេ ។ នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ... នូវពួកនអរូបាវ-
 ចរក្ខន្ធ ថាមិនឡើង ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ
 នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ ដឹង នូវចិត្ត
 របស់បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយនអរូបាវចរចិត្ត ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ
 រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋស្វាយតនៈ ... ពួក
 នអរូបាវចរក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃកិរិយាពិចារណា នូវតំន្រីវិជញ្ញាណ ចេ-
 តោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មបគុណា និន័
 អនាគតសញ្ញាណ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[១៩៨] អរូចាវចរោ ធម្មោ អរូចាវចរស្ស
ធម្មស្ស អនិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតាជិ-
បតិ អរូចាវចរា អនិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
អនិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អរូចាវចរោ ធម្មោ
នអរូចាវចរស្ស ធម្មស្ស អនិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
អារម្មណាជិបតិ សហជាតាជិបតិ ។ អារម្មណា-
ជិបតិ អាគាសានន្យាយតនំ កុំ កត្វា បច្ចវេ-
ក្ខតិ ។ បេ ។ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ កុំ កត្វា
បច្ចវេក្ខតិ អរូចាវចរេ ខន្ធើ កុំ កត្វា អស្សាទេតិ
អភិនន្តតិ តំ កុំ កត្វា រកោ ឧប្បជ្ឈតិ ទិដ្ឋិ
ឧប្បជ្ឈតិ ។ សហជាតាជិបតិ អរូចាវចរា អនិបតិ
ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ អនិបតិប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ។ មូលំ អរូចាវចរា អនិបតិ សម្បយុត្តកានំ
ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ អនិបតិប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ ។ នអរូចាវចរោ ធម្មោ នអរូចាវ-
ចរស្ស ធម្មស្ស អនិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្ម-
ណាជិបតិ សហជាតាជិបតិ ។ អារម្មណាជិបតិ
ដានំ . . . សីលំ . . . ឧបោសថកម្មំ កត្វា
តំ កុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ

អភិធម្មប័ណ្ណ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

[១៩៨] អរូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអរូបាវចរធម៌ ដោយអធិបតិ-
 ប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ អរូបាវចរធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ អរូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃអរូបាវចរធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និង
 សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ បុគ្គល ធ្វើ នូវអាត្មាសា-
 នញ្ញាយតនៈ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ។ បេ ។ ធ្វើ នូវនេវ-
 សញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ធ្វើ នូវពួក
 អរូបាវចរក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រតនៈ កើតឡើង
 ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហ-
 ជាតាធិបតិ គឺ អរូបាវចរធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ ។ មូល គឺ អរូបាវចរធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។
 នអរូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអរូបាវចរធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
 បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ
 គឺ បុគ្គល (ឲ្យ) នូវទាន ... នូវសីល ... ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម
 ធ្វើ នូវអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ

អរូបវិចារុកេ បញ្ញាវារោ

តំ កុំ កត្វា វាតោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ . . . បុព្វេ
 សុច្ឆន្ទានំ . . . ឈានា ។ បេ ។ អរិយា មគ្គា
 វុដ្ឋិហត្វា មក្កំ កុំ កត្វា បច្ឆវេក្ខន្តិ ដលំ . . .
 និព្វានំ បច្ឆវេក្ខន្តិ និព្វានំ តោត្រភុស្ស វេទានស្ស
 មគ្គស្ស ផលស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ
 . . . វត្ថុំ . . . នអរូចារិចរេ ខន្ធនេ កុំ កត្វា
 អស្សាដេតិ អភិនន្តតិ តំ កុំ កត្វា វាតោ ឧប្បជ្ជតិ
 ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។ សហជាតាធិបតិ នអរូចារិចរេ
 អធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធនំ ចិត្តសមុដ្ឋានានព្វា
 រូចានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១៩៩] អរូចារិចរេ ធម្មោ អរូចារិចរស្ស
 ធម្មស្ស អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា
 អរូចារិចរេ ខន្ធនំ បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ អរូចារិច-
 រានំ ខន្ធនំ អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ ។ អរូចា-
 រិចរេ ធម្មោ នអរូចារិចរស្ស ធម្មស្ស អនន្តរវ្យច្ច-
 យេន បច្ចយោ អរូចារិចរំ ចុតិចិត្តំ នអរូចារិច-
 រស្ស ឧបបត្តិចិត្តស្ស អរូចារិចរំ កវន្តំ ភាវជ្ជនាយ
 អរូចារិចរេ ខន្ធនំ នអរូចារិចរស្ស វុដ្ឋានស្ស

អរិយធម៌ខ្មែរ: បញ្ញាវិញ្ញាណ:

រាគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ ឲ្យអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព
 ... ដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ... អំពីឈាន ។ បេ ។ ពួកព្រះ
 អរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ធ្វើ ឲ្យមគ្គ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា
 ឲ្យផល . . . ពិចារណា ឲ្យព្រះនិព្វាន ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃ
 គោត្រកូ វេទានៈ មគ្គ និងផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ឲ្យចក្ខុ ...
 ឲ្យវត្ថុ ... ធ្វើ ឲ្យពួកនអរិយធម៌ខ្មែរ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ
 រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ ឲ្យអំពើនោះ ឲ្យ
 ជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ នអរិយធម៌ខ្មែរ ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។

[១៩៩] អរិយធម៌ខ្មែរ ជាបច្ច័យ នៃអរិយធម៌ខ្មែរ ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកអរិយធម៌ខ្មែរ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃអរិយ-
 ធម៌ខ្មែរ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ អរិយធម៌ខ្មែរ ជា
 បច្ច័យ នៃអរិយធម៌ខ្មែរ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ អរិយធម៌ខ្មែរ-
 ចុតិចិត្ត (ជាបច្ច័យ) នៃអរិយធម៌ខ្មែរឧបបត្តិចិត្ត អរិយធម៌ខ្មែរ (ជា
 បច្ច័យ) នៃអរិយធម៌ខ្មែរ ពួកអរិយធម៌ខ្មែរ (ជាបច្ច័យ) នៃអរិយធម៌ខ្មែរ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

និពោតា វុជ្ជហន្តស្ស លេសញ្ញាណសញ្ញាយតនំ ផល-
សមាបត្តិយា អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នអរូចា-
វចរោ ធម្មោ នអរូចាវចរស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន
បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា នអរូចាវចរា ខន្ធា បច្ឆិមានំ
បច្ឆិមានំ នអរូចាវចរានំ ខន្ធានំ អនន្តរប្បច្ចយេន
បច្ចយោ អនុលោមំ តោត្រភុស្ស អនុលោមំ ផល-
សមាបត្តិយា អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នអរូចា-
វចរោ ធម្មោ អរូចាវចរស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន
បច្ចយោ នអរូចាវចរំ ចុតិចិត្តំ អរូចាវចរស្ស ឧបបត្តិ-
ចិត្តស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ នអរូចាវចរា
ខន្ធា អរូចាវចរស្ស វុជ្ជានស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ អាត្មាសាទញ្ញាយតនស្ស បរិកម្មំ អាត្មា-
សាទញ្ញាយតនស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិញ្ញា-
ណញ្ញាយតនស្ស . . . អាត្មិញ្ញាយតនស្ស . . .
លេសញ្ញាណសញ្ញាយតនស្ស បរិកម្មំ លេសញ្ញាណ-
សញ្ញាយតនស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ . . .
សមនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន
បច្ចយោ បញ្ច អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ-
និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ សត្ត ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នេវេសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃផលសមាបត្តិ របស់បុគ្គល
 កាលចេញ អំពីនិរោធ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ នអរូបាវចរធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃនអរូបាវចរធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកនអរូបាវចរក្ខន្ធ
 មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកនអរូបាវចរក្ខន្ធ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ
 អនុលោម (ជាបច្ច័យ) នៃគោត្រកូ អនុលោម ជាបច្ច័យ នៃផលសមា-
 បត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ នអរូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអរូបាវចរ-
 ធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ នអរូបាវចរចុតិចិត្ត ជាបច្ច័យ នៃអរូបាវចរ-
 ឧបបត្តិចិត្ត ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួកនអរូបាវចរក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃអ-
 រូបាវចរុដ្ឋាន ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ការបរិកម្ម នូវអាកាសានញ្ញាយតនៈ
 ជាបច្ច័យ នៃអាកាសានញ្ញាយតនៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ នូវវិញ្ញាណញ្ញា-
 យតនៈ ... នូវអភិញ្ញាយតនៈ ... ការបរិកម្ម នូវនេវេសញ្ញានា-
 សញ្ញាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃនេវេសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ដោយអនន្ត-
 រប្បច្ច័យ ។ ... ជាបច្ច័យ ដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 សហជាតប្បច្ច័យ មានវរៈ ៥ ជាបច្ច័យ ដោយអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មាន
 វរៈ ៦ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ មានវរៈ ៧ ។

អរូបាវចនេន បញ្ញាវិព

[២០០] អរូបាវចនេន ឆន្ទោ អរូបាវចនស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនន្តរូបនិស្សយោ
 បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ អាត្មា-
 សានញ្ចាយតនំ វិញ្ញាណញ្ចាយតនស្ស ឧបនិស្សយ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ អាត្មញ្ចា-
 យតនស្ស អាត្មញ្ចាយតនំ នេវសញ្ញាណសញ្ញាយ-
 តនស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អរូបា-
 វចនេន ឆន្ទោ នអរូបាវចនស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្ស-
 យោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ
 អរូបាវចនំ សន្នំ ឧបនិស្សយ ទានំ ទេតិ សីលំ . . .
 ឧបាសថកម្មំ នអរូបាវចនំ ឈានំ វិបស្សនំ បត្តំ
 អភិញ្ញំ . . . សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ មាទំ ជិប្បេតិ ទិដ្ឋិ
 កល្យាតិ អរូបាវចនំ សីលំ . . . បញ្ញំ ឧបនិស្សយ
 ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ មាទំ ជិប្បេតិ
 ទិដ្ឋិ កល្យាតិ អរូបាវចនេន សន្នា ។ បេ ។ បញ្ញា
 នអរូបាវចនេន សន្នាយ ។ បេ ។ បញ្ញាយ វាគស្ស
 បត្ថនាយ កាយិកស្ស សុខស្ស កាយិកស្ស ឧក្ខស្ស

អរូបាវចរទុកៈ បញ្ញាការៈ

[២០០] អរូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអរូបាវចរធម៌ ដោយឧប-
និស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។
ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ អាភាសានញ្ញាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃវិញ្ញាណញ្ញា-
យតនៈ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ វិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃ
ភកិញ្ញញ្ញាយតនៈ ភកិញ្ញញ្ញាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃនេវេសញ្ញានាសញ្ញា-
យតនៈ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ អរូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃន-
អរូបាវចរធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌបនិស្ស័យ
អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ
បុគ្គល អាស្រ័យ នូវអរូបាវចរសង្ខារ ហើយឲ្យ នូវទាន នូវសីល . . .
នូវឧបេសាសថកម្ម ញ្ញាំងនអរូបាវចរជ្ឈាន វិបស្សនា មគ្គ និងអភិញ្ញា
. . . ញ្ញាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ដំឡើង នូវមានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ
អាស្រ័យ នូវអរូបាវចរសីល . . . នូវបញ្ញា ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។
ញ្ញាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ដំឡើង នូវមានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ អ-
រូបាវចរសង្ខារ ។ បេ ។ បញ្ញា ជាបច្ច័យ នៃនអរូបាវចរសង្ខារ ។ បេ ។
ជាបច្ច័យ នៃបញ្ញា រតៈ សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

មក្កស្ស វេលសមាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ នអរូចាវចរោ ឆប្បោ នអរូចាវចរស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្ស-
 យោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។
 បកត្ថបនិស្សយោ នអរូចាវចរំ សទ្ធិំ ឧបនិស្សយ
 ទានំ ទេតិ សីលំ . . . ឧទោសថកម្មំ នអរូចាវចរំ
 ឈានំ វិបស្សនំ មក្កំ អភិញ្ញំ . . . សមាបត្តិំ ឧប្បា-
 ទេតិ មាណំ ជប្បេតិ ទិដ្ឋិ កណ្ណាតិ នអរូចាវចរំ សីលំ
 . . . បញ្ញំ រាគំ បត្តនំ កាយិកំ សុខំ កាយិកំ
 ទុក្ខំ ឧត្តំ កោដនំ . . . សេនាសនំ ឧបនិស្សយ
 ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិំ ឧប្បាទេតិ ទាណំ
 ហនតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិន្តតិ នអរូចាវចរោ សទ្ធា
 ។ បេ ។ សេនាសនំ នអរូចាវចរោយ សទ្ធាយ បត្ត-
 នាយ កាយិកស្ស សុខស្ស កាយិកស្ស ទុក្ខស្ស
 បត្តស្ស វេលសមាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ នអរូចាវចរោ ឆប្បោ អរូចាវចរស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនន្តរូបនិស្ស-
 យោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

មគ្គ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នករុបាវចរធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃនករុបាវចរធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌប-
 និស្ស័យ អនន្តបូជនិស្ស័យ និងបកត្យូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្យូបនិស្ស័យ
 គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវនករុបាវចរសទ្ធា ហើយឲ្យ នូវទាន នូវសីល
 . . . ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ញ៉ាំងនករុបាវចរជ្ឈាន វិបស្សនា មគ្គ និង
 អភិញ្ញា . . . ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ដំឡើង នូវមានៈ ប្រកាន់
 នូវចិដ្ឋិ អាស្រ័យ នូវនករុបាវចរសីល . . . នូវបញ្ញា រាគៈ សេចក្តី
 ប្រាថ្នា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ រដូវ និងកោដន . . . នូវសេនាសនៈ
 ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង សម្លាប់ នូវ
 សត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ នករុបាវចរសទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ
 ជាបច្ច័យ នៃនករុបាវចរសទ្ធា សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ កាយិ-
 កទុក្ខ មគ្គ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នករុបា-
 វចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនករុបាវចរធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បាន
 ដល់អនន្តបូជនិស្ស័យ និងបកត្យូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្យូបនិស្ស័យ

អរិយធម៌ខ្មែរ បញ្ញាវិវេក

អា កា សា ន ញា យ ត ន ស្ស បរិកម្មំ អា កា សា ន ញា-
យ ត ន ស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បេ ។
នេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនស្ស បរិកម្មំ នេវសញ្ញាណ-
សញ្ញាយតនស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២០០] នអរិយធម៌ខ្មែរ ធម្មា នអរិយធម៌ខ្មែរ
ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេ-
ជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុ
អនិច្ចតោ ។ បេ ។ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ ទិព្វេន
ចក្កេន រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ សោតជានុយា សុទ្ធិ
សុណាតិ រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស ដោជ្ឈនាយតនំ
កាយវិញ្ញាណស្ស ។ វត្ថុបុរេជាតំ ចក្កាយតនំ ចក្ក-
វិញ្ញាណស្ស កាយាយតនំ . . . វត្ថុ នអរិយធម៌ខ្មែរ
ឧទ្ធានំ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នអរិយធម៌ខ្មែរ
ធម្មា អរិយធម៌ខ្មែរ ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ វត្ថុបុរេជាតំ វត្ថុ អរិយធម៌ខ្មែរ ឧទ្ធានំ បុរេជា-
តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ . . . បច្ចាជាតប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ទ្វេ អាសេវនប្បច្ចយេន បច្ចយោ ភីណី ។

អរូបារាជ្យៈ បញ្ញាវិវៈ

គឺ បរិកម្ម នូវអាកាសានញ្ញាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃអាកាសានញ្ញាយតនៈ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ បេ ។ បរិកម្ម នូវនេវេសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃនេវេសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[២០១] នអរូបារាជ្យមិ ជាបច្ច័យ នៃនអរូបារាជ្យមិ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ ថាមិនឡើង ។ បេ ។ ទោមនស្សកើតឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយជ្ឈាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ . . . វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកនអរូបារាជ្យក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នអរូបារាជ្យមិ ជាបច្ច័យ នៃអរូបារាជ្យមិ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់វត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុជាបច្ច័យ នៃពួកអរូបារាជ្យក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយបញ្ញាជាតប្បច្ច័យ មានវរៈ ២ ជាបច្ច័យ ដោយភាសេនប្បច្ច័យ មានវរៈ ៣ ។

[២០២] អរូទាវចរោ ធម្មោ អរូទាវចរស្ស ធម្មស្ស
 កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា នានាខណ៌កា
 ។ បេ ។ អរូទាវចរោ ធម្មោ នអរូទាវចរស្ស ធម្មស្ស
 កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរូទាវចរោ ចេតនា ចិត្តស-
 មុដ្ឋានំ អរូទាវចរំ ខន្ធានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ មូលំ អរូទាវចរោ ចេតនា សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូទាវចរំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ នអរូទាវចរោ ធម្មោ នអរូទាវចរស្ស ធម្មស្ស
 កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា នានាខណ៌កា ។
 សហជាតា នអរូទាវចរោ ចេតនា សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សង្ខតំ ។

[២០៣] អរូទាវចរោ ធម្មោ អរូទាវចរស្ស ធម្មស្ស
 វិចាកប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នអរូទាវចរោ ធម្មោ នអ-
 រូទាវចរស្ស ធម្មស្ស វិចាកប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ...
 អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចត្តារិ វិជ្ជិយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ចត្តារិ ឈានប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចត្តារិ មត្ត-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចត្តារិ សម្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ទេ ។

អភិធម្មបំណិក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

(២០២) អរូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអរូបាវចរធម៌ ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងនានាខណិកៈ ។ បេ ។ អរូបា-
 វចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអរូបាវចរធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ អរូបា-
 វចរចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកអរូបាវចរក្ខន្ធ ដែលមានចិត្តជាសមុដ្ឋាន
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ មូល គឺ អរូបាវចរចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
 នអរូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអរូបាវចរធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បាន
 ដល់សហជាត នឹងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ នអរូបាវចរចេតនា
 ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។

(២០៣) អរូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអរូបាវចរធម៌ ដោយវិបា-
 កប្បច្ច័យ ។ នអរូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអរូបាវចរធម៌ ដោយ
 វិបាកប្បច្ច័យ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយភាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយឈា-
 នប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជា
 បច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

អរូបាវចនេ បញ្ញាវិព

[២០៤] អរូបាវចនេ ធម្មោ នអរូបាវចរស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បន្ទា-
ជាតំ ។ នអរូបាវចនេ ធម្មោ នអរូបាវចរស្ស ធម្មស្ស
វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បុរេជាតំ
បន្ទាជាតំ ។ នអរូបាវចនេ ធម្មោ អរូបាវចរស្ស
ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរេជាតំ វត្ថុ
អរូបាវចនំ ទដ្ឋានំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[២០៥] អរូបាវចនេ ធម្មោ អរូបាវចរស្ស ធម្មស្ស
អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ ។ អរូបាវចនេ
ធម្មោ នអរូបាវចរស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
សហជាតំ បន្ទាជាតំ ។ អរូបាវចនេ ធម្មោ អរូបាវច-
រស្ស ច នអរូបាវចរស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
យោ សហជាតំ ។ នអរូបាវចនេ ធម្មោ នអរូបាវចរស្ស
ធម្មស្ស អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បុរេជាតំ
បន្ទាជាតំ អាហារំ វិជ្ជិយំ ។ នអរូបាវចនេ ធម្មោ អរូ-
បាវចរស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរេជាតំ
វត្ថុ អរូបាវចនំ ទដ្ឋានំ អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
អរូបាវចនេ ច នអរូបាវចនេ ច ធម្មោ អរូបាវចរស្ស
ធម្មស្ស អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។

អរូបាវចរទុកៈ បញ្ញាការៈ

[២០៤] អរូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនអរូបាវចរធម៌ ដោយ
វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងបច្ឆាជាត ។ នអរូបាវចរធម៌
ជាបច្ច័យ នៃនអរូបាវចរធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
បុរេជាត នឹងបច្ឆាជាត ។ នអរូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអរូបាវចរធម៌
ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួក
អរូបាវចរក្ខន្ធ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

[២០៥] អរូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអរូបាវចរធម៌ ដោយអត្ថិ-
ប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត ។ អរូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនអរូបា-
វចរធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងបច្ឆាជាត ។ អរូបា-
វចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអរូបាវចរធម៌ផល នៃនអរូបាវចរធម៌ផល ដោយ
អត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត ។ នអរូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនអរូ-
បាវចរធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត
អាហារ នឹងឥន្ទ្រិយ ។ នអរូបាវចរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអរូបាវចរធម៌
ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកអរូបាវច-
រក្ខន្ធ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ អរូបាវចរធម៌ក្តី នអរូបាវចរធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ
នៃអរូបាវចរធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងបុរេជាត ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សហជាតោ អរូទាវចរោ ឯកោ ខន្ធនោ ប វត្ថុ ប
 តិណ្ណានំ ខន្ធនំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធនា
 ... ។ អរូទាវចរោ ប នអរូទាវចរោ ប ធម្មា នអរូ-
 ទាវចរស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ
 បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សហជាតា អរូទាវចរោ
 ខន្ធនោ ប បហាក្ខតា ប វិត្ថសមុដ្ឋានានំ រូទានំ អត្ថិ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា អរូទាវចរោ ខន្ធនោ
 ប កតទ្បិញ្ញោ អាហារោ ប ឥមស្ស កាយស្ស
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា អរូទាវចរោ
 ខន្ធនោ ប រូបដីវិត្ថ្រិយេកា កដត្តារូទានំ អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ... នត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិភតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អវិភតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(២០៦) ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណេ តីណិ អធិ-
 បតិយា ចត្តារិ អនន្តរេ ចត្តារិ សមនន្តរេ ចត្តារិ សហ-
 ជាតេ បញ្ច អញ្ញាមញ្ញោ ទ្វេ និស្សយេ សត្ត ឧបនិស្ស-
 យេ ចត្តារិ បុរេជាតេ ទ្វេ បច្ឆាជាតេ ទ្វេ អាសវានេ
 តីណិ កម្មេ ចត្តារិ វិចារកេ ទ្វេ អាហារេ ចត្តារិ ឥន្ទ្រិ-
 យេ ចត្តារិ ឈានេ ចត្តារិ បក្កេ ចត្តារិ សប្បយុត្តេ ទ្វេ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទូកប្បដ្ឋាន

សហជាត គឺ អរូបាវចរក្ខន្ធទ ផង វត្ថុផង ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣
ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . . ។ អរូបាវចរធម៌ក្តី នអរូបាវចរធម៌ក្តី
ជាបច្ច័យ នៃអរូបាវចរធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
បច្ឆាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺ ពួកអរូបាវចរក្ខន្ធផង
ពួកមហាក្ខតផង ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានរូប ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។
បច្ឆាជាត គឺ ពួកអរូបាវចរក្ខន្ធផង កពទ្យិន្តិកាហារផង ជាបច្ច័យ នៃ
កាយនេះ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺ ពួកអរូបាវចរក្ខន្ធផង រូប-
ដវិត្តិយផង ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ . . .
ជាបច្ច័យ ដោយនត្តិប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយវិគតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយអវិគតប្បច្ច័យ ។

[២០៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងធនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
ក្នុងអតាមតាប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងការសវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងសប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២

អរូបវិចារេ បញ្ញាវិវា

វិប្បយុត្ត តីណី អត្តិយា សត្ត នត្តិយា បត្តាវី វិនតេ
បត្តាវី អវិនតេ សត្ត ។

(២០៧) អរូបាវចរោ ធម្មោ អរូបាវចរស្ស ធម្មស្ស
អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ កក្កប្បដ្ឋ-
យេន បដ្ឋយោ ។ អរូបាវចរោ ធម្មោ នអរូបាវចរស្ស
ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាត-
ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
បន្នាជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អរូបាវចរោ ធម្មោ
អរូបាវចរស្ស ច នអរូបាវចរស្ស ច ធម្មស្ស សហ-
ជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នអរូបាវចរោ ធម្មោ
នអរូបាវចរស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ ចុរជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បន្នាជាតប្បដ្ឋ-
យេន បដ្ឋយោ កក្កប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អាហារ-
ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
នអរូបាវចរោ ធម្មោ អរូបាវចរស្ស ធម្មស្ស ឧបនិ-
ស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ចុរជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
យោ ។ អរូបាវចរោ ច នអរូបាវចរោ ច ធម្មោ

អរិយធម៌ខ្មែរ: បញ្ញាវិវឌ្ឍន៍:

ក្នុងវិប្បយុត្តិប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៣ ក្នុងអត្ថប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៧ ក្នុង
នត្ថប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៤ ក្នុងវិគតប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាន
មានវារៈ ៧ ។

[២០៧] អរិយធម៌ ជាបដ្ឋាន នៃអរិយធម៌ ដោយការ-
ម្មណ៍ប្បដ្ឋាន ជាបដ្ឋាន ដោយសហជាតប្បដ្ឋាន ជាបដ្ឋាន ដោយ
ឧបនិស្សយប្បដ្ឋាន ជាបដ្ឋាន ដោយកម្មប្បដ្ឋាន ។ អរិយធម៌ ជា
បដ្ឋាន នៃអរិយធម៌ ដោយការម្មណ៍ប្បដ្ឋាន ជាបដ្ឋាន ដោយ
សហជាតប្បដ្ឋាន ជាបដ្ឋាន ដោយឧបនិស្សយប្បដ្ឋាន ជាបដ្ឋាន ដោយ
បច្ឆាជាតប្បដ្ឋាន ។ អរិយធម៌ ជាបដ្ឋាន នៃអរិយធម៌ផង នៃ
អរិយធម៌ផង ដោយសហជាតប្បដ្ឋាន ។ អរិយធម៌ ជាបដ្ឋាន
នៃអរិយធម៌ ដោយការម្មណ៍ប្បដ្ឋាន ជាបដ្ឋាន ដោយសហជាតប្ប-
ដ្ឋាន ជាបដ្ឋាន ដោយឧបនិស្សយប្បដ្ឋាន ជាបដ្ឋាន ដោយបុរេជាតប្ប-
ដ្ឋាន ជាបដ្ឋាន ដោយបច្ឆាជាតប្បដ្ឋាន ជាបដ្ឋាន ដោយកម្មប្បដ្ឋាន
ជាបដ្ឋាន ដោយអាហារប្បដ្ឋាន ជាបដ្ឋាន ដោយឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋាន ។
អរិយធម៌ ជាបដ្ឋាន នៃអរិយធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បដ្ឋាន
ជាបដ្ឋាន ដោយបុរេជាតប្បដ្ឋាន ។ អរិយធម៌ក្តី អរិយធម៌ក្តី

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អក្កចារិចរស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អក្កចារិចរោ ច នអក្កចា-
 រិចរោ ច ធម្មា នអក្កចារិចរស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្ប-
 ដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បន្តាជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អា-
 ហារប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

(២០៨) នហេតុយា សត្ត នអារម្មណេ សត្ត
 នអធិបតីយា សត្ត នអនន្តរេ សត្ត នសមនន្តរេ សត្ត
 នសហជាតេ បញ្ច នអញ្ញាមញ្ញេ បញ្ច ននិស្សយេ បញ្ច
 នទបនិស្សយេ សត្ត នបុរេជាតេ ន នបន្តាជាតេ សត្ត
 នសម្បយុត្តេ បញ្ច នវិប្បយុត្តេ ចត្តារិ នោអត្ថិយា ចត្តារិ
 នោនត្ថិយា សត្ត នោវិគតេ សត្ត នោអវិគតេ ចត្តារិ ។

(២០៩) ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ ចត្តារិ . . .
 នអធិបតីយា ចត្តារិ នអនន្តរេ នសមនន្តរេ ចត្តារិ
 នអញ្ញាមញ្ញេ ទ្វេ នទបនិស្សយេ ចត្តារិ នសម្បយុត្តេ
 ទ្វេ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ នោនត្ថិយា ចត្តារិ នោវិគតេ
 ចត្តារិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃអរូបាវចរធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
បុរេជាតប្បច្ច័យ ។ អរូបាវចរធម៌ក្តី នៃអរូបាវចរធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនរ-
រូបាវចរធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។

[២០៨] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសហជាតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៥ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងននិស្សយប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៥ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៦ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៥ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោតតិប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៤ ក្នុងនោតតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងនោអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[២០៩] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ និងនសម-
នន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនឧប-
និស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
នវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោតតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោ-
វិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

និយ្យានិកទុកំ បដិច្ចវិវា

[២០០] និហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ភីណី ...
 អធិបតិយា ចត្តារិ ។ អនុលោមមាតិកា វិត្តារេតត្វា ។
 ... អវិកតេ សត្ត ។

អរិយបន្តទុកំ និដ្ឋិតំ ។

បរិយាបន្តទុកំ

បដិច្ចវិវា

[២០១] បរិយាបន្តំ ធម្មំ បដិច្ច បរិយាបន្តោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា បរិយាបន្តំ ឯកំ ខន្ធ
 បដិច្ច តយោ ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានត្វា រូបំ ទ្វេ ខន្ធ
 ... បដិសន្ធិ ។

យថា ច្បន្តន្តរនុកេ លោកិយនុកំ
 ឯវំ ឥមម្បិ នុកំ កាតតំ និដ្ឋានាគរណំ ។

បរិយាបន្តទុកំ និដ្ឋិតំ ។

និយ្យានិកទុកំ

បដិច្ចវិវា

[២០២] និយ្យានិកំ ធម្មំ បដិច្ច និយ្យានិ-
 កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា និយ្យានិកំ
 ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ ទ្វេ ខន្ធ ... ។

និប្បាណទុកៈ បដិច្ចវារៈ

[២១០] ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត
គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។ ... ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ អរុណវចនទុកៈ ។

បរិយាបន្នទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[២១១] បរិយាបន្នធម៌ (ធម៌ដែលរាប់បញ្ចូលក្នុងវដ្តៈ) អាស្រ័យ
នូវបរិយាបន្នធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី
ចិត្តសមុជ្ឈានុបក្កី អាស្រ័យ នូវបរិយាបន្នកន្ល ១ នូវខន្ធ ២ ... គឺ
បដិសន្ធិ ។

លោកិយទុកៈ ក្នុងចូឡន្តរទុកៈ យ៉ាងណា ទុកៈនេះឯង បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើ យ៉ាងនោះចុះ ឥតមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាឡើយ ។

ចប់ បរិយាបន្នទុកៈ ។

និយ្យានិកទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[២១២] និយ្យានិកធម៌ (ធម៌ជាគ្រឿងដឹកនាំសត្វចេញចាកវដ្តៈ)
អាស្រ័យ នូវនិយ្យានិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ
គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវនិយ្យានិកកន្ល ១ នូវខន្ធ ២ ... ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

និយ្យានិកំ ធម្មំ បដិច្ច អនិយ្យានិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា និយ្យានិកេ ខន្ធេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ ។ និយ្យានិកំ ធម្មំ បដិច្ច និយ្យានិកោ ច
 អនិយ្យានិកោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 និយ្យានិកំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តស-
 មុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ . . . ។ អនិយ្យានិកំ ធម្មំ
 បដិច្ច អនិយ្យានិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 អនិយ្យានិកំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ ខន្ធេ
 បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ បដិច្ច ខន្ធា ឯកំ មហាក្កតំ . . . ។
 និយ្យានិកញ្ច អនិយ្យានិកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អនិយ្យា-
 និកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា និយ្យានិកេ
 ខន្ធេ ច មហាក្កតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។

(២០៣) ហេតុយា បញ្ច អារម្មណោ ទ្វេ អនិ-
 បតិយា បញ្ច អនន្តរេ ទ្វេ សមនន្តរេ ទ្វេ សហជាតេ
 បញ្ច អញ្ញមញ្ញេ ទ្វេ និស្សយេ បញ្ច ឧបនិស្សយេ
 ទ្វេ បុរេជាតេ ទ្វេ អាសេវនេ ទ្វេ តក្ខេ បញ្ច វិចារកេ
 ឯកំ អាហារេ បញ្ច អវិកតេ បញ្ច ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

អនិយ្យានិកធម៌ (ធម៌មិនមែនជាគ្រឿងដឹកនាំសត្វចេញចាកវដ្តៈ) អាស្រ័យ
 នូវនិយ្យានិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នរូប អាស្រ័យ នូវពួកនិយ្យានិកក្នុង ។ និយ្យានិកធម៌ក្តី អនិយ្យា-
 និកធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវនិយ្យានិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
 ដ្ឋាយ គឺ ខន្ធពាត្តិ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវនិយ្យានិកក្នុង ១
 នូវខន្ធ ២ ... ។ អនិយ្យានិកធម៌ អាស្រ័យ នូវអនិយ្យានិកធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធពាត្តិ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អា-
 ស្រ័យ នូវអនិយ្យានិកក្នុង ១ នូវខន្ធ ២ ... វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួក
 ខន្ធ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ មហាក្ខត ១
 ... ។ អនិយ្យានិកធម៌ អាស្រ័យ នូវនិយ្យានិកធម៌ផង នូវអនិយ្យា-
 និកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 អាស្រ័យ នូវពួកនិយ្យានិកក្នុងផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។

[២១៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងការម្មណប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងសមនន្តរប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ក្នុងសហជាតប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងអញ្ញាមញ្ញប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥
 ក្នុងឧបនិស្សយប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ក្នុងបុរេជាតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២
 ក្នុងអាសវនប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ក្នុងកម្មប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងវិបា-
 កប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្ប-
 ដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ។

និយ្យានិកទុកេ បដិច្ចវិហោ

(២០៤) អនិយ្យានិកំ ធម្មំ បដិច្ច អនិយ្យានិ-
កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បដ្ឋយា អហេតុកំ
អនិយ្យានិកំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្ត-
សមុដ្ឋានញ រូបំ ទ្វេ ខន្ធទេ . . . អហេតុកប្បដិសន្ធិ-
កូណោ ខន្ធទេ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ធា ឯកំ
មហាក្ខតំ យាវ អសញ្ញាសត្តា វិចិត្តិច្ឆាសហគតេ
ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធទេ បដិច្ច វិចិត្តិច្ឆាសហគតោ
ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។ . . . នអារម្មណប្បដ្ឋ-
យា ភីណិ ។

(២០៥) និយ្យានិកំ ធម្មំ បដិច្ច និយ្យានិកោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអនិបតិប្បដ្ឋយា និយ្យានិកោ ខន្ធទេ
បដិច្ច និយ្យានិកោ អនិបតិ ។ អនិយ្យានិកំ ធម្មំ
បដិច្ច អនិយ្យានិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអនិបតិ-
ប្បដ្ឋយា អនិយ្យានិកំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ
ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ទ្វេ ខន្ធទេ . . . បដិសន្ធិ
យាវ អសញ្ញាសត្តា កាតញ្ច ។ . . . នអនន្តរប្បដ្ឋ-
យា នសបនន្តរប្បដ្ឋយា នអនាមញ្ញប្បដ្ឋយា ។ បេ ។

និយ្យានិកទុកៈ បដិច្ចវារៈ

(២១២) អនិយ្យានិកធម៌ អាស្រ័យ នូវអនិយ្យានិកធម៌ ទើប

កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋថ្វី គឺ ខន្ធពា ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី

អាស្រ័យ នូវនិយ្យានិកក្ខន្ធទ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ . . . វត្ថុ

អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃអហេ-

តុកប្បដិសន្ធិ មហាក្ខត ១ ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ មោហៈ ដែល

ប្រកបដោយវិចិក្ខា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែល

ប្រកបដោយវិចិក្ខា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ . . . ក្នុងនការមូណប្ប-

ថ្វី មានវារៈ ៣ ។

(២១២) និយ្យានិកធម៌ អាស្រ័យ នូវនិយ្យានិកធម៌ ទើបកើត

ឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បដ្ឋថ្វី គឺ និយ្យានិកាធិបតិ អាស្រ័យ នូវពួក

និយ្យានិកក្ខន្ធ ។ អនិយ្យានិកធម៌ អាស្រ័យ នូវអនិយ្យានិកធម៌ ទើប

កើតឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បដ្ឋថ្វី គឺ ខន្ធពា ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី

អាស្រ័យ នូវអនិយ្យានិកក្ខន្ធទ នូវខន្ធ ២ . . . គឺ បដិសន្ធិ ដរាប

ដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ បណ្ឌិត គប្បធ្វើ ។ . . . ព្រោះនអនន្តរប្បដ្ឋថ្វី

នសមនន្តរប្បដ្ឋថ្វី នឹងនកញ្ញាមញ្ញប្បដ្ឋថ្វី ។ បេ ។

[២០៦] និយ្យានិកំ ធម្មំ បដិច្ច និយ្យានិកោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នបុរេជាតប្បដ្ឋយា អរូបេ និយ្យា-
 និកំ ឯកំ ទន្ធិ ។ បេ ។ និយ្យានិកំ ធម្មំ បដិច្ច
 អនិយ្យានិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នបុរេជាតប្បដ្ឋយា
 និយ្យានិកេ ខន្ធិ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។
 អនិយ្យានិកំ ធម្មំ បដិច្ច អនិយ្យានិកោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ នបុរេជាតប្បដ្ឋយា អរូបេ អនិយ្យានិកំ
 ឯកំ ទន្ធិ បដិច្ច តយោ ខន្ធិ ខន្ធិ ខន្ធិ ...
 អនិយ្យានិកេ ខន្ធិ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិ-
 សន្ធិ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ និយ្យានិកញ្ច អនិ-
 យ្យានិកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អនិយ្យានិកោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ នបុរេជាតប្បដ្ឋយា និយ្យានិកេ ខន្ធិ ច
 មហាភូតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។

[២០៧] នបោតុយា ឯកំ នអារម្មណេ តីណិ
 នអធិបតីយា ខន្ធិ នអនន្តរេ តីណិ នឧបទិស្សយេ
 តីណិ នបុរេជាតេ ចត្តារិ នបច្ឆាជាតេ បញ្ច នអា-
 សេវនេ តីណិ នកម្មេ ខន្ធិ នវិហាកេ បញ្ច នអា-
 ហារេ ឯកំ នសង្ខ្រិយេ ឯកំ នឈានេ ឯកំ
 នមក្កេ ឯកំ នសម្បយុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ ខន្ធិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២១៦] និយ្យានិកធម៌ អាស្រ័យ នូវនិយ្យានិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ និយ្យានិកក្ខន្ធទ ក្នុងអរូប ។ បេ ។

អនិយ្យានិកធម៌ អាស្រ័យ នូវនិយ្យានិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកនិយ្យានិកក្ខន្ធទ ។

អនិយ្យានិកធម៌ អាស្រ័យ នូវអនិយ្យានិកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធទ អាស្រ័យ នូវអនិយ្យានិកក្ខន្ធទ ក្នុងអរូប នូវខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកអនិយ្យានិកក្ខន្ធទ គឺ បដិសន្ធិ ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ អនិយ្យានិកធម៌ អាស្រ័យ នូវនិយ្យានិកធម៌ផង នូវអនិយ្យានិកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកនិយ្យានិកក្ខន្ធទផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។

[២១៧] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២

និយ្យនិក្ខេប បច្ចយវារោ

នោនត្ថិយា តីណី នោវិតតេ តីណី ។

ឥតវេ ទ្វេ កណាធាបិ

សហជាតវារោបិ កាតញ្ច ។

បច្ចយវារោ

(២០៨) និយ្យនិក្ខេបំ ធម្មំ បច្ចយា និយ្យនិក្ខេបំ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី បដិច្ចសទិ-
 សា ។ អនិយ្យនិក្ខេបំ ធម្មំ បច្ចយា អនិយ្យនិក្ខេបំ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិយ្យនិក្ខេបំ ឯកំ
 ទន្ធិ បច្ចយា តយោ ទន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ
 យាវ អដ្ឋតិកា មហាភូតា វត្ថុំ បច្ចយា អនិយ្យ-
 និក្ខេបំ ទន្ធា ។ អនិយ្យនិក្ខេបំ ធម្មំ បច្ចយា និយ្យ-
 និក្ខេបំ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា
 និយ្យនិក្ខេបំ ទន្ធា ។ អនិយ្យនិក្ខេបំ ធម្មំ បច្ចយា
 និយ្យនិក្ខេបំ ច អនិយ្យនិក្ខេបំ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា និយ្យនិក្ខេបំ ទន្ធា មហា-
 ភូតេ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ និយ្យនិក្ខេបំ
 អនិយ្យនិក្ខេបំ ធម្មំ បច្ចយា និយ្យនិក្ខេបំ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា និយ្យនិក្ខេបំ ឯកំ ទន្ធា
 វត្ថុញ្ច បច្ចយា តយោ ទន្ធា ទ្វេ ទន្ធា . . . ។

និយ្យានិកទុកៈ បច្ចយវារៈ

ក្នុងនោនត្ថប្បថ្វយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បថ្វយ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់វារៈ ២ ក្រៅនេះក្តី សហជាតវារៈក្តី

បណ្ឌិត គប្បធ្វើផងចុះ ។

បច្ចយវារៈ

[២១៨] និយ្យានិកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនិយ្យានិកធម៌ ទើបកើត

ឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្វយ មានដល់វារៈ ៣ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈ

ដែរ ។ អនិយ្យានិកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងអនិយ្យានិកធម៌ ទើបកើតឡើង

ព្រោះហេតុប្បថ្វយ គឺ ខន្ធបាតក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងអនិយ្យា-

និកក្ខន្ធ ១ ដរាបដល់ពួកមហាក្ខតខាងក្នុង ពួកអនិយ្យានិកក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក

នឹងវត្ថុ ។ និយ្យានិកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងអនិយ្យានិកធម៌ ទើបកើតឡើង

ព្រោះហេតុប្បថ្វយ គឺ ពួកនិយ្យានិកក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ និយ្យានិក-

ធម៌ក្តី អនិយ្យានិកធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងអនិយ្យានិកធម៌ ទើបកើតឡើង

ព្រោះហេតុប្បថ្វយ គឺ ពួកនិយ្យានិកក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចិត្តសមុដ្ឋាន-

រូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត ។ និយ្យានិកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនិយ្យានិក-

ធម៌ផង នឹងអនិយ្យានិកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្វយ គឺ

ខន្ធបាត ពឹងផ្អែក នឹងនិយ្យានិកក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

និយ្យានិកេត្ត អនិយ្យានិកេត្ត ធម្មំ បច្ចយា អនិ-
 យ្យានិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា និយ្យា-
 និកេ ខន្ធ ច មហាភូតេ ច បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ ។ និយ្យានិកេត្ត អនិយ្យានិកេត្ត ធម្មំ បច្ចយា
 និយ្យានិកោ ច អនិយ្យានិកោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា និយ្យានិកំ ឯកំ ខន្ធឱ វត្ថុញ បច្ច-
 យា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទ . . . និយ្យានិកេ ខន្ធទ
 ច មហាភូតេ ច បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។

[២០៩] ហេតុយា នវ អារម្មណោ ចត្តារិ អធិប-
 តិយា នវ អនន្តរេ ចត្តារិ សមនន្តរេ ចត្តារិ សហ-
 ជានេ នវ អញ្ញាមញ្ញោ ចត្តារិ និស្សយេ នវ ឧប-
 និស្សយេ ចត្តារិ បុរេជានេ ចត្តារិ អាសេវនេ ចត្តារិ
 កម្មេ នវ វិបាកេ ឯកំ ។ បេ ។ អវិភតេ នវ ។

[២២០] អនិយ្យានិកំ ធម្មំ បច្ចយា អនិយ្យា-
 និកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ
 អនិយ្យានិកំ ឯកំ ខន្ធឱ បច្ចយា តយោ ខន្ធា
 ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ យាវ អសញ្ញសត្តា ចក្ខាយតនំ
 បច្ចយា ចក្ខុវិញ្ញាណំ ។ បេ ។ វត្ថុំ បច្ចយា អហេ-
 តុកា អនិយ្យានិកោ ខន្ធា វិចិត្តិច្ឆាសហាតេ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

អនិយ្យានិកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនិយ្យានិកធម៌ផង នឹងអនិយ្យានិកធម៌ផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានុរូប ពឹងផ្អែក នឹង
 ពួកនិយ្យានិកក្នុងផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ។ និយ្យានិកធម៌ក្តី អនិយ្យា-
 និកធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងនិយ្យានិកធម៌ផង នឹងអនិយ្យានិកធម៌ផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ពា ពឹងផ្អែក នឹងនិយ្យានិកក្នុង ១
 ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមុជ្ជានុរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួក
 និយ្យានិកក្នុងផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ។

(២១៩) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងការមូណប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤
 ក្នុងសមនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុង
 អញ្ញាញប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងឧប-
 និស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងអាសេ-
 វនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ១ ។ បេ ។ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

(២២០) អនិយ្យានិកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងអនិយ្យានិកធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ពា ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុរូបក្តី ពឹងផ្អែក
 នឹងអនិយ្យានិកក្នុង ១ ជាអហេតុកៈ ដរាបដល់ ពួកអសញ្ញាសត្វ
 ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ ។ បេ ។ ពួកអនិយ្យានិកក្នុង
 ជាអហេតុកៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ មោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រចា

និយ្យានិកទុកេ បច្ចយវារោ

ខន្ធ ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា វិចីកីត្តាសហគតោ
ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។

[២២០] និយ្យានិកំ ធម្មំ បច្ចយា អនិយ្យានិ-
កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្មណប្បច្ចយា វីណិ ។

[២២២] និយ្យានិកំ ធម្មំ បច្ចយា និយ្យានិកោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអនិបតិប្បច្ចយា និយ្យានិកោ ខន្ធ
បច្ចយា និយ្យានិកា អនិបតិ ។ អនិយ្យានិកំ ធម្មំ
បច្ចយា អនិយ្យានិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអនិប-
តិប្បច្ចយា អនិយ្យានិកំ ឯកំ ខន្ធ បច្ចយា យាវ
អសញ្ញាសត្តា ។ អនិយ្យានិកំ ធម្មំ បច្ចយា និយ្យា-
និកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអនិបតិប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា
និយ្យានិកា អនិបតិ ។ និយ្យានិកញ្ច អនិយ្យានិ-
កញ្ច ធម្មំ បច្ចយា និយ្យានិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
នអនិបតិប្បច្ចយា និយ្យានិកោ ខន្ធ ច វត្ថុញ្ច បច្ច-
យា និយ្យានិកា អនិបតិ ។

[២២៣] នហេតុយា ឯកំ នអារម្មណេ វីណិ
នអនិបតិយា ចត្តារិ នអនន្តរេ វីណិ នឧបនិស្សយេ
វីណិ នបុរេជានេ ចត្តារិ នបច្ឆាជានេ នវ នអាសេវ-
នេ វីណិ នកម្មេ ចត្តារិ នវិហានេ នវ នអាហារេ

និយ្យានិកទុកៈ បច្ចយវារៈ

ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រច្នាផង
នឹងវត្ថុផង ។

[២២១] អនិយ្យានិកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនិយ្យានិកធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនក្ខន្ធម្មណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២២២] និយ្យានិកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនិយ្យានិកធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនក្ខន្ធម្មណ្ឌប្បច្ច័យ គឺ និយ្យានិកាធិបតិ ពឹងផ្អែក នឹងពួក
និយ្យានិកក្ខន្ធ ។ អនិយ្យានិកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងអនិយ្យានិកធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះនក្ខន្ធម្មណ្ឌប្បច្ច័យ គឺ ពឹងផ្អែក នឹងអនិយ្យានិកក្ខន្ធ ១
ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ និយ្យានិកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងអនិយ្យានិក-
ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនក្ខន្ធម្មណ្ឌប្បច្ច័យ គឺ និយ្យានិកាធិបតិ
ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ និយ្យានិកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនិយ្យានិកធម៌ផង
នឹងអនិយ្យានិកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនក្ខន្ធម្មណ្ឌប្បច្ច័យ គឺ
និយ្យានិកាធិបតិ ពឹងផ្អែក នឹងពួកនិយ្យានិកក្ខន្ធផង នឹងវត្ថុផង ។

[២២៣] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនក្ខន្ធម្មណ្ឌ-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនក្ខន្ធម្មណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
នក្ខន្ធម្មណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនបច្ចាជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងនកាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកាហារប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឯកំ នស្រ្តិយេ ឯកំ នឈានេ ឯកំ នមក្កេ ឯកំ
នសម្បយុត្តេ ភីណិ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ នោនតិយា
ភីណិ នោវិគតេ ភីណិ ។

ឯកំ ឥតរេ ទ្វេ កណាធាបិ
និស្សយវារោបិ កាតញ្ចា ។

សំសង្ខារីយោ

[២២៤] និយ្យានិកំ ធម្មំ សំសង្ខារេ និយ្យានិកោ
ធម្មោ ទុប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បន្នយា និយ្យានិកំ ឯកំ ទន្ធី
សំសង្ខារេ តយោ ទន្ធា ទ្វេ ទន្ធា ... ។ អនិយ្យា-
និកំ ធម្មំ សំសង្ខារេ អនិយ្យានិកោ ធម្មោ ទុប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បន្នយា អនិយ្យានិកំ ឯកំ ទន្ធី សំសង្ខារេ
តយោ ទន្ធា ទ្វេ ទន្ធា ... បដិសន្ធិ ។

[២២៥] ហេតុយា ទ្វេ អាម្ពលោ ទ្វេ សព្វត្ថ ទ្វេ
វិចារកេ ឯកំ អវិគតេ ទ្វេ ។

[២២៦] នហេតុយា ឯកំ នអនិបតិយា
ទ្វេ នបុរេជានេ ទ្វេ នបន្តាជានេ ទ្វេ នអាសេវនេ
ឯកំ នកម្មេ ទ្វេ នវិចារកេ ទ្វេ នឈានេ ឯកំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

មានវារៈ ១ ក្នុងនិវត្តិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនិឈានប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ១ ក្នុងនិមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនិសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនិវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនោនត្ថប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់វារៈ ២ ក្រៅនេះភ្នំ និស្សយវារៈភ្នំ

បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

សំសង្ខេបៈ

[២២៤] និយ្យានិកធម៌ លាយឡំ នឹងនិយ្យានិកធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ លាយឡំ នឹងនិយ្យានិកក្ខន្ធ ១
 នឹងខន្ធ ២ . . . ។ អនិយ្យានិកធម៌ លាយឡំ នឹងអនិយ្យានិកធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ លាយឡំ នឹងអ-
 និយ្យានិកក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ . . . គឺ បដិសន្ធិ ។

[២២៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ២ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ១ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[២២៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនិមគ្គបតិប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២ ក្នុងនិបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនិបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២ ក្នុងនិសាសវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនិកម្មប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងនិវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនិឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១

និយ្យនិក្ខេបក បញ្ញាវិវា

នមត្ថេ ឯកំ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ ។

ឯវំ ឥតរេ ទ្វេ កណាធាបិ សម្បយុត្តវារោបិ កាតត្វា ។

បញ្ញាវិវា

[២២៧] និយ្យនិក្ខេបក ធម្មោ និយ្យនិក្ខេបកស្ស
 ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ និយ្យនិក្ខេបក ហេតុ
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 ម្យលំ និយ្យនិក្ខេបក ហេតុ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ ម្យលំ និយ្យនិក្ខេបក ហេតុ សម្ប-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អនិយ្យនិក្ខេបក ធម្មោ អនិយ្យ-
 និក្ខេបកស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អនិយ្យ-
 និក្ខេបក ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានា-
 នញ្ច រូចានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បដិសន្ធិ ។

[២២៨] និយ្យនិក្ខេបក ធម្មោ អនិយ្យនិក្ខេបកស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អរិយា មត្តា វុដ្ឋ-
 ហិត្វា មត្តំ បដ្ឋវេត្តន្តិ ចេតោបរិយញ្ញាណេន និយ្យ-
 និក្ខេបកចិត្តសមុដ្ឋិស្ស ចិត្តំ ផានន្តិ និយ្យនិក្ខេបក ខន្ធា
 ចេតោបរិយញ្ញាណស្ស បុព្វេ ។ បេ ។ អនាគតំសញ្ញា-
 ណស្ស អារម្មណាយ អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

និយ្យានិកទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

ការរាប់វារៈ ២ ក្រៅនេះគឺ សម្បយុត្តវារៈគឺ

បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ញាវារៈ

(២២៧) និយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិយ្យានិកធម៌ ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកនិយ្យានិកហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល គឺ ពួកនិយ្យានិកហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួក
ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូល គឺ ពួកនិយ្យានិកហេតុ
ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ ។ អនិយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនិយ្យានិកធម៌ ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកអនិយ្យានិកហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ បដិសន្ធិ ។

(២២៨) និយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនិយ្យានិកធម៌ ដោយការម្ម-
ណប្បច្ច័យ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ហើយពិចារណា នូវមគ្គ ដឹង
នូវចិត្ត នៃបុគ្គលអ្នកប្រកបដោយនិយ្យានិកចិត្ត ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ
ពួកនិយ្យានិកក្ខន្ធ (ជាបច្ច័យ) នៃចេតោបរិយញ្ញាណ ក្នុងកាលមុន ។ បេ ។
ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវអនាគតសញ្ញាណ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អនិយ្យានិកោ ឆន្ទោ អនិយ្យានិកស្ស ធម្មស្ស អា-
 រម្មណប្បន្ទយេន បន្ទយោ នាទំ . . . សីលំ . . . ឧត្តោ-
 សថតម្កំ តត្វា តំ បន្ទវេត្តតិ អស្សនេតិ អភិ-
 នន្ទតិ តំ អាវត្ត វាតោ ។ បេ ។ ខោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ
 បុព្វេ សុចិណ្ឌានិ . . . លាណា ។ បេ ។ អរិយា
 ដលំ បន្ទវេត្តន្តំ និព្វានំ បន្ទវេត្តន្តំ និព្វានំ តោត្រ-
 កុស្ស វោនានស្ស ផលស្ស អាវជ្ជនាយ អាវម្ពណប្ប-
 ន្ទយេន បន្ទយោ អរិយា បហីនេ តីលេសេ . . .
 វិត្តម្កិតេ តីលេសេ . . . បុព្វេ សមុទាចិណ្ឌោ . . . ចតុំ
 . . . វត្តំ . . . អនិយ្យានិកេ ខន្ធ អនិច្ចតោ ។ បេ ។
 ខោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ និព្វេន ចក្កេន រូបំ បស្សតិ
 និព្វាយ សោតនាតុយា សន្នំ សុណាតិ បេតោបរិយ-
 ញាណេន អនិយ្យានិកចត្តសមន្តីស្ស ចត្តំ វាណាតិ
 អាត្មាសានញ្ចាយតនំ វិញ្ញាណញ្ចាយតនស្ស អាត្ម-
 ញ្ចាយតនំ លេសញ្ចាយសញ្ចាយតនស្ស រូបាយតនំ
 ចតុវិញ្ញាណស្ស ដោដ្ឋញ្ចាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស
 អនិយ្យានិកា ខន្ធ វេទ្ធិវិជញ្ញាណស្ស បេតោបរិ-
 យញ្ញាណស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណស្ស យថា-
 តម្កបតញ្ញាណស្ស អនាគតសញ្ញាណស្ស អាវជ្ជនាយ

អភិធម្មបិដក អនុណោមទុកប្បដ្ឋាន

អនិយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនិយ្យានិកធម៌ ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ
 គឺ ខ្ញុំទាន . . . ខ្ញុំសីល . . . ធ្វើ ខ្ញុំឧបាសថកម្ម ហើយពិចារណា
 ខ្ញុំហេតុនោះ ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ប្រារព្ធ ខ្ញុំហេតុនោះ ។ បេ ។
 ទោមនស្ស ភើតឡើង ដែលបានសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . .
 អំពីឈាន ។ បេ ។ ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា ខ្ញុំផល ពិចារណា ខ្ញុំ
 ព្រះនិព្វាន ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ វេទានៈ ផល និង
 ភិរិយាពិចារណា ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ ឃើញច្បាស់
 ខ្ញុំកងកិលេស ដែលលះបង់ហើយ . . . ខ្ញុំកងកិលេស ដែលសង្កត់
 សង្កិនហើយ . . . ដែលដុះដាលឡើងហើយ ក្នុងកាលមុន . . . ខ្ញុំ
 ចក្ខុ . . . ខ្ញុំវត្ថុ . . . (ពិចារណា) ខ្ញុំពួកអនិយ្យានិកក្នុង ថាមិនទៀង
 ។ បេ ។ ទោមនស្ស ភើតឡើង បុគ្គល ឃើញ ខ្ញុំរូប ដោយទិព្វចក្ខុ
 ឮ ខ្ញុំសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ ដឹង ខ្ញុំចិត្ត របស់បុគ្គលអ្នកប្រកប
 ដោយអនិយ្យានិកចិត្ត ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ អាគាសានញ្ញាយតនៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ អាគិញ្ញាញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃ
 នៃវិសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ
 ដោដ្ឋញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ពួកអនិយ្យានិកក្នុង
 ជាបច្ច័យ នៃភិរិយាពិចារណា ខ្ញុំឥន្ទ្រិវិញ្ញាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ
 បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាភម្មបតញ្ញាណ និងអនាគតសញ្ញាណ

និយ្យានិកទុកេ បញ្ញាវារោ

អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនិយ្យានិកោ ធម្មោ
និយ្យានិកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
និព្វានំ មគ្គស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(២២៩) និយ្យានិកោ ធម្មោ និយ្យានិកស្ស
ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតាធិបតី
និយ្យានិកោ អធិបតី សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ អធិប-
តីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ និយ្យានិកោ ធម្មោ អនិយ្យា-
និកស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្ម-
ណាធិបតី សហជាតាធិបតី ។ អារម្មណាធិបតី អរិយា
មគ្គា វុដ្ឋហិត្វា មគ្គំ ករុំ កត្វា បច្ចវេក្ខន្តិ ។ សហជា-
តាធិបតី និយ្យានិកោ អធិបតី ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ
អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ និយ្យានិកោ អធិ-
បតី សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ
អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនិយ្យានិកោ ធម្មោ
អនិយ្យានិកស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ
អារម្មណាធិបតី សហជាតាធិបតី ។ អារម្មណាធិបតី
នានំ ... សីលំ ... ឧបោសថកម្មំ កត្វា តំ ករុំ
កត្វា បច្ចវេក្ខតិ អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ ករុំ កត្វា
រាគោ ... ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ឈតិ បុព្វេ សុចីណានិ ...

និយ្យានិកទុក្ខៈ បញ្ញាវិវៈ

ដោយការមូណប្បជ្ជយ ។ អនិយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិយ្យានិក-
ធម៌ ដោយការមូណប្បជ្ជយ គឺ ព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃមគ្គ ដោយ
ការមូណប្បជ្ជយ ។

(២២៩) និយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិយ្យានិកធម៌ ដោយអធិ-
បតិប្បជ្ជយ បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ និយ្យានិកាធិបតិ ជាបច្ច័យ
នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយអធិបតិប្បជ្ជយ ។ និយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃអនិយ្យានិកធម៌ ដោយអធិបតិប្បជ្ជយ បានដល់ការមូណាធិបតិ និង
សហជាតាធិបតិ ។ ការមូណាធិបតិ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពី
មគ្គ ធ្វើ ខ្សឹមគ្គ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ។ ឯសហជាតាធិបតិ
គឺ និយ្យានិកាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអធិបតិ-
ប្បជ្ជយ ។ មូល គឺ និយ្យានិកាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បជ្ជយ ។ អនិយ្យានិកធម៌
ជាបច្ច័យ នៃអនិយ្យានិកធម៌ ដោយអធិបតិប្បជ្ជយ បានដល់ការមូណា-
ធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ ការមូណាធិបតិ គឺ ខ្សែទាខ ... ខ្សែ
សីល ... ធ្វើ ខ្សែឧបោសថកម្ម ធ្វើ ខ្សែហេតុនោះ ឲ្យជាទីគោរព
ហើយពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ... ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ
ខ្សែហេតុនោះ ឲ្យជាទីគោរព ដែលបានសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ...

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ។ បេ ។ អរិយា ផលំ កុំ កត្វា
 បច្ចវេត្តន្តំ និព្វានំ កុំ កត្វា បច្ចវេត្តន្តំ និព្វានំ
 កោត្រកុស្ស វេទានស្ស ផលស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ធកុំ ... វត្ថុ ... អនិយ្យានិកោ ខន្ធ កុំ
 កត្វា អស្សនេតិ អភិនន្តតិ តំ កុំ កត្វា រកោ
 ឧប្បជ្ជតិ ធិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។ សហជាតាធិបតិ អនិយ្យា-
 និកា អធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានា-
 នញ្ច រូបានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនិយ្យា-
 និកោ ធម្មោ និយ្យានិកស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ និព្វានំ មគ្គស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(២៣០) និយ្យានិកោ ធម្មោ អនិយ្យានិ-
 កស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ មត្តោ
 ផលស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនិយ្យា-
 និកោ ធម្មោ អនិយ្យានិកស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ បុរិសា បុរិសា អនិយ្យានិកោ ខន្ធ
 បន្តិហានំ បន្តិហានំ អនិយ្យានិកានំ ខន្ធានំ អនន្តរ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនុលោមំ កោត្រកុស្ស វេទា-
 នស្ស ផលំ ផលស្ស អនុលោមំ ផលសមាបត្តិយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បជ្ឈាន

ចេញ អំពីឈាន ។ បេ ។ ពួកព្រះអរិយៈ ធ្វើ នូវផល ឲ្យជាទីគោរព
 ហើយពិចារណា ធ្វើ នូវព្រះនិព្វាន ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា
 ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ វេទានៈ និងផល ដោយអធិបតិ-
 ប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ... ធ្វើ នូវពួកអនិយ្យានិកក្នុង ឲ្យជា
 ទីគោរព ហើយក្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង
 ព្រោះធ្វើ នូវហេតុនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតី គឺ
 អនិយ្យានិកាធិបតី ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួកចិត្តស-
 មុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ អនិយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 និយ្យានិកធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតី គឺ ព្រះ
 និព្វាន ជាបច្ច័យ នៃមគ្គ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។

[២៣០] និយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនិយ្យានិកធម៌ ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ គឺ មគ្គ ជាបច្ច័យ នៃផល ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។
 អនិយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនិយ្យានិកធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ
 ពួកអនិយ្យានិកក្នុង មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកអនិយ្យានិកក្នុង ក្រោយ ។
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អនុលោម (ជាបច្ច័យ) នៃគោត្រកូ និងវេទានៈ
 ផល (ជាបច្ច័យ) នៃផល អនុលោម (ជាបច្ច័យ) ផលសមាបត្តិ

និយ្យនិក្ខេបកេ បញ្ញាវិវា

និរោធិ វុជ្ជហន្តស្ស នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ផល-
សមាបត្តិយា អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនិយ្យ-
និកោ ធម្មោ និយ្យនិកស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន
បច្ចយោ តោត្រកុ មគ្គស្ស វោធានំ មគ្គស្ស អនន្តរប្ប-
ច្ចយេន បច្ចយោ ។ . . . សមនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ
សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បញ្ច អញ្ញមញ្ញប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ ទ្វេ និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ សត្ត ។

(២៣០) និយ្យនិកោ ធម្មោ និយ្យនិកស្ស
ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បកត្ថប-
និស្សយោ បវេមា មក្កោ ធុតិយស្ស មគ្គស្ស ឧប-
និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បេ ។ តតិយោ មក្កោ
ចតុត្ថស្ស មគ្គស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
និយ្យនិកោ ធម្មោ អនិយ្យនិកស្ស ធម្មស្ស ឧប-
និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ
អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បក-
ត្ថបនិស្សយោ អរិយា មគ្គំ ឧបនិស្សយ អនុប្បដ្ឋំ
សមាបត្តិំ ឧប្បាទេន្តំ ឧប្បដ្ឋំ សមាបដ្ឋន្តំ សំខារ
អនិច្ចតោ វិបស្សន្តំ មក្កោ អរិយានំ អត្ថប្បដិ-
សម្ព័ទាយ ធម្មប្បដិសម្ព័ទាយ វិរុត្តិប្បដិសម្ព័ទាយ

និយ្យានិកទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

នៅសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ របស់បុគ្គល កាលចេញ អំពីនិរោធ ជា
 បច្ច័យ នៃផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ អនិយ្យានិកធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃនិយ្យានិកធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ គោត្រភូ (ជាបច្ច័យ)
 នៃមគ្គ វេទនៈ ជាបច្ច័យ នៃមគ្គ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ... ជា
 បច្ច័យ ដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៥ ជាបច្ច័យ ដោយអនាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ជាបច្ច័យ
 ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

(២៣១) និយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិយ្យានិកធម៌ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់បកត្យូបនិស្ស័យ គឺ មគ្គទី ១ ជាបច្ច័យ
 នៃមគ្គទី ២ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ បេ ។ មគ្គទី ៣ ជាបច្ច័យ
 នៃមគ្គទី ៤ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ និយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃអនិយ្យានិកធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌូប-
 និស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្យូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្យូ-
 បនិស្ស័យ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ អាស្រ័យ នូវមគ្គ ហើយក្បាំង
 សមាបត្តិ ដែលមិនទាន់កើតឡើង ឲ្យកើតឡើង ចូល កាន់សមាបត្តិ
 ដែលកើតឡើងហើយ ឃើញច្បាស់ នូវពួកសង្ខារ ថាមិនទៀង
 មគ្គ ជាបច្ច័យ អត្តប្បដិសម្ព័ត ធម្មប្បដិសម្ព័ត និងភ្នំប្បដិសម្ព័ត

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បវត្តនំ

បដិកាលាប្បដិសម្ព័ន្ធាយេ មាធាមាធនកោសល្យស្ស ឧ-
 បនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បក្កោ វេលសហបត្តិយា
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនិយ្យានិកោ
 ឆប្បោ អនិយ្យានិកស្ស ឆម្ពស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្ស-
 យោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ
 អនិយ្យានិកំ សទ្ធ�ំ ឧបនិស្សយ ទានំ . . . សីលំ
 ឧចោសថកម្មំ ឈានំ វិបស្សនំ អភិញ្ញំ . . . សមាបត្តិ
 ឧប្បាទេតិ មាធ�ំ ជច្ឆេតិ ធិដ្ឋំ កណ្ហាតិ អនិយ្យានិកំ
 សីលំ . . . បញ្ញំ រាគំ បត្តនំ ឧត្ថំ កោជនំ . . . សេនា-
 សនំ ឧបនិស្សយ ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ សហបត្តិ
 ឧប្បាទេតិ មាធាំ បាធនិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិក្ខុតិ
 អនិយ្យានិកា សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ អនិយ្យា-
 និកាយ សទ្ធាយ ។ បេ ។ បត្តនាយ ។ បេ ។ កា-
 យិកស្ស សុខស្ស កាយិកស្ស ឧក្ខស្ស វេល-
 សហបត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អនិយ្យានិកោ ឆប្បោ និយ្យានិកស្ស ឆម្ពស្ស ឧប-
 និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ
 អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។
 បកត្ថបនិស្សយោ បឋបស្ស បក្កស្ស បរិកម្មំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បដិកាណាប្បដិសម្ភិទា ឋានាឋានកោសល្យ របស់ត្បូងព្រះអរិយៈ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មគ្គ ជាបច្ច័យ នៃផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ ។ អនិយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនិយ្យានិកធម៌ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តប្បនិស្ស័យ និង
 បកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល ឲ្យ នូវទាន
 ព្រោះអាស្រ័យ នូវអនិយ្យានិកសទ្ធា . . . នូវសីល នូវឧបោសថកម្ម
 ញ្ញាវណ្ណាន វិបស្សនា និងអភិញ្ញា . . . ញ្ញាវសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង
 ដឡើង នូវមានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ នូវអនិយ្យានិកសីល . . . នូវបញ្ញា
 រាគៈ សេចក្តីប្រាថ្នា រដូវ និងកោដន . . . បុគ្គល ឲ្យ នូវទាន
 ព្រោះអាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ។ បេ ។ ញ្ញាវសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង
 សម្រាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ អនិយ្យានិកសទ្ធា ។ បេ ។
 សេនាសនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃអនិយ្យានិកសទ្ធា ។ បេ ។ នៃសេចក្តីប្រាថ្នា
 ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃកាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ និងផលសមាបត្តិ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ អនិយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនិយ្យានិកធម៌
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តប្បនិស្ស័យ
 និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ បរិកម្ម នូវបុគ្គល ១

និយ្យនិក្ខេបកថា បញ្ញាវិញ

បឋមស្ស មគ្គស្ស ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 ។ បេ ។ ចតុត្ថស្ស មគ្គស្ស បរិកម្មំ ចតុត្ថស្ស មគ្គស្ស
 ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

(២៣២) អនិយ្យនិក្ខេបកថា ឆម្មោ អនិយ្យនិក្ខេបកថា
 ឆម្មស្ស បុរេជានប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ទ្វេ អរូបទុក្ខ-
 សន្តិសា កាតត្វា ។ . . . បដ្ឋាជានប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 ទ្វេ អាសវេនប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ទ្វេ ។

(២៣៣) និយ្យនិក្ខេបកថា ឆម្មោ និយ្យនិក្ខេបកថា
 ឆម្មស្ស កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ និយ្យនិក្ខេបកថា ចេត-
 នា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 និយ្យនិក្ខេបកថា ឆម្មោ អនិយ្យនិក្ខេបកថា ឆម្មស្ស កម្ម-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតា នាណាខណ៌កា ។
 សហជាតា និយ្យនិក្ខេបកថា ចេតនា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូចានំ
 កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នាណាខណ៌កា និយ្យ-
 និក្ខេបកថា ចេតនា ជលស្ស កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 បូលំ និយ្យនិក្ខេបកថា ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូចានំ កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 អនិយ្យនិក្ខេបកថា ឆម្មោ អនិយ្យនិក្ខេបកថា ឆម្មស្ស កម្ម-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតា នាណាខណ៌កា ។

និយ្យានិកទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃមគ្គី ១ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ បេ ។ បរិកម្ម
នៃមគ្គី ២ ជាបច្ច័យ នៃមគ្គី ២ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[២៣២] អនិយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនិយ្យានិកធម៌ ដោយ
បុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ឲ្យប្រហែលគ្នានឹង
អរូបទុកៈចុះ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
ជាបច្ច័យ ដោយភាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[២៣៣] និយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិយ្យានិកធម៌ ដោយកម្ម-
ប្បច្ច័យ គឺ និយ្យានិកចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយ
កម្មប្បច្ច័យ ។ និយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនិយ្យានិកធម៌ ដោយកម្មប្ប-
ច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ និយ្យានិ-
កចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានា-
ខណិកៈ គឺ និយ្យានិកចេតនា ជាបច្ច័យ នៃផល ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
មូល គឺ និយ្យានិកចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃពួក
ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ អនិយ្យានិកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអ-
និយ្យានិកធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សហជាតោ ។ បេ ។ នា នា ខណីកោ អនិយ្យនិកោ
 ចេតនា វេលស្ស កប្បប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ ...
 វិចាកប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឯកំយេវ អាហារប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ចត្តារិ ឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 ចត្តារិ ឈានប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ចត្តារិ មគ្គប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ចត្តារិ សម្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ទ្វេ
 វិស្សយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ វីណី អរូបទុក្ខសនិសា
 កាតញ្ច ។ ... អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សត្ត អរូប-
 ទុក្ខសនិសា កាតញ្ច វាចសនា នាណបនាយេវ ។
 ... នត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ វិកតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 អវិកតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[២៣២] បោតុយា ចត្តារិ អារម្មណេ វីណី
 អធិបតិយា បញ្ច អនន្តរេ វីណី សមនន្តរេ វីណី
 សហជាតេ បញ្ច អញ្ញមញ្ញេ ទ្វេ និស្សយេ សត្ត
 ទុបនិស្សយេ ចត្តារិ ចុរេជាតេ ទ្វេ ចន្ទាជាតេ ទ្វេ
 អាសេវនេ ទ្វេ តម្មេ ចត្តារិ វិចាកេ ឯកំ អាហារេ
 ចត្តារិ ឥន្ទ្រិយេ ចត្តារិ ឈានេ ចត្តារិ មគ្គេ ចត្តារិ

អភិធម្មចិន្តា អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

សហជាត ។ បេ ។ ឯនានាណិកៈ គឺ អនិយ្យានិកចេតនា ជាបច្ច័យ
នៃផល ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ
មានតែវារៈ ១ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ
ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយឈានប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយ
សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ឲ្យដូចគ្នានឹងអរូបទុកៈ ។ . . ជាបច្ច័យ ដោយ
អត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ឲ្យដូចគ្នានឹងអរូបទុកៈ ឯការ
ប៉ះពាល់ មានបទផ្សេងៗ គ្នាដែរ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយនត្ថិប្ប-
ច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយវិគតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអវិគតប្បច្ច័យ ។

(២៣៤) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្តាមតាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្ប-
ច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងចន្ទាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងការសេវ-
នប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៤ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤

និយ្យនិកកុកេ បញ្ញាវិកេ

សប្បយុត្តេ ទ្វេ វិប្បយុត្តេ វីណិ អត្ថិយា សត្ត
នត្ថិយា វីណិ វិគតេ វីណិ អវិគតេ សត្ត ។

[២៣៥] និយ្យនិកោ ធម្មោ និយ្យនិកស្ស
ធម្មស្ស សហជាតប្បន្ទយេន បន្ទយោ ឧបនិស្សយ-
ប្បន្ទយេន បន្ទយោ ។ និយ្យនិកោ ធម្មោ អនិយ្យ-
និកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បន្ទយេន បន្ទយោ សហ-
ជាតប្បន្ទយេន បន្ទយោ ឧបនិស្សយប្បន្ទយេន បន្ទ-
យោ បន្ទាជាតប្បន្ទយេន បន្ទយោ ។ និយ្យនិកោ
ធម្មោ និយ្យនិកស្ស ច អនិយ្យនិកស្ស ច ធម្មស្ស
សហជាតប្បន្ទយេន បន្ទយោ ។ អនិយ្យនិកោ ធម្មោ
អនិយ្យនិកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បន្ទយេន បន្ទយោ
សហជាតប្បន្ទយេន បន្ទយោ ឧបនិស្សយប្បន្ទយេន
បន្ទយោ បុរេជាតប្បន្ទយេន បន្ទយោ បន្ទាជាតប្បន្ទ-
យេន បន្ទយោ កម្មប្បន្ទយេន បន្ទយោ អាហារ-
ប្បន្ទយេន បន្ទយោ វេទ្យនិយប្បន្ទយេន បន្ទយោ ។
អនិយ្យនិកោ ធម្មោ និយ្យនិកស្ស ធម្មស្ស ឧប-
និស្សយប្បន្ទយេន បន្ទយោ បុរេជាតប្បន្ទយេន បន្ទ-
យោ ។ និយ្យនិកោ ច អនិយ្យនិកោ ច ធម្មោ
និយ្យនិកស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្បន្ទយេន បន្ទយោ

និយ្យានិកទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

ក្នុងសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុង
អត្ថប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិគតប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

[២៣៥] និយ្យានិកធម៌ ជាបដ្ឋយ នៃនិយ្យានិកធម៌ ដោយស-
ហជាតប្បដ្ឋយ ជាបដ្ឋយ ដោយឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ ។ និយ្យានិកធម៌
ជាបដ្ឋយ នៃអនិយ្យានិកធម៌ ដោយអាម្មណប្បដ្ឋយ ជាបដ្ឋយ ដោយ
សហជាតប្បដ្ឋយ ជាបដ្ឋយ ដោយឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ ជាបដ្ឋយ ដោយ
បច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ ។ និយ្យានិកធម៌ ជាបដ្ឋយ នៃនិយ្យានិកធម៌ផង នៃអ-
និយ្យានិកធម៌ផង ដោយសហជាតប្បដ្ឋយ ។ អនិយ្យានិកធម៌ ជាបដ្ឋយ
នៃអនិយ្យានិកធម៌ ដោយអាម្មណប្បដ្ឋយ ជាបដ្ឋយ ដោយសហជាត-
ប្បដ្ឋយ ជាបដ្ឋយ ដោយឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ ជាបដ្ឋយ ដោយបុរេជាត-
ប្បដ្ឋយ ជាបដ្ឋយ ដោយបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ ជាបដ្ឋយ ដោយកម្មប្បដ្ឋយ
ជាបដ្ឋយ ដោយអាហារប្បដ្ឋយ ជាបដ្ឋយ ដោយឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយ ។
អនិយ្យានិកធម៌ ជាបដ្ឋយ នៃនិយ្យានិកធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្ប-
ដ្ឋយ ជាបដ្ឋយ ដោយបុរេជាតប្បដ្ឋយ ។ និយ្យានិកធម៌ក្តី
អនិយ្យានិកធម៌ក្តី ជាបដ្ឋយ នៃនិយ្យានិកធម៌ ដោយសហជាតប្បដ្ឋយ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ចុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ និយ្យានិកោ ច
 អនិយ្យានិកោ ច ធម្មា អនិយ្យានិកស្ស ធម្មស្ស
 សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បដ្ឋាជាតប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ អាហារប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ វត្ថុយប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ។

[២៣៦] នហេតុយា សត្ត នអារម្មណេ សត្ត
 នអធិបតីយា សត្ត នអនន្តរេ នសមនន្តរេ សត្ត
 នសហជាតេ បញ្ច នអញ្ញមញ្ញេ បញ្ច ននិស្សយេ
 បញ្ច នឧបនិស្សយេ សត្ត នចុរេជាតេ ន បដ្ឋា-
 ជាតេ សត្ត នសម្បយុត្តេ បញ្ច នវិប្បយុត្តេ ចត្តារិ
 លោអត្ថិយា ចត្តារិ លោនត្ថិយា សត្ត លោវិគតេ សត្ត
 លោអវិគតេ ចត្តារិ ។

[២៣៧] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ ចត្តារិ...
 នអធិបតីយា ចត្តារិ នអនន្តរេ នសមនន្តរេ ចត្តារិ
 នអញ្ញមញ្ញេ ទ្វេ នឧបនិស្សយេ ចត្តារិ នសម្បយុត្តេ
 ទ្វេ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ លោនត្ថិយា ចត្តារិ លោវិគតេ
 ចត្តារិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ និយ្យានិកធម៌ក្តី អនិយ្យានិកធម៌
ក្តី ជាបច្ច័យ នៃអនិយ្យានិកធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។

[២៣៦] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ (មាន
វារៈ ៧) ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសហជាតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៥ ក្នុងនអត្តាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងននិស្ស្រយប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៥ ក្នុងនឧបនិស្ស្រយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៦ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៥ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
ក្នុងនោនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
នោអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[២៣៧] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ និងនសមនន្ត-
រប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអត្តាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនឧបនិស្ស្រ-
យប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិប្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោវិត-
តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

និយតទុកេ បដិច្ចវារោ

(២៣៨) និហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ តីណិ ...
 អនិបតិយា បញ្ចេ ។ អនុលោមមាតិកា វិត្តាវេតញ្ច ។
 ... អវិគតេ សត្វ ។

និយ្យនិកទុកំ និដ្ឋិតំ ។

និយតទុកំ

បដិច្ចវារោ

(២៣៩) និយតំ ធម្មំ បដិច្ច និយតោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា និយតំ ឯកំ ទន្ធិ បដិច្ច
 តយោ ទត្វា ទ្វេ ទទ្វេ ... ។ និយតំ ធម្មំ បដិច្ច
 អនិយតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា និយតេ
 ទទ្វេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ សង្ខតំ ។ បញ្ចបិ
 បញ្ញា កាតញ្ច យថា និយ្យនិកទុកំ ឯវំ បដិច្ច-
 វារោបិ សហជាតវារោបិ បច្ចយវារោបិ និស្សយវា-
 រោបិ សំសជ្ឈវារោបិ សម្បយុត្តវារោបិ កាតញ្ច និដ្ឋា-
 នាគរណា អាមសនំ នានំ ។

បញ្ញាវារោ

(២៤០) និយតោ ធម្មោ និយតស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ចត្តារិ និយ្យនិកទុកស-
 ទិសា និដ្ឋានាគរណា ។

និយតទុកៈ បញ្ញាវារៈ

[២៣៨] ក្នុងការម្មណាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត
គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។ ... ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ និយ្យានិកទុកៈ ។

និយតទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[២៣៩] និយតធម៌ អាស្រ័យ នូវនិយតធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវនិយតក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២
... ។ អនិយតធម៌ អាស្រ័យ នូវនិយតធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យ នូវពួកនិយតក្ខន្ធ ។
សេចក្តីបំប្រែញ ។ បញ្ជាក់ ៥ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ និយ្យានិកទុកៈ
យ៉ាងណា បដិច្ចវារៈក្តី សហជាតវារៈក្តី បច្ចយវារៈក្តី និស្សយវារៈក្តី
សំសង្កវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនោះដែរ មិន
មានការធ្វើផ្សេងគ្នាឡើយ ឯការប៉ះត្រូវ ទើបមានផ្សេងគ្នា ។

បញ្ញាវារៈ

[២៤០] និយតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិយតធម៌ ដោយហេតុប្ប-
ច្ច័យ បានដល់វារៈ ៤ ប្រហែលគ្នានឹងនិយ្យានិកទុកៈដែរ មិនមានការ
ធ្វើផ្សេងគ្នាឡើយ ។

អភិធម្មបំជីកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២២០] និយតោ ធម្មោ អនិយតស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា
 មត្តំ បច្ចវេក្ខន្តិ និយតេ បហីនេ កើលេសេ បច្ច-
 វេក្ខន្តិ បុព្វេ សមុទាចីណោ ... និយតេ ខន្ធេ អនិច្ចតោ
 ... វិបស្សនិ ចេតោបរិយញ្ញាណេន និយតចិត្តស-
 បដ្ឋិស្ស ចិត្តំ ជាតាតិ និយតា ខន្ធា ចេតោបរិយញ្ញា-
 ណស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណស្ស យថាកម្ម-
 បតញ្ញាណស្ស អនាគតសញ្ញាណស្ស អារម្មណយ
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនិយតោ ធម្មោ
 អនិយតស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ទានំ ... សំលំ ... ឧទោសថកម្មំ ... បុព្វេ
 សុចីណានិ ... ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ បច្ចវេក្ខតិ
 អស្សាទេតិ អភិទទ្គតិ តំ អារត្ត អនិយតោ រាតោ
 ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ... វិចីក្ខា ... ឧទ្ធច្ចំ ... អនិ-
 យតំ ខោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ អរិយា ផលំ បច្ចវេក្ខន្តិ
 និព្វានំ បច្ចវេក្ខន្តិ និព្វានំ តោត្រកុស្ស វេទានស្ស
 អារម្មណយ អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា
 អនិយតេ បហីនេ កើលេសេ បច្ចវេក្ខន្តិ វិក្ខម្ពតេ
 កើលេសេ ... បុព្វេ សមុទាចីណោ ... ចក្ខុំ ...

អភិធម្មប័ណ្ណ អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២៤១] និយតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនិយតធម៌ ដោយការម្នាណ .
 បច្ច័យ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ហើយពិចារណា នូវមគ្គ
 ពិចារណា នូវកងកិលេស ជាអនិយតៈ ដែលលះបង់ហើយ (ពិចា-
 រណា នូវកងកិលេស) ដែលដុះដាលឡើងហើយ ក្នុងកាលមុន . . .
 នូវពួកនិយតក្ខន្ធ ថាមិនឡើង . . . ដឹង នូវចិត្ត របស់បុគ្គលអ្នកប្រកប
 ដោយនិយតចិត្ត ដោយចេតោបរិញ្ញាណ ពួកនិយតក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃ
 ភិរិយាពិចារណា នូវចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ
 យថាកម្មបគញ្ញាណ និងអនាគតសញ្ញាណ ដោយការម្នាណបច្ច័យ ។
 អនិយតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនិយតធម៌ ដោយការម្នាណបច្ច័យ គឺ
 នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម . . . ដែលសន្សំហើយ
 ក្នុងកាលមុន . . . ចេញ អំពីឈាន ហើយពិចារណា នូវឈាន
 ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ជាអនិយតៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើត
 ឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវហេតុនោះ . . . វិចិត្តិច្ឆា . . . ឧទ្ធច្ចៈ . . .
 ទោមនស្ស ជាអនិយតៈ កើតឡើង ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា
 នូវផល ពិចារណា នូវព្រះនិព្វាន ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃភិរិយា
 ពិចារណា នូវគោត្រភូ វេទានៈ ដោយការម្នាណបច្ច័យ ពួកព្រះ
 អរិយៈ ពិចារណា នូវកងកិលេស ជាអនិយតៈ ដែលលះបង់ហើយ
 ពិចារណា នូវកងកិលេស ដែលសង្កត់សង្កិនហើយ . . . (នូវកង
 កិលេស) ដែលដុះដាលឡើងហើយ ក្នុងកាលមុន . . . នូវចិត្ត . . .

និយតទុកេ បញ្ញាវិហ

វត្ថុ . . . អនិយតេ ខន្ធ អនិច្ចតោ ទុក្ខតោ . . .
 វិបស្សន្តិ អស្សាទេន្តិ អភិនន្តន្តិ តំ អារត្ត អនិយតោ
 វតោ ។ បេ ។ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ ទិព្វេន ចក្កុនា
 ។ បេ ។ អារជ្ជនាយ អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អនិយតោ ធម្មោ និយតស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ និព្វានំ មគ្គស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ រូបជីវិត្រ្យន្តិយំ មាតុយាតកកម្មស្ស ចិត្តុយា-
 តកកម្មស្ស អរហន្តយាតកកម្មស្ស វហិរុប្បាទកកម្មស្ស
 អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ យំ វត្ថុ អាមសន្តស្ស
 មិច្ឆត្តនិយតា ខន្ធ ឧប្បជ្ឈន្តិ តំ វត្ថុ មិច្ឆត្តនិយតានំ
 ខន្ធនំ អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២២២] និយតោ ធម្មោ និយតស្ស ធម្មស្ស អនិ-
 បតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតាធិបតិ និយតា អនិ-
 បតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធនំ អនិបតិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ និយតោ ធម្មោ អនិយតស្ស ធម្មស្ស អនិបតិ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។
 អារម្មណាធិបតិ អរិយា មគ្គា វុដ្ឋហិត្វា មគ្គំ កុរុ កត្វា
 បច្ចវេក្ខន្តិ ។ សហជាតាធិបតិ និយតា អនិបតិ ចិត្ត-
 សម្បដ្ឋានំ រូបានំ អនិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

និយតទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

វត្ថុ . . . នូវពួកអនិយតទុក្ខ ជាមិនឡើង ជាទុក្ខ . . . ឃើញប្បសា
 ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ជាអនិយតៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវហេតុ
 នោះ ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង ដោយទិព្វចក្ខុ ។ បេ ។ ជា
 បច្ច័យ នៃអាវជ្ជនៈ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ អនិយតធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃនិយតធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃ
 មគ្គ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ រូបជីវិតិន្ទ្រិយ ជាបច្ច័យ នៃមាតុយាតកម្ម
 បិតុយាតកម្ម អរហន្តយាតកម្ម និងរុហិរុប្បាទកម្ម ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
 ពួកមិច្ឆត្តនិយតទុក្ខ របស់បុគ្គល កាលប៉ះពាល់ នូវវត្ថុណា កើតឡើង
 វត្ថុនោះ ជាបច្ច័យ នៃពួកមិច្ឆត្តនិយតទុក្ខ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។

(២២២) និយតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិយតធម៌ ដោយអធិបតិប្ប-
 ច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ និយតាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្បយុត្តកទុក្ខ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ និយតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 អនិយតធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហ-
 ជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ធ្វើ
 នូវមគ្គ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ
 និយតាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

និយតោ ធម្មោ និយតស្ស ប អនិយតស្ស ប ធម្មស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតាធិបតិ និយតា
 អធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច
 រូបានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនិយតោ ធម្មោ
 អនិយតស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ
 នានំ . . . សីលំ . . . ឧបោសថកម្មំ កត្វា តំ កុរុ
 កត្វា បច្ចវេក្ខតិ អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ តំ កុរុ កត្វា
 អនិយតោ វាកោ ឧប្បជ្ជតិ ធិដ្ឋំ . . . បុព្វេ ។ បេ ។
 ឈានា ។ បេ ។ អរិយា ផលំ កុរុ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ
 និព្វានំ កុរុ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ និព្វានំ កោត្រភុស្ស
 វោទានស្ស ផលស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចកុរុ
 . . . វត្ថុ . . . អនិយតេ ខន្ធកុរុ កត្វា អនិយតោ
 វាកោ ឧប្បជ្ជតិ ធិដ្ឋំ . . . ។ សហជាតាធិបតិ អនិ-
 យតា អធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានា-
 នញ្ច រូបានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនិ-
 យតោ ធម្មោ និយតស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ និព្វានំ មគ្គស្ស អធិប-
 តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបំណិក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

និយតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិយតធម៌ផង នៃអនិយតធម៌ផង ដោយ
អធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ និយតាធិបតិ ជាបច្ច័យ
នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ឈានុបដង ដោយអធិបតិប្ប-
ច្ច័យ ។ អនិយតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនិយតធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ
នូវទាន . . . នូវសីល . . . ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ធ្វើ នូវអំពើនោះ
ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ជាអនិយតៈ
កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព . . .
ក្នុងកាលមុន ។ បេ ។ អំពីឈាន ។ បេ ។ ពួកព្រះអរិយៈ ធ្វើ នូវផល
ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ធ្វើ នូវនិព្វាន ឲ្យជាទីគោរព ហើយ
ពិចារណា ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រភូ វេទានៈ និងផល
ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . រាគៈ ជាអនិយតៈ
កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកអនិយតក្ខន្ធ ឲ្យជាទី
គោរព . . . ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ អនិយតាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃ
ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ឈានុបដង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។
អនិយតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិយតធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់
អារម្មណាធិបតិ គឺ និព្វាន ជាបច្ច័យ នៃមគ្គ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។

និយត្តករេ បញ្ញាវារោ

[២២៣] និយតោ ធម្មោ អនិយតស្ស ធម្មស្ស
 អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ មន្តោ វេលស្ស អនន្តរប្ប-
 ដ្ឋយេន បដ្ឋយោ និយតា ខន្ធា វុដ្ឋានស្ស អនន្តរប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ។ អនិយតោ ធម្មោ អនិយតស្ស
 ធម្មស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរិមា បុរិមា អនិ-
 យតា ខន្ធា បដ្ឋិមានំ បដ្ឋិមានំ អនិយតានំ ខន្ធានំ
 អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អនុលោមំ តោត្រកុស្ស
 អនុលោមំ វេរោនស្ស វេលំ វេលស្ស អនុលោមំ
 វេលសមាបត្តិយា និរោធា វុដ្ឋហន្តស្ស នេវសញ្ញា-
 សញ្ញាយតនំ វេលសមាបត្តិយា អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ ។ អនិយតោ ធម្មោ និយតស្ស ធម្មស្ស អនន្ត-
 រប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អនិយតំ នោមនស្សំ និយតស្ស
 នោមនស្សំ អនិយតា មិច្ឆាទិដ្ឋិ និយតមិច្ឆាទិដ្ឋិយា
 អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ តោត្រកុ មក្កស្ស វេរោនំ
 មក្កស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ . . . សមនន្ត-
 រប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជានប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 បញ្ច អញ្ញាបញ្ញប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នេ 'និស្សយប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ សត្ត ។

និយតទុក្ខៈ បញ្ញាវិវាទៈ

[២២៣] និយតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនិយតធម៌ ដោយអនន្តរាប្ប-
 ច្ច័យ គឺ មគ្គ ជាបច្ច័យ នៃផល ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ពួកនិយតក្ខន្ធ ជា
 បច្ច័យ នៃវុដ្ឋានៈ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។ អនិយតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនិ-
 យតធម៌ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ គឺ ពួកអនិយតក្ខន្ធ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកអនិយតក្ខន្ធ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ អនុលោម (ជាបច្ច័យ)
 នៃគោត្រក្ខ អនុលោម (ជាបច្ច័យ) នៃវេទានៈ ផល (ជាបច្ច័យ) នៃ
 ផល អនុលោម (ជាបច្ច័យ) នៃផលសមាបត្តិ នៃសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ
 របស់បុគ្គល កាលចេញ អំពីនិរោធន ជាបច្ច័យ នៃផលសមាបត្តិ ដោយ
 អនន្តរាប្បច្ច័យ ។ អនិយតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិយតធម៌ ដោយអនន្ត-
 រាប្បច្ច័យ គឺ ទោមនស្ស ជាអនិយតៈ (ជាបច្ច័យ) នៃទោមនស្ស ជា
 និយតៈ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាអនិយតៈ ជាបច្ច័យ នៃមិច្ឆាទិដ្ឋិ ជានិយតៈ
 ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ គោត្រក្ខ (ជាបច្ច័យ) នៃមគ្គ វេទានៈ ជាបច្ច័យ
 នៃមគ្គ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយសមនន្ត-
 រាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ជាបច្ច័យ
 ដោយអញ្ញាមញ្ញាប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយាប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២២២] និយតោ នម្មោ និយតស្ស នម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បកត្ថបនិស្សយោ
 មាតុយាតកម្មំ មាតុយាតកម្មស្ស មិតុយាតកម្មស្ស
 អាហន្តយាតកម្មស្ស រហិរុប្បាទកម្មស្ស សង្ឃកេន-
 កម្មស្ស និយតមិច្ឆាទិដ្ឋិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ចក្កំ ។ បឋមោ មគ្គោ ទុតិយស្ស មគ្គស្ស
 ទុតិយោ មគ្គោ តតិយស្ស មគ្គស្ស តតិយោ មគ្គោ
 ចតុត្ថស្ស មគ្គស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 និយតោ នម្មោ អនិយតស្ស នម្មស្ស ឧបនិស្សយប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ អាមុល្យបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្ស-
 យោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ
 មាតរំ ជីវិតា វេរោបេត្វា ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិក្ខុត្វា តស្ស
 បដិយាតត្ថាយ នានំ ... សីលំ ... ឧបោសថកម្មំ
 ... អរិយា មគ្គំ ឧបនិស្សយ អនុប្បន្នំ សមាបត្តិ
 ឧប្បាទេន្តំ ឧប្បន្នំ ។ បេ ។ មាណាមាណកោសល្យស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ មគ្គោ ជលសមា-
 បត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនិយតោ
 នម្មោ អនិយតស្ស នម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អាមុល្យបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២២២] និយតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិយតធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់បកត្យូបនិស្ស័យ គឺ មាតុយាតកម្ម ជាបច្ច័យ នៃ មាតុយាតកម្ម បិតុយាតកម្ម អរហន្តយាតកម្ម រុហិរុប្បាទកម្ម សង្ឃភេទកម្ម និងនិយតមិច្ឆាទិដ្ឋិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ (បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ) ជាចក្កៈ ។ មគ្គទី ១ (ជាបច្ច័យ) នៃមគ្គទី ២ មគ្គទី ២ (ជាបច្ច័យ) នៃមគ្គទី ៣ មគ្គទី ៣ ជាបច្ច័យ នៃមគ្គទី ៤ ដោយ ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ និយតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនិយតធម៌ ដោយ ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្យូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្យូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្យូបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល ផ្តាច់ផ្តុល មាតា បាកជីវិត ។ បេ ។ បំបែក ទ្វេសង្ស័យ ទ្វេទាន ដើម្បី កម្ចាត់បង់ ទ្វេអំពើនោះ . . . ទ្វេសីល . . . ទ្វេឧបាសថកម្ម . . . ពួកព្រះអរិយៈ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ដែលមិនទាន់កើតឡើង ឲ្យកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ ទ្វេមគ្គ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ដែលកើត ឡើងហើយ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃវិនាសានកោសល្យ ដោយ ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មគ្គ ជាបច្ច័យ នៃផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ អនិយតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនិយតធម៌ ដោយ ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្យូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ

និយតទុកេ បញ្ញាវិពា

បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ អនិយតំ
 សុទ្ធិំ ឧបនិស្សយ ទានំ . . . សីលំ . . . ឧបាសថកម្មំ
 យានំ វិបស្សនំ អភិញ្ញំ . . . សមាបត្តិំ ឧប្បទេតិ
 មាណំ ជល្លេតិ ទិដ្ឋិ កល្យាណតិ អនិយតំ សីលំ ។ បេ ។
 បញ្ញំ វាគំ បត្តនំ កាយិកំ សុខំ កាយិកំ ទុក្ខំ
 ។ បេ ។ សេនាសនំ ឧបនិស្សយ ទានំ ។ បេ ។
 សមាបត្តិំ ឧប្បទេតិ ចាណំ បាណតិ ។ បេ ។ និគម-
 យាតំ . . . អនិយតា សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ
 អនិយតាយ សទ្ធាយ ។ បេ ។ បត្តនាយ កាយិកស្ស
 សុខស្ស កាយិកស្ស ទុក្ខស្ស ផលសមាបត្តិយា
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនិយតោ ជម្លា
 និយកស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថប-
 និស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ អនិយតំ វាគំ
 ឧបនិស្សយ មាតរំ ជីវិតា វេរោបេតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ
 ភិក្ខុតិ អនិយតំ នោមនស្សំ ។ បេ ។ សេនាសនំ
 ឧបនិស្សយ មាតរំ ជីវិតា វេរោបេតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ
 ភិក្ខុតិ អនិយតោ វកោ នោមនស្សំ ។ បេ ។

និយតទុកៈ បញ្ញាវារៈ

និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ
 នូវសទ្ធា ជាអនិយតៈ ហើយឲ្យ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវ
 ឧបោសថកម្ម ញ៉ាំងឈាន វិបស្សនា និងអភិញ្ញា . . . ញ៉ាំងសមាបត្តិ
 ឲ្យកើតឡើង ដំឡើង នូវមានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ នូវអនិយតសីល
 ។ បេ ។ នូវបញ្ញា រាគៈ សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ និងកាយិ-
 កទុក្ខ ។ បេ ។ (ឲ្យ) នូវទាន ព្រោះអាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ
 ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង សម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។
 នូវការសម្លាប់អ្នកនិគម . . . អនិយតសទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃអនិយតសទ្ធា ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃសេចក្តីប្រាថ្នា
 កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ ។
 អនិយតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិយតធម៌ ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ បាន
 ដល់ការម្សោយនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។
 ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល ផ្តាច់ផ្តិល មាតា ចាកជីវិត ព្រោះអាស្រ័យ
 នូវអនិយតរាគៈ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ ទោមនស្ស ជាអនិយតៈ
 ។ បេ ។ បុគ្គល ផ្តាច់ផ្តិល មាតា ចាកជីវិត ព្រោះអាស្រ័យ នូវសេនា-
 សនៈ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ រាគៈ ជាអនិយតៈ ទោមនស្ស ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សេនាសនំ មាតុយាតកកម្មស្ស ។ បេ ។ សង្ឃកេន-
 កកម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បឋមស្ស
 មក្ខស្ស បរិកម្មំ បឋមស្ស មក្ខស្ស ។ បេ ។ ចតុត្ថស្ស
 មក្ខស្ស បរិកម្មំ ចតុត្ថស្ស មក្ខស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។

[២២៥] អនិយតោ ឆម្ពោ អនិយតស្ស ឆម្មស្ស
 បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេ-
 ជាតំ ។ សង្ឃតំ ។ អនិយតោ ឆម្ពោ និយតស្ស ឆម្មស្ស
 បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុ-
 រេជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ រូបជីវិត្រ្ថិយំ មាតុយា-
 តកកម្មស្ស បិតុយាតកកម្មស្ស អរហន្តយាតកកម្មស្ស
 រុហិរុប្បានកកម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 វត្ថុបុរេជាតំ វត្ថុ និយតានំ ខន្ធានំ បុរេជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ទ្វេ ។ . . . បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ទ្វេ អាសេវនប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ។

[២២៦] និយតោ ឆម្ពោ និយតស្ស ឆម្មស្ស
 កកម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ និយតា ចេតនា សម្បយុត្ត-
 កានំ ខន្ធានំ កកម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ និយតោ
 ឆម្ពោ អនិយតស្ស ឆម្មស្ស កកម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

សេនាសនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃមាតុយាតកម្ម ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃ
សង្ឃកេទកម្ម ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បរិកម្ម នូវមគ្គទី ១ (ជា
បច្ច័យ) នៃមគ្គទី ១ ។ បេ ។ បរិកម្ម នូវមគ្គទី ៤ ជាបច្ច័យ នៃ
មគ្គទី ៤ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[២២៥] អនិយតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនិយតធម៌ ដោយបុរេ-
ជាតប្បច្ច័យ បានដល់ការម្នាបុរេជាត និវេតន្តបុរេជាត ។ សេចក្តីបំ-
ប្រញ ។ អនិយតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិយតធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ
បានដល់ការម្នាបុរេជាត និវេតន្តបុរេជាត ។ ការម្នាបុរេជាត គឺ
រូបជីវិតិទ្ធិន្ទ្រិយ ជាបច្ច័យ នៃមាតុយាតកម្ម បិតុយាតកម្ម អរហន្តយាតកម្ម
និងវហិរុប្បាទកម្ម ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុ
ជាបច្ច័យ នៃពួកនិយតក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ ...
ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ជាបច្ច័យ ដោយអាសេ-
វនប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[២២៦] និយតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិយតធម៌ ដោយកម្មប្ប-
ច្ច័យ គឺ និយតចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយកម្ម-
ប្បច្ច័យ ។ និយតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនិយតធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ

និយតទុកេ បញ្ញាវារោ

សហជាតា នាណាខណ៌កា ។ សហជាតា និយតា ចេ-
 តនា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបាណំ កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 នាណាខណ៌កា និយតា ចេតនា វិចារកាណំ ខន្ធាណំ
 កដត្តា ច រូបាណំ កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ មូលំ
 និយតា ចេតនា សម្បយុត្តកាណំ ខន្ធាណំ ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នានញ្ច រូបាណំ កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អនិយតោ
 ធម្មោ អនិយតស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 សហជាតា នាណាខណ៌កា ។ សង្ខតំ ។ ... វិចា-
 កប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឯកំ អាហារប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ ចត្តារិ សន្ត្រិយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ចត្តារិ ឈា-
 នប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ចត្តារិ មគ្គប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 ចត្តារិ សម្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ទ្វេ វិប្បយុត្តប្ប-
 ដ្ឋយេន បដ្ឋយោ តីណិ អរូបទុក្ខសនិសំ ។ ...
 អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សត្ត អរូចាវចរទុក្ខសនិសំ ។
 ... នត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ វិកតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 អវិកតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សត្ត ។

(២២៧) ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណេ តីណិ
 អធិបតិយា បញ្ច អនន្តរេ តីណិ សមនន្តរេ តីណិ
 សហជាតេ បញ្ច អញ្ញាបញ្ញា ទ្វេ និស្សយេ សត្ត

និយតទុកៈ បញ្ញាវារៈ

បានដល់សហជាត នឹងនានាខណៈ ។ សហជាត គឺ និយតចេ-
 តនា ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានរូប ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានា-
 ខណៈ គឺ និយតចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្នុងផង នៃពួកកដក្កា-
 រូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ មូល គឺ និយតចេតនា ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
 អនិយតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនិយតធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហ-
 ជាត នឹងនានាខណៈ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយ
 វិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយឈា-
 នប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជា
 បច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយវិប្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងអរូបទុកៈដែរ ។ . . . ជាបច្ច័យ
 ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ដូចគ្នានឹងអរូបាវចរទុកៈដែរ ។ . . .
 ជាបច្ច័យ ដោយនត្ថិប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយវិគតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

(២២៧) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 ក្នុងអពាមព្យាប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧបនិស្សយេ ចត្តារិ បុរេជាតេ ទ្វេ បន្ទាជាតេ ទ្វេ
 អាសវនេ ទ្វេ កម្មេ ចត្តារិ វិចារកេ ឯកំ អាហារេ
 ចត្តារិ ឥន្ទ្រិយេ ចត្តារិ ឈានេ ចត្តារិ មន្តេ ចត្តារិ
 សម្បយុត្តេ ទ្វេ វិប្បយុត្តេ តីណិ អត្ថិយា សត្ត
 នត្ថិយា តីណិ វិគតេ តីណិ អវិគតេ សត្ត ។

(២២៨) និយតោ ធម្មោ និយតស្ស ធម្មស្ស
 សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ និយតោ ធម្មោ អនិយតស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បន្ទាជាតប្ប-
 ដ្ឋយេន បដ្ឋយោ កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ និយ-
 តោ ធម្មោ និយតស្ស ច អនិយតស្ស ច ធម្មស្ស
 សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ និយតោ ធម្មោ
 អនិយតស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បន្ទាជាតប្ប-
 ដ្ឋយេន បដ្ឋយោ កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អាហារ-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងការសវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារ-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថិ-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ។

[២២៨] និយតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិយតធម៌ ដោយសហជាតប្ប-
 ច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ និយតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 អនិយតធម៌ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ និយតធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិយតធម៌
 ផង នៃអនិយតធម៌ផង ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ។ និយតធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃអនិយតធម៌ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហ-
 ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេ-
 ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្ប-
 ច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។

និយត្តុកេ បញ្ញាវិព

អនិយតោ ធម្មា និយតស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរ-
 ជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ និយតោ ច អនិយតោ
 ច ធម្មា និយតស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ បុរជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ និយតោ ច អនិ-
 យតោ ច ធម្មា អនិយតស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ បន្តាជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អាហារ-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

(២២៩) នហេតុយា សត្ត នអារម្មណេ សត្ត
 នអធិបតីយា សត្ត នអនន្តរេ នសមនន្តរេ សត្ត
 នសហជាតេ បញ្ច នអញ្ញមញ្ញេ បញ្ច ននិស្សយេ
 បញ្ច នឧបនិស្សយេ សត្ត នបុរជាតេ ន នបន្តា-
 ជាតេ សត្ត នសម្បយុត្តេ បញ្ច នវិប្បយុត្តេ ចត្តារិ
 វោអត្ថិយា ចត្តារិ នោនត្ថិយា សត្ត នោវិគតេ សត្ត
 នោអវិគតេ ចត្តារិ ។

(២៣០) ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ ចត្តារិ

និយត្តុកៈ បញ្ញាវិវាទៈ

អនិយត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិយត្តធម៌ ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ និយត្ត-
 ធម៌ក្តី អនិយត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនិយត្តធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ និយត្តធម៌ក្តី អនិយត្តធម៌ក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃអនិយត្តធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 បច្ច័យជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។

[២៤៩] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរាប្បច្ច័យ និង
 នសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 ក្នុងនសញ្ញាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងននិស្ស័យប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 ក្នុងនឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦
 ក្នុងនបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោក្ខត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
 នោនត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 នោអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[២៥០] ក្នុងនអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

. . . នអធិបតិយា ចត្តារិ នអនន្តរេ នសមនន្តរេ
ចត្តារិ នអញ្ញាមញ្ញា ទ្វេ នឧបនិស្សយេ ចត្តារិ
នសម្បយុត្តេ ទ្វេ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ នោនតិយា ចត្តារិ
នោវិតតេ ចត្តារិ ។

[២៥០] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ វីណិ . . .
អធិបតិយា បញ្ច ។ អនុលោមមាតិកា វិត្តារេតព្វា ។
. . . អវិតតេ សត្ត ។

និយតទុកំ និដ្ឋិតំ ។

សឧត្តរទុកំ

បដិប្បវា

[២៥២] សឧត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច សឧត្តរោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា សឧត្តរំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុជ្ជានំ រូបំ ទ្វេ ខន្ធទ្វេ . . . បដិ-
សន្ធិំ យាវ អជ្ឈតិកា មហាភូតា ។

យថា ច្បន្តរុក្ខុកេ លោកីយទុក្ខសទិសំ
និដ្ឋានាករណំ ។

សឧត្តរទុកំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

. . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ និង
 នសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
 នោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[២៥១] ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ

. . . ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត
 គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។ . . . ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ និយតទុកៈ ។

សឧត្តរទុកៈ

បដិប្បវារៈ

[២៥២] សឧត្តរធម៌ អាស្រ័យ នូវសឧត្តរធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវ
 សឧត្តរខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ . . . គឺ បដិសន្ធិ ដរាបដល់ពួកមហាក្ខត
 ខាងក្រុង ។

(សឧត្តរទុកៈ) ប្រហែលគ្នានឹងលោកិយទុកៈ ក្នុងចូឡិន្តរទុកៈ

ដែរ មិនមានការភ្លឺផ្សេងគ្នាឡើយ ។

ចប់ សឧត្តរទុកៈ ។

សរណទុកំ

បដិច្ចវិញ

[២៥៣] សរណំ ធម្មំ បដិច្ច សរណោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា សរណំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
តយោ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ . . . ។ បញ្ច បញ្ញា អរូបា-
វចរធុកសទិសា អនុលោមប្បដិច្ចសទិសា ។

[២៥៤] ហេតុយា បញ្ច អារម្មណេ ទ្វេ អធិប-
តិយា បញ្ច អវិគតេ បញ្ច ។

[២៥៥] សរណំ ធម្មំ បដិច្ច សរណោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា វិចីក៏ត្រាសហគតេ ឧទ្ធច្ច-
សហគតេ ខន្ធោ បដិច្ច វិចីក៏ត្រាសហគតោ ឧទ្ធច្ច-
សហគតោ មោហោ ។ អរណំ ធម្មំ បដិច្ច អរណោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ អរណំ
ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធោ ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ
អហេតុកប្បដិសន្ធិ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។

[២៥៦] នហេតុយា ទ្វេ នអារម្មណេ តីណី នអ-
ធិបតិយា បញ្ច នអនន្តរេ តីណី នឧបនិស្សយេ តីណី
នបុរេជានេ ចត្តារិ នបច្ឆាជានេ បញ្ច នអាសេវនេ

សរណទុកៈ

បដិច្ចវិវរៈ

[២៥៣] សរណធម៌ អាស្រ័យ នូវសរណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវសរណក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ . . . ។ បញ្ញាទាំង ៥ ដូចគ្នានឹងអរូបាវចរទុកៈ ដូចគ្នានឹងអនុលោមប្បដិច្ចវារៈដែរ ។

[២៥៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងការមូលប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិតតប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ។

[២៥៥] សរណធម៌ អាស្រ័យ នូវសរណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ មោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រិច្ចា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រិច្ចា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ អរណធម៌ (ធម៌មិនមែនជាសត្រូវ) អាស្រ័យ នូវអរណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុប្បក្តី អាស្រ័យ នូវអរណក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ គឺ អហេតុកប្បដិសន្ធិ ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្ត ។

[២៥៦] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនការមូលប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអនន្តរប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនបច្ចាជាតប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាសេវនប្បដ្ឋ័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បញ្ច នកម្មេ ទ្វេ នវិចារកេ បញ្ច នអាហារេ ឯកំ
 នស្រ្តិយេ ឯកំ នឈានេ ឯកំ នមត្តេ ឯកំ ន-
 សម្បយុត្តេ ភីលិ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ ជោនតិយា ភីលិ
 ជោវិតតេ ភីលិ ។

ឥតរេ ទ្វេ គណនាបិ

សហជាតវារោបិ កាតញ្ចា ។

បច្ចយវិពោ

[២៥៧] សរណំ ធម្មំ បច្ចយា សរណោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា សរណំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា
 តយោ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ . . . ។

យថា អរូចារុចរុក្ខស្ស បច្ចយវារោបិ

ឯវំ កាតញ្ចា ។

[២៥៨] ហេតុយា នវំ អារម្មណេ ចត្តាវិ អធិ-
 បតិយា នវំ អវិតតេ នវំ ។

[២៥៩] សរណំ ធម្មំ បច្ចយា សរណោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា វិចិត្តិច្ឆាសហគតេ
 ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធោ បច្ចយា វិចិត្តិច្ឆាសហគតោ
 ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។ អរណំ ធម្មំ បច្ច-
 យា អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បជ្ឈាន

មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
 ក្នុងនោនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវគ្គតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់វារៈ ២ ក្រៅនេះក្តី សហជាតវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។

បច្ច័យវារៈ

[២៥៧] សរណធម៌ ពីងផ្អែក នឹងសរណធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ពីងផ្អែក នឹងសរណក្ខន្ធ ១ នឹង
 ខន្ធ ២ . . . ។

បច្ច័យវារៈនៃអរូបាវចរទុកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនោះចុះ ។

[២៥៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវគ្គតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ។

[២៥៩] សរណធម៌ ពីងផ្អែក នឹងសរណធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ ប្រកបដោយវិចិក្ខុ ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ
 ពីងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខុ ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ។
 អរណធម៌ ពីងផ្អែក នឹងអរណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ

សរណទុកេ បច្ចយវាហេ

អហេតុកំ អរណំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា តយោ ខន្ធា
 ចិត្តសមុជ្ជានញ្ច រូបំ អហេតុកប្បដិសន្ធិ យាវ
 អសញ្ញាសត្វា ចក្ខាយតនំ បច្ចយា ចក្ខុវិញ្ញាណំ
 កាយាយតនំ បច្ចយា . . . ។ អរណំ ធម្មំ បច្ចយា
 សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា
 វិចីក្ខាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។
 សរណាញ្ច អរណាញ្ច ធម្មំ បច្ចយា សរណោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា វិចីក្ខាសហគតោ ឧទ្ធច្ច-
 សហគតោ ខន្ធេ ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា វិចីក្ខាសហ-
 គតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។

[២២០] នហេតុយា ចត្តាវិ នអារម្មណេ ភីណិ
 នអធិបតីយា នវ នអនន្តរេ ភីណិ នសមនន្តរេ ភីណិ
 នអញ្ញាមញ្ញោ ភីណិ នឧបទិស្សយេ ភីណិ នបុរោ-
 តេ ចត្តាវិ នបន្ទាជាតេ នវ នអាសវនេ នវ នកម្មេ
 ចត្តាវិ នវិចារកេ នវ នអាហារេ ឯកំ នត្រ័យេ
 ឯកំ នឈានេ ឯកំ នមត្តេ ឯកំ នសម្បយុត្តេ
 ភីណិ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ នោនត្ថយា ភីណិ នោវិតតេ
 ភីណិ ។

សរណទុក្ខៈ បច្ចយវារៈ

គឺ ខន្ធភក្តិ ចិត្តសមុដ្ឋានប្រតិ ពឹងផ្អែក នឹងអរណក្ខន្ធ ១ ជាអហេ-
 តុកៈ គឺ អហេតុកប្បដិសន្ធិ ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ចក្ខុវិញ្ញាណ
 ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយានៈ ពឹងផ្អែក នឹងកាយាយានៈ. . . ។ សរណ-
 ធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងអរណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ មោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក
 នឹងវត្ថុ ។ សរណធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងសរណធម៌ផង នឹងអរណធម៌ផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ ដែលប្រកបដោយ
 វិចិក្ខា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយ
 វិចិក្ខា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ។

[២៦០] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ៤ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញាញប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងនបច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកាលេវនប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនោ-
 នតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឥតវេ ទ្វេ កណ្តាធាបិ និស្សយវំរោបិ

សំសដ្ឋវំរោបិ កាតត្វា ។

ទ្វេ បញ្ញា កាតត្វា សព្វត្ថ ។

[២២០] ហេតុយា ទ្វេ អារម្មណេ ទ្វេ សព្វត្ថ
ទ្វេ វិចារកេ ឯកំ អវិគតេ ទ្វេ ។

[២២២] នហេតុយា ទ្វេ នអធិបតីយា ទ្វេ
នបុរេជានេ ទ្វេ នបច្ឆាជានេ ទ្វេ នអាសេវនេ ទ្វេ
នកម្មេ ទ្វេ នវិចារកេ ទ្វេ នឈានេ ឯកំ នមក្កេ
ឯកំ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ ។

ឥតវេ ទ្វេ កណ្តាធាបិ

សម្បយុត្តវំរោបិ កាតត្វា ។

បញ្ញាវិជ្ជា

[២២៣] សរណោ ធម្មោ សរណាស្ស ធម្មស្ស
ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អរូបទុក្ខសទិនំ ចត្តារិ ។

[២២៤] សរណោ ធម្មោ សរណាស្ស ធម្មស្ស
អារម្មណាប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ រាគំ អស្សាទេតិ
អភិនន្តតិ តំ អារត្តំ រាគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ . . .
វិចិត្តិច្ឆា . . . ឧទ្ធច្ចំ . . . ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ការរាប់វារៈ ២ ក្រៅនេះភ្លឺ និស្សយវារៈភ្លឺ

សំសង្កវារៈភ្លឺ បណ្ឌិត គប្បធ្វើផងចុះ ។

បញ្ញា ២ យ៉ាង ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ បណ្ឌិត គប្បធ្វើផងចុះ ។

[២៦១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ២ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[២៦២] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនបច្ច្រាជាតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២ ក្នុងនអាសវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

ការរាប់វារៈ ២ ក្រៅនេះភ្លឺ សម្បយុត្តវារៈភ្លឺ បណ្ឌិត គប្បធ្វើផងចុះ ។

បញ្ញាវិវរៈ

[២៦៣] សរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសរណធម៌ ដោយហេ-
តុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ប្រហែលគ្នានឹងអរូបទុកៈដែរ ។

[២៦៤] សរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសរណធម៌ ដោយការម្ម-
ណប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះរាគៈ រាគៈ កើត
ឡើង ទិដ្ឋិ . . . វិចិត្តិច្ឆា . . . ឧទ្ធច្ចៈ . . . ទោមនស្ស កើតឡើង

សរណទុកេ បញ្ញាវិហារ

ទិដ្ឋង្គំ អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ វិចីកីត្វា . . . ឧទ្ធច្ចំ
 . . . ទោមនស្សំ អារត្ត ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ ទិដ្ឋង្គំ
 . . . វិចីកីត្វា . . . ឧទ្ធច្ចំ ឧប្បជ្ឈតិ ។ សរណោ
 ធម្មោ អរណស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អរិយោ បហីនេ កីលេសេ . . . វិក្ខម្ពីតេ កីលេសេ
 . . . បុព្វេ . . . សរណោ ខន្ធេ អនិច្ចតោ . . .
 វិបស្សន្តិ ចេតោបរិយញ្ញាណេន សរណាចិត្តសមធិស្ស
 ចិត្តំ ជានន្តិ សរណា ខន្ធា ចេតោបរិយញ្ញាណស្ស បុ-
 ព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណស្ស យថាកម្មបកញ្ញាណស្ស
 អនាគតិសញ្ញាណស្ស អាវជ្ជនាយ អារម្មណាប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ អរណោ ធម្មោ អរណស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទានំ . . . សីលំ . . .
 ឧបោសថកម្មំ កត្វា តំ បច្ចវេក្ខតិ បុព្វេ . . .
 ឈានា . . . អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ បច្ចវេក្ខតិ
 ផលំ . . . ទិញ្ចានំ បច្ចវេក្ខតិ ទិញ្ចានំ កោត្រកុស្ស
 វេទានស្ស មត្តស្ស ផលស្ស អាវជ្ជនាយ អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . អរណោ
 ខន្ធេ អនិច្ចតោ . . . វិបស្សន្តិ ។ បេ ។ ទិព្វេន ចក្កេន

សរណទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

ព្រោះប្រាជ្ញា នូវហេតុនោះ ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះទិដ្ឋិ វិចិត្រិច្ឆា
 . . . ឧទ្ធច្ចៈ . . . ទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា នូវទោម-
 នស្ស ទិដ្ឋិ . . . វិចិត្រិច្ឆា . . . ឧទ្ធច្ចៈ កើតឡើង ។ សរណធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃអរណធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ
 ពិចារណា នូវកងកិលេស ដែលលះបង់ហើយ . . . នូវកងកិលេស
 ដែលសង្កត់សង្កិនហើយ . . . ក្នុងកាលមុន . . . ឃើញច្បាស់ នូវ
 ពួកសរណក្ខន្ធ ថាមិនទៀង . . . ដឹង នូវចិត្ត នៃបុគ្គលអ្នកប្រកប
 ដោយសរណចិត្ត ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ ពួកសរណក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ
 នៃកិរិយាពិចារណា នូវចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវេសានុស្សតិញ្ញាណ
 យថាកម្មបគញ្ញាណ និងអនាគតសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។
 អរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអរណធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ
 បុគ្គល នូវទាន . . . នូវសីល . . . ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ហើយ-
 ពិចារណា នូវអំពើនោះ ក្នុងកាលមុន . . . អំពើឈាន . . . ពួកព្រះ
 អរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ពិចារណា នូវមគ្គ នូវផល . . . ពិចារណា
 នូវព្រះនិព្វាន ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ វេទានៈ មគ្គ ផល
 និងកិរិយាពិចារណា ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . .
 ពិចារណា នូវពួកអរណក្ខន្ធ ថាមិនទៀង . . . ។ បេ ។ ដោយទិព្វចក្ខុ

។ បេ ។ អនាគតំសញ្ញាណស្ស អាវុដ្ឋនាយ អាម្មណា-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អរណោ ធម្មោ សរណស្ស
 ធម្មស្ស អាម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ នានំ ... សីលំ
 ... ឧបោសថកម្មំ កក្ខា តំ អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ
 តំ អារត្ត វាតោ ឧប្បជ្ឈតិ ។ បេ ។ បុព្វេ ... យាធា
 ... ចក្កំ ... វត្ថុំ ... អរណោ ឧទ្ធូ អស្សាទេតិ អភិ-
 នន្តតិ តំ អារត្ត វាតោ ។ បេ ។ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ ។

[២៦៥] សរណោ ធម្មោ សរណស្ស ធម្មស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាម្មណាធិបតិ សហជា-
 តាធិបតិ ។ អាម្មណាធិបតិ វាតំ កក្កំ កក្ខា អស្សា-
 ទេតិ អភិនន្តតិ តំ កក្កំ កក្ខា វាតោ ឧប្បជ្ឈតិ ទិដ្ឋិ
 ឧប្បជ្ឈតិ ទិដ្ឋិ កក្កំ កក្ខា អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ ។ បេ ។
 សហជាតាធិបតិ សរណោ អធិបតិ សម្បយុត្តកានំ
 ឧទ្ធចានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សរណោ ធម្មោ
 អរណស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតាធិបតិ សរណោ អធិបតិ វិវត្តសម្បជ្ឈានំ
 រូបានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សរណោ ធម្មោ
 សរណស្ស ច អរណស្ស ច ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ សហជាតាធិបតិ សរណោ អធិបតិ

អភិធម្មបិដក អនុណោមទុកប្បដ្ឋាន

។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃភិរិយាពិចារណា នូវអនាគតសញ្ញាណ ដោយ
 ការម្មណាប្បច្ច័យ ។ អរណាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសរណាធម៌ ដោយ
 ការម្មណាប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន ... នូវសីល ... ធ្វើ នូវឧបាសថកម្ម
 ហើយត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះអំពើនោះ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះ
 ប្រារព្ធ នូវអំពើនោះ ។ បេ ។ ក្នុងកាលមុន ... អំពីឈាន ...
 នូវចិត្ត ... នូវវត្ថុ ... ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះពួកអរណក្ខន្ធ
 រាគៈ ប្រារព្ធ នូវហេតុនោះ ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង ។

(២៦៥) សរណាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសរណាធម៌ ដោយអធិ-
 បតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ ការម្មណា-
 ធិបតិ គឺ បុគ្គល ធ្វើ នូវរាគៈ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ
 រាគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវរាគៈនោះ ឲ្យជាទី
 គោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើ នូវទិដ្ឋិ ឲ្យជាទីគោរព
 ។ បេ ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ សរណាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ សរណាធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃអរណាធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ
 សរណាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជ្ឈានុរូប ដោយអធិបតិប្ប-
 ច្ច័យ ។ សរណាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសរណាធម៌ផង នូវអរណាធម៌ផង
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ សរណាធិបតិ

សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ អធិ-
 បតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អរណោ ធម្មោ អរណស្ស
 ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ
 សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ ទានំ . . . សីលំ
 . . . ឧទោសថកម្មំ កត្វា តំ កុំ កត្វា បច្ចវេត្តនិ
 បុព្វេ . . . ឈានា . . . អរិយា មគ្គា វុដ្ឋហិត្វា មក្កំ
 កុំ កត្វា បច្ចវេត្តនំ ផលំ . . . និព្វានំ កុំ កត្វា
 បច្ចវេត្តនំ និព្វានំ តោត្រកុស្ស វេទានស្ស មក្កស្ស
 ផលស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សហជាតា-
 ធិបតិ អរណាធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តស-
 មុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អរណោ ធម្មោ សរណស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ ទានំ . . . សីលំ . . . ឧទោ-
 សថកម្មំ កត្វា តំ កុំ កត្វា អស្សនេតិ អភិទន្ធនិ
 តំ កុំ កត្វា រាគោ ឧប្បជ្ជនិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជនិ បុព្វេ
 សុចីណ្ណានំ . . . ឈានា . . . មក្កំ . . . វត្ថុំ . . .
 អរណោ ខន្ធានំ កុំ កត្វា អស្សនេតិ អភិទន្ធនិ តំ
 កុំ កត្វា រាគោ ឧប្បជ្ជនិ ទិដ្ឋិ . . . ។

សរណទុក្ខៈ បញ្ញាវិវេកៈ

ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
អធិបតិប្បច្ច័យ ។ អរណាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអរណាធម៌ ដោយអធិបតិប្ប-
ច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ
គឺ បុគ្គល នូវទាន ... នូវសីល ... ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ហើយ
ធ្វើ នូវអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ក្នុងកាលមុន ...
អំពីឈាន ... ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ធ្វើ នូវមគ្គ ឲ្យជាទី
គោរព ហើយពិចារណា នូវផល ... ធ្វើ នូវព្រះនិព្វាន ឲ្យជាទីគោរព
ហើយពិចារណា ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រភូ វេទានៈ មគ្គ និង
ផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ អរណាធិបតិ ជា
បច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិ-
បតិប្បច្ច័យ ។ អរណាធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសរណាធម៌ ដោយអធិបតិប្ប-
ច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ គឺ បុគ្គល នូវទាន ... នូវសីល ...
ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ធ្វើ នូវអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអររីករាយ
រាគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព
ដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ... អំពីឈាន ... នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ
... បុគ្គល ធ្វើ នូវពួកអរណក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ
រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ ... ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

(២២២) សរណោ ធម្មោ សរណាស្ស ធម្មស្ស
 អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរិមា បុរិមា សរណោ ខន្ធា
 បដ្ឋិមាទំ បដ្ឋិមាទំ សរណាទំ ខន្ធាទំ អនន្តរប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ សរណោ ធម្មោ អរណាស្ស ធម្មស្ស អនន្ត-
 រប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សរណោ ខន្ធា វុជ្ជានស្ស អនន្ត-
 រប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អរណោ ធម្មោ អរណាស្ស
 ធម្មស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរិមា បុរិមា អរ-
 ណោ ខន្ធា បដ្ឋិមាទំ បដ្ឋិមាទំ អរណាទំ ខន្ធាទំ អនន្ត-
 រប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អនុលោមំ តោត្រភុស្ស ផល-
 សមាបត្តិយា អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អរណោ
 ធម្មោ សរណាស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 អារម្មណា សរណាទំ ខន្ធាទំ អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ ។ . . . សមនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជា-
 តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បញ្ច អញ្ញមញ្ញប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ ទ្វេ និស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សត្ត ។

(២២៣) សរណោ ធម្មោ សរណាស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អារម្មណ្យបនិស្ស-
 យោ អនន្ត្របនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ
 ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ វាតំ ឧបនិស្សយ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

[២៦៦] សរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសរណធម៌ ដោយអនន្តរឫ-
 ច្ច័យ គឺ ពួកសរណក្ខន្ធ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកសរណក្ខន្ធ ក្រោយ ។
 ដោយអនន្តរឫច្ច័យ ។ សរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអរណធម៌ ដោយ
 អនន្តរឫច្ច័យ គឺ ពួកសរណក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃវុជ្ជនៈ ដោយអនន្ត-
 រឫច្ច័យ ។ អរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអរណធម៌ ដោយអនន្តរឫច្ច័យ
 គឺ ពួកអរណក្ខន្ធ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកអរណក្ខន្ធ ក្រោយ ។ ដោយ
 អនន្តរឫច្ច័យ អនុលោម ជាបច្ច័យ នៃគោត្រភូ និធិវេលសមាបត្តិ ដោយ
 អនន្តរឫច្ច័យ ។ អរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសរណធម៌ ដោយអនន្តរឫ-
 ច្ច័យ គឺ អារវ្មៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសរណក្ខន្ធ ដោយអនន្តរឫច្ច័យ ។
 . . . ជាបច្ច័យ ដោយសមនន្តរឫច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជា-
 តឫច្ច័យ មានវារៈ ៥ ជាបច្ច័យ ដោយអញ្ញាមញ្ញឫច្ច័យ មានវារៈ ២
 ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយឫច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[២៦៧] សរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសរណធម៌ ដោយឧបនិស្ស-
 យឫច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិ-
 ស្ស័យ ។ បេ ។ ឧបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ ខ្សែវេត្តៈ

សរណទុកេ បញ្ញាវិពោ

ចាណំ ហានតិ ។ បេ ។ សង្ខំ ភិទ្ទតិ នោសំ . . . បត្តនំ
 ឧបនិស្សាយ ចាណំ ហានតិ ។ បេ ។ សង្ខំ ភិទ្ទតិ
 វាតោ ។ បេ ។ បត្តនា វាតស្ស ។ បេ ។ បត្តនាយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អរណោ ធម្មោ
 អរណស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្វូបនិស្សយោ ។ បេ ។ បក-
 ត្វូបនិស្សយោ វាតំ ឧបនិស្សាយ នានំ ទេតិ សីលំ
 . . . ឧចោសថកម្មំ ឈានំ វិបស្សនំ មគ្គំ អភិញ្ញំ . . .
 សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ នោសំ . . . បត្តនំ ឧបនិស្សាយ
 នានំ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ វាតោ ។ បេ ។ បត្ត-
 នា សង្ខាយ ។ បេ ។ បញ្ញាយ កាយិកស្ស សុខស្ស
 កាយិកស្ស ធុត្តស្ស មគ្គស្ស វេលសមាបត្តិយា
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អរណោ ធម្មោ អរ-
 ណស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរ-
 ហ្គណ្ឌូបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្វូបនិស្ស-
 យោ ។ បេ ។ បកត្វូបនិស្សយោ សង្ខំ ឧបនិស្សាយ
 នានំ ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ សីលំ . . .
 បញ្ញំ កាយិកំ សុខំ កាយិកំ ធុត្តំ ឧត្តំ កោដនំ
 . . . សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ នានំ ទេតិ ។ បេ ។

សរណទុក្ខៈ បញ្ញាវិវា:

ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ បុគ្គល អាស្រ័យនូវ
 ទោស . . . នូវសេចក្តីប្រាថ្នា ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក
 នូវសង្ឃ រាគៈ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រាថ្នា (ជាបច្ច័យ) នៃរាគៈ ។ បេ ។
 ជាបច្ច័យ នៃសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ សរណធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃអរណធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អនន្តបូរនិ-
 ស្ស័យ និងបកត្ថបូរនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបូរនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល
 អាស្រ័យ នូវរាគៈ ហើយឲ្យ នូវទាន នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម
 ញ្ញាំងឈាន វិបស្សនា មគ្គ និងអភិញ្ញា . . . ញ្ញាំងសមាបត្តិ
 ឲ្យកើតឡើង . . . អាស្រ័យ នូវទោសៈ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា នូវទាន
 ។ បេ ។ ញ្ញាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង រាគៈ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រាថ្នា
 (ជាបច្ច័យ) នៃសទ្ធា ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃបញ្ញា កាយិកសុខ
 កាយិកទុក្ខ មគ្គ ផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
 អរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអរណធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បាន
 ដល់ការម្មណ្ឌបូរនិស្ស័យ អនន្តបូរនិស្ស័យ និងបកត្ថបូរនិស្ស័យ ។ បេ ។
 ឯបកត្ថបូរនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា ហើយឲ្យ
 នូវទាន ។ បេ ។ ញ្ញាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង នូវសីល . . .
 នូវបញ្ញា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ រដូវ និងកោដន . . .
 បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ
 សទ្ធាយ ។ បេ ។ បញ្ញាយ កាយិកស្ស សុខស្ស
 កាយិកស្ស ទុក្ខស្ស មគ្គស្ស ដលសមាបត្តិយា
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អរណោ ធម្មោ
 សរណស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្វប-
 និស្សយោ ។ បេ ។ បកត្វបនិស្សយោ សទ្ធិ ឧប-
 និស្សាយ មាណំ ជម្លេតិ ទិដ្ឋី តណ្ហាតិ សីលំ ។ បេ ។
 សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ ចាណំ ហានតិ ។ បេ ។
 សង្ឃំ ភិក្ខុតិ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ រាគស្ស
 ។ បេ ។ បត្តនាយ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២៦៨] អរណោ ធម្មោ អរណស្ស ធម្មស្ស
 បុរេជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេជានំ វត្ថុ-
 បុរេជានំ ។ អារម្មណបុរេជានំ ចក្កំ . . . វត្ថុ . . .
 អនិច្ចតោ . . . វិបស្សតិ ។ បេ ។ ទិព្វេន ចក្កនា
 រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ សោតនាតុយា សទ្ធិ សុណាតិ
 រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស ដោដ្ឋព្វាយតនំ . . . ។

អភិធម្មបិដក អនុណោមទុកប្បដ្ឋាន

ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ (ជាបច្ច័យ)
 នៃសទ្ធា ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃបញ្ញា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ
 មគ្គ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ អរណធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃសរណធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌបនិស្ស័យ
 អនន្តបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ
 បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា ហើយដំឡើង នូវមានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ
 អាស្រ័យ នូវសីល ។ បេ ។ នូវសេនាសនៈ ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ
 ។ បេ ។ ចំបែក នូវសង្ឃ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ (ជា
 បច្ច័យ) នៃរាគៈ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយឧប-
 និស្សយប្បច្ច័យ ។

[២៦៨] អរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអរណធម៌ ដោយបុរេជាតប្ប-
 ច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ ការម្មណ្ឌបុរេជាត គឺ
 បុគ្គល ឃើញច្បាស់ នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ... ថាមិនឡើង ... ។ បេ ។
 បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោត-
 ជាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ ... ។

សរណទុកេ បញ្ញាវិហ

វត្ថុបុរេជានំ ចក្ខាយនំ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស កាយាយ-
 តំ កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ អរណាមំ ខន្ធនំ បុរេជា-
 តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អរណា ធម្មោ សរណស្ស
 ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេ-
 ជានំ វត្ថុបុរេជានំ ។ អារម្មណបុរេជានំ ចក្ខុំ . . . វត្ថុ
 អស្សនេតិ អភិនន្តេតិ តំ អារត្ត រកោ ឧប្បជ្ជតិ
 ។ បេ ។ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ។ វត្ថុបុរេជានំ វត្ថុ
 សរណាមំ ខន្ធនំ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 . . . បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ អាសេវន-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ។

(២៦៩) សរណា ធម្មោ សរណស្ស ធម្មស្ស
 តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សរណា ចេតនា សម្មយុត្ត-
 កានំ ខន្ធនំ តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ សហ-
 ជាតា នាមាខណ៌កា ។ សហជាតា សរណា ចេត-
 នា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបានំ តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 នាមាខណ៌កា សរណា ចេតនា វិចារកានំ ខន្ធនំ
 កដត្តា ច រូបានំ តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ
 សហជាតា សរណា ចេតនា សម្មយុត្តកានំ ខន្ធនំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបានំ តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

សរណទុក្ខៈ បញ្ញាវិវាទៈ

ឯវត្ថុបុរេជានិ គឺ ចក្ខុយាននៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយា-
 យាននៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកអរណក្ខន្ធ
 ដោយបុរេជានិប្បច្ច័យ ។ អរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសរណធម៌ ដោយ
 បុរេជានិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជានិ និងវត្ថុបុរេជានិ ។ អារម្ម-
 ណបុរេជានិ គឺ បុគ្គល និងចក្ខុ . . . គ្រេកអរ រីករាយ និងវត្ថុ រាគ
 កើតឡើង ព្រោះប្រាសាទ នូវហេតុនោះ ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើត
 ឡើង ។ ឯវត្ថុបុរេជានិ គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសរណក្ខន្ធ ដោយ
 បុរេជានិប្បច្ច័យ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយបច្ច័យជានិប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
 ជាបច្ច័យ ដោយការសរសេរច្បាប់ មានវារៈ ២ ។

(២៦៩) សរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសរណធម៌ ដោយកម្មប្ប-
 ច្ច័យ គឺ សរណចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។ មូល បានដល់សហជានិ និងនានាខណិកៈ ។
 សហជានិ គឺ សរណចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុប
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ សរណចេតនា ជា
 បច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង នៃពួកកងត្ថាប្បផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
 មូល បានដល់សហជានិ គឺ សរណចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អរណោ ធម្មោ អរណស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតា នាណខណ៌កា ។ សហជាតា
 សង្ខតំ ។ . . . វិចាកប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ
 អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចត្តារិ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ចត្តារិ ឈានប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចត្តារិ
 មក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចត្តារិ សម្បយុត្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ទ្វេ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ
 អរូបទុក្ខសទិសា ។

[២៧០] សរណោ ធម្មោ សរណស្ស ធម្មស្ស
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សរណោ ធម្មោ អរ-
 ណស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ
 បច្ឆាជាតំ ។ សរណោ ធម្មោ សរណស្ស ច អរ-
 ណស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អរណោ ធម្មោ អរណស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ
 ឥន្ទ្រិយំ ។ អរណោ ធម្មោ សរណស្ស ធម្មស្ស
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។
 ចក្កំ . . . វត្ថុំ អស្សុទេតិ អភិនន្តតិ តំ អារត្ត
 រាតោ ឧប្បជ្ឈតិ ។ បេ ។ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ វត្ថុំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

អរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអរណធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
និងនានាខណៈ ។ សហជាត សេចក្តីបំប្លែង ។ . . . ជាបច្ច័យ
ដោយវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយ
ឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជា
បច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយវិប្បយុត្ត-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងអរូបទុកៈដែរ ។

[២៧០] សរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសរណធម៌ ដោយអត្តិ-
ប្បច្ច័យ ។ សរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអរណធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ
បានដល់សហជាត និងបច្ចាជាត ។ សរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃស-
រណធម៌ផង នៃអរណធម៌ផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ អរណធម៌ ជា
បច្ច័យ នៃអរណធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត
បច្ចាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ អរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃស-
រណធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។
នឹងចក្ខុ . . . បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ នឹងវត្ថុ រាគៈ កើតឡើង
ព្រោះប្រាជ្ញា នូវហេតុនោះ ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង វត្ថុ

សរណទុកេ បញ្ញវិព

សរណានំ ខន្ធានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សរ-
 ណោ ច អរណោ ច ធម្មា សរណស្ស ធម្មស្ស
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សរ-
 ណោ ច អរណោ ច ធម្មា អរណស្ស ធម្មស្ស
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បន្ទាជាតំ អាហារំ
 ឥន្ទ្រិយំ ។ សហជាតា សរណា ខន្ធា ច មហាក្ខតា
 ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 បន្ទាជាតា សរណា ខន្ធា ច កតទ្ធិដ្ឋានោ អាហា-
 រោ ច ឥសស្ស កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 បន្ទាជាតា សរណា ខន្ធា ច រូបជីវិត្តិយេវ កដត្តា-
 រូចានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២៧០] ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណេ ចត្តារិ
 អនិបតិយា បញ្ច អនន្តរេ ចត្តារិ សមនន្តរេ ចត្តារិ
 សហជាតេ បញ្ច អញ្ញាមញ្ញេ ទ្វេ និស្សយេ សត្ត
 ឧបនិស្សយេ ចត្តារិ បុរេជាតេ ទ្វេ បន្ទាជាតេ ទ្វេ
 អាសេវនេ ទ្វេ កម្មេ ចត្តារិ វិចារកេ ឯកំ អាហារេ
 ចត្តារិ ឥន្ទ្រិយេ ចត្តារិ ឈានេ ចត្តារិ មក្កេ ចត្តារិ
 សម្បយុត្តេ ទ្វេ វិប្បយុត្តេ តីណិ អត្ថិយា សត្ត

សរណទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃពួកសរណទុក្ខ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ សរណធម៌ក្តី អរណ-
 ធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃសរណធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
 និងបុរេជាត ។ សរណធម៌ក្តី អរណធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃអរណធម៌
 ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បច្ចាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។
 សហជាត គឺ ពួកសរណទុក្ខផង ពួកមហាក្ខតផង ជាបច្ច័យ នៃពួក
 ចិត្តសមុជ្ឈានរូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ បច្ចាជាត គឺ ពួកសរណទុក្ខ
 ផង កតទ្បិញ្ញាវារៈផង ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។
 បច្ចាជាត គឺ ពួកសរណទុក្ខផង រូបវិវិទ្យន្ត្រិយផង ជាបច្ច័យ នៃពួក
 កងត្តារូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។

[២៧១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
 ក្នុងបច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
 ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហា-
 រប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នត្ថិយា ចត្តាវិ វិគតេ ចត្តាវិ អវិគតេ សត្ត ។

(២៧២) សរណោ ធម្មោ សរណស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ សរ-
 ណោ ធម្មោ អរណស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយ-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុត្តាជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 កុម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ សរណោ ធម្មោ សរ-
 ណស្ស ច អរណស្ស ច ធម្មស្ស សហជាតប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ។ អរណោ ធម្មោ អរណស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្ប-
 ដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុត្តាជាតប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ កុម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អាហារប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អរណោ
 ធម្មោ សរណស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរេជាតប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ។ សរណោ ច អរណោ ច ធម្មោ
 សរណស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងនត្ថប្បថ្នយ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិតតប្បថ្នយ មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិត
តប្បថ្នយ មានវារៈ ៧ ។

[២៧២] សរណធម៌ ជាបថ្នយ នៃសរណធម៌ ដោយការម្ម-
ណាប្បថ្នយ ជាបថ្នយ ដោយសហជាតប្បថ្នយ ជាបថ្នយ ដោយឧប-
និស្សយប្បថ្នយ ។ សរណធម៌ ជាបថ្នយ នៃអរណធម៌ ដោយការម្ម-
ណាប្បថ្នយ ជាបថ្នយ ដោយសហជាតប្បថ្នយ ជាបថ្នយ ដោយឧប-
និស្សយប្បថ្នយ ជាបថ្នយ ដោយបច្ឆាជាតប្បថ្នយ ជាបថ្នយ ដោយ
កម្មប្បថ្នយ ។ សរណធម៌ ជាបថ្នយ នៃសរណធម៌ផង នៃអរណធម៌
ផង ដោយសហជាតប្បថ្នយ ។ អរណធម៌ ជាបថ្នយ នៃអរណធម៌
ដោយការម្មណាប្បថ្នយ ជាបថ្នយ ដោយសហជាតប្បថ្នយ ជាបថ្នយ
ដោយឧបនិស្សយប្បថ្នយ ជាបថ្នយ ដោយបុរេជាតប្បថ្នយ ជាបថ្នយ
ដោយបច្ឆាជាតប្បថ្នយ ជាបថ្នយ ដោយកម្មប្បថ្នយ ជាបថ្នយ ដោយ
អាហារប្បថ្នយ ជាបថ្នយ ដោយឥន្ទ្រិយប្បថ្នយ ។ អរណធម៌
ជាបថ្នយ នៃសរណធម៌ ដោយការម្មណាប្បថ្នយ ជាបថ្នយ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បថ្នយ ជាបថ្នយ ដោយបុរេជាតប្បថ្នយ ។ សរណធម៌
ក្តី អរណធម៌ក្តី ជាបថ្នយ នៃសរណធម៌ ដោយសហជាតប្បថ្នយ

បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ សរណោ ច អរ-
ណោ ច ធម្មា អរណស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្បដ្ឋ-
យេន បដ្ឋយោ បច្ឆាជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អាហា-
រប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ វត្ថុជ្ជិយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[២៧៣] នហេតុយា សត្ត ។ បេ ។ នសម-
នន្តរេ សត្ត នសហជាតេ បញ្ច នអញ្ញមញ្ញេ បញ្ច
ននិស្សយេ បញ្ច នឧបនិស្សយេ សត្ត នបុរេជាតេ
ន នបច្ឆាជាតេ សត្ត ។ បេ ។ នសម្បយុត្តេ បញ្ច
នវិប្បយុត្តេ ចត្តារិ នោអត្ថិយា ចត្តារិ នោនត្ថិយា
សត្ត នោវិគតេ សត្ត នោអវិគតេ ចត្តារិ ។

[២៧៤] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ ចត្តារិ . . .
នអធិបតីយា ចត្តារិ ។ បេ ។ នសមនន្តរេ ចត្តារិ
នអញ្ញមញ្ញេ ទ្វេ នឧបនិស្សយេ ចត្តារិ ។ បេ ។
នសម្បយុត្តេ ទ្វេ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ នោនត្ថិយា ចត្តារិ
នោវិគតេ ចត្តារិ ។

សរណទុក្ខៈ បញ្ញាវិវាៈ

ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ សរណធម៌ក្តី អរណធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ
នៃអរណធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។

[២៧៣] ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ បេ ។ ក្នុងនស-
មនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
នអញ្ញាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងននិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦
ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ បេ ។ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៥ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោកត្ថិប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៤ ក្នុងនោនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងនោអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[២៧៤] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។ បេ ។ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ក្នុងនអញ្ញាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ។ បេ ។ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិប្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោវិតត-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២៧៥] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ចត្តារិ . . .

អធិបតីយា បញ្ច អនន្តរេ ចត្តារិ ។ អនុលោមមា
តិកា កាតព្វា ។ . . . អវិគតេ សត្ត ។

សរណទុកំ និដ្ឋិតំ ។

អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ បច្ច័មំ

និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

(២៧៥) ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។
 អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ។ . . . ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ។

ចប់ សរណទុកៈ ។

អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន ខាងចុង

ចប់ ។

អភិធម្មបិដកេ
បដ្ឋានសូត្រ ឯកាទសមោ ភាគោ
អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា

អង្កេ

ទស្សនេនបហាតព្វហេតុកទុកំ

បដិច្ចវគ្គោ	១
បច្ចយវគ្គោ	៦
សំសង្កវគ្គោ	១១
បញ្ញាវគ្គោ	១៤

ភាវិនាយបហាតព្វហេតុកទុកំ

បដិច្ចវគ្គោ	៣៣
បញ្ញាវគ្គោ	”

សរីតក្កទុកំ

បដិច្ចវគ្គោ	៤១
បច្ចយវគ្គោ	៤៦
សំសង្កវគ្គោ	៥០
បញ្ញាវគ្គោ	៥១

អភិធម្មបិដក
បដ្ឋាន ឯកាទេសមភាគ
អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន
សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

ទេស្សនេនបហាតព្វហេតុកុក្កៈ

បដិច្ចវារៈ	១
បច្ចយវារៈ	៦
សំសង្កវារៈ	១១
បញ្ញាវារៈ	១៤

ភាវិនាយបហាតព្វហេតុកុក្កៈ

បដិច្ចវារៈ	៣៣
បញ្ញាវារៈ	„

សរីតក្កុក្កៈ

បដិច្ចវារៈ	៤១
បច្ចយវារៈ	៤៦
សំសង្កវារៈ	៥០
បញ្ញាវារៈ	៥១

សវីហរទុក្ខំ

បដិច្ចវារោ ៧២

សប្បីតិកទុក្ខំ

បដិច្ចវារោ ៧២

បច្ចយវារោ ៧៦

សំសង្កវារោ ៧៧

បញ្ញាវារោ ៧៨

បីតិសហគតទុក្ខំ

បដិច្ចវារោ ៧៦

សុខសហគតទុក្ខំ

បដិច្ចវារោ ៧៧

បញ្ញាវារោ ៧៧

ឧបេក្ខាសហគតទុក្ខំ

បដិច្ចវារោ ១០៧

បច្ចយវារោ ១១៣

សំសង្កវារោ ១១៥

បញ្ញាវារោ ១១៦

សរីរាវិហារទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ ៧២

សប្បីតិកទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ ៧២

បច្ចយវារៈ ៧៦

សំសង្កវារៈ ៧៧

បញ្ញាវារៈ ៧៨

បីតិសហគតិទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ ៧៩

សុខសហគតិទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ ៧៧

បញ្ញាវារៈ ៧៧

ឧបេក្ខាសហគតិទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ ១០៧

បច្ចយវារៈ ១១៣

សំសង្កវារៈ ១១៤

បញ្ញាវារៈ ១១៦

កាមាវចរទុក្ខំ

បដិច្ចវគ្គោ	១២៤
បច្ចយវគ្គោ	១២៨
សំសង្កវគ្គោ	១៣២
បញ្ញាវគ្គោ	១៣៣

រូបាវចរទុក្ខំ

បដិច្ចវគ្គោ	១៤៧
បច្ចយវគ្គោ	១៥៥
សំសង្កវគ្គោ	១៥៧
បញ្ញាវគ្គោ	១៦០

អរូបាវចរទុក្ខំ

បដិច្ចវគ្គោ	១៧៦
បច្ចយវគ្គោ	១៨០
សំសង្កវគ្គោ	១៨៣
បញ្ញាវគ្គោ	„

បរិយាបន្នទុក្ខំ

បដិច្ចវគ្គោ	១៧៧

កាមរិបរទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ	១២៤
បច្ចយវារៈ	១២៨
សំសង្កវារៈ	១៣២
បញ្ញាវារៈ	១៣៣

រូបារិបរទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ	១៤៧
បច្ចយវារៈ	១៥៥
សំសង្កវារៈ	១៥៧
បញ្ញាវារៈ	១៦០

អរូបារិបរទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ	១៧៦
បច្ចយវារៈ	១៨០
សំសង្កវារៈ	១៨៣
បញ្ញាវារៈ	”

បរិយាបន្តទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ	១៩៧

និយ្យានិកទុក្ខំ

បដិច្ចវារោ	១៩៧
បច្ចយវារោ	២០១
សំសង្គវារោ	២០៤
បញ្ញាវារោ	២០៥

និយតទុក្ខំ

បដិច្ចវារោ	២១៥
បញ្ញាវារោ	„

សឧត្តរទុក្ខំ

បដិច្ចវារោ	២២៦

សវណទុក្ខំ

បដិច្ចវារោ	២២៧
បច្ចយវារោ	២២៨
បញ្ញាវារោ	២៣០

និយ្យានិក្ខេបៈ

បដិច្ចវារៈ	១៩៧
បច្ចយវារៈ	២០១
សំសង្គវារៈ	២០៤
បញ្ញាវារៈ	២០៥

និយត្តិក្ខេបៈ

បដិច្ចវារៈ	២១៥
បញ្ញាវារៈ	,,

សឧត្តរក្ខេបៈ

បដិច្ចវារៈ	២២៦

សរណក្ខេបៈ

បដិច្ចវារៈ	២២៧
បច្ចយវារៈ	២២៨
បញ្ញាវារៈ	២៣០

វិវិទាវិវិទុបត្តិ

វិវិទុបាហោ	អវិវិទុបាហោ	អង្កេ	រជ្ជលេខាយំ
បច្ច យា	បច្ច យា	៧	១១
ស្សនេន-	ទស្សនេន-	៧	១២
ការនាយ	ន ការនាយ	៣៧	១៥
ភវន្តិ	ភវន្តិ	៨៦	១១
យ គនំ	យ គនំ	១០៤	១៧
ភុសលា ភុសលំ	ភុសលា ភុសលំ	១១៧	១០
និរោធា	និរោធា	,,	១២
និយ្យានិកំ	និយ្យានិកំ	១៧៨	២
បុច្ឆាជាតប្បច្ចយេន	បុច្ឆាជាតប្បច្ចយេន	២៤០	១៤

សន្លឹកប្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
ពួកទស្សនេន-	ពួកនទស្សនេន-	៨	១៦
បញ្ញាវិរៈ	បច្ច័យវិរៈ	៧	១
ជាទស្សនេន-	ជានទស្សនេន-	២៣	៧
ដោយទិព្វចក្ខុ . . . ។	ដោយទិព្វចក្ខុ . . .	២៥	៨
ជានទស្សនេន-	ជានទស្សនេន-	,,	១២
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ	ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ	៤៧	៦
ព្រោះ	ព្រោះ	៥០	៨
ដែលប្រកក	ដែលប្រកប	៥២	២
ដោយអធិបតិប្បដ្ឋយ	ដោយអធិបតិប្បដ្ឋយ	៨៣	៦
អប្បតិកធម៌	អប្បតិកធម៌	៨៤	១២
ពួកសប្បតិកក្ខន្ធ	ពួកសប្បតិកក្ខន្ធ	៨៦	១៣
,,	,,	៨៧	៣
ព្រោះប្រាជ្ញ	ព្រោះប្រាជ្ញ	៧២	១៧
នឧបេក្ខាសហគតធម៌	នឧបេក្ខាសហគតធម៌	១០៧	១៧
បញ្ញាវិរៈ	បដិច្ចវិរៈ	១១១	១
នរោបាចរធម៌	នរោបាចរធម៌	១៥៤	១១

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
ព្រោះហេតុប្បថ្នយ	ព្រោះនហេតុប្បថ្នយ	១៥៧	១០
នរូបាវចរធម៌	នអរូបាវចរធម៌	១៨០	១១
នរូបាវចរធម៌ភ្នំ	នអរូបាវចរធម៌ភ្នំ	,,	១៥
នៃកាយវិញ្ញាណ	នៃចក្ខុវិញ្ញាណ	១៧១	១២
ចិត្តសមុជ្ជនរូប	ចិត្តសមុជ្ជនរូប	១៧៨	១២
នូវនិយ្យានិកក្ខន្ធ	នូវអនិយ្យានិកក្ខន្ធ	១៧៧	៤
អត្ថប្បដិសម្ព័ទ	នៃអត្ថប្បដិសម្ព័ទ	២០៧	១៨
បញ្ញាវិរ:	បដិច្ចវិរ:	២១៥	១
នូវអរណធម៌ផង	នៃអរណធម៌ផង	២៣២	១៨

**សៀវភៅនេះ ត្រូវបានបោះពុម្ពឡើងវិញ ដោយប្រាក់អំណោយនៃ
អ្នកខាងក្រោមនេះ ៖**

Printing costs were kindly met by the follwing organizations

Wat. Nichirensu Mamasan Guho-ji Rev. Nichiji Sakai
4-9-1 Mama, Ichikawa-shi Chiba Japan

この本は次の方によって復刻されました。

宗教法人 日蓮宗 真間山 弘法寺 住職 酒井日慈
千葉県市川市真間4-9-1

ព្រះត្រៃបិដក ភាគទី ១១០ " អភិធម្មបិដក "

ការផ្សាយរបស់ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ, ភ្នំពេញ

ការបោះពុម្ពជាថ្មីឡើងវិញ របស់សមាគមជំនួយដល់ការបោះពុម្ពព្រះត្រៃបិដកឡើងវិញ

បោះពុម្ព ថ្ងៃទី ១០ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤

សហប្រតិបត្តិការរៀបរៀង និងបោះពុម្ពនៅប្រទេសជប៉ុន

TRIPITAKA VOL.104

“ABHIDHAMMA PITAKA”

Published by the Buddhist Institute, phnom Penh

Reproduced with the kind cooperation of the

TRIPITAKA PUBLISHING COMMITTEE

First edition 1994

printed in Japan by Hirosaki Sogo Printing Ltd.

トリピタカ（南伝大蔵経）全110巻・アビダルマピタカ第104巻

発行：ブノンベン仏教研究所

復刻救援：カンボジア版トリピタカ（南伝大蔵経）復刻救援委員会

発行：1994年12月8日

印刷・製本／弘前相互印刷株式会社

製作にあたり弘前相互印刷株式会社の多大な協力を得ました。

